

Úradný vestník

C 255

Európskej únie

Zväzok 48

Slovenské vydanie

Informácie a oznámenia

14. október 2005

Číslo oznamu	Obsah	Strana
	I <i>Informácie</i>	
	
	II <i>Úvodné akty</i>	
	Európsky hospodársky a sociálny výbor	
	416. plenárne zasadanie v dňoch 6. a 7. apríla 2005	
2005/C 255/01	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Európske priemyselné oblasti a nové siete založené na vedomostiach“	1
2005/C 255/02	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Politika cestovného ruchu v rozšírenej EÚ“	14
2005/C 255/03	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Priority jednotného trhu 2005 – 2010	22
2005/C 255/04	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Oznámenie Komisie pre Radu, Európsky parlament a Európsky hospodársky a sociálny výbor – Posilňovanie dôveryhodnosti elektronických trhov medzi podnikmi („business-to-business“) KOM(2004) 479 v konečnom znení	29
2005/C 255/05	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru k Návrhu smernice Európskeho parlamentu a Rady na 29. zmenu smernice 76/769/EHS Rady z 27. júla 1976 o harmonizácii právnych a správnych predpisov členských štátov pre obmedzenia uvedenia do obehu a používania určitých nebezpečných látok a prípravkov (látky klasifikované ako karcinogénne, mutagénne, resp. poškodzujúce reprodukciu – k/m/r) KOM(2004) 638 v konečnom znení – 2004/0225 (COD)	33

Cena:
18 EUR

(Pokračovanie na druhej strane)

2005/C 255/06	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému návrhu smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorá stanovuje predpisy pre nominálne množstvá balených výrobkov, a ktorou sa rušia smernice Rady 75/106/EHS a 80/232/EHS a mení a dopĺňa smernica Rady 76/211/EHS KOM(2004) 708 v konečnom znení – 2004/0248 (COD)	36
2005/C 255/07	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Návrh rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady o implementácii podporného programu pre európsky audiovizuálny sektor (MEDIA 2007) KOM(2004) 470 v konečnom znení – 2004/0151 (COD)	39
2005/C 255/08	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Sektor veľkých maloobchodných reťazcov – trendy a dopady na poľnohospodárov a spotrebiteľov	44
2005/C 255/09	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o nástroji financovania pre životné prostredie (LIFE+) KOM(2004) 621 v konečnom znení – 2004/0218 COD	52
2005/C 255/10	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Návrh nariadenia o zriadení Európskeho registra únikov a prenosov znečisťujúcich látok, ktorým sa menia a dopĺňajú smernice Rady 91/689/EHS a 96/61/ES KOM(2004) 634 v konečnom znení – 2004/0231 (COD)	55
2005/C 255/11	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru k návrhu smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa smernica 95/2/ES o potravinárskych prísadách, iných než farby a sladidlá, a smernica 94/35/ES o sladidlách na potravinárske účely KOM(2004) 650 v konečnom znení – 2004/0237 COD	59
2005/C 255/12	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Úloha občianskej spoločnosti pri zamedzovaní práce načierno“	61
2005/C 255/13	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Návrh rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady o programe Spoločenstva pre zamestnanosť a sociálnu solidaritu – PROGRESS KOM(2004) 488 v konečnom znení	67
2005/C 255/14	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh odporúčania Rady a Európskeho parlamentu o ďalšej európskej spolupráci v oblasti zabezpečovania kvality vyššieho vzdelávania“ KOM(2004) 642 v konečnom znení – 2004/0239 (COD)	72
2005/C 255/15	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o vytvorení európskeho zoskupenia pre cezhraničnú spoluprácu (EZCS)“ KOM(2004) 496 v konečnom znení – 2004/0168 (COD)	76
2005/C 255/16	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Rady o všeobecných ustanoveniach pre Európsky fond regionálneho rozvoja, Európsky sociálny fond a Kohézny fond“ KOM(2004) 492 v konečnom znení – 2004/0163 (AVC)	79
2005/C 255/17	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Rady, ktorým sa zriaďuje Kohézny fond“ KOM (2004) 494 v konečnom znení – 2004/0166 (AVC)	88
2005/C 255/18	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o Európskom fonde regionálneho rozvoja KOM(2004) 495 v konečnom znení – 2004/0167 (COD)	91

II

(Úvodné akty)

EURÓPSKY HOSPODÁRSKY A SOCIÁLNY VÝBOR

416. PLENÁRNE ZASADANIE V DŇOCH 6. A 7. APRÍLA 2005

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Európske priemyselné oblasti a nové siete založené na vedomostiach“

(2005/C 255/01)

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 1. júla 2004 podľa článku 29 ods. 2 Vnútorného poriadku rozhodol vypracovať tému „Európske priemyselné oblasti a nové siete založené na vedomostiach“

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu, ktorá bola poverená prípravou návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 16. marca 2005. Spravodajcom bol pán Pezzini.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 416. plenárnom zasadnutí 6. – 7. apríla 2005 (schôdza zo 6. apríla) 127 hlasmi za, pričom 3 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Úvod

1.1 Priemyselné oblasti boli na všetkých úrovniach a vo všetkých industrializovaných krajinách, hlavne počas posledných 15 rokov, predmetom rozsiahlych diskusií. Rozvojové krajiny a stredomorské partnerské krajiny sa snažili o napodobenie tejto organizácie, ktorá bola zavedená v mnohých európskych krajinách na podporu rozvoja ich podnikateľskej štruktúry.

1.2 Okrem toho, analýzy dokázali pozitívny dopad oblastí na politiku zamestnanosti a poskytli mnoho príkladov osvedčenej praxe⁽¹⁾ v oblasti podnikovej sociálnej zodpovednosti roky pred tým, než Komisia predložila s tým súvisiacu Zelenú knihu⁽²⁾.

1.3 Medzitým nové hospodárske a sociálne javy a nové siete založené na vedomostiach pozmenili tradičné linky oblastí, riadiace produkčné systémy na „metaoblasti“⁽³⁾ a potrebu prepojenia medzi jednotlivými oblasťami hospodárstva.

(1) Pozri Becchettini „I distretti industriali e le dinamiche sociali“, 1995.

(2) KOM(2001) 366 v konečnom znení z 18.7.2001.

(3) Z gréckeho slova „metà“, čo znamená „po“, „mimo“ alebo „prevyšujúci“. Preto metaoblasť prekračuje tradičnú oblasť a je jej nadradená.

1.4 Vzhľadom na potrebu zhrnutia tejto komplexnej tematiky sa toto stanovisko z vlastnej iniciatívy bude venovať týmto konkrétnym témam:

- Oddiel 2: Definície a nevyriešené otázky
- Oddiel 3: Od priemyselných oblastí k európskym metaoblastiam založeným na vedomostiach
- Oddiel 4: Oblasti v USA a na medzinárodnej úrovni
- Oddiel 5: Súčasná situácia a existujúce nástroje v Európskej únii
- Oddiel 6: Nový strategický prístup politiky EÚ na podporu siete založenej na vedomostiach
- Oddiel 7: Záverečné odporúčania

1.5 Ciele tohto stanoviska z vlastnej iniciatívy o nových európskych inteligentných sieťach oblastí⁽⁴⁾ sú:

- vykonať praktickú analýzu existujúcich priemyselných oblastí, technologických oblastí a „metaoblastí“,

(4) Inteligentné siete založené na vedomostiach resp. know-how a technologické siete sú nové formy oblastí, v ktorých sa, na rozdiel od tradičných priemyselných oblastí, v prevažnej miere používa informačná a komunikačná technológia.

- preskúmať podmienky pre úspešný rozvoj nových oblastí a analyzovať ich potenciál v kontexte Lisabonskej stratégie, a to v súčasnej Európe s 25 členskými štátmi a v budúcej Európe s 28 členskými štátmi,
- položiť základ pre integrovanú politiku Spoločenstva na podporu nových európskych sietí založených na vedomostiach a metaoblastí,
- nájsť nástroje potrebné pre takúto politiku, zhodnotiť existujúce oblasti a navrhnúť možné úpravy a inovácie,
- vytvoriť základ pre vznik skutočnej a vhodnej európskej platformy (?) pre nové európske siete založené na vedomostiach v Európe s 25 členskými štátmi,
- prispievať k vytvoreniu väčšieho počtu a kvalitnejších pracovných miest.

1.6 Európsky hospodársky a sociálny výbor zdôraznil pri mnohých príležitostiach záväzok Európskej rady, ktorá za hlavný cieľ **Lisabonskej stratégie** určila transformáciu Európskej únie na „najkonkurencieschopnejší a najdynamickejší sa rozvíjajúci hospodársky priestor sveta založený na vedomostiach – na hospodársky priestor schopný trvalo udržateľného rastu s väčším počtom a kvalitnejších pracovných miest a väčšou sociálnou súdržnosťou“.

1.6.1 Stratégie rastu musia byť preto stále viac založené na nasledujúcich faktoroch:

- čo možno najefektívnejšie spájať rôzne politické opatrenia na podporu rozvoja,
- zvýšiť zapojenie sociálnych partnerov, s cieľom zabezpečiť pozitívnejší rozvoj a zabezpečiť oblastiam väčšiu dynamiku,
- posilniť vzájomnú väzbu medzi vysoko technologickým výskumom a miestnym priemyselným rozvojom,
- dosiahnuť čo najväčší počet zainteresovaných v spolupráci medzi priemyslom, vysokými školami a výskumnými ústavmi, inovatívnymi malými a strednými podnikmi, kvalifikovanými odborníkmi, poskytovateľmi finančných a iných služieb, *rizikovým kapitálom* ako aj verejnými a súkromnými osobami s rozhodovacou právomocou,
- urýchliť vývoj výrobných a distribučných systémov na trvalé európske siete, ktorých základom by boli vedomosti a know-how, ako aj primerané kapacity ich absorpcie, rozvoja a odovzdávania.

(?) KOM(2002) 714 v konečnom znení z 11.12.2002 špecifikuje, že technologické platformy môžu byť zriadené „na podporu vzniku trhov spolupráce záujmových skupín a vypracovania dlhodobého strategického plánu pre výskum a vývoj špecifických technológií (...). Takéto platformy umožňujú synergiu medzi verejnými orgánmi, používateľmi, regulačnými úradmi, priemyslom, spotrebiteľmi a kompetentnými strediskami (...). Je potrebná súdržnosť medzi výskumom, ktorý môže vytvárať možnosti, a regulačným rámcom, v ktorom môžu byť tieto technológie vytvorené a ponúkané na trhu“.

1.7 Viac ako štyri roky od začatia Lisabonskej stratégie je všetkým zrejmé, že doterajšie pokroky pri uskutočňovaní jej cieľov a pri opatreniach na jej plné uplatňovanie sú skôr sklamaním. Dokonca hodnotiacia správa o Lisabonskej stratégii skupinou na najvyššej úrovni, ktorej predsedal Wim Kok, dospieva k záveru, že „**neuspokojivý výkon stratégie bol spôsobený hlavne nedostatkom rozhodnej politickej aktivity**“ dodávajúc, že „*agenda bola preťažená, koordinácia bola slabá a existovali rozporné priority*“ (6).

1.8 Na zasadnutí Európskej rady v Bruseli 4. a 5. novembra 2004 predseda Európskej komisie označil Kokovu správu za „*realistické, ale znepokojivé hodnotenie pokroku*“, ktoré dokazuje, že teraz musíme konať, aby sme dohnali stratený čas (?). Hlavne je potrebné stanoviť na novo priority, merať pokroky a prebrať väčšiu zodpovednosť za plnenie priorít (8). Výbor tiež uviedol svoje názory k danej veci vo svojom nedávno prijatom stanovisku (9).

1.9 Pri novom nasmerovaní priorít v rámci Lisabonskej stratégie by, podľa názoru EHSV, mali byť priemyselné oblasti a ich rozvoj považované za kľúčový prvok pri vytváraní nových vedomostí a hlavne väčšieho počtu a kvalitnejších pracovných miest. Využívaním pozoruhodného potenciálu sietí môžu byť vytvorené rôznorodé vzájomné vzťahy medzi kodifikovanými znalosťami výskumu a tichými vedomosťami (10), ktoré existujú a šíria sa vo výrobných a distribučných systémoch.

1.10 **Podpora opatrení na miestnej úrovni a schopnosť ich vzájomného prepojenia pri uplatňovaní Lisabonskej stratégie** je veľmi dôležitá: po prvé, pre podporu vytvárania a rozvoja inovačných podnikov v celej únii, a hlavne v nových členských štátoch; a po druhé, na zlepšenie rámcových podmienok na výmenu informácií a spoluprácu medzi týmito podnikmi v duchu silnejšej hospodárskej a sociálnej súdržnosti.

1.11 Nové „otvorené technologické siete“ umožňujú integráciu a vzájomné prepojenie všetkých aktérov, pôsobiacich v danej oblasti, s aktérmi iných oblastí.

(6) Prijatý výzvu, správa vysokopostavenej skupiny Wima Koka o Lisabonskej stratégii, predložená Komisii 3. novembra 2004 a Európskej rade na jej zasadnutí v Bruseli 4. a 5. novembra 2004.

(?) „It provides a realistic, but worrying, assessment of progress. It shows that **we must act now** to make up for lost time“. Reč zástupcu Komisie menovaného predsedom na bruselskom zasadnutí Európskej rady 4. – 5. novembra 2004.

(8) „We will **need to refocus priorities**, measure progress and assume greater responsibility for following them through“. Idem. Pozri poznámku pod čiarou 7.

(9) Stanovisko Ú. v. EÚ C 120 z 20.5.2005, spravodajcovia: Vever, Ehnmark a Simpson.

(10) Nelson, R. a Winter, S.G. (1982), *Evolučná teória hospodárskej zmeny*. Tiché vedomosti v protiklade informačných a kodifikovaných vedomostí, nie sú formalizované a môžu sa vytvoriť prostredníctvom sociálnej interakcie/vzťahov.

1.12 Európske siete otvorených technologických oblastí sú veľmi dôležité pre dosiahnutie nasledujúcich cieľov:

- zabezpečenie kvalitnejších pracovných miest, ktoré umožnia využiť plný potenciál pracovníkov prostredníctvom väčšej zodpovednosti, väčšej angažovanosti a novej kultúrnej zrelosti,
- rozširovanie technológií a know-how a urýchľovanie prevodu inováčných aplikácií úspešných na trhu,
- lepšie a kvalifikovanejšie zamestnanie a stimuly pre nové, diverzifikovanejšie odborné profily,
- podpora väčšieho uvedomovania si ochrany životného prostredia a miestneho prostredia okolo oblastí a určenie najvhodnejších prostriedkov podpory sociálnej, hospodárskej a environmentálnej trvalej udržateľnosti,
- zlepšenie hospodárskej a sociálnej súdržnosti a zlepšenie riadenia v danej oblasti: cieľom je kodifikovať spoločné pravidlá a jazyk a dosiahnuť typ spoločenstva, ktorý rastie v trvalom cykle vzájomného vzdelávania,
- konsolidácia a vytvorenie trvalých praktických komunikačných a kooperačných sietí, ktoré prepájajú spoločnosti, pracovníkov, vynálezcov, spoločenstvá, verejné a súkromné inštitúcie, finančný svet, univerzity a iné vzdelávacie ustanovizne, komerčné a marketingové systémy a mnoho iných regionálnych aktérov,
- posilňovanie prirodzeného zmyslu mladých ľudí pre iniciatívu a podnikateľského ducha;
- vytvorenie priemyselného a distribučného usporiadania novej rozšírenej Európy harmonickým a konkurenčným spôsobom a urýchlenie jeho úplnej integrácie do nového väčšieho spoločného trhu.

1.13 V dnešnej stále viac globalizovanej svetovej ekonomike má **vytvorenie Európy založenej na vedomostiach** hlavný dopad na národný, regionálny a miestny poriadok a na medzinárodnú rovnováhu. Tieto dopady súvisia s rýchlym nadobúdaním a uplatňovaním nových technológií, náborom kvalifikovaných ľudských zdrojov na medzinárodnej úrovni a nakoniec príležitosťou decentralizovať organizácie výrobných a distribučných procesov, za súčasného zabezpečenia, že zostane súdržnou a pružnou a zachová si vysoké štandardy kvality.

1.14 **Globalizácia** a takmer simultánny vznik a vytvorenie **sieťových technológií** vyvolali krátkodobé, strednodobé a dlhodobé zmeny vo výrobnej ekonomike a hlavne ekonomike oblastí.

1.15 Súčasné oblasti už posilnili svoju vlastnú **otvorenosť** voči novým trhom a podporujú najnovšie politické zmeny, napríklad vrátane stále častejšieho presunu výrobných aktivít, podporovanému environmentálnymi podmienkami v určitých krajinách a podporovanému narastajúcou úrovňou používania výpočtovej techniky.

1.16 V EÚ-25 je v priemere 50 % objemu výroby z priemyselných oblastí určených na zahraničný trh. Oblasti preto už majú internacionalizovanú priemyselnú štruktúru a ich vyhliadky týkajúce sa odbytu sa stále viac zameriavajú na medzinárodný trh.

1.17 Musí dôjsť k posunu od internacionalizácie ku globalizácii:

- okrem umiestňovania výrobkov na zahraničných trhoch sa **globalizácia** musí týkať rôznych **fáz výrobného procesu**,
- **systém pre vyhľadávanie informácií** na tradičných a nových trhoch, týkajúci sa možných zahraničných partnerov a potenciálu oblastí mimo súčasné hranice sa musí **podporovať**, aby sa podporili politiky prieniku na trhy a možné partnerstvá,
- „zahraničná“ doména musí byť diverzifikovaná, a to z hľadiska výrobných lokalít a predajných miest, vytvorenia **sieťových a spoločných podnikateľských stratégií**, aby sa zapojili ostatné rozhodujúce oblasti a ich špecifické charakteristiky; a to nielen z podnikateľskej perspektívy, ale aj, a predovšetkým, s ohľadom na zdroje inovácie, výskumu a nové projekty a nápady, vždy majúce na mysli priemyselné, finančné, organizačné aspekty a aspekty súvisiace so vzdelávaním,
- je veľmi dôležité **čo najviac vyťažiť z kultúrnej identity** individuálnych oblastí, aby sa dalo úplne ťažiť z ich integrácie a začlenenia do európskej siete,
- veľmi dôležitým je rozvíjať neustále vzdelávanie a nové profesionálne zručnosti, s cieľom vedieť sa vyrovnáť s novými výzvami konkurencieschopnosti ⁽¹⁾.

1.18 Rozširovanie geografických hraníc, vyvolané hospodárskymi prínosmi a umožnené technologickou podporou, uvoľnilo väzby územnej blízkosti, ktorá definovala priemyselné oblasti a boli základom ich sily. To viedlo k objaveniu sa vedúcich spoločností, ktorých rámec referencie vzhľadom na trhy pre odbyt aj dodávky sa presunul z územného dôvodu k virtuálnemu, hlavne založenému na stratégiách hospodárskej výhody.

⁽¹⁾ Pozri KOM(2004) 474 v konečnom znení zo 14.7.2004 a stanovisko CESE 139/2005 z 10.2.2005, spravodajca: pán Koryfidis.

1.19 V súčasnosti sú európske **priemyselné oblasti** pod drobnohľadom, nakoľko prechádzajú veľmi delikátnou fázou. Musia sa zaoberať **dvoma typmi problému**:

- otvorenie a konkurencia z nových trhov (ázijské krajiny sa stávajú najnebezpečnejšími),
- potreba reorganizovať a obnoviť vzťahy medzi spoločnosťami, nielen zavedením nových technológií a nových nevy-slovených alebo kodifikovaných vedomostí.

1.20 **Nová konfigurácia konkurenčných modelov na globálnom trhu** prináša hlavné zmeny. Nové integrované plat-formy a siete musia riešiť témy súvisiace s výskumom a inováciami, navrhovaným nových výrobkov a výrobných procesov, riadením nových, zručnejších ľudských zdrojov a novými materiálmi, propagáciou a marketingom, financiami a úvermi, logistikou a trhom a riadením služieb pre zákazníkov.

1.21 Na **medzinárodnej úrovni** je regiónom, ktorý sa najviac vyznačuje javom priemyselných oblastí a zoskupení **Severná Amerika**, kde znásobili počet od tichomorského pobrežia k atlantickému; napríklad: Silicon Valley, priemyselné zoskupenia San Diego a Route 128. Hoci sa líšia, pokiaľ ide o ich úroveň priemyselného rozvoja, ide aj o oblasti v **Latinskej Amerike**: v Mexiku (zoskupenie Guadalajara), v Brazílii (Sinos Valley) a Uruguaji (mäsiarske zoskupenie). Pokiaľ ide o **Áziu**, výrazné príklady sa dajú nájsť v Indii (zoskupenie Agra, zosku-penie Tiruppur a zoskupenie Ludhiana), v Pakistane (zosku-penie Sialkot), v Južnej Kórei (zoskupenie spotrebiteľskej mikro-elektronickej montáže) a v Indonézii (zoskupenie centrálnej Jávy). Oblasťný jav sa tiež dostal do **Afriky**: niekoľko oblastí sa dokonca nachádza v niektorých krajinách subsaharskej Afriky.

1.22 V **Európe**, na rozdiel od desiatok príkladov v Taliansku, sa najvýznamnejšie príklady dajú nájsť vo Francúzsku, kde v dôsledku toho bol v roku 1998 založený „Club des Districts Industriels Français“, a Nemecku, kde existuje viac ako 50 „Rau-mordnungsregionen“ a hlavne dôležitá iniciatíva v spolkovej krajine Baden-Württemberg. Britské príklady sú tiež veľmi dôle-žité (hlavne zoskupenie modernej technológie v Cambridge, zoskupenie motoristického športu v Birminghame alebo zosku-penia v Škótsku alebo iných regiónoch). Celý rad pozitívnych príkladov vyrástol v Škandinávii, kde sa veľký význam kladie na vzdelávanie ako základný kameň rozvoja, umožnený geogra-fickou blízkosťou. V nových členských štátoch sa dajú výrazné príklady nájsť v rôznych regiónoch krajín ako napríklad Česká republika, Maďarsko, Poľsko, Slovinsko, Malta a pobaltské štáty.

2. Definície a nevyriešené otázky

2.1 Nie je jednoduché uviesť **jedinú definíciu** pre jav vzniku priemyselných oblastí, ktorý je tak odlišný, dynamický a rôzny na svetovej úrovni.

2.2 Všeobecne povedané, priemyselné oblasti je možné defi-novať ako **miestne, homogénne produkčné systémy, ktoré**

sa vyznačujú silnou koncentráciou priemyselných spoloč-ností, hlavne malých a stredných rozmerov, s vysokou úrovňou špecializácie výroby.

2.3 Záverečná správa expertnej skupiny pre podnikateľské zoskupenia a siete ⁽¹²⁾ Generálneho riaditeľstva pre podnikanie Európskej komisie definuje **priemyselné oblasti** ako

„skupiny nezávislých spoločností a asociovaných inšti-túcií, ktoré:

- **spolupracujú a konkurujú,**
- **sú geograficky sústredené v jednom alebo niekoľkých regiónoch, dokonca aj keď zoskupenia majú globálne nadstavby,**
- **sú špecializované na konkrétnu oblasť, sú prepojené spoločnými technológiami a zručnosťami,**
- **sú buď založené na vede, alebo sú tradičné,**
- **zoskupenia môžu byť buď inštitucionalizované (majú skutočného manažéra zoskupenia) alebo nie sú inšti-tucionalizované,**
- **zoskupenia majú pozitívny vplyv na: inováciu a konkurencieschopnosť; vytváranie zručností a informácie; rast a dlhodobú podnikateľskú dyna-miku.“**

2.3.1 Počas posledných desaťročí oblasti, ktoré začali svoj život podporovaním vytvorenia a rozvoja výrobných činností v priemyselnom sektore a sektore služieb, v oblastiach, so špecifickými hospodárskymi charakteristikami, **sa rozvíjali zväčša autonómne**, pričom zameriavali svoje aktivity na špeci-fické sektory, kde získali a rozvinuli veľmi významné konkurenčné výhody. Potreba splniť normy ešte vyššej kvality a bezpečnosti potom viedla spoločnosti k zameraniu sa na stále špecializovanejšie trhové podniky, ako tomu nasvedčuje vysoká kvalita ich produktov.

2.4 **Oblasti** nie sú len skupinami spoločností, ktoré sa môžu špecializovať na situovať do danej oblasti: sú to **skupiny spoločností, ktoré hrajú podľa pravidiel tímu**. Každé zosku-penie spolupracuje na projektoch a spoločne konkuruje, pričom miestna úroveň, ktorá má ďaleko od toho, aby bola len javiskovým pozadím, na ktorom spoločnosti pôsobia a vyrábajú, je skutočným zariadením, ktoré podporuje sociálnu, hospo-dársku integráciu a integráciu z hľadiska výrobného cyklu. V princípe, miestna oblasť je studnicou výrobných tradícií a praktických vedomostí.

⁽¹²⁾ Pozri záverečnú správu expertnej skupiny pre podnikateľské zosku-penia a siete, strana 9 – Európska komisia, Generálne riaditeľstvo pre podnikanie, mapový projekt na rok 2002, anglická verzia. Pozn. prekl.: Volný preklad z anglickej verzie.

2.5 **Urýchlenie** prenosu informácií a príležitostí na preskúmanie celej dodávateľskej panorámy počas krátkeho časového rámca uláhčilo prácu spoločností a prinútilo ich prispôbiť sa. **Rovnováha v oblastiach sa zmenila.** Vznik a konsolidácia **nových** technologických **modelov** sa týkali celého výrobného reťazca, s dopadom na profesionálne profily, organizáciu práce, rozvoj pracovníkov a oblasti rastu.

2.6 Stále viac a viac sú oblasti prepojené a integrované so **špecializovanými strediskami služieb, školami odborného vzdelávania, univerzitami, technologickými parkami a výskumnými strediskami** v miestnej oblasti. Kvalita poskytovaného produktu, životne dôležitý faktor prežitia oblastných spoločností, je založená hlavne na ich schopnosti spojiť existujúce výrobné tradície s požiadavkou na inováciu a špecializáciu vyjadrenú alebo vnímanú trhom.

2.7 Viac a viac si **internacionalizácia výroby** žiada, aby spoločnosti investovali do medzinárodnej siete. V prípadoch, keď sieť, v rámci ktorej chcú budovať svoju konkurenčnú výhodu, prekračuje miestnu sféru, malé a stredné podniky a hlavné nadnárodné spoločnosti musia byť schopné spoliehať sa na adekvátne technologické zariadenia, aby sa mohli podeliť o vedomosti a spracovať ich, a na zodpovednú a motivovanú pracovnú silu.

2.8 Napriek tendencii penalizovať spoločnosti, ktoré sú zvyknuté fungovať na obmedzených trhoch, **zvýšená integritácia trhu** poskytuje ostatným hlavné príležitosti pre odbyťiská na nových trhoch, hlavne dynamickejšie malé a stredné podniky. **Hlavné technologické zmeny** nie vždy pracujú v prospech veľkých spoločností. Často **sieťová ekonomika** neutralizuje faktory ako napríklad geografická vzdialenosť alebo dostupnosť nezávislej distribučnej siete, čím sa odstránia niektoré tradičné slabé stránky malých a stredných podnikov. Musia byť však schopné plne využívať príležitosti, ktoré môže technický rozvoj ponúknuť, s podporou asistenčných a servisných stredísk.

2.9 Internet čiastočne prekonal geografické obmedzenia. **Hlavné princípy ako rýchla výmena informácií alebo monitorovanie príležitostí**, ktoré záviseli na znižovaní dĺžky trvania ciest, teraz zabezpečujú IT spojenia.

2.10 Hoci existuje viac príležitostí a možných aktivít než predtým, Internet naďalej nedokáže konkurovať medzilidskému kontaktu. Kontakty tvárou v tvár, na základe vedomostí a skúseností, sú naďalej nenahraditeľné. Hoci Internet čiastočne odstránil problém geografickej vzdialenosti a zmenil štruktúry oblastí, podnietil spoločnosti, aby pracovali stále viac a viac s **aktérmi mimo ich miestne (a často národné) hranice, vzťah dôvery** medzi aktérmi je naďalej veľmi dôležitý.

3. Od oblastí k európskym metaoblastiam založeným na vedomostiach

3.1 Stále viac a viac sa tradičné priemyselné oblasti spájajú a v niektorých prípadoch transformujú na **metaoblasti**. Na rozdiel od klasických oblastí, tieto je možné definovať ako **integrované priemyselné platformy, v rámci ktorých aktéri technologického sektora expandujú, aby prevzali nové strediská spracovania vedomostí a aplikovaného výskumu a uprene hľadajú mimo priamych susedov, aby vytvorili produkčné a distribučné systémy, ktoré sa zameriavajú na spoločné hodnoty a stratégie.**

3.2 **Metaoblasti** umožňujú realizáciu rôznych fáz v geograficky vzdialených miestach, zvolených na základe hospodárskych faktorov a miestnych príležitostiach, pričom zachovávajú úrovne produktivity, hlavne pri výrobe, zaručovaní kvality prostredníctvom procesu „**interaktívneho učenia sa**“, ktorý umožňuje posun od hlavne reaktívneho k proaktívnemu prístupu.

3.3 Keďže dochádza k posunu k metaoblastiam, musia oblasti stále viac a viac fungovať ako vedomostné laboratóriá. Politiky potrebné na podporu **zmeny polohy oblastí v globálnej logike** musia byť realizované verejnými ako aj regionálnymi a miestnymi inštitúciami, ale aj, po prvé a hlavne, spoločnosťami a musia sa týkať ľudských zdrojov a úrovne inovácie.

3.4 Metaoblasti zintenzívňujú sieť medzi malými, strednými a veľkými spoločnosťami, ktoré na seba navzájom pôsobia, a posilňujú ich spoluprácu a pracovné linky s najrozvinutejšími strediskami vedeckého a technického výskumu. Hnacie sily sú tu nasledovné:

- vedúci aktéri, t.j. tí, ktorí dokážu riadiť rozvoj sektoru,
- investície na získanie vysokých technických štandardov,
- spolupráca medzi spoločnosťami, a medzi spoločnosťami a výskumným systémom,
- motivácia a vzdelávanie pracovnej sily na všetkých úrovniach.

3.5 Pravidlom je, že existujú štyri prvky, ktoré pomáhajú identifikovať metaoblasti:

- **multisektorovosť:** existuje prístup na báze reťazca, ktorý sa týka celého servisu, oblasti výskumu alebo rozvojovej aktivity,

- **lokality:** koncept geografickej blízkosti je nahradený konceptom sieťových prepojení a vytvorenia rôznych kultúrnych identít partnerov,
- **dôležitosť:** sektory zastúpené v metaoblastiach sú dôležité pre ekonomiku a vyznačujú sa významným počtom vedomostných výrobných stredísk,
- **vodcovstvo:** existujú vodcovské spoločnosti, ktoré sú schopné riadiť metaoblasti, v prostredí, ktoré sa vyznačuje silnou prítomnosťou malých a stredných podnikov.

3.6 Proces chápania javu s cieľom plánovania **podpory pre metaoblasti** je nepochybne stále zložitejší a má mnoho aspektov, prinajmenšom, ako už bolo uvedené vo vzťahu k definícií metaoblastí, je cieľom vybrať, na experimentálnej báze, výrobné oblasti dokonalosti, so silnými existujúcimi alebo potenciálnymi prepojeniami na svet výskumu, výroby a inovácie. Pochopenie týchto javov je zložité, pretože v danej veci bolo vykonaných málo empirických štúdií a existuje málo štatistickej dokumentácie.

3.7 Proces plánovania musí zahŕňať všetky prvky potrebné na zlepšovanie analýzy **vlastností metaoblastí:**

- identifikácia a kvantifikácia **tradičných aktérov:** spoločnosti pôsobiace v špecializovaných výrobných sektoroch, ktoré produkujú suroviny a polospracované materiály, obrábacie stroje alebo výrobné služby; komponenty sektoru; identifikácia vedúcich špecializácií pre každý sektor; modely pre transfer technológií medzi spoločnosťami,
- identifikácia a kvantifikácia **nových aktérov v systéme:** univerzity; vedecké výskumné strediská; technické služby pre spoločnosti; komunikácia a marketing; identifikácia vedúcich aktérov; vzťahy a interakcie s výrobnými reťazcami; modely pre transfer technológie a spoluprácu,
- **analýza porovnávacích hodnôt na národnej a medzinárodnej úrovni,** aby sa: vytýčili podobné výrobné systémy; zhodnotila makrodynamika v príslušnom kontexte; zhodnotili rozvojové stratégie implementované verejnými orgánmi v špecifických kontextoch, a zhodnotili systémy pre verejno-súkromné vzťahy a vzťahy medzi univerzitami, výskumom a spoločnosťou,
- prístup ku **konkurencieschopnosti sektorov metaoblastí a potenciálu systémov;** vykonávanie analýz SWOT metaoblastí, s mimoriadnym dôrazom na slabé stránky a riziká,
- identifikácia **smerníc pre intervenciu:** politiky aktivity pre výskum, investície, internacionalizáciu a konkurencieschopnosť na zahraničných trhoch,

- vytvorenie stupňa vzdelávania a angažovanosti všetkých úrovní pracovníkov zamestnaných v daných oblastiach.

3.8 Posun k systému riadenému vedomosťami prináša hlavné **problémy riadenia:**

- rozvoj oblastí do formy otvorenej siete, alebo miestnej siete začlenenej do globálnych produkčných, distribučných sietí a sietí využívania vedomostí si vyžaduje od oblastných spoločností, aby sa presunuli od starého systému **delby práce založenej na výrobe,** ktorá u nich dobre fungovala, k novému **systému založenému na vedomostiach, ktorý sa rozširuje na všetkých pracovníkov, na vedúcich pracovníkov vo verejnom aj súkromnom sektore a na všetkých úrovniach.** Hoci sa prvý systém sústreďuje na schopnosť riadiť praktické operácie výroby, kritickým zdrojom druhého systému je **schopnosť riadiť globálne informačné toky,** komunikovať pomocou vedeckého alebo technického jazyka, a **riadiť zložité organizačné modely,** všetko na pozadí vnútornej potreby oblasti znova investovať do **odborného vzdelávania a štruktúrovaných vedomostí,**
- centrálné interaktívne procesy sú **kooperačné linky medzi podnikateľmi oblasti a medzi podnikateľmi a zamestnancami založené na dôvere,** pluralistickej organizácii výrobného procesu a kooperačnom vzťahu medzi spoločnosťami navzájom a medzi spoločnosťami a orgánmi miestnej a regionálnej samosprávy. Kľúčovým prvkom je hodnota konceptu **sociálneho kapitálu v oblastnom systéme** ⁽¹³⁾, a spôsob, akým politiky odpovedajú na postupné čerpanie daného sociálneho kapitálu a degeneráciu vibrujúceho a dynamického systému miestnej interakcie,
- oblasť obsahuje kaleidoskop ambícií a frustrácií, napodobňovania a spolupráce, ktorá definuje celé **Spoločenstvo.** Je navrhnutý takým spôsobom, aby penalizoval nevýhodné praktiky a odmeňoval tie, ktoré podporujú rozvoj oblasti, a to udeľovaním **pečate súhlasu.**

3.9 Zdá sa, že **nové štruktúry služieb, ktoré fungujú ako poznávacie rozhranie medzi miestnym kontextom a globálnymi,** nakoniec, získavajú na dôležitosť. Vznikajú nové agentúry, pričom sa zameriavajú na potreby miestnych spoločností a n pôvodný mechanizmus hospodárskej súťaže a spolupráce, a sú vytvorené tak, aby umožňovali rozvoj produkčného kontextu.

⁽¹³⁾ Prieskum oblastných pracovníkov zdôrazňuje silný zmysel pre účasť a motiváciu medzi pracovníkmi, dokonca aj na najnižších úrovniach (región Lombardsko, preambula k zákonu o metaoblastiach, 2004).

4. Oblasti v USA a na medzinárodnej úrovni

4.1 Podľa niektorých odhadov bolo v polovici deväťdesiatych rokov dvadsiateho storočia v USA až 380 oblastí/zoskupení, ktoré pôsobili v celom rade sektorov výroby s služieb, a ktoré predstavovali 67 % pracujúceho obyvateľstva a 61 % produkcie USA⁽¹⁴⁾. Mnoho takýchto sektorov sa zrodilo z kríz v regionálnej výrobe, ako tomu bolo v prípade kalifornských zoskupení v San Diegu, ktoré vznikli pri reštrukturalizácii sektoru obrany. Ťažili z prominentnej úlohy, ktorú hrali štátne a miestne vlády pri spúšťaní procesu, ktorú odvtedy prevzal súkromný sektor. Napríklad v Arizone vládna komisia začala iniciatívu na miestnych univerzitách, aby identifikovala miestne oblasti, ktoré zoskupujú hlavných aktérov súkromného sektoru a tak podporujú vytvorenie oblastných organizácií na hodnotenie a riešenie ťažkostí a príležitostí pre jednotlivé oblasti. Podobné iniciatívy boli odštartované v iných amerických štátoch, ako napríklad štátu New York, Minnesota, Oklahoma a Oregon.

4.2 V Kanade federálna vláda umiestnila vytvorenie a rozvoj medzinárodne uznávaných priemyselných oblastí založených na vedomostiach do centra svojej „inovačnej stratégie“. Tá sa týkala hlavných federálnych dotačných agentúr, ktoré identifikovali výskumné investície realizované v 27 regiónoch a mestách krajiny. V rámci kanadskej inovačnej stratégie je jedným z hlavných cieľov federálnej inovačnej politiky vytvoriť aspoň 10 medzinárodne uznávaných „technologických zoskupení“ do roku 2010. V Kanade je celkom bežné, že v strede priemyselnej oblasti je hlavný výskumný ústav, často univerzita⁽¹⁵⁾.

4.3 V Ázii a Latinskej Amerike sa príklady extrémne líšia. V Indii a tiež v Číne sú oblasti. V Pakistane tlak novej konkurenčnej kampane vyvolanej liberalizáciou trhu a globalizáciou zdôraznil tendenciu pracovať s priemyselnými združeniami a službami, ktoré poskytujú, aby sa dosiahli medzinárodne uznávané normy zabezpečovania kvality. V Brazílii a Mexiku museli oblasti čeliť medzinárodnej cenovej súťaži v dôsledku silných čínskych zásahov na severoamerický trh. Táto konkurencia viedla k väčšej vertikálnej integrácii na jednej strane a diferenciacie oblastí na druhej strane.

4.4 Na Novom Zélande prijali miestne vlády rôzne iniciatívy na podporu priemyselných oblastí. V Austrálii medzitým došlo k celému radu iniciatív zdola, ako sú iniciatívy prijaté miestnymi orgánmi v Adelaide, Cairns a Hunter Valley, ktoré identifikovali skupiny spoločností, vytvorili dynamiku medzi nimi

⁽¹⁴⁾ Pozri OECD „Podpora podnikania a inovačných malých a stredných podnikov v globálnej ekonomike“ 2004 - Druhá ministerská konferencia OECD o malých a stredných podnikoch, Istanbul 3. – 5. júna 2004.

⁽¹⁵⁾ Pozri Kanadská nadácie pre inovácie – J. Adam, „Financovanie výskumu: kľúč k zoskupeniam“, 2003.

vo vzťahu k ich príslušným potrebám, a v niektorých prípadoch zabezpečili vládne dotácie na štúdiá, poradenstvo a sekretárske služby.

5. Súčasná situácia a existujúce nástroje v Európskej únii

5.1 V mnohých častiach Európy sa začala priemyselná politika, ktoré doteraz bola zameraná vo všeobecnosti na sektorové politiky a iniciatívy, pozeráť aj na miestnu oblasť, aby sa zachovali podmienky, ktoré prispeli k úspechu **štítokov „Made in ...“ na celom svete**. Výrobné systémy ale často narážajú na ťažkosti pri hľadaní adekvátnych odpovedí z organizačného a manažérskeho hľadiska. To otvorilo dvere novým typom podpory, ktorá už nie je zameraná na individuálne spoločnosti, ale skôr sa zameriava na miestne systémy ako celok.

5.2 **Miestne vládne orgány, spolu s univerzitami, výskumnými inštitútmi, podnikateľskými združeniami a úverovými inštitúciami** sú oddané podporným opatreniam zameraným na rozširovanie inovácií, podporovanie kvality, oživovanie marketingu miestnych produktov a nakoniec vytváranie systémových projektov, a to prostredníctvom iniciatív zameraných na podnikateľské vzťahy.

5.3 Priemyselné oblasti sú teraz **legálne uznávané v rôznych európskych krajinách** (v Taliansku napríklad zákonom č. 317/1991), a jednomyselne sa považujú za skutočný úspech národných ekonomík. Platí to hlavne pre Taliansko. Napriek tomu nie je jednoduché ich presne identifikovať a oficiálne údaje sa nespočítavajú, keď príde na ich počet alebo ich sektory špecializácie.

5.4 Iniciatívy na podporu oblastí boli realizované na regionálnej úrovni v Taliansku (v Piedmonte, Lombardsku, Venete, v regióne Emilia Romagna a Toskánsku), v Španielsku (Katalánia a Valencia) a v Nemecku (napr. iniciatívy BioRegio, Exist a InnoRegio). Vo Francúzsku sformulovalo DATAR⁽¹⁶⁾, medzi-ministerské oddelenie v rámci zodpovednosti premiéra, špecifické politiky na podporu rozvoja miestnych výrobných systémov (SPL), ktoré sú súčasťou Francúzskeho klubu priemyselných oblastí. Mnoho príkladov oblastí existuje v Škótsku, Walese a v Severnom Írsku.

5.5 Aj severské krajiny vytvorili svoje vlastné prístupy k politike oblastí. V Dánsku mala metóda oblastí hlavný dopad na hospodársku politiku krajiny, a vo Fínsku podpora oblastí ovplyvnila nielen hospodársku politiku, ale aj vedecký výskum, technológiu a vzdelávanie.

⁽¹⁶⁾ DATAR: Délégation à l'aménagement du territoire et à l'action régionale.

5.6 V nových členských štátoch boli od roku 2000-2001 začaté rôzne programy rozvoja oblastí, vrátane programu „spolupráce“ v Českej republike a programu NFT GVOP, ktorý pokrýva vytváranie priemyselných parkov⁽¹⁷⁾, ktoré v Maďarsku vznikajú z MVO⁽¹⁸⁾ nazvanej Združenie priemyselných parkov. Maďarsko má teraz 165 priemyselných parkov, ktoré sú zodpovedné za 18 % priemyselnej zamestnanosti a 28 % priemyselných vývozov. Medzi rokmi 1997 a 2003 investovalo do priemyselných parkov EUR 46 182 000⁽¹⁹⁾. Program PGK⁽²⁰⁾ sa začal v západnom transdunajskom regióne a program zoskupovania/zosieťovania malých a stredných podnikov v Poľsku. V roku 2000 Slovinsko začalo trojročný program pre rozvoj oblastí, ktorý sa týkal viac ako 500 spoločností a 50 inštitúcií. Viac ako 130 pilotných projektov sa realizuje v pobaltských štátoch. Na Malte miestne orgány implementovali stratégiu na podporu kľúčových oblastí v sektoroch ako napríklad zdravotníctvo, oceánografia, informačné technológie, letectvo a služby. Tiež existujú významné príklady v krajinách, ktoré požiadali o vstup do Únie, ako napríklad oblasť Timisoara v Rumunsku. V roku 2001 bolo v Bulharsku, v rámci programu Phare o *Budovaní kapacít pre urýchlený rast sektoru malých a stredných podnikov v Bulharsku*, identifikovaných päť potenciálnych oblastí. S cieľom ich ďalšieho rozvoja sa ministerstvo hospodárstva rozhodlo vytvoriť národnú agentúru so špecifickou úlohou riadenia ich rozvoja.

5.7 V Holandsku bola metóda oblastí začlenená priamo do vládnej politiky a programov, zatiaľ čo v Rakúsku boli špecifické politiky zavedené na posilnenie prepojení medzi výskumnými inštitútmi a súkromným sektorom, pričom sa redukovali regulačné a administratívne prekážky pre inovácie, podporu špecifických oblastí a vytváranie stredísk kompetencie.

5.8 Politiky na podporu oblastí žiadajú, aby systematický a integrovaný prístup zohľadňoval prepojenia medzi spoločnosťami, medzi priemyselnými sektormi a nakoniec medzi spoločnosťami, inštitúciami a miestnymi orgánmi. Podľa tohto princípu **by mal byť súkromný sektor hnacou silou iniciatív, pričom verejný sektor by mal pôsobiť ako uľahčujúci prostriedok a katalyzátor.**

5.9 „Oblasťný systém“ je podstatou rôznych foriem **horizontálnej integrácie medzi spoločnosťami**, od prepojení medzi primárnymi a pridruženými spoločnosťami, a v rámci sektora, po outsourcing. Integrácia dláždi cestu udržiavaniu **vysokého stupňa flexibility**, a tiež pre zabezpečenie ekonomík v rozsahu typickom pre veľké spoločnosti, a to prostredníctvom integrovanej výroby. Prostredníctvom špecifikovania rôznych fáz spracovania je oblasť schopná autonómne zabezpečovať všetky fázy produkčného reťazca v sektore, v ktorom pôsobí. Výrobné náklady môžu byť preto riadené pružne a trhové požiadavky môžu byť upravované jednoduchšie.

⁽¹⁷⁾ Parky si vyžadujú minimálnu výmeru 25 000 m². Spoločnosť riadi infraštruktúru a obchodné podnikanie. Verejné a súkromné sektory spoločne prispievajú k projektu; bohužiaľ, banky a finančné inštitúcie nie.

⁽¹⁸⁾ MVO: mimovládna organizácia.

⁽¹⁹⁾ Zdroj: Janos Toth, člen EHSV.

⁽²⁰⁾ PGK: Pannon Gazdasagi Kezdemenezes.

5.10 Úspech, s ktorým sa produkty oblastí stretli na medzinárodných trhoch, je tiež ovocím ich veľkej **schopnosti inovovať a prebiehajúceho výskumu s cieľom zlepšiť produkty**. Uvedené je podporované konkurenciou medzi spoločnosťami každej oblasti a **interakciou s miestnymi univerzitami a/alebo akademickými inštitúciami**. V dôsledku týchto synergií sa dokonca sektory bežne považované za menej rozvinuté z technologického hľadiska, ako napríklad textilný a odevný priemysel, stali konkurenčnými na medzinárodnej úrovni.

5.11 Až doteraz patrili medzi faktory zohľadňované pri určovaní **indikátorov** možnej prítomnosti oblastí hustota podnikov, sektorová špecializácia a percentuálne zastúpenie zamestnancov vo výrobnom sektore. Preto vždy šlo o záležitosť kvantitatívnych hodnôt, v súlade s cieľom rozhodovania sa na objektívnej báze. Faktory ako napríklad ekonomický profil, inovácia produktov, celková stratégia spoločností, a čo je najdôležitejšie, „sietový“ prvok sa musí tiež vziať do úvahy. Tento posledný faktor je veľmi dôležitý pre určovanie pôvodu štruktúry oblasti a pre identifikáciu budúcich síl metaoblastí, s cieľom úzkeho prepojenia medzi podnikaním a výskumom.

5.12 Na **úrovni EÚ** by mali rôzne iniciatívy prispieť k rozvoju európskych technologických oblastí. Ale skutočne **integrovaná politika sa ešte len musí vyvinúť**, aby podporila rozvoj inovačných oblastných sietí, v súlade s opakovaným začatím Lisabonskej stratégie požadovaným Európskou radou dňa 4. a 5. novembra 2004 a v súlade so záväzkom pretaviť ekonomickú štruktúru malých a stredných podnikov v starých a nových členských štátoch na rozšírený jednotný trh, a to čo možno najrýchlejšie.

5.13 EÚ-15 mala **série nástrojov Spoločenstva**, ktoré by sa mohli použiť na propagáciu rozvoja a vytvárania sietí oblastí založených na vedomostiach. Tieto nástroje spadajú zväčša pod regionálnu politiku, politiku výskumu a rozvoja, politiku podnikania a inovácie, politiku informačnej spoločnosti a politiku vzdelávania.

5.13.1 **Regionálna politiky** – Výrazné vyčlenené finančné čiastky umožnili výskumno-inovačnej politike štrukturálnych fondov, aby skutočne zvýšila regionálny rozvoj, a to prostredníctvom inovačných akcií článku 10 ERDF, programu RIS (Regionálne inovačné stratégie) a iniciatív Spoločenstva ako napríklad Interreg III–C. Európsky investičný fond a Európska investičná banka medzitým poskytujú „iniciatívu rastu“ ako prostriedok pre malé a stredné podniky na vytvorenie inovačných sietí.

5.13.2 **Európska politika RTD** – Šiesty výskumný a rozvojový rámcový program na roky 2002–2006 je dôležitým zdrojom potenciálnej podpory pre oblasti založené na vedomostiach, hlavne v oblastiach:

- nové nástroje, integrované projekty a siete dokonalosti, vytvorené s cieľom dosiahnutia cieľov stanovených v horizontálnej tematickej prioritě pre malé a stredné podniky,
- prvok „výskum a inovácia“,
- združenie Marie Curie pre spoločnosti v rámci druhého špecifického programu;
- koordinačné schéma ERA-NET,
- akcia vedy a riadenia pre technologickú prezieravosť.

5.13.3 Akčný plán „Viac výskumu pre Európu: smerom k 3 % HDP“ ustanovuje sériu nových akcií na národnej/európskej úrovni. Ďalej bude možné vytvárať podporné iniciatívy pre oblasti Európy založené na vedomostiach prostredníctvom služieb odvodených od programu rádiovej navigácie a satelitného určovania polohy Galileo.

Ale, ako bolo zdôraznené v nedávnych správach, hlavne v správe o zapojení malých podnikov do programu, prístup pre malé spoločnosti môže byť sťažený ťažkosťou, hlavne v nových členských štátoch ⁽²¹⁾.

5.13.4 **Podnikateľská politika** – S ohľadom na podnikateľskú a inovačnú politiku je nutné uviesť nasledovné:

- program Inovácia a malé a stredné podniky,
- program RITTS (Regionálne stratégie a stratégie transferu technológie),
- projekty TRIP (transregionálne inovačné projekty),
- pilotná akcia PAXIS, pre vytváranie sietí inovačných spoločností a iné pilotné akcie, ktoré prebiehajú, podporujú rozvoj sektorových sietí priemyselných oblastí,
- sieť európskeho informačného strediska Euro Info Centre.

5.13.5 Zaujímavé iniciatívy Generálneho riaditeľstva pre podnikanie zahŕňajú iniciatívy pre rozvoj sietí oblastí a prácu vykonávanú programom IDABC na podporu spoločností a sietí spoločností. Iniciatívy pre spoluprácu medzi priemyselnými oblasťami pre certifikáciu EMS-EMAS (Schéma ekologického

riadenia a auditu), financované na regionálnej úrovni, sú mimoriadne významné v kontexte spoločných opatrení trvalo udržateľného rozvoja, ktoré riadi Generálne riaditeľstvo pre životné prostredie.

5.13.6 **Politika informačnej spoločnosti** – V rámci programu eEurope 2005 a konkrétnejšie v rámci iniciatív eGovernment, eBusiness, eCommerce, eProcurement, širokopásmové siete, eInclusion a Digitalizujte existuje obrovský potenciál pre projekty na podporu sietí oblastí.

5.13.7 **Vzdelávanie a politika vzdelávania** – Rôzne opatrenia ustanovené v rámci programov Socrates a Leonardo je možné používať na podporu vzdelávania pre siete založené na vedomostiach, a iniciatívy je možné plánovať aj v rámci programov e-Learning a eEurope 2005.

6. Smerom k novému prístupu strategickému politike EÚ k oblastiam založeným na vedomostiach

6.1 Na zasadnutí Európskej rady na jar v roku 2004 bolo zdôraznené, že: „opatrenia prijaté na európskej úrovni sú len časťou vzorca pre navedenie Lisabonskej stratégie na tú správnu cestu k úspechu; ešte sa musia dosiahnuť početné reformy a investície, ktoré patria do zodpovednosti členských štátov“ ⁽²²⁾. Tento postoj bol opakovane potvrdený na zasadnutí Európskej rady dňa 4. a 5. novembra 2004, na ktorom Wim Kok predložil svoju správu ⁽²³⁾.

6.2 Najvýznamnejšie výzvy sa týkajú troch základných strategických oblastí rastu:

6.2.1 Vytváranie inteligentných nadnárodných sietí: dá sa to dosiahnuť napríklad pomocou iniciatívy rastu Spoločenstva a uprednostňovaním investícií do výskumu, inovácií a celoživotného vzdelávania. Ďalším dôležitým prvkom je identifikácia a poskytovanie významu novým odborným profilom, zintenzívnenie využívania nástrojov spolupráce v sieti v rámci šiesteho rámcového programu.

6.2.2 Podporovanie konkurencieschopnosti spoločností na globálnom trhu a environmentálna trvalá udržateľnosť: sčasti sa to bude týkať rozvoja širokopásmových komunikačných a vysokorychlostných sietí, potrebných pre výskum a inováciu (GEANT), využívania pilotných aplikácií programu Galileo a rozvoja iniciatív v rámci programu eEurope 2005.

⁽²¹⁾ Pozri tlačovú správu Cordis „Projekt EÚ má za cieľ zvýšiť účasť malých a stredných podnikov na 6. rámcovom programe“ (14.01.2005); pozri tiež Európska komisia, päť rokov hodnotenia výskumu a rozvoja IST (17.01.2005).

⁽²²⁾ Správa Komisie jarnému zasadnutiu Európskej rady „Plnenie lisabonských cieľov – reformy pre rozšírenú Úniu“ - KOM(2004) 29 v konečnom znení z 20.2.2004.

⁽²³⁾ Pozri poznámku pod čiarou 2.

6.2.3 Budovanie „susedskej politiky“⁽²⁴⁾ v rozšírenej Európe: cieľom by malo byť vytvoriť lepšie zakorenené a konzistentnejšie synergie s novými susedmi Európskej únie s cieľom vytvoriť oblasť prosperity a bezpečnosti, implementovať mechanizmy spolupráce pre citlivé otázky ako napríklad riadenie spoločných hraníc, kontrola migračných tokov a boj proti organizovanému zločinu.

6.3 Vo všetkých krajinách EÚ, a hlavne v nových členských štátoch, existuje rastúce povedomie dôležitosti sietí oblastí a priemyselných zoskupení ako prostriedkov posilňovania konkurencieschopnosti a produktivity, posilňovania politiky zamestnanosti, zlepšovanie kvality práce a podporovanie rozvoja malých a stredných podnikov.

6.4 EHSV si myslí, že by mala existovať integrovaná politika na úrovni Únie pre vytvorenie **európskej platformy** na podporu vytvorenia nových európskych sietí metaoblastí založených na vedomostiach.

6.5 EHSV je presvedčený, že tieto metaoblasti sú skutočným kľúčom k úspechu na globálnom trhu, nakoľko môžu zabezpečiť pre malé a stredné podniky lepší prístup k zručnostiam na vysokej úrovni, moderným zdieľaným službám a novým zariadeniam založeným na vedomostiach, pričom zároveň zlepšia podnikové riadenie a povedú k lepšie informovanej a zrelšej pracovnej sile.

6.6 EHSV by chcel tvrdiť, že vytvorenie **európskej platformy pre oblasti** by mohlo zabezpečovať prepotrebný, súdržný, transparentný a ľahko dostupný rámec pre malé a stredné podniky a pre staré a nové členské štáty, krajiny, ktoré požiadali o vstup do Únie, a európskych susedov EÚ.

6.7 Táto **európska platforma pre oblasti** by mala mať schopnosť koordinovať množstvo politík, ktoré riadia rôzne generálne riaditeľstvá, v súčasnosti dostupné nástroje a akcie Spoločenstva.

6.8 Financovanie priradené tejto platforme musí byť dostatočné, aby umožnilo podporovať akciu Únie. Opatrenia koordinované prostredníctvom tejto platformy a realizované v rámci Lisabonskej stratégie by bez akýchkoľvek pochyb mali prispieť k rozvoju malých a stredných podnikov, ktoré sú mimoriadne bohaté na hlboko zakorenené nevysslovené vedomosti. Iniciatívy Spoločenstva by mali kodifikovať dané vedomosti a konvertovať ich na spoločný fond, ako aj ich transfer na európske siete.

⁽²⁴⁾ Barcelonský proces pre Stredomorie (od roku 1995); Asociačný a stabilizačný proces pre západný Balkán; dohody o spolupráci a partnerstve s krajinami Spoločenstva nezávislých štátov (bývalé ZSSR).

6.9 Európska platforma pre oblasti by mala zabezpečiť programový rámec pre:

- nové európske iniciatívy sietí metaoblastí pre špecifické priemyselné sektory, ak je to potrebné; napríklad vytvorenie technologických platforiem v biochemickom, leteckom a kozmickom, textilnom sektore a sektore informačných a komunikačných technológií,
- nové iniciatívy vytvorené s cieľom rozvíjať spoločnú strategickú víziu, aby sa využili budúce európske možnosti v oblastiach, v ktorých sa testujú inovácie výrobkov a procesov, pričom sa predvídajú potenciálne pokroky,
- akcie *strategického budovania kapacít* pre siete oblastí v starých a nových členských štátoch, krajinách, ktoré požiadali o vstup do Európskej únie a susedných krajín,
- zistenie vzťahu medzi metaoblastami a politikou zamestnanosti,
- opatrenia na podporu kultúrneho rastu pracovníkov v oblastných organizáciách,
- výmenu najlepšej sieťovej praxe, na základe harmonizovaných kritérií pre hodnotenia a procedúru; cieľom je vytvoriť pevnú bázu pre oblasť výskumu a inovácie rozšírenej Európy, s hodnotením dopadu a jasnou a porovnateľnou spätnou väzbou, aby sa získalo vhodné množstvo kodifikovaných a prenosných vedomostí,
- spoločné vzdelávacie opatrenia pre oblastných manažérov, podnikateľských vodcov a manažérov finančných a úverových systémov, ktoré by sa mali implementovať v spolupráci s politickými predstaviteľmi, ktorí majú rozhodovacie právomoci, a s predstaviteľmi verejného sektora, ako aj predstaviteľmi miestnych a regionálnych orgánov, zodpovednými za opatrenia v oblasti odbornej prípravy,
- vytvorenie Katedry Jeana Monneta⁽²⁵⁾ v nových sieťach oblastí založených na vedomostiach, a európskych cien pre najúspešnejšie a prenosné príklady európskych oblastí;
- vytvorenie systému študijných asociácií pre technických zástupcov oblastí, aby sa financovala prítomnosť v sieťach výskumníkov a expertov v oblasti technického marketingu a auditu,
- rozvoj silnej komunikačnej a informačnej funkcie založenej na interaktívnom portále oblastí založených na vedomostiach,

⁽²⁵⁾ Medzi začiatkom deväťdesiatych rokov dvadsiateho storočia a októbrom 2003 Generálne riaditeľstvo pre vzdelávanie a kultúru schválilo približne 2 500 vzdelávacích projektov na európske témy: medzi ne patrí 82 európskych pólov, 601 kresiel a 1 560 trvalých kurzov a modulov. Výzvy ponúkajúce financovanie sú uverejňované ročne na nasledovnej webovej stránke: http://europa.eu.int/comm/education/programmes/ajm/index_en.html

- iniciatívy pre prístup k odborným vedomostiam a projektom, s pomocou inštitútov Spoločného výskumného centra, hlavne Inštitútu pre perspektívne technické štúdie Seville,
- začlenenie špecifickej rozpočtovej linky do siedmeho rámcového programu RTD pre rozvoj sietí oblastí založených na vedomostiach,
- začlenenie programu podporných aktivít pre rozvoj oblastí, v rámci nového rámca politiky súdržnosti na roky 2007-2013.

7. Záverečné odporúčania

7.1 Deindustrializácia prebieha vo všetkých rozvinutejších krajinách. V EÚ vzrástla pridaná hodnota terciárneho sektoru na 70 % celkového HDP (22 % pre priemysel, 5 % pre stavebníctvo a 3 % pre poľnohospodárstvo) ⁽²⁶⁾. Proces by však nemal byť podporovaný, pretože veľká časť pridanej hodnoty je nasmerovaná na podniky ⁽²⁷⁾, alebo z nich pochádza: obchod a doprava 21,6 %; finančné a obchodné služby 27,2 %; verejná správa 21,6 % ⁽²⁸⁾.

7.1.1 Politiky schopné podporovať a rozširovať kultúru, ktoré zvyšujú skúsenosti oblastí môžu nepochybne vykonať veľa pri umožnení oblastiam v celej rozšírenej EÚ konkurovať krajinám, kde nízke mzdové náklady idú ruka v ruku k s nedostatkom dialógu medzi sociálnymi partnermi a pohrdaním zdravotnými a bezpečnostnými normami na pracovisku.

7.1.2 Podľa názoru EHSV by sa mala nová politika zamerať na väčšie využitie konkurenčného okraja, ktorý pochádza z prijatia pozitívne sociálne zodpovedných praktík v podnikoch ⁽²⁹⁾. To by viedlo všetkých aktérov na pracoviskách, aby investovali do výroby so zmyslom pre uvedomenie si a zodpovednosť, plnili dodacie lehoty, stanovili „slušnú cenu“ ⁽³⁰⁾, a zabezpečili kompetentný, presný, dôkladný popredajný servis.

⁽²⁶⁾ Zdroj: Eurostat, štruktúra hrubej pridanej hodnoty, 2002.

⁽²⁷⁾ Podľa Byra pre ekonomické analýzy každý USD 1 konečného dopytu vydaný na vyrobený tovar vytvára USD 0,55 HDP vo výrobnom sektore a USD 0,45 HDP v nevýrobných sektoroch. *Výroba v Amerike: Komplexná stratégia riešenia výziev výrobcov v USA; Ministerstvo obchodu, január 2004* (http://www.commerce.gov/DOC_MFG_Report_Complete.pdf) november 2004-VÝROBNÁ BUDÚCNOSŤ. EURÓPSKA KOMISIA

⁽²⁸⁾ Zdroj: Eurostat, tamtiež.

⁽²⁹⁾ Pozri Zelenú knihu o podnikovej sociálnej zodpovednosti, KOM(2001) 366 v konečnom znení z 18.7.2001.

⁽³⁰⁾ Princíp „slušnej ceny“ bol oficiálne schválený hlavami štátov alebo vládou na zasadnutí Európskej rady v Cardiffe v roku 1998. „Environmentálne náklady musia byť odrážané v cene produktov nemôžu sa účtovať budúcim generáciám!“. Jeden z najrýchlejších spôsobov začlenenia environmentálnych obáv je fixovanie cien, ktoré odrážajú environmentálne náklady na tovar a služby a využívanie trhových nástrojov, aby sa dosiahli pozitívne environmentálne ciele.

7.2 EHSV žiada prístup, ktorý zosilňuje nové oblastné siete, hlavne v nových členských štátoch, aby sa stimuloval informovaný dopyt vedený trhom.

7.3 Degresívna pomoc by sa mala vyplatiť počas obdobia troch alebo štyroch rokov, aby sa pokryli analýzy uskutočniteľnosti a rozbežové analýzy, sieťová provízia a náklady na trvalo udržateľný rozvoj a mzdové náklady na certifikačné účely.

7.4 Technologické prostredia a sociálne vzťahy sa menia rýchlo a žiadajú rýchle vytvorenie nových profesionálnych profilov. Preto sú nevyhnutné nástroje nepretržitého vzdelávania ⁽³¹⁾:

- sieťoví brokeri,
- technologickí marketingoví experti,
- osoby, ktoré umožňujú transfer inovácie a technológie,
- manažéri v metaoblastiach.

7.5 Čerpajúc zo svojich skúseností EHSV dúfa, že pre verejné a súkromné zainteresované osoby, svet priemyslu a práce, univerzity a banky môžu byť organizované kurzy v oblasti metaoblastí, na základe technologickej inovácie. K nim je možné pridať študijné štipendiá, ktoré by sa týkali výmen medzi verejným a súkromným sektorom, a medzi podnikmi a akademickými ústavmi.

7.6 Generálne riaditeľstvo pre inovácie, ktoré robí veľa, aby podporilo skúsenosti Európy v globálnom kontexte, by malo zvýšiť svoju podporu pre ujednania súvisiace so spustením, monitorovaním a hodnotením medzioblastného a nadnárodného riadenia technickej prezieravosti a porovnávaním hodnôt s cieľom plynulo rozširovať kultúrnu a informačnú databázu súčasných zmien a nástrojov používaných na ich meranie.

7.7 Aby sa podporili úverové ujednania, ktoré vždy boli kritickou otázkou vo všetkých členských štátoch a hlavne krajinách, ktorými sa rozšírila Únia, malo by sa v EIF ⁽³²⁾ vytvoriť kontaktné centrum, ktoré by bolo prostredníctvom svojich záručných nástrojov zodpovedné za poskytované záruky pre úverové linky vydávané bankami, finančnými ústavmi, konzorciami a družstvami poskytujúcimi služby pre spoločnosti v metaoblastiach.

⁽³¹⁾ Pozri poznámku pod čiarou 11.

⁽³²⁾ EIF (Európsky investičný fond) bol vytvorený v roku 1994 s dvoma hlavnými cieľmi: podporovať ciele a umožňovať úvery pre malé a stredné podniky. Akcionármi EIF sú EIB, Európska komisia a mnoho európskych bánk. Počas posledných niekoľkých rokov EIF prepozičially stále viac a viac svoju podporu malým a mikro podnikom.

7.8 Podľa názoru EHSV je nová oblasť založená na vedomostiach tiež ideálnym prostredím pre odskúšanie najrozvinutejších foriem podnikovej sociálnej zodpovednosti prostredníctvom programov eGovernment, eBusiness a nových vzťahov medzi podnikmi eBusiness2business, ktoré sú veľmi dôležité pre nadnárodný rozvoj sietí oblastí, s podporou spoločných univerzálnych sietí IDABC⁽³³⁾ a detailnej pozornosti programu eEurope 2005⁽³⁴⁾.

7.9 EHSV verí, že je tiež dôležité, aby Komisia vytvorila súhrn spoločnej terminológie, ktorý by používali všetky oblasti zapojené do programov Spoločenstva, a európsku interaktívnu databázu pokrývajúcu sa všetkých oblastí, podľa sektoru a oblasti činnosti.

7.10 Centrum Spoločenstva pre koordináciu a spoluprácu medzi oblastným centrom a rôznymi angažovanými inštitúciami by tiež malo byť zriadené v rámci Generálneho riaditeľstva pre podnikanie. Toto centrum by okrem iného malo produkovať a aktualizovať smernice správnej praxe, ktoré by sa mali distribuovať na regionálnej úrovni.

7.11 Kultúra, ktorá je oporou podnikovej sociálnej zodpovednosti, vidí podnikanie ako zdroj pre všeobecnú verejnosť, a má averziu voči byrokracii a jej sprievodným nákladom, ktoré akciu činia menej atraktívnou. Iniciatíva „Slid“ by mala poskytovať užitočný nástroj na rozširovanie skúseností získaných z programu SLIM⁽³⁵⁾ na oblasti.

⁽³³⁾ Stanovisko EHSV TEN/154 z 10.12.2003, (spravodajca: pán Pezzini). Vytváranie sietí ponad hranice pomocou využívania informačných (IT) sa stalo kľúčovým nástrojom pre spájanie verejných správ a podporu ich kooperačných snáh smerom k modernej, rozšírenej a bezpečnej Európe. Okrem toho, štúdie vykonané Komisiou neustále dokazujú, že investície v tejto oblasti podporujú ekonomiku (s vysokou mierou návratnosti). Iniciatíva Spoločenstva v danej veci, „Vzájomná výmena údajov medzi správami“ (IDA), bola spustená Komisiou v rokoch 1993-1995 s IDA I (1995-1999). V období medzi rokmi 1999 a 2004, bolo na IDA II vyčlenených EUR 127 miliónov. Z toho asi 60 % bolo použitých na sektorové projekty spoločného záujmu (PCI), a zostatok na horizontálne opatrenia zamerané na zabezpečovanie univerzálnosti a plnej prístupnosti transeurópskych sietí.

⁽³⁴⁾ eEurope 2005: informačná spoločnosť pre všetkých. Akčný plán, zasadnutie Európskej rady v Seville, 21. a 22. júna 2002. Zhrnutie: Akčný plán má za cieľ zabezpečovať priaznivé prostredie pre súkromné investície a pre vytváranie nových pracovných miest, podporovať produktivitu, modernizovať verejné služby a poskytovať každému príležitosť zúčastňovať sa na globálnej informačnej spoločnosti. eEurope 2005 sa preto snaží o stimulovanie bezpečných služieb, aplikácií a obsahu na základe široko dostupnej široko pásmovej infraštruktúry.

⁽³⁵⁾ Program SLIM bol spustený na začiatku deväťdesiatych rokov dvadsiateho storočia z iniciatívy DG XXIII, aby sa uvoľnil byrokracia, ktorá vtedy obklopovala malé podniky, výrazne viac ako teraz. Program SLIM dal za vznik programu BEST.

7.12 Podľa názoru EHSV by bolo vhodné vytvoriť stredisko pomoci na poskytovanie poradenstva a pomoci v oblasti duševného vlastníctva a iných služieb určených pre oblastné strediská, ktoré sa rýchlo stávajú neoddeliteľnou súčasťou európskych sietí a globálneho trhu.

7.13 Tiež je nevyhnutné umožňovať účasť oblastných orgánov na prenormatívnych a konormatívnych projektoch vykonávaných v rámci CEN, Cenelec, ETSI a NORMAPME⁽³⁶⁾ ktoré podporujú technický rozvoj.

7.14 V kontexte 5. viacročného programu pre podnikanie a konkurencieschopnosť (2007–2013)⁽³⁷⁾ EHSV verí, že je dôležité pritiahnúť pozornosť na situáciu a potreby priemyselných oblastí.

7.15 Podľa stanoviska EHSV, ktoré je založené na skúsenostiach získaných počas posledných rokov, hlavne bezprostredne po zasadnutí Európskej rady v Lisabone, Barcelone a Seville, by bolo vhodné vytvoriť európsku platformu pre pokračujúci dialóg, rozdelený podľa sektora a oblasti činnosti. Táto platforma by mala spojiť oblastných vodcov, verejné orgány, sociálnych partnerov, finančných zástupcov, výskumné strediská a mimovládne organizácie.

7.15.1 EHSV sa domnieva, že pozornosť by sa mala venovať poskytovaniu uznania Spoločenstva metaoblastiam založeným na vedomostiach, aby sa:

- umožnili výmeny vo vnútri spoločného trhu aj mimo neho,
- umožnilo spoločnostiam v rôznych krajinách, aby sa podelili o svoje zdroje,
- dostalo projektom oblastí skutočne európskej nálepky, s priamym prístupom k európskym schémam a programom.

7.15.2 V tomto kontexte sa EHSV domnieva, že by bolo užitočné zorganizovať verejné vypočutie, aby sa dalo stavať na súčasnom stanovisku, ktoré by pozvalo oblastné orgány a ich záujmové organizácie z rôznych regiónov. Cieľom by bolo podporovať cezhraničnú spoluprácu a zdôrazňovať jej prínosy:

- politicky: cezhraničná ekonomická spolupráca propaguje integráciu EÚ a výkonnosť na svetových trhoch,

⁽³⁶⁾ CEN: Európsky výbor pre normalizáciu; Cenelec: Európsky výbor pre elektrotechnickú normalizáciu; ETSI: Európsky ústav pre telekomunikačné normy; NORMAPME: Európska kancelária remesiel, živnostníkov a malých a stredných podnikov pre normalizáciu.

⁽³⁷⁾ Pozri KOM(2004) 781 v konečnom znení zo 7.12.2004.

- z hľadiska zjednodušenia: môže identifikovať nové formy prístupu k poznávacím, finančným a produkčným zdrojom,
- ekonomicky, pre konkurencieschopnosť: európske oblasti založené na vedomostiach (EOV) by mohli vytvoriť európske konzorcium, ktoré by mohlo prijať značku kvality EÚ,
- z hľadiska širokého rozsahu pre verejné/súkromné partnerstvá: nové zoskupenia oblastí by mali zahŕňať súkromné podnikateľské a miestne orgány, pretože tieto miestne orgány môžu hrať dôležitú úlohu katalyzátora nových návrhov,
- pre spájanie podnikateľských, univerzitných a výskumných orgánov, čím sa systematicky bude čerpať z nových technológií a inovácií.

7.15.3 Konzorcium EOV by malo podporovať ducha podnikania, sociálnu zodpovednosť, vytvorenie nových aktivít a rozvoj ďalšieho vzdelávania a malo by podporovať cezhraničné partnerstvá. Malo by byť:

- voľne a ľahko dostupné, a to pre jednotlivcov aj verejné/súkromné orgány,
- jednoduché, pružné a malo by sa prispôsobovať rôznym potrebám jeho členov,
- schopné adaptovať sa na trendy na trhu,
- vytvorené na úrovni EÚ, malo by sa týkať veľkého počtu členských štátov alebo asociovaných krajín⁽³⁸⁾.

7.15.4 Charakter – EOV by mali byť súkromným orgánom a preto by nemal verejne žiadať o finančné prostriedky.

7.15.5 Prístup – EOV by mali podliehať podobným kritériám ako sú tie, ktorými sa riadi vytvorenie konzorcií v šiestom rámcovom programe RTD. Mal byť fungovať počas päťročného (obnoviteľného) obdobia⁽³⁹⁾ a mal by byť zadaný do špeciálneho registra v rámci platformy EOV, ktorý by mala vytvoriť Komisia.

7.15.6 Právny status – rokovania s inštitúciami Spoločenstva by mal viesť jeden uznávaný koordinátor EOV, ako je tomu v prípade integrovaných projektov a sietí dokonalosti v rámcovom programe RTD.

7.16 Na záver, EHSV sa domnieva, že skúsenosti rozvinuté v oblastiach, ktoré sa teraz zameriavajú na metaoblasti založené na vedomostiach, poskytujú vynikajúcu príležitosť pre:

- zvyšovanie zamestnanosti,
- zlepšovanie sociálnych vzťahov na trhu práce,
- rozširovanie odborných zručností pracovníkov, na všetkých úrovniach,
- zabezpečovanie bezpečných a zdravých pracovísk,
- vytvorenie a rozširovanie etickej a environmentálnej certifikácie (ISO14000 a EMAS),
- lepšie riešenie problémov s úvermi a dopadu Bazileja II,
- zlepšovanie kvality a konkurencieschopnosti výrobkov vyrobených v Európe,
- podporu a rozširovanie exportných možností,
- opakované presadzovanie sily práce, pracovníkov a podnikov nad byrokraciou.

7.17 Preto zo všetkých týchto dôvodov by mal byť rozvoj metaoblastí podporovaný a povzbudzovaný na všetkých úrovniach, nech ide o úroveň miestnu, národnú alebo európsku.

V Bruseli 6. apríla 2005

Predsedníčka
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Anne-Marie SIGMUND

⁽³⁸⁾ Pozri: rámcový program vedecko-výskumného rozvoja.

⁽³⁹⁾ Obmedzená lehota akreditácie je potrebná, aby sa zabezpečilo, že oblasti sa budú naďalej rozvíjať, aby sa zabránilo ustnutiu oblastí na určitom bode a ich nemennosti.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Politika cestovného ruchu v rozšírenej EÚ“

(2005/C 255/02)

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 1. júla 2004 podľa článku 29 ods. 2 vnútorného poriadku rozhodol vypracovať navrhovanú tému.

Odborná sekcia pre spoločný trh, výrobu a spotrebu, ktorá bola poverená prípravou prác výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 16. marca 2005. Spravodajcom bol **pán MENDOZA**.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 416. plenárnom zasadnutí 6. – 7. apríla 2005 (schôdza zo 6. apríla) 83 hlasmi za, 4 hlasmi proti, pričom 5 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Vymedzenie problému

1.1 V rámci úloh, ktoré už Európsky hospodársky a sociálny výbor začal spracovávať s cieľom vymedziť svoj postoj a predložiť návrhy odvetviu cestovného ruchu, má teraz spracovať stanovisko, ktoré zohľadňuje nové skutočnosti rozšírenej EÚ, a to tak v rámci procesu, ktorý už bol dokončený, ako aj v rámci procesu, ktorý nastane v budúcich rokoch.

1.2 Európsky hospodársky a sociálny výbor už spracoval stanovisko k rôznym aspektom spojeným s cestovným ruchom, ale v danom prípade skúma po prvýkrát dopady na odvetvie cestovného ruchu a jeho perspektívy v nových európskych súvislostiach, a to – čo je najdôležitejšie – za účasti členov z nových členských štátov.

1.3 Bez toho, že by sa spochybňovali stanoviská spracované skôr, prinesie táto nová realita so sebou okrem nových perspektív určite aj nebezpečenstvá a vyhliadky či už pre Európu ako celok, alebo pre doterajšie a nové členské štáty, na ktoré sa berie zvláštny ohľad.

1.4 Spracovaním tohto stanoviska sme sa snažili byť úplne otvorení informáciám, námetom a návrhom nových členských štátov a súčasne sme pritom zobrali na vedomie hľadiská, ktoré už výbor vymedzil. Počas verejného diskusného fóra v poľských Katoviciach (Katowice) výbor zozbieral mnoho a veľmi cenných príspevkov tak z doterajších, ako aj nových členských štátov, ktoré cestovný ruch pokladajú vhodné za zdroj vytvárania ekonomických, kultúrnych a spoločenských hodnôt a za príspevok k Európe občanov a tým aj k európskej integrácii. Táto skutočnosť je dôležitejšia a potrebnejšia v prebiehajúcom procese rozširovania, ktorý si vyžaduje väčšie úsilie o priblíženie Únie občanom a vzájomné porozumenie kultúr a národov. V blízkej budúcnosti sa tieto snahy o európsku integráciu postupne urýchlia, lebo európska integrácia je pre nové členské štáty EÚ bezpodmienečnou požiadavkou. Ľudia, ktorí cestujú ako turisti do iných miest, sú nepochybne najlepšimi poslami tejto európskej integrácie.

1.5 Cieľom tohto stanoviska nie je zaoberať sa súčasnou situáciou a budúcimi vyhliadkami odvetvia cestovného ruchu v jednotlivých krajinách, ale analyzovať spoločné prvky, ktoré

by mohli v budúcnosti vytvárať európsku politiku cestovného ruchu, ako aj posúdiť a navrhnúť opatrenia, ktoré by prispeli k tomu, aby sa cestovný ruch stal z hľadiska trvalo udržateľného rozvoja pre všetky krajiny veľkou hybnou silou hospodárskeho a sociálneho rastu.

1.6 Zmluva o Ústave pre Európu je novou skutočnosťou, ktorá sa musí zohľadniť vo všetkých skúmaníach vzájomných vzťahov medzi krajinami a vzťahov s inštitúciami EÚ. Toto stanovisko má určiť, aký vplyv má rozšírenie na cestovný ruch ako celok a do akej miery môže nový rámec vymedzený Zmluvou o Ústave pre Európu pozitívne ovplyvniť alebo dokonca zamedziť napredovanie tohto jedinečného katalyzátora rozvoja, ktorým je cestovný ruch v Európe a na celom svete. Nakoniec sa ukazuje ako účelné objasniť prvky, ktoré by mohli zasahovať do vytvárania európskej politiky cestovného ruchu.

1.7 Práve v oblasti vzťahov medzi rôznymi európskymi národmi, medzi občanmi tejto európskej politickej, ekonomickej a sociálnej skutočnosti, sa musia hľadať najlepšie služby, pomocou ktorých môže cestovný ruch prispieť k lepšiemu porozumeniu všetkých národov a tým aj k vytváraniu novej Európy a k jej súdržnosti a upevneniu.

1.8 Musíme mať tiež na zreteli, že cestovný ruch prechádza v súčasnej dobe ťažkou fázou, čo sa pripisuje rôznym faktorom, ako je medzinárodný terorizmus a s tým súvisiace otázky bezpečnosti a požiadavka na uvedenie bezpečnosti do súladu so slobodou, ako aj celosvetová hospodárska kríza a jej dopady na ochotu cestovať, a to prinajmenšom, čo sa týka diaľkových ciest. Cestovný ruch je nástrojom mieru na svete a môže ním byť aj v budúcnosti.

1.9 Cestovný ruch sa musí na celom svete, ale najmä v Európe, opierať o rozvoj skutočných kultúrnych hodnôt jednotlivých krajín a spoluvytvárať ich, a to tak vo vysielajúcich, ako aj v prijímajúcich krajinách. Úloha výmeny zvyklostí a kultúr, vzájomnej úcty, ocenenia miestneho prostredia s jeho rôznymi ekologickými, patrimoniálnymi a sociálnymi charakteristikami môže a musí prispieť k výstavbe Európy spojenej do jedného sveta solidarity s rešpektovaním iných krajín.

2. Politika cestovného ruchu v Európskej únii

2.1 Prvky pre všeobecnú rozpravu o budúcej politike cestovného ruchu v rozšírenej EÚ.

2.1.1 Politika cestovného ruchu v Európskej únii a Zmluva o Ústave. Aj keď cestovný ruch bezprostredne nespadá do oblasti spoločnej politiky Európskej únie, uskutočňujú rôzne inštitúcie EÚ opatrenia a činnosti, ktoré na základe ich prierezového charakteru vplývajú na cestovný ruch, alebo ho používajú ako nástroj pre dosiahnutie rôznych dôležitých cieľov EÚ, ako je trvalý rozvoj, hospodárska a sociálna súdržnosť – a nakoniec docielenie lepšej kvality života pre občanov EÚ.

2.1.2 V Zmluve o Ústave pre Európu je v časti 4 „Cestovný ruch“ v článku III-281 zaujaté nasledujúce stanovisko na tému cestovného ruchu:

„1. Únia doplní opatrenia členských štátov v odvetví cestovného ruchu najmä o požiadavku konkurencieschopnosti podnikov Únie v tomto odvetví.

Za týmto účelom Únia sleduje svojou činnosťou cieľ:

- a) iniciovať vytvorenie priaznivého prostredia pre rozvoj podnikania v tomto odvetví;
- b) podporiť spoluprácu medzi členskými štátmi predovšetkým výmenou osvedčených praktík.

2. Európskym predpisom alebo rámcovým predpisom s vylúčením akejkoľvek harmonizácie právnych predpisov členských štátov sa stanovujú konkrétne opatrenia ako doplnok k tým, ktoré členské štáty urobia pre uskutočnenie cieľov uvedených v tomto článku.“

2.1.2.1 V článku I-17 je cestovný ruch priradený k podporným, koordinačným a doplnujúcim opatreniam:

„Únia je zodpovedná za uskutočnenie podporných, koordinačných a doplnujúcich opatrení. Tieto opatrenia s vytýčením európskych cieľov môžu byť prijaté v nasledujúcich oblastiach:

- a) ochrana a zlepšenie zdravia ľudí;
- b) priemysel;
- c) kultúra;
- d) **cestovný ruch**;
- e) všeobecné vzdelávanie, mládež, šport a odborné vzdelávanie;
- f) ochrana pred živelnými pohromami;
- g) spolupráca v oblasti správy.“

2.1.3 Ako sa dá vyčítať z tohto článku Zmluvy, hospodársky charakter cestovného ruchu a jeho schopnosti vytvárať blahobyt pre podnikanie v tomto odvetví sa síce v ňom oceňuje, nesnaží sa však nijako o príslušnú harmonizáciu v rámci celej EÚ, ale uznáva len doplnujúcu a koordinačnú funkciu vnútroštátnych politík. Na druhej strane jasne ukazuje želanie vylúčiť akúkoľvek regulačnú činnosť, ktorá by mohla slúžiť harmonizácii týchto opatrení. Podľa názoru Európskeho

hospodárskeho a sociálneho výboru sa tým nevylučujú dohody pre určenie hodnôt, ktoré vytvárajú európsky model cestovného ruchu, ale podľa možnosti sa uľahčujú.

2.1.3.1 Zmluva by bola mohla pravdepodobne siahať po silnejších intervenčne presadzovaných modeloch v oblasti cestovného ruchu, ale z čítania a analýzy navrhnutého znenia vyplýva výhradne celkovo kladné hodnotenie, ktoré je v súlade s celkovým textom Zmluvy o Ústave. Znenie zmluvy týkajúce sa cestovného ruchu umožňuje naďalej sledovať najdôležitejšie ciele týkajúce sa úlohy a zlepšenia cestovného ruchu a na týchto základoch bude Európsky hospodársky a sociálny výbor v budúcnosti spolupracovať s ďalšími inštitúciami a aktérmi v tomto odvetví.

2.1.4 V tomto stanovisku nejde o to, aby sa analyzovala každá jednotlivá oblasť politiky rôznych členských štátov Únie a aby sa vzájomne konfrontovali modely: silnejšie alebo menej silne zviazané s európskou dohodou; viac či menej „nacionalistické“ s ohľadom na aktuálny model cestovného ruchu: európska turistická rozmanitosť atď. Ako to už bolo vyjadrené v predchádzajúcich stanoviskách výboru, cestovný ruch spočíva v miestnej a regionálnej dimenzii, odkiaľ smeruje na vnútroštátne a medzinárodné úrovne. Na dôležitom a obsahovo bohatom vypočutí v Katoviciach bolo možné zistiť nielen to, akými rôznymi spôsobmi sa každý členský štát zaoberá turistickými aktivitami, ale tiež koľko existuje strategických možností voľby, čo sa týka dôležitosti, ktorú každý štát, každý región a každá obec prikladá v súčasnej dobe a do budúcnosti svojmu modelu turistického ruchu.

2.1.5 Predmet tohto stanoviska takisto nespočíva v tom, aby sa vynášali zhodnocujúce úsudky o tejto rozmanitosti modelov konania, ale aby sa konštatovalo, že táto rozmanitosť sa vzťahuje na to, či existuje väčšia alebo menšia ochota spolupracovať na každej úrovni, zatiaľ čo ostatné sa opiera výlučne o skutočnosť odvodenú z hospodárskej súťaže na trhu.

2.2 „Turistické rozšírenie“: Vplyv rozšírenia Európskej únie na toto odvetvie

2.2.1 Rozšírenie Európskej únie je novou skutočnosťou, ktorá s veľkou istotou prinesie so sebou nové vyhliadky pre celú Európu a samozrejme aj pre jej všetky doterajšie, ako aj nové a budúce členské štáty.

Tieto vyhliadky je možné posudzovať z rôznych hľadísk:

2.2.1.1 Ponuka: Je zrejmé, že rozšírenie EÚ povedie k značnému zvýšeniu turistickej ponuky v Európe, ktorá je už v súčasnej dobe rozsiahla, a to nielen z hľadiska čisto kvantitatívneho rastu turistických cieľov, ale aj – a to je pravdepodobne ešte dôležitejšie – z hľadiska získania hodnoty na základe príspevku do oblastí kultúry, kultúrneho dedičstva a životného prostredia. Tu treba zase poukázať na vypočutie v Katoviciach, kde sa ukázalo, že členské štáty zvýšili ponuku na rôzne iniciatívy v oblasti prírodnej turistiky, kultúrnej turistiky a skúseností na poli turistického „priemyslu“. Toto zvýšenie ponuky určite posilní vnútornú i vonkajšiu konkurencieschopnosť podnikania v cestovnom ruchu vo vzťahu k ostatným krajinám Ameriky,

Ázie a ostatného sveta. Nové členské štáty sa dokonca snažia rozšíriť svoju turistickú ponuku ako dôležitý prvok svojho turistického a koniec koncov aj hospodárskeho rozvoja. Aj keď je toto želanie rastu úplne legitímne a zasluhuje si úsilie, nesmie sa zabúdať na to, že rast má svoje hranice a že miera rastu musí byť udržateľná, ak sa má zachovanie sociálnych, ekonomických a ekologických hodnôt zaistiť aj v budúcnosti. Skúsenosti iných krajín s turistickým rozvojom – aj s ich úspechmi a neúspechmi – musí v modeli rozvoja nových turistických cieľov cestovania slúžiť ako kladný, ale tiež ako záporný príklad.

2.2.1.2 Dopyt: Zvýšenie dopytu po turistike, ktoré sprevádza rozšírenie, bude jednoznačne určované tromi podstatnými faktormi. Po prvé, veľký počet občanov EÚ s prianím a potrebou zoznámiť sa s inými miestami a krajinami EÚ, ktoré boli doteraz málo prístupné, lebo sa nachádzali buď mimo Spoločenstva a cestovanie sa tam dalo ťažko zaradiť, alebo existovali problémy s cestou do tretích štátov. Po druhé, vyššia životná úroveň, ktorá bude určite v nových krajinách dosiahnutá a zásluhou ktorej sa zvýši ochota tamojších občanov cestovať. A nakoniec nádej, že nové a lepšie dopravné a komunikačné infraštruktúry budú dávať podnet pre cestovanie vo voľnom čase a pre turistiku, pre služobné alebo športové cesty a že pribudnú činnosti spojené s cestovaním a že sa koniec koncov rozrastie odvetvie cestovného ruchu, ktoré s tým súvisí.

2.2.1.3 Trh: V dôsledku rastu ponuky a dopytu dôjde po rozšírení EÚ k veľmi pozitívnemu zväčšeniu trhu cestovného ruchu. To bude mať nepochybne kladný vplyv na celkovú ekonomickú spôsobilosť EÚ, v ktorej je cestovný ruch odvetvím s veľkým potenciálom. Ťažko sa dá predpovedať, ako sa rozšírenie trhu prejaví v cenách produktov cestovného ruchu, vo vytvorení produktu alebo v zisku podnikov; všetko však poukazuje na to, že kladné dôsledky budú prevažovať. Na rozšírení trhu sa síce zvýši konkurencia, ale toto zvýšenie – ak budú kladné účinky citelné a ak by sa mali znásobovať – musí podporiť tiež zlepšenie konkurencieschopnosti podnikov a cieľ cestovania v EÚ.

2.2.2 Aby sa nové a veľké vyhliadky vyplývajúce z rozšírenia stali účinnou realitou, musia byť splnené rôzne základné zásady, kritéria a spoločné pravidlá, ktoré zabezpečia tak celkovú uskutočniteľnosť turistických činností, ako aj ich sociálne únosnú budúcnosť. Takéto kritériá už existujú od vrcholového zasadnutia v Lisabone, kde bola vytýčená stratégia na základe cieľov trvalo udržateľného rozvoja, spoločnosti založenej na vedomostiach, zamestnanosti a sociálnej súdržnosti.

2.2.2.1 Trvalo udržateľný rozvoj: Európsky hospodársky a sociálny výbor vo svojom stanovisku na tému „Cestovný ruch dostupný pre všetkých a sociálne udržateľný“⁽¹⁾ a tiež iné inštitúcie na celosvetovej a európskej úrovni ako Komisia, Parlament atď. vysvetlili, že celkové podmienky trvalo udržateľného rozvoja európskeho cestovného ruchu predstavujú dôležitý

prvok, aby sa cestovný ruch mohol rozvíjať vyvážené a aby v dlhodobom výhlade mohol vytvárať blahobyt. Sto iniciatív vyjadrených v tomto dokumente predstavuje celú škálu konkrétnych prvkov, ktoré prispievajú k dosiahnutiu trvalo udržateľného rozvoja.

Získavanie nových krajín pre to, aby zvýšili podiel svojej činnosti v cestovnom ruchu na základe väčšej turistickej ponuky, sa s ohľadom na ich absolútne dimenzie a tempo rastu musí riadiť tak, aby bolo ekonomicky, sociálne a ekologicky prijateľné. Požiadavka trvalo udržateľného rozvoja v turistickej činnosti sa nedá splniť ľahko, pretože neustále vznikajú protiklady, a kritéria pre uplatňovanie trvalo udržateľného rozvoja sa v závislosti na aktéroch zúčastnených na rozvoji cestovného ruchu rozchádzajú.

2.2.2.2 Spoločnosť založená na vedomostiach: Cestovný ruch vychádzajúci z podstaty jeho činnosti, ktorá sa opiera o výmenu medzi kultúrami, o cesty pre skúmanie iných miest, ako aj o poznávanie iných sociálnych a kultúrnych životných zvyklostí a skutočností, môže veľmi pozitívne prispieť k plneniu tohto cieľa Lisabonskej stratégie. Výrazne sa posilní predovšetkým získavanie znalostí v prípade mladých ľudí, keď cestujú ako turisti, stretávajú sa s ľuďmi z iného prostredia a stávajú sa otvorenejší, tolerantnejší a solidárnejší. Pri získavaní znalostí nejde len o duševné úsilie, ale aj o nadobúdanie skúseností, a to je možné za každých životných okolností a v každom veku, a cestovný ruch poskytuje veľkú šancu pre ďalší rozvoj.

Informačné a komunikačné technológie značne prispievajú tak k vytváraniu, ako aj k spotrebe produktov cestovného ruchu a nepochybne napomôžu tomu, aby sa cestovný ruch stal konkurencieschopným odvetvím a odvetvím dostupným pre všetkých.

2.2.2.3 Zamestnanosť: Podľa Lisabonskej stratégie dôjde v Európe v nasledujúcich rokoch v súlade s plánom ku kvalitatívnemu a kvantitatívnemu rastu zamestnanosti. Cestovný ruch, ktorý na európskej úrovni vytvára približne 5 % – v niektorých členských štátoch dokonca až 10 % – hrubého domáceho produktu (HDP) a pracovné miesta, môže byť pre rozšírenú EÚ zdrojom zamestnanosti z kvantitatívneho i kvalitatívneho hľadiska. Aby sa zaistila sociálna udržateľnosť, musia pracovné miesta, ktoré vznikli a vzniknú zásluhou cestovného ruchu, spĺňať základné požiadavky týkajúce sa kvality, školenia na pracovisku, stability a najmä uznania práva pracovníkov na čiastočný pracovný úväzok a sezónne zamestnanie.

2.2.2.4 Sociálna súdržnosť: Cestovný ruch je dôležitým nástrojom sociálnej súdržnosti, ktorý umožňuje zoznámiť sa s inými skutočnosťami a tým prispieva k vytváraniu koncepcie a k uskutočňovaniu občianstva v rozšírenej EÚ. Aby sa sledovali ciele zdieľané s inými, je nutné ich poznať a cestovný ruch poskytuje na to vhodné prostredie. Turistická výmena, ktorá zaisťuje väčšiu súdržnosť medzi všetkými európskymi národmi, sa pre Európu stane jedným z prvkov jej sociálneho pokroku.

(1) Ú. v. EÚ C 32, 5.2.2004.

3. Všeobecné skúmanie politiky cestovného ruchu v rozšírenej EÚ

3.1 *Kľúčovou otázkou*, ktorú si môžeme a musíme položiť, je to, či je možné politiku cestovného ruchu zasadiť do celkového rozvoja globálnej priemyselnej a ekonomickej politiky pre Európsku úniu? Vychádzame z toho, že toto sa musí potvrdiť a bude to potvrdené, ak pod politikou cestovného ruchu rozumieme komplex všetkých kritérií, cieľov a nástrojov schopných pozdvihnúť európsky cestovný ruch na primeranú úroveň konkurencieschopnosti, vytvárania blahobytu a trvalo udržateľného rozvoja. Ako je to definované v Zmluve o Ústave pre Európu, sú to činnosti na podporu, koordináciu a doplnenie ďalších opatrení na európskej úrovni.

3.2 *Prvky priemyselnej politiky použiteľné pre odvetvie cestovného ruchu*. Niektoré prvky politiky cestovného ruchu, ktoré sa dajú odvodiť z celkových priemyselno-politických a ekonomicke-politických opatrení EÚ, sú uvedené ďalej:

3.2.1 *Zamestnanosť a sociálna politika*: Nezávisle od mimoriadnych zvláštností, ktoré vykazujú pracovné miesta v odvetví cestovného ruchu na základe ich sezónneho charakteru, sú všetky opatrenia EÚ v oblasti zamestnanosti úplne použiteľné aj na pracovné miesta v odvetví cestovného ruchu. Preto všetky doplňujúce iniciatívy inštitúcií EÚ zamerané na zmiernenie sezónnej závislosti sú nielen vítané, ale budú sa aj povzbudzovať a podporovať. Na tomto úseku je ešte čo robiť, pretože v najdôležitejších oblastiach cestovného ruchu je sezónna zamestnanosť prakticky normou. Naplánovanie školských prázdnin v rôznych termínoch pre rôzne regióny by mohlo mať pozitívny vplyv na predĺženie sezóny, čím by sa dalo dosiahnuť zlepšenie vyťaženia kapacít infraštruktúr v oblasti cestovného ruchu.

3.2.2 *Kvalita*: Snahy zamerané v rámci opatrení Spoločenstva na podporu kvality a jej zakotvenie v podnikoch sa musia podobne uplatniť aj na kvalitu v cestovnom ruchu, ktorý na základe svojho interného charakteru služby a základných zložiek individuálnej obsluhy značne závisí od týchto premenných. Snahy všetkých aktérov pôsobiacich v odvetví cestovného ruchu v rámci celej Európy zamerané na takúto politiku kvality sa musia v súlade so Zmluvou o Ústave podporovať, koordinovať a rozširovať.

3.2.3 *Výskum a vývoj*: Najmä odvetvie cestovného ruchu prechádza v súčasnej dobe podstatnými zmenami týkajúcimi sa štruktúry, ako aj poskytovania služieb, ktoré sú k dispozícii na internete a kladné účinky, ktoré to bude mať na cestovný ruch, sa musia skúmať a podporovať. Zataženie spojené s vybavením a zariadením v oblasti turistického ruchu musia niesť všetky inštitúcie na všetkých úrovniach a všetky podniky.

3.2.4 *Ochrana spotrebiteľov*: Cestovný ruch je hospodárska činnosť, ktorá sa vyznačuje silným vzájomným vzťahom medzi poskytovateľmi služieb a spotrebiteľmi. Každá celková stratégia EÚ na ochranu spotrebiteľov musí bezprostredne platiť

aj pre cestovný ruch so špecifikami jeho odvetvia a musí patriť čím ďalej tým viac do zodpovednosti podnikov a spotrebiteľov. Presadzovanie a rozširovanie značiek kvality a životného prostredia v oblasti cestovného ruchu sa musí podporovať a povzbudzovať.

3.2.5 *Ochrana životného prostredia*: Každá stratégia na ochranu životného prostredia na európskej úrovni je použiteľná aj na odvetvie cestovného ruchu a má naň kladný účinok. Ak sa má odvetvie cestovného ruchu zásadne opierať o racionálne využívanie prírodných zdrojov, tak každá iniciatíva, akcia alebo predpis môže turistickú činnosť v súčasnej dobe, ako aj strednodobo a dlhodobo len zlepšiť.

3.2.6 *Iné oblasti politiky EÚ*: Odvetvie cestovného ruchu ovplyvňujú na základe svojho prierezového charakteru všetky ekonomicke-politické a priemyselno-politické opatrenia EÚ; v inštitúciách EÚ by sa však mal rešpektovať strategický význam cestovného ruchu pre zamestnanosť a sociálnu súdržnosť a opatrenia v oblasti turistického ruchu by sa mali vecne uskutočniť za pomoci štúdií a pilotných projektov.

3.2.6.1 *Politika cestovného ruchu rozšírenej EÚ* musí byť koniec koncov v určitom časovom okamihu – hneď ako vstúpi Zmluva o Ústave do platnosti – politikou pre podporu, koordináciu a doplnenie všetkých politických opatrení EÚ v súvislosti s cestovným ruchom. Konkurencieschopnosť podnikov, trvalo udržateľný rozvoj v najširšom zmysle, vytváranie hodnotných pracovných miest, infraštruktúrna politika a i., to všetko musí prispievať k tomu, aby sa cestovný ruch ako základná aktivita pre rozvoj celej EÚ stal stredobodom pozornosti.

3.2.7 *Vzťah k iným aktivitám*: Cestovný ruch je katalyzátor, ktorý prispieva k posilneniu účinkov iných aktivít, napr. športu, ako to Európsky hospodársky a sociálny výbor už skúmal vo svojom stanovisku na tému „Cestovný ruch a šport: budúce výzvy pre Európu“^(?).

3.3 *Realita politiky cestovného ruchu v EÚ*: Na otázku, či cestovný ruch má v rámci EÚ a európskej politiky skutočne miesto, význam a strategický charakter, ktoré mu náležia ako ľudskej, ekonomickej a sociálnej činnosti, musíme odpovedať z rôznych hľadísk.

3.3.1 EÚ, jej krajiny, jej regióny a mestá sú turistickými cieľmi z celého sveta: nová realita EÚ vzhľadom na rozšírenie o nové členské štáty predpokladá formovanie rozsiahlej, rozmanitej a veľmi rôznorodej ponuky, aby sa mohla rozvíjať ako vplyvná turistická krajina pôvodu a cieľ cestovania pre ostatný svet. Budúce očakávania sa uberajú v smere ďalšieho rastu, ktorý je síce umiernenější, ale prekonáva očakávania iných priemyslových odvetví. Politika kvality ako základ konkurencieschopnosti a trvalo udržateľného rozvoja musí byť tiež základom tejto ponuky a nástrojom a charakteristickým znakom rozvoja európskej značky prípadne značiek kvality cestovného ruchu.

(?) Ú. v. EÚ C 157 z 28.6.2005.

3.3.2 Inštitucionálne opatrenia, ktoré musia byť prijaté s ohľadom na rozvoj politiky cestovného ruchu pre celú EÚ

3.3.2.1 Uznáva sa, že inštitúcie EÚ, medzi nimi i Komisia a Parlament, vyvíjajú neustále snahy o koordináciu činností, ktoré majú dopad na cestovný ruch. Musí sa tu uviesť hlavne konsolidovaná iniciatíva EURÓPSKE FÓRUM CESTOVNÉHO RUCHU, každoročné stretnutie všetkých aktérov v odvetví cestovného ruchu, ktorá má veľký vedecký, programový a kooperačno-politický význam pre európsku turistiku.

3.3.2.2 Tieto a ďalšie úsilie, pomocou ktorých by sa malo podporovať vytváranie povedomia o cestovnom ruchu v Európe za účasti všetkých negociačných partnerov odvetvia, hodnotí výbor ako mimoriadne kladné. V prílohe I sú obsiahnuté závery fóra, ktoré sa v roku 2004 konalo v Budapešti.

3.3.2.3 Musí sa tu znova poukázať na iniciatívu Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru, ktorá našla svoj odraz v stanovisku na tému „Politika cestovného ruchu a spolupráca medzi verejným a súkromným sektorom“⁽³⁾, a síce navrhnuť Komisii, aby v strednodobom alebo dlhodobom časovom úseku posúdila možnosť vytvorenia Európskej rady pre turistický ruch.

3.3.2.4 Zámerom tejto rady pre cestovný ruch by po jej vytvorení mohlo byť široké zastúpenie inštitucionálnych a súkromných aktérov, najmä sociálnych partnerov a zúčastnených organizácií občianskej spoločnosti a mala by za úlohu analyzovať údaje cestovného ruchu, navrhovať možnosti podpory a uskutočňovať následné opatrenia k dohodám Európskeho fóra cestovného ruchu. Európsky hospodársky a sociálny výbor by sa aktívne podieľal na vytvorení rady pre cestovný ruch.

3.3.2.5 Európsky hospodársky a sociálny výbor by sa chcel zasaďiť za to, aby ďalej sám, ako aj spolu s Komisiou, s Európskym parlamentom, Výborom regiónov a inými inštitúciami EÚ, pracoval na tom, že bude poskytovať dôležité podnety pre existenciu a rozvoj cestovného ruchu v Európe.

3.3.2.6 Aby sa na tejto ceste postúpilo dopredu, bude navrhnuté posilnenie inštitucionálnych stretnutí s cieľom skúmať, koordinovať a podporovať uplatňovanie uznesení EURÓPSKEHO FÓRA CESTOVNÉHO RUCHU.

3.4 Prvky politiky cestovného ruchu v rozšírenej EÚ

3.4.1 Cieľom tohto stanoviska je zachovať spojitost s predchádzajúcim stanoviskom Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Cestovný ruch dostupný pre všetkých a sociálne udržateľný“⁽⁴⁾ a vymedziť najdôležitejšie body politiky cestovného ruchu z hľadiska rozšírenia EÚ. V tomto prípade sa „politika cestovného ruchu“ nechápe v zmysle regulačných oprávnení EÚ, ale v zmysle zásad

a hodnôt, ktoré musia existovať a aktivity cestovného ruchu musia preniknúť do všetkých verejných inštitúcií na všetkých úrovniach, ako aj do podnikateľskej činnosti súkromného sektoru. Tieto prvky vytvárajúce vo svojom celku hodnotový systém opatrení, ktoré môžu prispieť k zlepšeniu trvalo udržateľného rozvoja aktivít cestovného ruchu, sú uvedené ďalej.

3.4.2 Definícia cestovného ruchu v rozšírenej EÚ sa musí podobne ako niekdajší európsky cestovný ruch opierať o hodnoty sprevádzajúce európsku tradíciu a kultúru, pričom sa za najdôležitejší faktor musí považovať turista ako taký. Nemôže sa predkladať obraz turistu ako spotrebiteľa komplexných, rozmanitých a svojimi znakmi a štruktúrou veľmi osobných služieb. Napriek tomu sa nemôže pustiť zo zreteľa ekonomická a podnikateľská podstata cestovného ruchu ako odvetvia s veľkými objemami výkonov, ktorý značnou mierou prispieva k hrubému domácomu produktu (HDP) v Európe a núti používať kritéria rentability a konkurencieschopnosti.

3.4.3 Politika cestovného ruchu v rozšírenej EÚ sa musí prispôbiť trvalo udržateľnému rozvoju, pričom pod ním sa v širšie pojatom význame rozumie ekonomický, sociálny a ekologický vývoj, ktorý je však súčasne založený na prísnejších kritériách rozvoja. Jednou z najdôležitejších otázok, ktoré je potrebné v tejto súvislosti prediskutovať, sú medze rastu: Existujú objektívne a kvantifikovateľné medze aktivít cestovného ruchu? Podlieha tempo rozvoja cieľov cestovania na celom svete ekonomickým obmedzeniam?

3.4.3.1 Odpoveď na tieto otázky nie je jednoduchá, ale zdá sa, že sa čím ďalej tým viac presadzuje ponímanie, že síce existujú medze rastu, ale nie medze rozvoja, pokiaľ sa pohybujú vo vyváženom, stálom rámci. Ako príklad je možné uviesť oblasť Stredozemného mora, kde sa počet turistických štátov zvyšuje, čo by mohlo strednodobo vážne ohroziť celé odvetvie cestovného ruchu a jeho rentabilitu. Je potrebné uvítať iniciatívy v oblasti investícií do cestovného ruchu v spolupráci s krajinami južnej oblasti Stredozemného mora za podmienky trvalo udržateľného rozvoja, ako nástroja ekonomického a sociálneho rastu tohto zatiaľ málo rozvinutého rozsiahleho geografického územia.

3.4.4 Predpokladom pre všetky podniky, ale najmä pre tie, ktoré si chcú nájsť svoje miesto v rozšírenej EÚ, je to, aby sa podniky cestovného ruchu prispôbili inej realite s cieľom zaručiť svoju konkurencieschopnosť v oblastiach vybavenia a zariadenia, nových technológií, investícií, verejnej reklamy, designu, uplatnenia na trhu, sietí a fúzií podnikov. Úloha, ktorú v súčasnej dobe hrá a pravdepodobne aj v budúcnosti bude hrať Internet, musí všetkým odvetviám ukazovať cestu takým smerom, aby výskum zahrnul do svojho rozvoja a využívali ho za účelom zvýšenia produktivity a nakoniec aj vyváženého rozvoja odvetvia cestovného ruchu.

⁽³⁾ Ú. v. EÚ C 74, 23.3.2005.

⁽⁴⁾ Ú. v. EÚ C 32, 5.2.2004.

3.4.5 Cestovný ruch a zamestnanosť: Pracovné vzťahy, odborné vzdelávanie a podpora, špecializácia, sociálna ochrana, voľný pohyb pracovných síl – to všetko sú rozhodujúce prvky v rámci vytvárania politiky cestovného ruchu pre rozšírenú EÚ. Zvláštna pozornosť sa musí venovať tiež vytváraniu nových povolání v oblasti cestovného ruchu a školeniu v nich, do ktorého sa musia inštitúcie zapojiť, aby zabezpečili, že kritéria pre vytváranie hodnotných pracovných miest sa splnia. Okrem toho sa musí rozšíriť a zlepšiť aj škála kvalifikácií v oblasti cestovného ruchu.

3.4.6 Cestovný ruch vo vzťahu k podpore európskej kultúry a európskeho kultúrneho dedičstva: Zvyky, umenie, architektúra, dejiny, folklór a gastronómia sú prvky, ktoré musia v rámci priradenej politiky cestovného ruchu v EÚ hrať veľmi dôležitú úlohu. Nové členské štáty s ich bohatým kultúrnym dedičstvom, ktoré sa môže uplatniť ako produkt cestovného ruchu, sa musia opierať o tieto hodnoty s cieľom rozvíjať svoj cestovný ruch. Skúsenosti, ako okrem iného s *Paradores* v Španielsku, *Pousadas* v Portugalsku a *Ville e Castelli* v Taliansku, môžu byť dobrým príkladom pre to, ako sa dá kultúrne dedičstvo na základe jeho ekonomického ocenenia sklbiť s cestovným ruchom.

3.4.7 Prístup všetkých k cestovnému ruchu je výzva, ktorá sa nesmie zanedbať. Cestovný ruch je ľudské právo – právo všetkých ľudí, a to aj ľudí telesne postihnutých: V rozšírenej EÚ sa navrhuje motivačná kampaň na tému cestovného ruchu zameraná najmä na deti a mládež v školách, ako aj na starších ľudí, rentierov a dôchodcov.

3.4.8 Rast trhu cestovného ruchu v dôsledku rozšírenia musí prispieť k tomu, aby európskemu spoločnému cestovnému ruchu bola dodaná väčšia dynamika a aby sa tak vytvorili základy jednania pre globálnu politiku práce s verejnosťou.

3.4.8.1 Vychádzajúc z mimoriadneho významu spoločného cestovného ruchu a jeho účinkov na dopyt a spotrebu v rámci EÚ, ako aj predovšetkým na základe skutočnej a možnej dimenzie sociálnej turistiky, spracuje Európsky hospodársky a sociálny výbor stanovisko na tému „Politika sociálnej turistiky pre Európu“.

3.4.9 Spolupôsobenie aktérov tohto odvetvia na skúmanie, koncipovanie, sledovanie a hodnotenie opatrení v cestovnom ruchu v rôznych oblastiach musí pre celú politiku cestovného ruchu trvalo predstavovať metódu a zásadu, ktorú je nutné bezpodmienečne dodržiavať. Medzi jednotlivými účastníkmi sa musia dohodnúť stratégie spolupráce a odsúhlasiť nástroje účasti.

3.4.10 Aj keď závislosť cestovného ruchu od sezónnosti možno znamená jeho najväčší nedostatok, musia snahy o stabilitu pracovných miest a činnosti ako takej tvoriť základ politiky cestovného ruchu pre rozšírenú EÚ. Za pomoci pilotných projektov sa musí skúmať, ako by sa dalo preklenúť nedo-

statočné využívanie ľudských a kapitálových zdrojov, ktoré prináša so sebou sezónna závislosť. V tomto skúmaní je nutné dôkladne sa zaoberať zmenenými modelmi cestovného ruchu a otázkou, ako je možné dosiahnuť, aby cestovný ruch zostal trvale jedinečným nástrojom rozvoja.

3.4.11 Zvláštnu pozornosť si pritom zasluhuje odlišná situácia európskych ostrovov vykazujúcich turistické znaky, ktoré vedú k tomu, že podmienky, v ktorých sa tam rozvíja cestovný ruch, majú dôležitý vplyv. Takže politiky v oblastiach komunikácií, dopravy a regionálneho rozvoja majú strategický význam nielen pre ostrovy, ale – na základe ich špecifických znakov s ohľadom na cestovný ruch – aj pre horské oblasti.

3.4.12 Tu je potrebné znovu zdôrazniť, že bezpečnostná a preventívna politika v súčasnom svete musí tvoriť základ rozvoja cestovného ruchu. Prevencia za pomoci noriem zaručujúcich slobodu cestovania a voľnosť pohybu osôb musí byť stredobodom turistického rozvoja tak pri živelných pohromách, ako aj pri katastrofách spôsobených ľuďmi.

3.4.13 Nesmie sa zabúdať na to, že politika cestovného ruchu v rozšírenej EÚ musí prispievať k tomu, aby sa účinne presadzovala úloha, ktorú môže hrať cestovný ruch v rámci urýchlenia sociálnej, ekonomickej a politickej súdržnosti EÚ, a to a to za pomoci rôznych opatrení:

- prehĺbenie znalostí o krajinách, ľuďoch a kultúrach,
- spolupráca pri vytváraní európskeho modelu spolužitia, mieru a pokroku,
- sprostredkovanie pozitívneho obrazu Európy vo svete.

3.5 Úloha partnerstva medzi verejným a súkromným sektorom v rozvoji cestovného ruchu

Toto stanovisko by chcelo zachovať spojitosť s predchádzajúcim stanoviskom Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Politika cestovného ruchu a partnerstvo verejného a súkromného sektora“⁽⁵⁾ a skúmať efektívne formy pre vytvorenie atmosféry spolupráce.

3.5.1 Môže sa zväziť vhodná koordinácia a spolupráca medzi verejným a súkromným sektorom uplatňovaná na skúmanie rozšírenej EÚ a cestovného ruchu, a to nielen na miestnej alebo vnútroštátnej úrovni; tieto prekážky sa môžu a majú skôr prekonať, aby sa spolupráca stala nositeľom trvalých politických opatrení a činností na zvýšenie investícií a konkurencieschopnosti medzi národmi. Je jasné, že krajiny a sociálne sektory s veľkou turistickou tradíciou môžu svoje skúsenosti dať k dispozícii novým členským štátom EÚ, aby im pomohli vyvarovať sa chýb v modeli rozvoja cestovného ruchu, môžu im odovzdať pozitívne poznatky o úspechoch a neúspechoch a koniec koncov spolupracovať na tomto novom modeli ekonomicky, sociálne a ekologicky udržateľného cestovného ruchu.

(5) Ú. v. EÚ C 74, 23.3.2005.

3.5.2 Vzdelávanie musí tvoriť jednu z opôr zlepšenia kvality cestovného ruchu; je však žiaduce, aby sa obsahovo vychádzalo zo skutočného dopytu rôznych aktérov cestovného ruchu s cieľom zaručiť vyššiu účinnosť inštitucionálnych snáh. Verejno-súkromná spolupráca môže a musí hrať v týchto otázkach význačnú úlohu.

3.5.2.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor by chcel poukázať na to, že by úplne podporil iniciatívu spracovania európskej vzorovej zmluvy v oblasti cestovného ruchu, ktorou by sa mohol vytvoriť, rozvinúť a uplatniť európsky model cestovného ruchu založený na hodnotách Európskej únie ako priestoru súžitia a hospodárskeho rozvoja.

3.5.3 Európska politika cestovného ruchu musí zaistiť, aby sa podporovali siete turistických aktérov, ako aj podnikateľské spolkové hnutie na miestnej, regionálnej, vnútroštátnej a európskej úrovni.

3.5.4 Dopravné infraštruktúry v rozšírenej EÚ sú dôležité, ak sa má cestovný ruch vo všetkých krajinách rozvíjať konkurencieschopným spôsobom. Úsilia, ktoré v tejto oblasti EÚ vyvinula, musia zaručiť spoľahlivý, rýchly a hodnotný prístup a dopravné prostriedky rôznych druhov dopravy na všetky územia s vedomím toho, že turistické využívanie infraštruktúr má veľký hospodársky a sociálny dopad. V tomto ohľade musí byť prístup na ostrovy členských štátov Európskej únie prvoradým cieľom opatrení na zlepšenie vnútorných a vonkajších dopravných ciest.

3.6 Európska inštitucionálna spolupráca

3.6.1 Európska inštitucionálna spolupráca môže mať najrôznejšie formy:

3.6.1.1 *Pilotné projekty:* napr. projekt európskej sociálnej turistiky, ktorý môže značne prispieť k rastu spoločného cestovného ruchu, k jeho nezávislosti na sezónnosti a k uľahčeniu prístupu všetkých občanov k nemu. Tento projekt by spolu s Komisiou mali podporiť rôzne krajiny s podobnými úspešnými skúsenosťami a mali by skúmať dlhodobú uskutočniteľnosť globálneho projektu európskej sociálnej turistiky až do jeho presadenia. Navrhuje sa, aby Európska komisia skúmala možné dopady programu európskej sociálnej turistiky na odvetvie európskeho cestovného ruchu.

3.6.1.2 *Spolupráca a skúmania* napr. v oblasti nových foriem turistiky, pre ktoré poskytuje rozšírenie nové podnety s cieľom posilniť formy cestovného ruchu zlučiteľné s trvalo udržateľným rozvojom. Komisii sa navrhuje, aby v tejto veci bola spracovaná štúdie, ku ktorej prispeje aj Európsky hospodársky a sociálny výbor.

3.6.1.3 Spolupráca a výmena s inými oblasťami na európskej a celosvetovej úrovni

Európsky model cestovného ruchu, ktorého podstatné znaky a podmienky boli vyjadrené v priebehu tohto stanoviska, musí

ovplyvniť vymedzenie iných ponúk mimo európskeho priestoru, aby sa predovšetkým zabránilo ich pôsobeniu za nečestných konkurenčných podmienok a porušovaniu noriem správania sa v cestovnom ruchu, najmä porušovaniu dodržiavania medzinárodných noriem, noriem predpísaného finančného hospodárenia, ľudských práv, najmä pracovných a sociálnych práv, ako aj ekologického udržateľného rozvoja. Európsky hospodársky a sociálny výbor navrhuje, aby EÚ s predstihom presadzovala európsky model cestovného ruchu v rôznych celosvetových organizáciách: v Medzinárodnej organizácii práce (ILO) a v Úrade pre sociálnu turistiku (BITS).

3.6.2 Úloha štrukturálnych fondov a iných foriem solidarity v rámci cestovného ruchu v rozšírenej EÚ

3.6.2.1 Najväčším ekonomickým vyjadrením solidarity EÚ je politika hospodárskej a sociálnej súdržnosti uplatňovaná pomocou štrukturálnych fondov. Táto politika, ktorá sa ukázala ako účinná v pomoci krajinám urobiť pokrok, nadobudne na význame najmä s rozšírením. Preto sa musia podporovať činnosti, ktoré majú kladný vplyv na rozvoj politických opatrení súdržnosti a ktoré môžu zase dať nové podnety turistickým aktivitám vo všetkých krajinách tak, aby cestovný ruch mal pomocou rozvoja jeho politiky znásobený účinok na tieto činnosti. V tomto zmysle môžu medzinárodné opatrenia prispieť k určeniu ponuky za pomoci spoločných akcií a obchodných ponúk predkladaných rôznymi krajinami.

3.6.2.2 Pre prehĺbenie týchto aspektov sa Komisii navrhuje, aby bola spracovaná štúdia o účinkoch štrukturálnych fondov v tomto odvetví cestovného ruchu.

4. Závery

4.1 Cestovný ruch je hospodársky sektor a odvetvie, ktorý má rozhodujúci význam pre efektívnu výstavbu rozšírenej Európy a ktorý je určený na to, aby sa v najširšom slova zmysle rozvíjal podľa kritérií trvalého rastu a efektívne prispieval k sociálnej súdržnosti v Európe.

4.2 Nové členské štáty považujú cestovný ruch za veľkú šancu pre svoj hospodársky rozvoj, ktorý je schopný znížiť poklesy príjmu v porovnaní s doterajšími členskými štátmi Únie. Veľká rozmanitosť, ktorá k nim prispieva v oblasti kultúry, kultúrneho dedičstva a prírody, povedie tak k zvýšeniu ponuky, ako aj k vnútornému a vonkajšiemu turistickému dopytu.

4.3 Účinky, ktoré v budúcnosti bude mať rozšírenie o ďalšie krajiny na odvetvie cestovného ruchu – najmä keď sa uplatní európsky model cestovného ruchu na základe kritérií trvalo udržateľného rozvoja – hodnotí Európsky hospodársky a sociálny výbor ako veľmi kladné.

4.4 Jeden z návrhov, ktoré výbor predloží na schválenie a ktorý sa má uplatňovať na všetky inštitúcie vo všetkých členských štátoch, je uskutočnenie široko pojmavej „**vzdelávacej a motivačnej kampane**“ k cestovnému ruchu ako strategického odvetvia pre Európu. Táto kampan' by sa zameriavala hlavne na školákov s cieľom sprostredkovať im cestovný ruch ako činnosť ľudí zameranú na poznávanie iných ľudí, miest a kultúr, ktorá môže mať veľký význam pre ich osobný rozvoj a vývoj. Do tejto kampane by sa mali zapojiť inštitúcie na európskej, vnútroštátnej, regionálnej a miestnej úrovni, ako aj podnikateľské a odborové organizácie zo všetkých oblastí a táto kampan' by mala povzbudiť školákov v tom, aby sa zoznamovali so svojim bezprostredným okolím (mesto, provincia, región) ako jedna z foriem motivácie pre preskúmanie svojej krajiny a precestovanie celej Európy.

4.5 Vytvorenie databanky s osvedčenými praktikami turistických aktivít z hľadiska aspektov tak cestovných cieľov, ako aj súkromných aktérov – hotelierov, cestovných kancelárií, doplnkovej ponuky atď. – môže slúžiť ako nástroj pre usmerňovanie výmeny kladných skúseností, z ktorých by mohli mať rozsiahly úžitok nové a budúce členské štáty.

4.6 Vytvorenie a posilnenie rôznych sietí cieľov cestovania zameraných na podporu čo najlepších hodnôt trvalo udržateľného rozvoja a kvality je takisto zárukou toho, že turistický rozvoj sa uskutoční podľa kritérií sústredených na nový model európskeho cestovného ruchu s lepšou garanciou continuity.

4.7 Ochrana spotrebiteľov musí byť základom európskeho modelu cestovného ruchu, ktorý sa snaží aj naďalej zaistiť trvalú ekonomickú činnosť. Na základe silnej vzájomnej závislosti medzi spotrebiteľmi a poskytovateľmi služieb v oblasti cestovného ruchu sa musí každá všeobecná stratégia na ochranu spotrebiteľov uplatňovať aj na cestovný ruch.

4.8 Výbor víta iniciatívu Komisie, aby na základe stanoviska Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému

„Cestovný ruch a šport: budúce výzvy pre Európu“ bola spracovaná štúdia o dopadoch športových akcií na cestovný ruch.

4.9 Aby boli k dispozícii východiskové hodnoty a aby boli vytvorené základy pre budúce opatrenia na podporu európskeho cestovného ruchu, Európsky hospodársky a sociálny výbor odporúča Komisii spracovať čo najskôr štúdiu o cestovnom ruchu a o situácii v sociálnej turistike a skúmať turistiku telesne postihnutých ľudí, aby sa vzal do úvahy jej sociálny význam a jej možné kladné dopady na turistickú činnosť.

4.10 Európsky hospodársky a sociálny výbor by chcel zopakovať najmä dva návrhy vyjadrené v tomto stanovisku:

— po prvé, keďže hodnotí pozitívne iniciovanie skupiny „Trvalo udržateľný cestovný ruch“ Komisie, v ktorej by bol zastúpený aj EHSV – aj naďalej podporuje vytvorenie európskej rady cestovného ruchu a stretávanie európskych inštitúcií, sociálnych partnerov a iných organizácií občianskej spoločnosti. Podľa nášho názoru prispievajú obidve iniciatívy k dosiahnutiu cieľov, na ktoré má vplyv Zmluva o Ústave pre Európu,

— po druhé, vyjadriť želanie Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru spolupracovať s inými celosvetovými organizáciami v oblasti turistiky ako Medzinárodná organizácia práce (ILO) a Úrad pre sociálnu turistiku (BITS).

5. Európsky hospodársky a sociálny výbor sa prihovára za to, aby toto stanovisko bolo označené, vydané a šírené pod názvom „KATOVICKÉ VYSVETLENIE POLITIKY CESTOVNÉHO RUCHU V ROZŠÍRENEJ EÚ“ a aby bolo využité ako príspevok Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru k svetovému dňu cestovného ruchu, založenému svetovou organizáciou cestovného ruchu.

V Bruseli 6. apríla 2005

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Priority jednotného trhu 2005 – 2010

(2005/C 255/03)

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 29. júna 2004 na základe článku 29 odseku 2 vnútorného poriadku rozhodol vypracovať „Priority jednotného trhu 2005 – 2010“

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu, ktorá bola zodpovedná za prípravu práce výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 16. marca 2005. Spravodajcom bol pán Cassidy.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 416. plenárnom zasadnutí 6. a 7. apríla 2005 (schôdza zo 7. apríla) 97 hlasmi za, 58 hlasmi proti, pričom 15 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Úvod

1.1 Pokiaľ ide o pracovný harmonogram monitorovacieho centra pre jednotný trh (Single Market Observatory) – SMO⁽¹⁾, odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu navrhuje doplnkové stanovisko k *Prioritám jednotného trhu pre obdobie 2005 – 2010*. SMO prispieva podobne ako v minulosti k preskúmaniu cieľov a metód z hľadiska ich napredovania smerom k jednotnému trhu.

1.2 Úspechy dosiahnuté v roku 2004 Európskou úniou nemožno podceňovať. Na pozadí historického rozšírenia, ktoré prinieslo desať nových členských štátov, občania terajších 25 členských štátov zvolili nový Európsky parlament a koncom roka 2004 sa začalo päťročné funkčné obdobie 25 poslancov novej Európskej komisie.

1.3 Medzitým bola uverejnená Kokova správa⁽²⁾, ako aj stanovisko výboru⁽³⁾ k implementácii Lisabonskej stratégie, oba dokumenty nasledovali po požiadavkách vyjadrených Európskou radou v marci 2004. V ideálnom prípade by sa stanovisko výboru z vlastnej iniciatívy k prioritám jednotného trhu presne na obdobie nového Parlamentu a novej Komisie malo spájať s touto prácou a poskytovať praktický vstup zo strany občianskej spoločnosti.

1.4 Preto je dôležité pripraviť podklady pre zapojenie EHSV do konzultácií, ktoré plánuje nová Komisia.

1.5 Toto stanovisko je pokračovaním stanoviska výboru k oznámeniu Komisie Rade, Európskemu parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: *Stratégia vnútorného trhu – Priority na roky 2003 – 2006* (KOM(2003)238 v konečnom znení). V tomto stanovisku⁽⁴⁾, ktorého spravodajcom bol pán Cassidy, sa výbor zamerával na celý rad prioritných aspektov pre hladké fungovanie jednotného trhu: odbúranie daňových prekážok, zlepšovanie rámcových podmienok pre podniky, stabilný právny systém, vysoké a transparentné kvalitatívne štandardy, predovšetkým v prípade služieb verejného záujmu, lepšie a rozsiahlejšie informovanie občanov, atď.

(1) Monitorovacie centrum pre jednotný trh je jednotka v rámci odbornej sekcie pre jednotný trh, výrobu a spotrebu (INT), skladá sa z 30 členov, má jedného predsedu a dvoch podpredsedov (dvojiročné obdobia).

(2) Na jarnom summite v roku 2004 Rada požiadala pracovnú skupinu, ktorej predsedal pán Wim Kok, aby vypracovala hodnotenie Lisabonskej stratégie v polovici funkčného obdobia a predložila správu k 1. novembru 2004.

(3) Ú. v. EÚ C 120 z 20.5.2005, spravodajca pán Bruno Vever

(4) Ú. v. ES C 234/55, 30.9.2003.

1.5.1 Výbor zároveň v tomto stanovisku zásadne zdôraznil, že ďalší rast prosperity nemožno dosiahnuť výlučne prostredníctvom opatrení liberalizácie a podpory hospodárskej súťaže, ale že makroekonomická politika zameraná na rast a zamestnanosť a sprevádzajúca tieto opatrenia podstatne prispeje k úspechu pri završovaní jednotného trhu. Diskusia o budúcej podobe sociálnych systémov nesmie takisto prebiehať len z hľadiska jednotného trhu a rozpočtových požiadaviek, ale musí brať do úvahy systémy v ich celistvosti a komplexnosti.

1.6 Toto stanovisko spočíva aj na „25 záveroch“ monitorovacieho centra pre jednotný trh, publikovaných z príležitosti 10. výročia vytvorenia monitorovacieho centra (brožúra vydaná v októbri 2004 s názvom „Aký je stav rozšíreného jednotného trhu? 25 záverov monitorovacieho centra pre jednotný trh“). Týmto rozličnými závermi SMO zdôraznilo, že napriek veľmi výraznému pokroku dosiahnutému v posledných rokoch stále pretrvávajú mnohé oneskorenia a zlyhania jednotného trhu. Tieto faktory penalizujú európskych užívateľov a negatívne ovplyvňujú výkon EÚ z hľadiska konkurencieschopnosti, rastu, inovácie a zamestnanosti zoči-voči našim hlavným svetovým partnerom.

1.7 Viacročný strategický program pripravený šiestimi predsedníctvami⁽⁵⁾ na obdobie 2004 až 2006 tvorí základ pre štúdium tejto záležitosti a pre zostavenie odporúčaní pre rozhodujúce obdobie rokov 2005 až 2010, počas ktorých sa odohralo okrem procesu integrácie nových členských štátov aj vytvorenie novej Komisie a nového Európskeho parlamentu. Cieľom je preto stanoviť priority EÚ v širšom kontexte, riešiť prevádzkové problémy, ktoré boli dlho odkladané na neskôr. Program šiestich predsedníctiev znamená pokračovanie ústretovej politiky. Príliš často v minulosti sa nastupujúce predsedníctva snažili o zaradenie svojich vlastných programov, čo viedlo k zmätku a presvedčeniu, že EÚ nemá žiadne jasné politické ciele.

(5) Írsko, Holandsko, Luxembursko, Spojené kráľovstvo, Rakúsko a Fínsko.

2. Veľmi oneskorené zjednodušovanie nariadení

2.1 Pokiaľ ide o jednotný trh, priority šiestich predsedníctiev sú založené na Lisabonskej stratégii. Jej cieľom je „urobiť z Európy najkonkurencieschopnejší a najdynamickejší hospodársky priestor na svete založený na vedomostiach – hospodársky priestor, ktorý je schopný dosiahnuť trvalý hospodársky rast s väčším počtom a lepšou kvalitou pracovných miest a lepšiu sociálnu súdržnosť.“ Komisia vypracovala akčný plán nazvaný *Zjednodušovanie a zlepšovanie regulačného prostredia* (⁶). Od 1. mája 2004 sa táto operácia týka veľkého trhu zloženého z 25 štátov. Výbor poukazuje aj v zmysle Lisabonskej stratégie opätovne na to, že je nevyhnutné dbať na rozdiel medzi zbytočnými právnymi a administratívnymi opatreniami a normami a právnymi upravami v zmysle spoločných cieľov EÚ potrebnými pre zabezpečenie a ďalší rozvoj životných a pracovných podmienok.

2.2 Dôležité príčiny obáv vychádzajú zo spôsobu, akým určité členské štáty pridávajú nepotrebné komplikácie v čase transpozície smerníc Spoločenstva do svojej národnej legislatívy. Zainteresované strany sú frustrované neprehľadnou procedúrou „komitologie“, pri ktorej sa diskutujú podrobné nariadenia pre implementáciu rámcových smerníc za zatvorenými dverami, bez podrobného skúmania Európskym parlamentom alebo národnými parlamentmi.

2.3 Jednou z najzávažnejších ťažkostí je časové zaostávanie medzi prijatím smernice Radou a schválením Parlamentom a jej transpozíciou do národného práva.

2.4 Členské štáty často neuspeli pri transponovaní komunitárnych smerníc do národnej legislatívy, čím vytvárajú rad prekážok, ktoré spôsobujú ekonomické nevýhody. Odstraňovanie prekážok si vyžaduje starostlivo zvážení kombináciu harmonizácie, vzájomného uznania a zjednodušenia.

2.5 Zložitosť podmienok, ktorá určuje činnosti na jednotnom trhu je nevýhodou, na ktorú poukázali operátori. Hoci zjednodušovanie je vo veľkej miere záležitosťou osvedčenej praxe a zavádzania do praxe, stále chýbajú základné ustanovenia pre zjednodušenie, najmä pokiaľ ide o komunitárny patent, zrušenie dvojitého zdaňovania, európsky právny štát otvorený pre malé a stredné podniky, štandardné európske predpisy o zlučovaní podnikov a zjednodušené predpisy o DPH v rámci Spoločenstva.

2.6 Ani samotná Komisia nie je bez viny. Niektoré iniciatívy pre komunitárnu legislatívu nie sú vždy dostatočne odôvodnené predbežnými odhadmi dopadov, ktorým niekedy chýba prísnosť a transparentnosť, ako to ukazuje napríklad návrh druhej smernice o prístupe trhu k prístavným službám (⁷). Európske smernice sú často výsledkom zložitých politických kompromisov medzi štátmi alebo medzi Radou a Európskym parlamentom, čo nezjednodušuje život tým, ktorí sa takými predpismi riadia.

3. Samoregulácia a koregulácia pre zúčastnený jednotný trh

3.1 Je nevyhnutné zjednodušiť regulačné prostredie, aby aktéri na jednotnom trhu mohli vyjadriť svoj názor. Samoregu-

lácia a koregulácia sa v rámci európskeho jednotného trhu vyvinula pôvodne v dvoch oblastiach: v oblasti odkazu na normy, aby sa dotvorili smernice o technických prekážkach a v oblasti autonómie sociálneho dialógu uznaného Maastrichtskou zmlouvou.

3.2 Takýto prístup sa postupne rozšíril aj na iné oblasti prostredníctvom dohovorených pravidiel správania a dobrovoľných zmlúv: práva spotrebiteľov, najmä v elektronickom obchode (napr. informácie, označovanie, etikety, bezpečnosť platieb), služby, vrátane finančných služieb (napr. vzájomné uznávanie kvalifikácií) a ochrany životného prostredia (napr. dodržiavanie noriem).

3.3 Interinštitucionálna dohoda (⁸) uzatvorená 16. decembra 2003 medzi Európskym parlamentom, Radou a Komisiou po prvýkrát definovala a organizovala samoreguláciu a koreguláciu na jednotnom trhu. Výbor v tejto súvislosti s počudovaním poukazuje na skutočnosť, že v tejto veci neprebehli konzultácie so sociálnymi partnermi, ktorí majú podstatný podiel na vypracovaní právnych predpisov.

3.4 Počas minulých desať až pätnásť rokov využívanie samoregulácie a koregulácie zainteresovanými stranami na európskej škále zaznamenalo silný rast, ako dokazuje databáza EHSV PRISM (⁹). Medzi týmito iniciatívami SMO zaznamenalo:

- samoreguláciu v sektore reklamy, reštauračných služieb a cestovného ruchu,
 - etický kódex pre inžinierov, právnikov, konzultantov, advokátov, správcov aktív a obchodníkov s nehnuteľnosťami,
 - medziprofesné pracovné zmluvy o rodičovskej dovolenke, práci na čiastočný úväzok, práci na dobu určitú a práci na diaľku (teleworking),
 - pracovné iniciatívy a dohody v oblasti stavebníctva, hotelierstva, kaderníckych služieb, poľnohospodárstva, cukrovarníctva a civilného letectva,
 - riadenie dôchodkových fondov v sociálnej ekonomike,
 - spotrebiteľské kódexy týkajúce sa bezpečnosti elektronického obchodovania, poskytovateľov internetových služieb, poistenia na báze internetu, cezhraničného zásielkového predaja a pôžičiek na bývanie,
 - environmentálne dohody o znižovaní emisií a spotrebe energie,
 - alternatívne metódy urovnávania sporov, najmä pre spotrebiteľov.
- 3.5 Úspech samoregulácie a koregulácie závisí najmä od:
- dostatočnej slobody pre podnikateľské kruhy a kruhy občianskej spoločnosti,
 - verejných orgánov, ktoré majú otvorený postoj, alebo dokonca partnerský postoj,
 - reprezentatívosti tých, ktorí sú zapojení do samoregulácie,

(⁶) KOM(2002) 278 v konečnom znení.

(⁷) KOM(2004) 654 v konečnom znení.

(⁸) Ú. v. EÚ C 321, 31.12.2003.

(⁹) PRISM (Progress Report on Initiatives in the Single Market – Správa o postupe iniciatív na jednotnom trhu).

- transparentných postupov a efektívnej implementácie,
- prísnych kontrol dopadu a ďalšieho sledovania, ak to bude nevyhnutné, i so sankciami.

3.6 Samoregulácia a koregulácia môžu poskytnúť len riešenia od prípadu k prípadu, ktorými sa doplní práca zákonodarcu, ktorý bude naďalej uplatňovať svoje centrálné práva pri svojom poslaní vo verejnom záujme. Aby sa prispelo k zjednodušeniu právnych predpisov v určitých oblastiach, bolo by prínosné, keby iniciatívy samoregulácie boli v rámci európskych zväzov viac rozšírené.

3.7 Tieto analýzy a zistenia sú uvedené v informačnej správe o súčasnom stave koregulácie a samoregulácie (CESE 1182/2004) ⁽¹⁰⁾.

4. Colné dojednania pre rozšírenú Európu

4.1 Návrh Komisie o zmene colného zákonníka Spoločenstva má za cieľ zjednodušenie existujúcej legislatívy a dosiahnutie väčšej harmonizácie a integrácie. Rozšírenie povedie k zmenám v legislatíve EÚ a colných praktikách. Colná správa na vonkajších hraniciach EÚ sa značne líši od colnej správy od jedného členského štátu k druhému, najmä pokiaľ ide o pracovnú silu a zdroje, ba niekde aj v stupni dôkladnosti. To predostiera otázku, ktorá je ďalej zvyraznená rozšírením EÚ: do akej miery sú efektívne colné kontroly na európskej úrovni, a teda ako bezpečný je jednotný trh pred nečestnou konkurenciou, pašovaním a falšovaním. Stálo by za to preskúmať možnosť colného ekvivalentu OLAF-u, aby sa ochránili príjmy z externých colných a poľnohospodárskych poplatkov. Jedným rizikom je, že strata vzájomnej dôvery medzi colnými orgánmi rôznych členských štátov by mohla viesť k znovu zavedeniu intrakomunitárnych kontrol, čo by mohlo ohroziť jednotu a slobodu jednotného vnútorného trhu.

4.2 Colné služby EÚ sa musia organizovať efektívnejšie a homogénnejším spôsobom, ak má jednotný trh fungovať správne. Ideálom by mohlo byť vytvorenie Colnej služby EÚ, ale vlády členských štátov doposiaľ preukázali pre tento krok málo entuziazmu, a to najmä preto, že nemajú dostatočnú vzájomnú dôveru v efektívnosť colných služieb. EHSV chce preto vidieť progresívne vytvorenie zosilnenej spolupráce medzi 25 národnými orgánmi. Je potrebných viac spoločných vzdelávacích schém a výmen colných úradníkov, aby sme sa posunuli bližšie k cieľu, ale existuje málo dôkazov politickej vôle zo strany členských štátov.

5. Bariéry na jednotnom trhu

5.1 Mala by existovať jasnejšia identifikácia bariér, ktoré porušujú princíp jednotného trhu a preto by sa mali prednostne odstrániť (ako napríklad blokovanie patentu Spoločenstva, dvojité zdaňovanie, zmluvy o verejnom obstarávaní vypracované takým spôsobom, že uprednostňujú vedúce domáce firmy alebo zložitá kategorizácia pravidiel, ktoré sa vzťahujú na duševné vlastníctvo) a tých, ktoré zostanú v platnosti kvôli zvláštnostiam rôznych členských štátov a ktorým sa operátori

budú musieť prispôbiť (ako napríklad kultúrna rôznorodosť, jazykové zvláštnosti a daňové rozdiely). Sieť Komisie SOLVIT ešte nie je dostatočne známa, ale už začala prinášať isté výsledky a mala by sa rozvinúť.

6. Podniky a jednotný trh

6.1 Najmä malé firmy sú postihnuté byrokraciou a pretrvávajúcimi obchodnými bariérami. Mnoho z nich chce mať jednoduchší prístup k jednotnému trhu, najmä v pohraničných regiónoch. Nemajú žiadnu možnosť prístupu k zjednodušenému právnenému štatútu európskeho rozsahu.

6.2 EHSV žiadal o zjednodušený štatút európskych podnikov ⁽¹¹⁾ otvorený pre podniky všetkých veľkostí, aby sa umožnili ich aktivity na jednotnom trhu. V súčasnosti sa vypracováva štúdia uskutočniteľnosti, na základe ktorej Komisia rozhodne, či a aký druh návrhu na dosiahnutie tohto zámeru by sa mal uplatniť. (Komisia očakáva, že štúdiu dokončí do júna 2005).

6.3 EHSV rovnako očakáva výsledky vyšetovania veľkého rozsahu dohôd o dvojitém zdaňovaní medzi členskými štátmi a medzi členskými štátmi a nečlenskými krajinami ⁽¹²⁾. V súčasnosti prebieha vyšetovanie, výsledok tohto vyšetovania spolu s možnými riešeniami bude prezentovaný v priebehu tohto roka.

7. Spotrebiteľia – a pracovníci – beneficiári jednotného trhu

7.1 Vo všetkých krajinách EÚ sa uznáva, že pokrok v oblasti jednotného trhu umožnil spotrebiteľom možnosť omnoho širšej voľby, najmä tovaru (ponúkaný rozsah, pomer ceny a kvality). V nedávnych rokoch sa okrem rôznych predpisov EÚ na ochranu záujmov spotrebiteľov vytvorila aj dobrovoľná alebo zmluvná samoregulácia, najmä pre elektronický obchod a krytie bezpečnosti platieb, záruky, popredajný servis a alternatívne metódy riešenia sporov. Medzi prioritami na zlepšenie by sa mala zvláštna pozornosť venovať analýzám dopadu plánovaných nariadení, realistická, ale nie zložitá implementácia princípov preventívnych opatrení, efektívnej ochrany práv spotrebiteľov cez hranice a účinný alternatívny aparát na pomoc pri riešení sporov.

7.2 Malo by sa pamätať na to, že jednotný trh má aj ďalší účel: vytváranie pracovných miest. To bude možné iba vtedy, ak sa prijímú rozhodné opatrenia na odstránenie existujúcich prekážok. EHSV je toho názoru, že teraz, keď práve došlo k rozšíreniu EÚ, je dôležitejšie viac než inokedy, za účelom dosiahnutia znásobeného účinku, mať proaktívnu informačnú politiku, ktorá si vyžaduje účasť štátnych orgánov členských štátov a zaistiť, aby boli členské štáty za ňu zodpovedné. Také informačné siete ako napríklad EURES a najmä služby na riešenie problémov, ako napríklad SOLVIT existujú, ale nie sú dostatočne využívané v dôsledku nedostatku podpory a informácií.

⁽¹⁰⁾ Spravodajca: pán Bruno Vever.

⁽¹¹⁾ Ú. v. ES C 125/100, 27.5.2002. Stanovisko k „Štatútu európskych podnikov pre malé a stredné podniky“, spravodajca: pán Henri Malosse.

⁽¹²⁾ Ú. v. EÚ C 117/10, 30.4.2004.

7.3 Vytváranie pracovných miest a mobilita pracovníkov sa tiež cieľmi jednotného trhu a odborná príprava i vzdelávacie programy musia byť viac orientované na prípravu „ekonomiky založenej na vedomostiach“. Ako bolo uvedené v stanovisku EHSV spomenutom v bode 1.5, upozorňuje výbor aj na tomto mieste opätovne na skutočnosť, že samotné vytvorenie jednotného trhu neodstráni problémy európskeho trhu práce, ale že budú nevyhnutné aj dodatočné aktívne opatrenia.

7.4 EHSV plne podporí Komisiu pri dosahovaní pokroku v týchto dôležitých oblastiach a dúfa, že vlády jednotlivých štátov budú spolupracovať tak, aby urobili všetko, čo by mali urobiť na urýchlenie prijatia a implementácie svojich sľubov. EHSV odsudzuje obmedzenia zavedené niektorými „starými“ členskými štátmi pre voľný pohyb tovaru a osôb z „nových“ členských štátov a vyzýva k revízií „prechodných období“.

8. Trh so službami, ktorý zaostáva

8.1 Odstránenie prekážok si vyžaduje dynamickú rovnováhu medzi tlakom na trhu, vzájomným uznávaním a harmonizáciou. Znamená to nové partnerstvo medzi inštitúciami EÚ, štátmi, poskytovateľmi služieb a užívateľmi kvôli tomu, aby sa lepšie odhadli existujúce prekážky, aby sa predišlo novým, aby sa skoorinovali prístupy, zjednodušili predpisy, zaistili možné prechody a vzala do úvahy globalizácia obchodu.

8.2 Trhový potenciál služieb je naďalej nevyužitý v dôsledku národných požiadaviek, ktoré sú nekompatibilné so slobodným poskytovaním služieb. Dokončenie jednotného trhu so službami sa stalo nevyhnutným kvôli: a) internacionalizácii obchodu, pri ktorom treba brať do úvahy súčasné dohovory WTO o službách, b) zavedeniu eura, ktoré zvýšilo hospodársku súťaž a potrebu jednotného trhu so službami;

8.3 V konkrétnom prípade finančných služieb, akými sú poistenie a bankovníctvo sú pomalý pokrok pri realizovaní akčného plánu finančných služieb a jeho pomalá implementácia pri plnení Lisabonskej agendy spôsobené otáľaním niektorých členských štátov. Niektorí vedúci predstavitelia vlád príliš často súhlasia s politickými prehláseniami v Európskej rade, kde inštruuju Komisiu, aby pristúpila k skutkom, a potom na to všetko zabudnú po návrate do svojich národných hlavných miest.

8.4 Vzhľadom na finančné služby a na to, že teraz sa legislatívna fáza akčného plánu o finančných službách blíži k záveru, je rozhodujúce dôsledné zavádzanie legislatívnych opatrení na národnej úrovni.

8.5 Stratégia oživenia navrhovaná Komisiou je nevyhnutná. Vyžaduje si to však zohľadnenie rôznorodosti príslušných sektorov. Jeden zo spôsobov vyrovnania sa s touto rôznorodosťou je lepšie využívanie profesionálnej koregulácie a samoregulácie na európskej úrovni. Príslušné sociálno-ekonomické záujmy by mali vyvinúť nové iniciatívy, aby mohli hrať úplnú úlohu pri tomto procese otvárania.

8.6 Stanovisko prijaté 10. februára 2005 podáva pripomienky výboru k návrhu smernice Európskeho parlamentu a Rady o službách na vnútornom trhu (CESE 137/2005) ⁽¹³⁾.

9. Závěry

9.1 Jednotný trh a spolu s ním trh práce sa neustále vyvíjajú. Riadenie zmien je dôležitou výzvou pre Európsku komisiu a najmä sociálnych partnerov.

9.1.1 Komisia by mala svoju prácu sústrediť na zjednodušenie, konsolidáciu a zosúladienie existujúcich európskych právnych predpisov, aby mohol byť v plnej miere využitý potenciál jednotného trhu zo strany podnikov, ako aj zo strany spotrebiteľov.

9.2 EHSV tiež naliehavo žiada od vlád členských štátov, aby ukázali svoju politickú vôľu vytvorením mechanizmov pre užšiu colnú spoluprácu.

9.3 Podľa názoru EHSV sú hlavnými prekážkami pri dosahovaní jednotného trhu členské štáty. Niektoré sú pomalé pri implementácii, iné implementujú nadmerne podrobným spôsobom, čím sa vytvára antagonizmus voči jednotnému trhu a EÚ. Iné vykonávajú obštrukcie napr. schvaľovaním národnej legislatívy, ktorá zakazuje cezhraničné prevzatia finančných inštitúcií ako napríklad bánk. Iné umožňujú svojim zoštátneným priemyselným odvetviam realizovať cezhraničné prevzatia bez dovolenia reciprocity. Dostupnosť neobmedzených finančných prostriedkov pre zoštátnené priemyselné odvetvia niektorých krajín predstavuje deformáciu hospodárskej súťaže a je problémom, ktorý sa Komisia doposiaľ neodhodlala riešiť.

V Bruseli 7. apríla 2005

Predsedačka
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Anne-Marie SIGMUND

⁽¹³⁾ Spravodajca: pán Arno Metzler a pán Ernst Erik Ehnmark.

PRÍLOHA

stanoviska Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

- A. Nasledujúce pozmeňovacie návrhy, ktoré získali najmenej štvrtinu odovzdaných hlasov, boli zamietnuté počas plenárneho zasadnutia:

Nový bod 7.4

Pridať nový bod 7.4 a súčasne poslednú vetu v starom bode 7.4 (nový bod 7.5) vyškrtnúť:

V oblasti slobody pohybu zamestnancov výbor opakovane upozornil na to, že dohodnuté prechodné ustanovenia musia byť sprevádzané aktívnymi opatreniami na zvýšenie hospodárskych a sociálnych štandardov v nových členských krajinách, aby sa tak dospelo ku spoločnému pracovnému trhu, ktorý bude fungovať pre všetky členské štáty. Všetky politiky Únie sú vyzvané, aby odstránili existujúce rozdiely pokrokovými opatreniami a aby rýchlo vytvorili predpoklady pre slobodný pohyb zamestnancov.

Zdôvodnenie:

Odstránenie hospodárskych a sociálnych rozdielov musí byť prioritou, aby sa mohol jednotný trh vyvíjať v prospech všetkých občanov – teda aj zamestnancov – a aby sa zabránilo sociálnemu dumpingu.

Výsledok hlasovania:

Za: 67

Proti: 68

Zdržalo sa: 9

Bod 8.2

Doplniť nasledovne:

Trhový potenciál služieb je naďalej nevyužitý v dôsledku národných požiadaviek, ktoré sú nekompatibilné so slobodným poskytovaním služieb. Dokončenie jednotného trhu so službami môže tento potenciál zvýšiť. Vo svojom stanovisku ⁽¹⁾ k návrhu smernice ⁽²⁾ o službách sa výbor zasadzuje za rozsiahle prepracovanie súčasného návrhu a je proti všeobecnému zavedeniu zásady krajiny pôvodu, pretože hospodárskou súťažou medzi systémami, ktorá by z toho vyplývala, by prišlo k nivelizácii spotrebiteľských, zamestnaneckých a environmentálnych štandardov a noriem smerom nadol. sa stalo nevyhnutným kvôli: a) internacionalizácii obchodu, pri ktorom treba brať do úvahy súčasné dohovory WTO o službách, b) euru, ktoré zvýšilo hospodársku súťaž a potrebu jednotného trhu so službami;

Zdôvodnenie:

Dôvody uvedené v prospech vytvorenia jednotného európskeho trhu (internationalizácia, hospodárska súťaž prostredníctvom zavedenia eura a rozšírenia) nie sú smerodajné a nezohrávali podstatnú úlohu ani v diskusiách súvisiacich s vypracovaním stanoviska EHSV k návrhu smernice o službách na jednotnom trhu, ako tu bolo popísané. Bod 8.2. by vo svojej pôvodnej forme veľmi zavádzajúco „zreprodukoval“ rozsiahlu diskusiu v EHSV k službám EÚ. Nivelizácia smerom nadol odporuje cieľom EÚ, ktoré sú stanovené v zmluvách prípadne v návrhu ústavy.

Výsledok hlasovania:

Za: 76

Proti: 77

Zdržali sa: 9

⁽¹⁾ CESE 137/2005.

⁽²⁾ Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o službách na vnútornom trhu (KOM(2004) 2 v konečnom znení).

Bod 8.7

Doplniť vetu nasledujúcim spôsobom

Stanovisko prijaté 10. februára 2005 podáva pripomienky Výboru k návrhu smernice Európskeho parlamentu a Rady o službách na vnútornom trhu (CESE 137/2005) ⁽³⁾. „Stanovisko obsahuje Prílohu I, ktorá uvádza veľké množstvo pozmeňovacích návrhov, ktoré boli odmietnuté, avšak dostali prinajmenšom jednu štvrtinu hlasov“.

Zdôvodnenie:

Stanovisko k takej zložitej a kontroverznej smernici nemohlo byť také jednoznačné, ako by vyplývalo zo znenia bodu 8.7, a preto by bolo spravodlivé spomenúť, že obsahuje aj prílohu s pozmeňovacími návrhmi, ktoré neboli prijaté, hoci dostali viac ako 25 %.

Výsledok hlasovania:

Za: 58

Proti: 114

Zdržali sa: 4

Pridať nový bod 9.4

„Je samozrejme potrebné rešpektovať a plne podporovať opatrenia v záujme skutočnej ochrany životného prostredia a spotrebiteľa, no výbor by zároveň chcel upozorniť na skutočnosť, že niektoré členské štáty môžu neodôvodnene presadzovať tieto opatrenia s cieľom vyhnúť sa implementácii legislatívy Spoločenstva alebo zachovať národnú legislatívu, ktorá je v rozpore s princípmi jednotného trhu.“

Zdôvodnenie:

Členské štáty majú právo zamietnuť návrhy, ktoré majú negatívny dopad na oblasť ochrany životného prostredia alebo spotrebiteľa. No existujú aj príklady, pri ktorých bol tento postup zneužitý so zámerom zabrániť zmenám, pričom skutočný dôvod odporu spočíval v ochrane národných záujmov.

Výsledok hlasovania:

Za: 80

Proti: 83

Zdržali sa: 10

- B. Nasledujúce pasáže textu stanoviska odbornej sekcie boli zamietnuté v prospech pozmeňujúcich návrhov, prijatých plenárnym zasadnutím, pričom ale získali aspoň štvrtinu odovzdaných hlasov:

- 2.1 Pokiaľ ide o jednotný trh, priority šiestich predsedníctiev sú založené na Lisabonskej stratégii. Aby bolo dosahovanie lisabonských cieľov jednoduchšie a všeobecnejšie a aby sa oživila európska ekonomika, Komisia vypracovala akčný plán nazvaný *Zjednodušovanie a zlepšovanie regulačného prostredia* ⁽⁴⁾. Od 1. mája 2004 sa táto operácia týka veľkého trhu zloženého z 25 štátov.

Výsledok hlasovania:

Za: 53

Proti: 72

Zdržali sa: 3

⁽³⁾ Spravodajcovia: Arno Metzler a Ernst Erik Ehnmark

⁽⁴⁾ KOM(2002) 278 v konečnom znení.

3.3 Interinštitucionálna dohoda ^(*) uzatvorená 16. decembra 2003 medzi Európskym parlamentom, Radou a Komisiou po prvýkrát definovala a organizovala samoreguláciu a koreguláciu na jednotnom trhu.

Výsledok hlasovania:

Za: 50

Proti: 83

Zdržali sa: 3

8.6 Dokončenie jednotného trhu zostáva hlavným cieľom s vítaným prídavkom posunu k otvoreniu trhu EÚ medzinárodnej konkurencii v kontexte kola WTO v Doha. To všetko si vyžiada väčšiu pružnosť a zlepšenú konkurencieschopnosť, ak má EÚ dosiahnuť svoj plný potenciál. 10 nových členských štátov sa bude snažiť o ubezpečenie, že ide o výsledok, ktorý chcú najmä získať z liberalizácie.

Výsledok hlasovania:

Za: 68

Proti: 85

Zdržali sa: 10

9.1.1 Podľa názoru EHSV by mala Európska komisia iniciovať zákonodarnú prestávku, aby mali členské štáty dostatok času na implementáciu opatrení predovšetkým akčného plánu pre finančné služby do národného práva a na preverenie ich účinnosti. Komisia by mohla túto prestávku využiť na zjednodušenie, konsolidáciu a zosúladenie existujúcich európskych právnych predpisov, aby mohol byť v plnej miere využitý potenciál jednotného trhu zo strany podnikov, ako aj zo strany spotrebiteľov. Nové iniciatívy by mali byť preto zavádzané len vo výnimočných prípadoch a po vykonaní rigorózneho analýzy nákladov a úžitku, ktorá by preukázala potrebnosť nových právnych prepisov.

Výsledok hlasovania:

Za: 76

Proti: 94

Zdržali sa: 5

(*) Ú. v. EÚ C 321, 31.12.2003.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Oznámenie Komisie pre Radu, Európsky parlament a Európsky hospodársky a sociálny výbor – Posilňovanie dôveryhodnosti elektronických trhov medzi podnikmi („business-to-business“)

KOM(2004) 479 v konečnom znení

(2005/C 255/04)

Komisia sa 14. júla 2004 podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva rozhodla konzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom navrhovanú tému.

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu, ktorá bola poverená prípravou prác výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko dňa 16. marca 2005. Spravodajcom bol **pán Lagerholm**.

Na svojom 416. plenárnom zasadnutí konanom 6. a 7. apríla 2005 (schôdzi zo 6. apríla) prijal Európsky hospodársky a sociálny výbor počtom 131 hlasov za, pričom 4 členovia sa hlasovania zdržali nasledujúce stanovisko:

1. Zhrnutie

1.1 Komisia predložila oznámenie o posilnení dôveryhodnosti elektronických trhov medzi podnikmi (tzv. „business-to-business“, ďalej len ako „B2B“). Výbor zastáva názor, že:

- správa sa vo všeobecnosti vzťahuje na dôležité otázky o akceptovaní elektronických trhov, pričom tieto otázky spracúva vyvážené,
- výbor by však chcel zdôrazniť, že toto nie je jediná aktivita, ktorú treba realizovať. Do určitej miery je tiež pochopiteľné, že reakcia trhu je pomerne zdržanlivá. Predovšetkým rozvinutejšie formy elektronických trhov sa odlišujú od tradičných modelov obchodovania malých a stredných podnikov (MSP),
- pri pohľade na cezhraničný obchod existujú iné prekážky, ktoré sú oveľa závažnejšie.

2. Oznámenie Komisie

2.1 Oznámenie Komisie je do značnej miery postavené na práci odbornej skupiny zloženej aj zo zástupcov priemyslu a poskytovateľov elektronických trhov („odborná skupina“) ⁽¹⁾. Oznámenie reaguje na potrebu posilniť dôveryhodnosť elektronických trhov B2B s cieľom znížiť hospodárske riziká vyplývajúce z nečestných alebo nelegálnych obchodných postupov vyskytujúcich sa na týchto trhoch. Elektronické trhy B2B majú potenciál zvyšovať efektívnosť znižovaním nákladov na transakcie a zintenzívnením hospodárskej súťaže, ale pozitívne aspekty tohto zvyšovania efektívnosti závisia vo veľkej miere na ochote podnikov participovať na týchto trhoch. Komisia plánuje podniknúť nasledovné kroky s cieľom odstrániť potenciálne bariéry pri využívaní elektronických trhov B2B vyplývajúce z nedostatku dôvery:

⁽¹⁾ Záverečná správa odbornej skupiny o internetových obchodných platformách B2B:
<http://europa.eu.int/comm/enterprise/ict/policy/b2b/wshop/fin-report.pdf>

- analyzovať existujúcu národnú legislatívu vzťahujúcu sa na nečestné obchodné praktiky na trhoch B2B – v úzkej spolupráci s členskými štátmi,
- podporovať zainteresované strany pri dohode o kódexe správania alebo jeho revízii s cieľom ďalšieho posilnenia korektných obchodných zásad na elektronických trhoch B2B, ako bolo uvedené v tomto oznámení,
- iniciovať štúdiu o hospodárskych dopadoch elektronických trhov B2B na konkurencieschopnosť a produktivitu podnikov v EÚ, s osobitným zameraním na analýzu priamych a nepriamych nákladov a prínosov vzniknutých na strane účastníkov elektronických trhov. Výsledky tejto štúdie budú prediskutované so zainteresovanými stranami,
- poskytnúť koherentné informácie o uplatňovaní existujúcich pravidiel hospodárskej súťaže na elektronických trhoch B2B s cieľom poskytnúť návod podporujúci konanie v prospech hospodárskej súťaže.

2.2 Oznámenie podnieti intenzívnejší dialóg medzi zainteresovanými stranami zapojenými do elektronických trhov B2B vzhľadom na rešpektovanie zásad korektného obchodovania a bezpečnostných požiadaviek. V dôsledku toho by mali byť odstránené potenciálne prekážky účasti na uvedených elektronických formách obchodovania. Orgány Komisie budú pravidelne predkladať správy o pokroku dosiahnutom prostredníctvom európskeho portálu elektronických trhov.

3. Definícia elektronických trhov B2B (Business-to-Business Electronic Markets)

3.1 Elektronické trhy B2B možno definovať ako obchodné platformy na báze internetu, na ktorých si podniky vymieňajú tovar a služby. Vychádzajúc zo širšej definície možno elektronické trhy B2B rozčleniť na nasledovné kategórie podľa rôznych ponúkaných funkcií transakcií:

- Elektronické „vývesky“ (tzv. „pin boards“ alebo „message boards“), ktoré sú najjednoduchším druhom elektronických trhov a ponúkajú len obmedzené funkcie transakcií. Príprava transakcií je možná poskytnutím príležitosti oznámiť špecifické želanie kúpiť alebo predáť určitý tovar alebo službu,

- výmenné burzy, ktoré predstavujú rozšírenie vývesiek. Spravidla ponúkajú mechanizmy spájajúce kupujúcich a predávajúcich, kontrolujú ich interakcie a umožňujú im rokovať prostredníctvom platformy,
- elektronické trhy na báze katalógov, ktoré poskytujú kombinovaný katalóg zložený s katalógov rozličných predávajúcich,
- aukčné služby predstavujúce formálne procedúry tvorby dohodou podporované na internetovej obchodnej platforme, na ktorej sú predajné aukcie iniciované predávajúcim s cieľom predat' produkty alebo služby za čo najvyššiu cenu. Tzv. „obrátené“ aukcie (nazývané aj „obstarávacie aukcie“) sú iniciované kupujúcim s cieľom obdržať produkty a služby za čo najnižšiu cenu.

Počet aktívnych elektronických trhov sa v priebehu času mení a nie je stabilný. Odhaduje sa, že momentálne je na celom svete aktívnych okolo 1 000 elektronických trhov, čo je o 20 % menej než pred dvoma rokmi [SEC(2004) 930].

4. Všeobecné poznámky

4.1 Oznámenie Komisie sa vzťahuje na oblasť „Posilnenie dôveryhodnosti elektronických trhov medzi podnikmi (Business to Business Electronic Markets)“. Elektronické trhy sú dôležitou súčasťou všeobecnejšej oblasti elektronického podnikania, na ktorú sa zameriavajú nasledovné všeobecné poznámky.

4.1.1 Dobre fungujúce elektronické trhy prispievajú v zásade k efektívnejšiemu obchodnému prostrediu. Z dlhodobého hľadiska je to prospešné pre európske hospodárstvo aj pre zamestnanosť. Intenzívnejšia hospodárska súťaž bude na európske hospodárstvo pôsobiť stimulujúco smerom k zvýšeniu efektívnosti. EHSV preto podporuje opatrenia prospešné pre rozvoj elektronického obchodovania. Tento názor bol uvedený aj v predchádzajúcich vyjadreniach.

4.1.2 Vo svojom stanovisku k navrhutej smernici o určitých právnych aspektoch elektronického obchodovania⁽²⁾ výbor zistil, že nejasný právny rámec znemožňuje, resp. obmedzuje elektronické obchodovanie. Predložené oznámenie má za cieľ zredukovať túto nejasnosť, čo EHSV víta.

4.1.3 EHSV uviedol vo svojich stanoviskách k oznámeniam Komisie nazvaným „Pomoc MSP pri prechode na digitalizáciu“⁽³⁾ a „Prispôbenie politiky elektronického obchodovania v meniacom sa prostredí: Skúsenosti z iniciatív prechodu na digitalizáciu a budúce výzvy“⁽⁴⁾ svoje pripomienky k snahe Komisie stimulovať elektronický obchod. Tieto pripomienky sú v zásade stále platné.

⁽²⁾ Ú. v. ES C 169, 16.6.1999.

⁽³⁾ Ú. v. ES C 80, 3.4.2002.

⁽⁴⁾ Ú. v. EÚ C 108, 30.4.2004.

4.1.4 Pre podnikateľský a verejný sektor má elektronické obchodovanie veľký význam. Otvára možnosti zvýšenia konkurencieschopnosti, obchodovania v rámci jednotného trhu a rovnosť šancí pre malé a stredné podniky (MSP). Je dôležité podporovať používanie tejto novej technológie, predovšetkým u MSP. Výbor víta a podporuje prácu Komisie v tejto oblasti.

4.1.5 Výbor tiež víta zistenia odbornej skupiny týkajúce sa internetových obchodných platform B2B. Táto skupina vykonala dôkladnú prácu pri identifikácii problémov, zdá sa však, že nezaujíma jasné stanovisko v otázke, do akej miery si MSP uvedomujú prínos elektronických trhov. Na strane 10 sa tvrdí, že „vo všeobecnosti si MSP sú vedomé výhod elektronického obchodovania a sú o nich presvedčené“, na strane 11 sa uvádza, že „MSP ešte stále váhajú s plným angažovaním sa v oblasti elektronického obchodu“, čoho príčinou je vraj „nevedomovanie si rizík a prínosov“. Je však dôležité rozlišovať medzi elektronickým podnikaním (tzv. e-business) a elektronickým obchodovaním (tzv. electronic trade). Možno vyvodiť závery, že MSP sú si vedomé všeobecných možností využitia informačných technológií, no konkrétnejšie formy elektronického obchodovania im ešte stále nie sú dostatočne známe.

4.1.6 Hoci MSP si uvedomujú možnosti elektronického podnikania a mnohé MSP sú na vedúcich pozíciách čo sa jeho využívania týka, stále pretrvávajú problémy zabraňujúce plnej účasti väčšiny MSP na „spoločnosti elektronického podnikania“. Tieto problémy sú všeobecnejšieho charakteru a neobmedzujú sa len na elektronické obchodovanie. Sú však tiež podstatné pre túto oblasť.

- MSP majú tendenciu zameriavať sa na bezprostredné problémy. Váhajú s investíciami do technológií a postupov, ktoré nemajú okamžitý prínos,
- nedostatok riešení navrhnutých a vyvinutých špeciálne pre MSP. MSP nemajú rovnaké požiadavky ako väčšie spoločnosti a zdá sa, že konzultanti sú pre MSP príliš drahí, a preto tieto podniky nemôžu využiť existujúce riešenia,
- MSP často nemajú špecialistov potrebných pre mnohé so softwarových balíkov a ani pre vývoj vlastných rozhraní pre štandardizovaný software,
- mnohé veľké podniky od svojich dodávateľov vyžadujú, aby zaviedli určitý software ako podmienku preto, aby sa stali, resp. aby naďalej mohli zostať dodávateľmi. MSP sa tak dostávajú do veľmi ťažkej situácie, pretože si často nemôžu dovoliť, resp. nie sú schopné poradiť si s komplexnou technickou situáciou, ku ktorej prichádza, ak viacero ich zákazníkov požaduje vlastné špecifické riešenia. Toto možno tiež vnímať ako problém v dôsledku chýbajúcich všeobecných štandardov,
- elektronické podnikanie vytvára v ekonomike podmienky, ktoré sú prospešné pre väčšie spoločnosti alebo spôsobuje regresívne účinky popísané vyššie. MSP nemôžu vytvoriť vlastné pravidlá. Náklady na zavedenie podpory sú viacmenej nezávislé od veľkosti spoločnosti. Môže sa teda stať, že MSP budú nútené zaviesť viacero rôznych riešení, pričom veľká spoločnosť bude mať len jedno.

4.1.6.1 Komisia má viacero iniciatív na podporu MSP pri využívaní elektronického podnikania. Výbor tieto iniciatívy podporuje a navrhuje Komisii, aby pridala alebo posilnila iniciatívy, ktoré by riešili špecifické potreby MSP vzhľadom na adaptovaný software a štandardy.

4.1.7 EHSV by chcel osobitne poukázať na potrebu stimulovať záujem na strane MSP o informácie, ako sa zapojiť do elektronického podnikania. Oblasť elektronického podnikania a obchodovania sa rýchlo vyvíja. Je preto dôležité podporiť potenciál celoživotného vzdelávania v MSP.

4.1.7.1 To je v súlade s odporúčaniami stanoviska Komisie o celoživotnom vzdelávaní^(?), ktoré bolo schválené prednádavným. V tomto stanovisku EHSV odporúča posilniť programy celoživotného vzdelávania zamerané na občanov v produktívnom veku, čím sa dosahuje bezprostredné prepojenie medzi týmito programami a cieľom vytvoriť hospodárstvo založené na vedomostiach. EHSV prisudzuje osobitnú dôležitosť tomu, aby MSP mali prístup k programu.

5. Špecifické poznámky

5.1 Internetové obchodné platformy B2B

5.1.1 Odborná skupina v záverečnej správe rozlišovala medzi rôznymi formami obchodných platforiem. Výbor podporuje názor odborníkov, že „neboli by vhodné sústrediť sa len na elektronické trhy“. Existujú mnohé rôzne spôsoby účasti na „spoločnosti elektronického podnikania“. Rôzne podniky majú rôzne potreby a rôzne obchodné zásady. Ako poznamenala odborná skupina, „keďže väčšina problémov MSP sa vzťahuje na elektronické trhy, a v ich rámci predovšetkým na „obrátené“ aukcie, bolo tejto špecifickej forme internetových obchodných platforiem B2B ... venovaná najväčšia pozornosť.“

5.1.2 Výbor by však v tomto okamžiku chcel upozorniť na prebiehajúcu implementáciu dvoch smerníc na národnej legislatívnej úrovni, ktoré sa týkajú verejného obstarávania. Tieto dve smernice otvárajú nové možnosti elektronického obstarávania a pre podnikateľskú sféru je pravdaže veľmi dôležité – napriek tomu, že možno vnímať určité rozdiely v implementácii rôznych krajín – že verejné obstarávanie môže stimulovať používanie nových elektronických prostriedkov. Komisia aj iniciovala „akčný plán pre implementáciu právneho rámca pre elektronické verejné nákupy“, čo zohráva významnú úlohu pri oboznamovaní MSP s elektronickým podnikaním.

5.1.3 Výbor sa stotožňuje s názorom, že elektronické trhy majú špecifický potenciál, ktorý by mal byť využitý. Oznámenie je preto vítané. Výbor však zastáva názor, že nedostatok dôvery – napriek tomu, že má dosť veľkú váhu – nie je jediným dôvodom pre vážavý prístup MSP k elektronickým trhom alebo koniec koncov aj všeobecnejšieho konceptu internetových obchodných platforiem B2B.

5.1.3.1 Ako uvádza odborná skupina, „politika pre oblasť podnikania môže zohrávať užitočnú úlohu pri pomoci MSP adaptovať sa na nové výzvy internetových obchodných platforiem pomocou podpory transparentnosti trhu, interoperability a korektnosti. ... verejné orgány by nemali podporovať špecifické formy elektronického podnikania, ale mali by zostať neutrálne s ohľadom na rôzne distribučné kanály a rôzne funkcie v oblasti internetových obchodných platforiem. ... Potreba ďalších opatrení bola identifikovaná predovšetkým v oblastiach zvyšovania povedomia, transparentnosti trhu, štandardizácie a dôveryhodnosti.“

5.1.3.2 Internetové obchodné platformy B2B musia byť vo všeobecnosti naplnené informáciami z MSP. Čím pokročilejšie, tým väčšia je potreba štandardov. Tieto štandardy ešte ani zďaleka nie sú dokončené, a keď sa dokončia, je potrebné vytvoriť aj špeciálny software prispôbený potrebám MSP, aby ich mohli aplikovať.

5.1.3.3 Nedostatok štandardov nie je len technickou otázkou, ale vzťahuje sa aj na rozhranie človek/stroj. Vzhľadom na množstvo obchodných platforiem a okrem toho aj na problematiku viacjazyčnej komplexnosti, je pochopiteľné, že MSP sú pri využívaní vážavé. Túto oblasť budú musieť preskúmať orgány vytvárajúce štandardy ako aj Komisia, predovšetkým keď jej cieľom je podporiť cezhraničný obchod. Týka sa to taktiež tvorby štandardov pre klasifikáciu výrobkov alebo služieb a formulácie v prípadoch, kde EHSV podporuje pretrvávajúce úsilie v CEN/ISSS.

5.1.3.4 Do určitej miere majú MSP problém zúčastňovať sa elektronických aukcií a iných elektronických trhov kvôli objemom požadovaným v tendri. MSP majú limitovaný potenciál dodávať veľké objemy. Najmä v oblasti verejného obstarávania to predstavuje problém, ktorý by si zaslúžil pozornosť.

5.1.3.5 Ďalšie oblasti, ktoré by mohli vytvoriť prekážky pri využívaní internetových obchodných platforiem, sú rôzne národné právne systémy a rôzny stav implementácie smerníc EÚ. Z hľadiska harmonizácie je poľutovaniahodné, že mnohé smernice umožňujú vytvorenie národných alternatív, pričom hlavným problémom je elektronický podpis. Výbor víta a veľmi podporuje iniciatívu Komisie analyzovať existujúcu legislatívu.

5.2 Elektronické trhy vrátane elektronických aukcií

5.2.1 Rôzne internetové obchodné platformy B2B sú vhodné pre rôzne účely. Elektronické trhy majú tendenciu k „najnižším cenám“. V mnohých prípadoch to však nie je najdôležitejší faktor. Dodávka „just in time“, servisné náklady a náklady na užívateľské prispôbenie sú rovnako dôležité – ak nie ešte dôležitejšie. Tieto faktory sa dajú len veľmi ťažko zahrnúť do viac-menej automatizovaných elektronických trhov, čo by mohlo čiastočne vysvetliť pomerne nízku akceptáciu výraznejšie automatizovaných elektronických trhov.

(?) Ú. v. EÚ C 133, 6.6.2003.

5.2.2 MSP si často nekonkurujú primárne len „najnižšou cenou“, ale aj flexibilitou a užívateľským prispôbením. Pre MSP sú dôležité osobné vzťahy. Využívanie elektronických trhov predstavuje novú „podnikateľskú kultúru“, na ktorú MSP často nie sú prispôbené. Anonymita internetu môže MSP odradiť. Je celkom možné, že tieto psychologické dôvody môžu zohrávať významnú úlohu pri váhavosti využívať rozvinutejšie elektronické trhy. Kódexy správania musia zohľadniť tieto okolnosti.

5.2.3 V diskusii o pravidlách hospodárskej súťaže pre elektronické trhy B2B sa poukazuje na obavu, že „takzvané sieťové účinky“ môžu viesť k dominantnej pozícii operátora siete. Je diskutabilné, do akej miery je táto obava oprávnená. Zdá sa, že riziko zneužívania takejto dominantnej pozície je vo väčšine prípadov obmedzené. Výbor však podporuje Komisiu v tom, aby tejto otázke venovala aj naďalej patričnú pozornosť, aby bolo možné zistiť prípadné zneužitie vyplývajúce z významnej sily, ale zároveň zastáva názor, že by v tomto ohľade nemali byť zavedené špecifické nariadenia pre elektronické trhy. Nariadenia pre elektronické trhy by mali v čo najväčšej miere zodpovedať pravidlám pre tradičné trhy. Pravidlá a smernice musia byť neutrálne z hľadiska technológií a mechanizmu dodávky služieb.

5.3 Dôveryhodnosť

5.3.1 Výbor podporuje Komisiu, ktorá odporúča zainteresovaným stranám, aby sa dohodli na kódexe správania alebo na jeho revízii. Výbor chce tiež podporiť myšlienky predložené odbornou skupinou, týkajúce sa používania kontrolného zoznamu.

5.3.2 Komisia v Oznámení (strana 4) uvádza, že mnohé podniky pravdepodobne „dokážu len s problémami rozlišovať medzi zmenou trhovej sily, ktorá musí byť z ekonomických dôvodov akceptovaná, a nekalými praktikami, ktoré nie sú v súlade s právnymi predpismi kódexu správania“. Keď sa zavádzajú nové obchodné modely, často nejaký čas potrvá, kým sa trh prispôsobí. Poznámka Komisia určite platí, a preto by sa

mal väčší dôraz klásť na vysvetľovanie nových trhových mechanizmov.

5.3.3 Hoci niektorí dodávatelia sa môžu stavať negatívne k tzv. „obrátenej“ aukcii, je táto forma nástrojom s veľkým potenciálom pre komodity (výrobky definované s mimoriadnou presnosťou a nízkym stupňom obsahu služieb a malou možnosťou pre tvorbu značky). Výbor súhlasí s Komisiou, že musia byť zavedené prísnejšie pravidlá pre tento druh aukcií, či už v elektronickej alebo akejkolvek inej forme.

5.3.4 Problematika dôveryhodnosti má mnoho dimenzií:

- dôvera v koncepciu trhu a presvedčenie, že táto koncepcia trhov je pre môj podnik prínosom,
- dôvera v špecifický trh ako taký a presvedčenie, že je „najlepším“ trhom pre moje účely,
- dôvera, že neexistuje „text medzi riadkami“ (skryté pravidlá),
- dôvera v pravidlá trhu a že všetci účastníci ich rešpektujú,
- dôvera v podpornú technológiu, vrátane bezpečnosti,
- dôvera v prístup k relevantným informáciám o kupujúcom alebo predávajúcom,
- dôvera, že relevantné dimenzie sú dimenziami definujúcimi výsledok.

Do úvahy je potrebné zobrať tieto a iné rámcové podmienky dôveryhodnosti.

5.4 *Súhrnne vyjadrené* vyjadruje Výbor súhlas so všetkými podstatnými témami a závermi oznámenia. Výbor však považuje za dôležité poukázať na to, že toto oznámenie by mohlo byť dôležitým alebo dokonca nevyhnutným krokom pri podpore používania internetových obchodných platforiem B2B, a predovšetkým elektronických trhov, no zároveň to nie je jediný potrebný krok. Štandardy, vhodný software, budovanie povedomia, národná a európska legislatíva sú ďalšími oblasťami.

V Bruseli 6. apríla 2005

Predsedníčka
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru k Návrhu smernice Európskeho parlamentu a Rady na 29. zmenu smernice 76/769/EHS Rady z 27. júla 1976 o harmonizácii právnych a správnych predpisov členských štátov pre obmedzenia uvedenia do obehu a používania určitých nebezpečných látok a prípravkov (látky klasifikované ako karcinogénne, mutagénne, resp. poškodzujúce reprodukciu – k/m/r)

KOM(2004) 638 v konečnom znení – 2004/0225 (COD)

(2005/C 255/05)

Dňa 28. októbra 2004 sa Rada rozhodla požiadať Európsky hospodársky a sociálny výbor v súlade s článkom 95 Zmluvy o ES o stanovisko k navrhovanému dokumentu.

Odborná sekcia pre jednotný trh, výboru a spotrebu poverená prípravnými prácami prijala svoje stanovisko dňa 16. marca 2005. Spravodajcom bol pán SEARS.

Výbor na svojom 416. plenárnom zasadnutí dňa 6. apríla 2005 schválil nasledovné stanovisko s počtom hlasov za: 126, proti: 2, zdržali sa hlasovania: 6.

1. Úvod

1.1 Návrhy Európskeho spoločenstva na ochranu verejného zdravia a životného prostredia sa v súčasnosti vzťahujú predovšetkým na tri právne nástroje, ktoré existujú už dlhšiu dobu, a to smernicu 67/548/EHS Rady z 27. júna 1967 o harmonizácii právnych a správnych predpisov týkajúcich sa klasifikácie, balenia a označovania *nebezpečných látok*, smernicu 88/379/EHS Rady zo 7. júna 1988 o harmonizácii právnych a správnych predpisov členských štátov týkajúcich sa klasifikácie, balenia a označovania *nebezpečných prípravkov*, nahradenú smernicou 99/45/EHS Európskeho parlamentu a Rady z 31. mája 1999 a smernicu 76/769/EHS Rady z 27. júla 1976 o harmonizácii právnych a správnych predpisov členských štátov týkajúcich sa obmedzenia uvedenia do obehu a používania určitých *nebezpečných látok a prípravkov*.

1.2 Každý z týchto právnych nástrojov bol zachovaný počas celého obdobia, rozsah ich platnosti sa však postupne rozširoval ďalšími smernicami EHS a ES, ktoré pozmeňovali určité ustanovenia. Okrem toho boli jednotlivé prílohy, v ktorých je okrem iných technických otázok stanovený aj druh laboratórnych testov, ktoré je potrebné vykonať, podrobnosti o uplatňovaných rizikových vetách (R-vetách) a bezpečnostných vetách (S-vetách) ako aj chemická identita, čísla CAS, ES a indexové čísla, ako aj oblasť použitia uvedených látok, *prispôbené technickému pokroku*.

1.3 Účelom pozmenených smerníc je aj zachovanie jednotného trhu pre príslušné látky a prípravky. Je preto potrebné zabezpečiť, aby ustanovenia jednotlivých smerníc boli vo vzájomnom súlade, ako aj v súlade s inými špecifickými právnymi nástrojmi tohto odvetvia (napr. v oblasti pesticídov alebo kozmetík) a určitými akčnými plánmi (napr. akčným plánom boja proti rakovine).

1.4 V rámci predloženého dokumentu Komisie sa zavádza 29. zmena smernice 76/769/EHS Rady. Táto vyplýva z (náhodne rovnakým číslom označeného) 29. *prispôbenia technickému pokroku* smernice 67/548/EHS Rady prostredníctvom smer-

nice 2004/73/ES Komisie z 29. apríla 2004 a slúži na jej realizáciu.

1.5 V súvislosti s *prispôbením technickému pokroku* vykonanému v súvislosti so smernicou 2004/73/ES Komisie bola aktualizovaná príloha I smernice 67/548/EHS Rady, pričom boli zohľadnené najnovšie toxikologické údaje týkajúce sa klasifikácie, balenia a označenia mnohých látok. Zároveň boli pozmenené metódy stanovené v prílohe V smernice 67/548/EHS na určovanie fyzikálno-chemických vlastností, toxicity a ekotoxicity látok a prípravkov s cieľom obmedziť počet zvierat využitých pre pokusy na minimum.

1.6 Smernica 2004/73/ES Komisie, ktorou boli zavedené tieto zmeny, bola zverejnená v apríli 2004 (Úradný vestník L 152, 30.04.2004, s. 0001 – 0311). V tejto smernici bola zavedená nová alebo pozmenená klasifikácia mnohých látok ako karcinogénnych, mutagénnych alebo poškodzujúcich reprodukciu („látky k/m/r“). Komisia konštatovala, že opatrenia naplánované v rámci tejto smernice zodpovedajú stanovisku výboru na prispôbenie smerníc technickému pokroku s cieľom odstrániť technické obchodné prekážky pre nebezpečné látky a prípravky. V takýchto prípadoch nie je Komisia povinná vyžiadať si vopred stanovisku Európskeho parlamentu alebo Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru k svojmu návrhu.

1.7 Podľa inej, už skôr schválenej smernice Európskeho parlamentu a Rady (smernica 94/60/ES o 14. zmene smernice 76/769/EHS) nesmú byť látky klasifikované ako „látky k/m/r“ použité v látkach a prípravkoch, ktoré sú uvádzané do obehu na predaj pre verejnosť. Aby tieto látky mohli byť zaradené do prílohy I smernice 76/769/EHS, je potrebné vykonať opatrenie, ktoré Komisia týmto predkladá. V súlade s článkom 95 Zmluvy o ES je v tomto prípade potrebné aplikovať spolurozhodovacie konanie s Európskym parlamentom a vyžiadať si stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru.

1.8 V roku 2004 prebehli pracovné stretnutia Komisie a viacerých organizácií zastupujúcich subjekty so záujmom o túto problematiku, ktorými okrem iného sú napr. CEFIC (Európska rada zväzov chemického priemyslu), CONCAWE (Conservation of Clean Air and Water in Europe – Medzinárodná študijná skupina ropných spoločností na zachovanie čistoty vzduchu a vody v Európe), Eurometaux (Association Européenne des Métaux – Európsky zväz kovopriemyslu), BLIC (Koordinačný orgán európskeho chemického, ropného, kovospracujúceho priemyslu a spracovania kaučuku), BEUC (Úrad európskych spotrebiteľských zväzov) ako aj experti a znalci z členských štátov.

2. Podstatný obsah dokumentu Komisie

2.1 Návrhom sa do doplnku k prílohe I smernice 76/769/EHS Rady doplnia 346 záznamov pre látky, v prípade ktorých prišlo na základe smernice 2004/73/ES Komisie k novej alebo pozmenenej klasifikácii. No 304 z týchto 346 záznamov sa vzťahuje na látky, ktorých predaj verejnosti na základe predošlej klasifikácie ako „látky k/m/r“ v kategórii 1 alebo 2 podliehal obmedzeniu už v minulosti. To znamená, že po prvýkrát sa týmto obmedzuje predaj len 42 látok verejnosti.

2.2 Mnohé z týchto 42 látok, ktoré teraz po prvýkrát podliehajú obmedzeniu predaja verejnosti, sa používajú ako suroviny, medziprodukty pri organických syntézach alebo pre osobitné profesionálne aplikácie. Na základe verejných diskusií sa nezistilo používanie týchto látok v látkach alebo prípravkoch, ktoré sú uvádzané do obehu na predaj verejnosti alebo že by boli potrebné osobitné úpravy výnimiek.

2.3 Z 304 záznamov látok, ktorých klasifikácia bola zmenená, bolo 145 látok – zaradených doteraz do kategórie 2 ako karcinogénne – zaradených do kategórie 1. To si vyžaduje dve modifikácie pre každý záznam: po prvé musí byť látka zaradená do novej kategórie a po druhé musí byť vyčiarknutá z pôvodnej kategórie. Okrem toho sú potrebné aj určité zmeny v časti „Poznámky“ jednotlivých záznamov.

2.4 Týmto návrhom má byť zachovaný jednotný trh a zároveň zabezpečená vysoká miera ochrany zdravia a životného prostredia. Na základe obmedzeného používania látok zo strany verejnosti sa odhaduje, že náklady budú na nízkej úrovni. Pretože používanie látok k/m/r spotrebiteľmi nemôže byť monitorované pomocou iných opatrení, predstavuje navrhované obmedzenie predaja týchto látok jediný možný postup zavedenia príslušnej úpravy.

2.5 Členské štáty musia do dvanástich mesiacov od momentu vstúpenia tejto smernice do platnosti vydať a úradne zverejniť právne a správne predpisy, ktoré sú potrebné na splnenie uvedenej smernice.

3. Všeobecné poznámky

3.1 Ako v prípade predchádzajúcich zmien smernice 76/769/EHS Rady ide aj v predložennom dokumente Komisie

o veľký – a v tomto prípade dokonca veľmi veľký – počet látok, medzi ktorými nie je žiadna súvislosť, okrem iného ropné uhľovodíky, pesticídy, fungicídy, všeobecné priemyselné chemikálie, anorganické a organické suroviny a medziprodukty.

3.2 Na rozdiel od ostatných zmien, ktoré boli zavedené prednedávnom, nenavrhuje Komisia v predložennom dokumente žiadnu zmenu primárnych právnych predpisov vzťahujúcich sa na tieto látky. Komisia len vyvodzuje nevyhnutné dôsledky zo zmeny klasifikácie a označovania týchto látok, ktorá bola navrhnutá a realizovaná v rámci smernice 2004/73/ES Rady. Akékoľvek otázky ohľadom správnosti zaradenia látok mali byť preto prediskutované už skôr a v tejto fáze už nemôžu byť zohľadnené.

3.3 Komisia sa však v rámci možností pokúsila vyhodnotiť náklady svojho návrhu a prišla k záveru, že na základe novej a zmenenej klasifikácie látok ako „látky k/m/r“ a z toho vyplývajúceho obmedzenia predaja verejnosti nevyplýva pre výrobcov žiadne podstatné zvýšenie nákladov. Otázky týkajúce sa novo zaradených ropných uhľovodíkov zo strany CONCAWE ako zástupcu ropného priemyslu ako aj oboch novo zaradených ftalátov (BBP a DIPP) zo strany CEFIC ako zástupcu chemického priemyslu potvrdzujú tento záver.

3.4 Nemožno však jednoznačne potvrdiť, že nepríde k dopadom na výrobcov pesticídov a fungicídov, ktoré sú tu uvedené pod svojimi obchodnými značkami (Benomyl, Azafenidin, Dinocap a Linuron), resp. ako anorganické chemikálie (chlorid kadmia), pretože chýbajú informácie o európskych výrobcov týchto látok – ak takí v súčasnosti existujú. Z rešerší na internete vyplynulo, že nebezpečenstvo pre zdravie vyplývajúce z týchto látok, je už všeobecne známe, takže možno vychádzať z toho, že zablokovanie predaja verejnosti nebude mať negatívny dopad na spotrebiteľov, pretože sú už k dispozícii zodpovedajúce náhradné látky.

3.5 Návrh ďalej upozorňuje na skutočnosť, že predpisy Spoločenstva, ktoré v súčasnosti platia pre uvedené „látky“, sú vo všeobecnosti ťažko zrozumiteľné a realizovateľné. Mnohé „látky“ uvedené v tomto dokumente a v zozname EINECS „existujúcich látok“ boli správne klasifikované ako „látky UVCB“, t.zn. ako komplexné zmesi so známym alebo neznámym zložením na základe definície zverejnenej v roku 1999 v istej vedeckej štúdii, na ktorú sa odkazuje v poznámke na strane 18 príručky vydanéj Európskym úradom pre chemikálie v roku 2002 pod názvom „Manual of Decisions for Implementation of the Sixth and Seventh Amendments to Directive 67/548/EEC“ [Príručka rozhodnutí pre implementáciu šiestej a siedmej zmeny smernice 67/548/EHS]. Tieto látky bezpochyby nie sú jednoduchými látkami vo všeobecnom zmysle slova. Okrem toho je len niekoľko z nich skutočne uvedených do obehu, čo potvrdzuje správnosť hodnotenia Komisie vyjadreného pri príležitosti prvej publikácie zoznamu EINECS, že „EINECS štvornásobne precenil počet komerčne relevantných látok“.

Z toho vyplýva, že v súčasnosti sa na trhu nachádza asi 25 000 „látok“ v relevantnom množstve. Niektoré z nich boli pravdepodobne nahradené asi 5 000 „novými látkami“ uvedenými na zozname ELINCS, pričom pri definícii a identifikácii týchto látok existujú rovnaké ťažkosti. V roku 2005 sa teda na trhu nachádza približne 30 000 látok, čo je počet, ktorý pravdepodobnejšie zodpovedá skutočnosti než často uvádzaný počet 100 000 látok. Otázka prístupu verejnosti a podnikov k zozbieraným, ale nie pravidelne aktualizovaným údajom týkajúcich sa aspoň polovice týchto látok, je však naďalej otvorená a kompetentné orgány v členských štátoch majú naďalej problémy s presným zaradením týchto látok ako „existujúce látky“, resp. „nové látky“ a so stanovením, ktoré nariadenie sa na ne vzťahuje.

3.6 Keďže dokument Komisie známy pod označením „REACH“ bol vypracovaný na základe právnych predpisov uvedených vyššie a keďže tieto čiastočne prešli do tohto dokumentu a preto tu existujú úzke styčné body, mali by tieto otázky byť vyriešené čo najskôr. Pre tento účel budú predbežne potrebné dodatočné prostriedky, ktoré by mali byť poskytnuté tak skoro, ako to len bude možné.

4. Osobitné poznámky

4.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor podporuje obmedzenie uvedenia do obehu a používanie určitých nebezpečných látok a prípravkov, ktoré bolo navrhnuté v dokumente Komisie. Toto obmedzenie bude nevyhnutne vyplývať z rozhodnutí o balení a označovaní nebezpečných látok

a prípravkov, ktoré prijme Komisia spolu s odborníkmi z členských štátov a po konzultáciách s výrobcami a ostatnými zainteresovanými stranami, a je hodnotené ako pozitívne.

4.2 Výbor však vyjadruje poľutovanie, že látky, ktoré spolu vôbec nesúvisia, sú opäť zahrnuté do jediného dokumentu, ako to bolo aj v prípade predchádzajúcich zmien smernice 76/769/EHS Rady. Aby bolo možné zohľadniť existujúce okolnosti, bolo by potrebné neustále prijímať osobitné zmeny smernice pre každú z týchto látok. To je však v rozpore s dobrým, včasným, efektívnym a predovšetkým transparentným uplatňovaním smernice.

4.3 Zdá sa, že súhrn zoznamov látok v prílohe k predloženému dokumentu Komisie a k smernici 2004/73/ES Rady bol vypracovaný nesystematicky a je neprehľadný. Toto by malo byť podnetom zlepšiť v budúcnosti kvalitu a dostupnosť existujúcich údajov, ešte predtým, než budú pridané veľké množstvá nových údajov. Ak sa pomocou najnovších technológií a postupov podarí vybudovať optimalizovaný systém spracovania údajov, môže sa výraznejšie prejavíť úžitok predpisov REACH v oblasti uloženia a sprostredkovania údajov, ktoré sú relevantné pre ochranu zdravia a životného prostredia.

4.4 S predpismi REACH sa sleduje cieľ zjednodušenia existujúceho systému, čo by znamenalo prínos pre všetky zainteresované strany. V tejto oblasti existuje určité isté manévrovací priestor. Nezávisle od presnej formulácie však nesmie REACH viesť k tomu, že proces, ktorý je už teraz veľmi komplexný – ak nie neprehľadný – sa ešte viac skomplikuje.

Brusel 6. apríla 2005

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému návrhu smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorá stanovuje predpisy pre nominálne množstvá balených výrobkov, a ktorou sa rušia smernice Rady 75/106/EHS a 80/232/EHS a mení a dopĺňa smernica Rady 76/211/EHS

KOM(2004) 708 v konečnom znení – 2004/0248 (COD)

(2005/C 255/06)

Rada sa 20. decembra 2004 podľa článku 95 Zmluvy zakladajúcej Európske spoločenstvo rozhodla konzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k navrhovanej téme.

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu, ktorá bola poverená prípravou prác výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 16. marca 2005. Spravodajkyňou bola pani Sharma.

Na svojom 416. plenárnom zasadnutí (schôdzi zo 6. apríla 2005), prijal Európsky hospodársky a sociálny výbor nasledovné stanovisko 104 hlasmi za, 1 hlasom proti, pričom 5 členov sa hlasovania zdržalo.

1. Úvod

1.1 Prvá komunitárna legislatíva pre kategórie veľkostí balených výrobkov⁽¹⁾ sa datuje od roku 1975. Patrí k nej nariadenie o metrologických požiadavkách⁽²⁾, ako aj o kategóriách veľkostí pre tekutiny. O dvadsať rokov neskôr v rámci úpravy SLIM-IV (Simpler Legislation for Internal Market = Jednoduchšia legislatíva pre jednotný trh) odporučil tím, zložený z členov menovaných členskými štátmi a zástupcov záujmových skupín identifikovaných Komisiou, legislatívu o veľkosti balení⁽³⁾:

„vzhľadom na zložitosť (asi 40 vybraných výrobkov, zložitosť určitých rozsahov cien, atď.) vývoj zákazníckych vzorov a preferencií počas prechodného obdobia a výhradu voči vhodnosti zachovania tohto typu legislatívy. Okrem toho následné pozmeňovacie návrhy smerníc a rozšírenie rozsahu smernice o balených výrobkoch z roku 1975 spôsobili, že uplatnenie tejto legislatívnej normy je problematické... Uplatnenie smerníc sa ukázalo byť ťažké, najmä v dôsledku rôznorodosti nariadení a praktík týkajúcich sa kategórií veľkosti: určité kategórie sa stali povinné (napr. víno), kým iné zostali nepovinné. Okrem toho si členské štáty udržali právo stanoviť kategórie na národnej úrovni kvôli nepovinnému charakteru komunitárnych predpisov. Rôznosť predpisov viedla k rozčleneniu na rozličné národné trhy v Európskom spoločenstve. Okrem toho príchod nových formátov balenia a nových výrobkov a ich klasifikácia do existujúceho systému kategórií viedla k zhoršeniu už aj tak neprehľadnej situácie.“

2. Východisková situácia

2.1 V 60-tych rokoch 20-teho storočia, pri vzniku Európskeho spoločenstva, boli rozličné národné predpisy na nomi-

nálne množstvá⁽⁴⁾ balených výrobkov (veľkosti kartónov alebo fliaš) chápané ako hlavná prekážka pre voľný pohyb tovaru medzi členskými štátmi. Preto boli tieto veľkosti harmonizované pomocou komunitárnych predpisov.

2.2 Zároveň vznikla obava, aby takéto nové komunitárne predpisy neboli uvalené na podniky, ktoré pracujú iba na národnom trhu a nezamýšľajú vyvážať svoj tovar do iných členských štátov. Harmonizačné nariadenie bolo preto „na báze dobrovoľnosti“: členské štáty prijali komunitárne predpisy, ale mali povolené dodržiavať existujúce národné predpisy pre svoje národné trhy. Iba produkty, ktoré vyhovovali komunitárnym predpisom, mohli mať výhodu voľnej cirkulácie.

2.3 Avšak pre niektoré výrobky (napr. víno, liehoviny) bola zavedená celková harmonizácia. Veľkosti určené Spoločenstvom sa stali záväznými pre všetkých operátorov v oblastiach týchto produktov a všetky národné veľkosti boli zrušené.

2.4 Za posledné desaťročia nastali v balení obrovské zmeny – demografické zmeny, počet členov domácností sa znížil, spotreba jednotlivých porcií sa zvýšila a väčšie bohatstvo a väčšia dômyselnosť spotrebiteľov viedli k zvyšovaniu ponúk pre enormné variácie balení a výrobkov. Okrem toho supermarket a hypermarket sa stali pre spotrebiteľov najdôležitejšími obchodmi a cez požiadavky spotrebiteľov na zmenu je priemysel tlačenejší k tomu, aby bol čoraz inovatívnejší a konkurencieschopnejší na svetovom trhu.

⁽¹⁾ Balenie výrobkov: balenie výrobkov pre distribúciu konečnému spotrebiteľovi.

⁽²⁾ Metrologické požiadavky sa týkajú kontroly množstva obsiahnutého v zabalenom výrobku, čo je kvôli zaisteniu toho, aby spotrebiteľia dostali naozaj také množstvo, aké je uvedené na obale.

⁽³⁾ KOM(2000) 56 v konečnom znení, s. 9-11 a 21-22

⁽⁴⁾ Nominálne množstvo (nominálna váha alebo nominálny objem) obsahu baleného výrobku je váha alebo objem označený na obale, t.j. množstvo výroku, ktorý by mal obal obsahovať. Skutočný obsah zabaleného výrobku je množstvo (váha alebo objem) výrobku, ktorý obal skutočne obsahuje. (Smernica Rady 76/211/EHS; Ú.v. L 46, 21/02/1976)

2.5 Prvky, ktoré predtým spadali pod legislatívu o balených výrobkoch, boli teraz skonsolidované do nových právnych nástrojov na ochranu spotrebiteľa. Táto legislatíva na ochranu spotrebiteľa je navrhnutá kvôli zabráneniu nečestným praktikám obchodu voči spotrebiteľovi a vyvinula v podstate koherentný a dostatočný systém informácií pre spotrebiteľov pomocou etiketovania výrobkov a porovnávania ceny za jednotku a z toho vyplýva, že súčasná legislatíva o veľkosti balených výrobkov sa chápe ako kontraproduktívna.

2.6 V rámci uplatnenia SLIM-IV boli členovia, menovaní členskými štátmi a zástupcovia zainteresovaných strán, menovaní Komisiou požiadaní, aby zrevidovali a podali správu o legislatíve ohľadom veľkostí balených výrobkov. Táto potreba revízie bola následne ešte zosilnená, keď Európsky súdny dvor rozhodol v prípade Cidre-ruwet⁽⁵⁾, aby bola uplatnená „Cassis de Dijon jurisprudencia“, ktorá uvádzala, že členské štáty musia na svojom trhu akceptovať výrobky legálne vyrobené a obchodované v inom členskom štáte, ak neexistujú prevažujúce požiadavky verejnej povahy. Súd navrhol, že toto by sotva bol prípad pre veľkosť balení.

2.7 Odporúčania z revízie boli podkladom pre pracovný dokument, o ktorom 8. novembra 2002 a 31. januára 2003 viedlo generálne riaditeľstvo Podnikanie verejnú internetovú konzultáciu v 11 jazykoch so spotrebiteľmi, výrobcami a maloobchodníkmi. Následne bolo spracované hodnotenie dopadu a bola vydaná nová smernica, ktorá stanovuje prepisy o nominálnych množstvách balených výrobkov, a ktorou sa rušili smernice Rady 75/106/EEC⁽⁶⁾ a 80/232/EEC⁽⁷⁾, a menila a dopĺňala sa smernica Rady 76/211/EEC⁽⁸⁾.

2.8 Hlavné nástroje ochrany spotrebiteľa sú:

Smernica 2000/13 o etiketovaní a uvádzaní potravín na trh (čl.2), smernica 84/450/EHS o zavádzajúcej reklame (pozmenená smernicou 97/55/ES tým, že pribrala ustanovenia o komparatívnej reklame) bude zmenená a doplnená dokumentom KOM(2003) 356 v konečnom znení z 18.6.2003: Návrh smernice EP a Rady vo veci nečestných obchodných praktík podnikateľa voči zákazníkovi na vnútornom trhu, smernicou 98/ES o ochrane spotrebiteľa a o označení cien výrobkov ponúkaných spotrebiteľom (cena za kilo/liter): jednotkové ceny, ktoré sú povinné pre všetky produkty v supermarketoch.

3. Ciele

3.1 Nová smernica odstraňuje reguláciu veľkostí (nariadenie o veľkostiach) a zabraňuje členským štátom v tom, aby zaviedli

⁽⁵⁾ Prípady C-3/99, 12. októbra 2000, Cidre-ruwet SA versus Cidre Stassen SA a HP Bulmer Ltd.

⁽⁶⁾ Smernica Rady 75/106/EHS z 19. decembra 1974 o aproximácii práva členských štátov ohľadom kategórií nominálnych veľkostí a nominálnych kapacít povolených pre určité balené výrobky.

⁽⁷⁾ Smernica Rady 80/232/EHS z 15. januára 1980 o aproximácii práva členských štátov ohľadom kategórií nominálnych veľkostí a nominálnych kapacít povolených pre určité balené výrobky.

⁽⁸⁾ Smernica Rady 76/211/EHS z 20. januára 1976 o aproximácii práva členských štátov ohľadom váhových alebo objemových balení určitých výrobkov.

vlastnú legislatívu na národných trhoch, ktorá sa líši od predpisov Spoločenstva. Jediné výnimky (okrem veľmi malých alebo veľmi veľkých, neskladných tovarov) sú komunitárne predpisy, ktoré sú teraz stanovené pre vína a liehoviny, biely cukor a rozpustnú kávu. Spreje sú ďalšou výnimkou a budú naďalej spadať pod súčasnú legislatívu o ochrane spotrebiteľa podľa nariadení o zdraví a bezpečnosti. Avšak spreje sa budú riadiť podľa novej, v súčasnosti revidovanej smernice, podľa ktorej budú vyňaté zo smernice o nominálnom balení.

3.2 Súčasný dokument sa týka iba legislatívy „kategórie veľkostí alebo množstiev“ a nie metrologických požiadaviek, ktoré budú predmetom neskoršieho návrhu.

3.3 Návrh je zameraný na:

— podporu konkurencieschopnosti v súlade s podnikateľskou politikou tým, že podporí podnikanie, inováciu produktov a procesov,

— uľahčovanie prístupu na trhy tým, že odstráni potenciálne prekážky, ktoré stoja v ceste konkurencii na vnútornom trhu,

— odstraňovanie diskriminácie národných veľkostí od domácich baličov, ktorí čelia konkurencii na domácom trhu kvôli rozličným veľkostiam, v ktorých im nie je dovolené baliť,

— pomáhanie malým a stredným podnikom – znížením nákladov prostredníctvom hospodárenia vo veľkom pre výrobu, tak pre domácu spotrebu, ako aj pre vývozy,

— pokračovanie vo vytváraní legislatívy s vysokou úrovňou ochrany spotrebiteľa, ktorá bráni nečestným praktikám podnikateľa voči spotrebiteľovi,

— zabezpečovanie, že lepšia voľba pre spotrebiteľov a výrobcov môže okamžite reagovať na zmeny vkusu a dopytu spotrebiteľov, spolu s uspokojením požiadaviek maloobchodníkov na optimalizáciu miesta na regáloch,

— zaisťovanie koherentného a dostatočného systému informácií pre spotrebiteľov pomocou etiketovania. Označenie cien za kilo alebo liter umožní spotrebiteľom rýchle porovnanie výrobkov balených v rozličných veľkostiach. Tento prístup je v súlade s Európskym súdnym dvorom, ktorý považuje „priemerného spotrebiteľa, primerane informovaného a rozumne všímavého a opatrného“ za referenciu.

3.4 Súčasná environmentálna regulácia nemá nijaký dopad na veľkosti, ani veľkosti nemajú vplyv na environmentálnu reguláciu. Existujúca environmentálna regulácia by mala zostať uplatniteľná a návrh by nemal brániť úplnému a vhodnému zavedeniu do praxe environmentálneho zákona, najmä ohľadom prevencie znečisťovania tým, že bude požadovať minimalizáciu balenia.

3.5 Na uskutočnenie deregulácie za účelom umožnenia priemyslu prispôsobiť sa deregulácii a vziať do úvahy priemerné investičné cykly pre zariadenia na balenie bolo pridelené časové obdobie 20 rokov.

4. Konkrétne pripomienky

4.1 Nominálne balené množstvá, kde sa výraz nominálny vzťahuje na vyhlásenie o určenom objeme a výraz množstvo na skutočný objem, sú také množstvá, ktoré sú stanovené iba kvantitatívnymi veľkosťami obsahu kontajnerov alebo balení. Výbor víta nadchádzajúcu revíziu metrologického množstva (kontroly priloženého obsahu) ako hlavnú prioritu pre ochranu spotrebiteľov a európskeho priemyslu.

4.2 EHSV chváli Komisiu za jej verejné konzultácie a dialóg so zainteresovanými stranami a všima si, že tento dialóg vzal do úvahy rôzne sektory, vrátane vína a liehovín, cukru a kávy. Potreba vytvárania väčšej konkurencieschopnosti a inovácie európskeho priemyslu je nevyhnutná pre rast a uplatnenie SLIM-IV tejto priority napomáha.

4.2.1 CEPS (Európska konfederácia producentov liehovín) podala na adresu Komisie zvláštnu pripomienku a ďalej zdôrazňuje otázky ochrany spotrebiteľa, jednotkovú tvorbu cien a potenciálne zrušenie povinnej legislatívy o liehovinách v 20-ročnom období, pričom správne poukazuje na to, že legislatíva týkajúca sa liehovín by mala byť zrevidovaná ešte pred skončením 20-ročného časového rámca.

4.3 V rámci smernice by mala byť urobená jasná zmienka o maximálnej objemovej kapacite minerálky 10 litrov. U väčších objemov existuje dôkaz, že kvalita minerálky by sa mohla zhoršiť a mohla by znamenať riziko pre spotrebiteľov.

4.4 Nová smernica dáva väčší potenciál pre inováciu, výskum trhu a príležitosti na rozvoj tým, že vytvára širší výber a varietu pre spotrebiteľov.

4.5 Malo by sa však poznamenať, že jednotková cena sa nezdá byť v Európe univerzálna a často je iba v podobe malej tlačky na etiketách na regáli. Vyhlásenie o veľkosti písma jednotkovej ceny je stanovené na národnej úrovni a v mnohých prípadoch ešte stále nie je spotrebiteľom jasné. Toto neuláhčí problém nevidiacim, slabo vidiacim, negramotným alebo cudzím štátnym príslušníkom, najmä tým, ktorí nie sú zvyknutí nakupovať štandardné výrobky tej istej veľkosti.

4.6 Spotrebiteľské organizácie poukázali na to, že niektorí spotrebiteľia môžu byť pomýlení prílišnými variáciami veľkostí balení a takými baleniami, ktoré nemožno kvalifikovať ako klamlivé, ale ktoré predsa dávajú dojem väčšieho obsahu. Jasné a čitateľné etiketovanie balení, vrátane ceny za jednotku uvedenej na regáli a veľkosti balenia, spolu so sústavným monitorovaním klamlivého balenia pomôže prekonať tento problém. Rovnako by sa mal klásť väčší dôraz na okamžité konanie v prípadoch porušenia alebo absencie legislatívy na ochranu spotrebiteľa. Tieto otázky je nutné jasnejšie zdôrazniť v smernici a ďalej zväziť v rámci metrologickej revízie.

4.7 Zo strany spotrebiteľských organizácií sa vyskytujú silné obavy o to, že ľubovoľné veľkosti umožnia ľahšie zvyšovanie cien výrobkov pod pláštikom nových veľkostí balení podobným spôsobom, ako to bolo pri zavedení eura (Eurozóna) a pri prechode na metrické veľkosti (UK). Výbor preto žiada, aby súčasťou vnútorných postupov monitorovania bolo uvedenie zmeny veľkosti výrobku k akýmkoľvek zmenám ceny za jednotku výrobku, keď budú zhromažďované štatistické údaje.

4.8 Pokým táto smernica nie je ovplyvnená súčasnou environmentálnou legislatívou, je pravdepodobné, že so zvyšovaním počtu malých balení výrobkov sa zvýši aj množstvo odpadu z obalov.

4.9 Je nevyhnutné, aby sa dodržiavali ciele smernice o balení a o odpade z obalov, bez ohľadu na to, či sú veľkosti regulované alebo nie. Toto posolstvo musí byť opakované členským štátom aj priemyslu spolu s jasným oznámením spotrebiteľom, aby si žiadali menej obalov od maloobchodníkov.

Brusel 6. apríla 2005

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Návrh rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady o implementácii podporného programu pre európsky audiovizuálny sektor (MEDIA 2007)

KOM(2004) 470 v konečnom znení – 2004/0151 (COD)

(2005/C 255/07)

Rada sa 9. septembra 2004 podľa článku 157 odsek 3 a článku 150 odsek 4 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva rozhodla konzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom navrhovanú tému.

Odborná sekcia pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť, ktorá bola poverená prípravou prác výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko dňa 21. marca 2005. Spravodajcom bol pán J. Pegado Liz.

Na svojom 416. plenárnom zasadnutí konanom 6. a 7. apríla (schôdzi zo 6. apríla) prijal Európsky hospodársky a sociálny výbor počtom 133 hlasov za, pričom sa 7 členovia zdržali hlasovania nasledujúce stanovisko:

1. Úvod: Zhrnutie návrhu

1.1 Komisia sleduje týmto návrhom (KOM (2004) 470 v konečnom znení, zo 14. júla 2004) pokračovanie programov Media Plus ⁽¹⁾ a Media Training (vzdelávanie) ⁽²⁾, pričom zohľadňuje výsledky ich priebežného vyhodnotenia spolu s prípravným opatrením pod názvom „i2i Audiovisual: Rast a audiovizuálne médiá“ ⁽³⁾, ako aj výsledky rozsiahlej verejnej konzultácie, ktorá prebehla od mája do augusta 2003, a tiež analýzu dopadov s vyhodnotením ex-ante z júla 2004 ⁽⁴⁾.

1.2 Komisia zastáva názor, že audiovizuálny sektor je jedným z kľúčových faktorov európskeho občianstva a kultúry a môže zohrávať výnimočnú úlohu pri vytváraní európskej kultúrnej identity. Komisia však zároveň poukazuje na to, že tento sektor je roztrieštený, čo na jednej strane odráža dôležitú kultúrnu diverzitu, no na druhej strane znemožňuje európskemu audiovizuálnemu priemyslu skutočne konkurovať neeurópskej produkcii, či už v rámci EÚ alebo v globálnom kontexte.

1.3 Programom Media 2007 chce Komisia stimulovať vstup súkromných investícií do audiovizuálneho priemyslu, čo by spoločnostiam pôsobiacim v tomto sektore – a to najmä malým a stredným podnikom (MSP) – pomohlo zlepšiť ich konkurencieschopnosť a finančnú stabilitu, pričom chce budovať na skúsenostiach získaných z predchádzajúcich programov.

1.4 Aby prišlo k synergickému efektu a zabránilo sa byrokratickej duplicitu a administratívnym prekážkam, navrhuje Komisia len jeden program vzťahujúci sa na predvýrobnú a povýrobnú fázu, ktorého osobitným ťažiskom bude distribúcia audiovizuálnych diel v celoeurópskom kontexte.

⁽¹⁾ Rozhodnutie Rady č. 2000/821/ES z 20.12.2000, Ú.v. ES L 13, 13.1.2001.

⁽²⁾ Rozhodnutie Európskeho parlamentu a Rady č. 163/2001/ES z 19.1.2001, Ú.v. ES L 26, 27.1.2001.

⁽³⁾ KOM(2003) 725 v konečnom znení z 24.11.2003 a KOM(2003) 802 v konečnom znení z 18.12.2003.

⁽⁴⁾ SEC(2004) 955 v konečnom znení z 14.7.2004.

1.5 Špecifické ciele programu sú – v stručnom vyjadrení – nasledovné:

A) V predvýrobnej fáze

I- Nadobudnutie a zlepšenie kompetencií v audiovizuálnej oblasti:

- a) posilnenie kompetencií európskych audiovizuálnych odborníkov,
- b) posilnenie európskej dimenzie ďalšieho vzdelávania.

II- V oblasti vývoja:

- a) podpora projektov nezávislých výrobných spoločností,
- b) pomoc pri príprave finančných plánov európskych výrobných spoločností a projektov.

B) V povýrobnej fáze

I- V oblasti distribúcie a vysielania:

- a) konsolidácia európskej distribúcie prostredníctvom podpory distribučných spoločností pri (i) investíciách do koprodukcii, nadobúdania a reklamy nenárodných európskych filmov, a (ii) vypracovaní koordinovaných marketingových stratégií,
- b) zlepšenie distribúcie nenárodných európskych filmov na európskom a medzinárodných trhoch,
- c) podpora medzinárodného vysielania európskych audiovizuálnych diel vyrobených nezávislými produkčnými spoločnosťami,
- d) podpora digitalizácie európskych audiovizuálnych diel,
- e) podpora kín pri využívaní možností digitálnej distribúcie.

II- V oblasti propagácie a reklamy:

- a) zlepšenie distribúcie európskych audiovizuálnych diel,
- b) zlepšenie prístupu európskej a medzinárodnej verejnosti k európskym audiovizuálnym dielam,
- c) podpora spoločných akcií národných inštitúcií pri propagácii filmov a audiovizuálnych programov,
- d) zintenzívnenie propagácie európskeho kinematografického a audiovizuálneho dedičstva.

C) Podpora pilotných projektov v oblastiach, v ktorých sa pravdepodobne prejaví vplyv zavedenia a využívania nových informačných a komunikačných technológií.

1.6 V prílohe k návrhu Komisia veľmi podrobne popísala a obsírne vysvetlila každý operačný cieľ. Pre každý z týchto cieľov sú uvedené opatrenia, ktoré treba zaviesť, postupy pri ich implementácii, nástroje, ktoré treba použiť, a finančné zdroje vyhradené pre každý z nich. Z rôznych foriem realizačných opatrení treba vyzdvihnúť vytvorenie novej európskej siete tzv. „Media desks (Media – kontaktné miesta)“ a „Media antennae (Media – antény)“, s podrobnou listinou právomocí a povinností.

1.7 Poslednú časť návrhu tvorí podrobný rozpočet vypracovaný na obdobie 7 rokov programu, v ktorom sú vyhradené zdroje na realizáciu programu vo výške 1,055 mld. EUR a v ktorom sú špecifikované všetky pridelené prostriedky pre každú jednotlivú plánovanú akciu a opatrenie.

2. Východisková situácia

2.1 Ako bolo uvedené vyššie, zakladá sa tento návrh na programoch Media (1991-1995) ⁽⁵⁾, Media II – Development and Distribution (Vývoj a distribúcia) (1996-2000) ⁽⁶⁾, Media Plus ⁽⁷⁾, Media Training (Vzdelávanie) ⁽⁸⁾ a Media Training (Vzdelávanie) (2001-2005) ⁽⁹⁾, ktoré teraz boli spojené do jedného programu.

2.2 V tejto súvislosti je potrebné poukázať na hlavné závery stanovísk, ktoré EHSV prijal k týmto programom.

2.2.1 V závere svojho stanoviska k návrhom programu Media II-Vzdelávanie (1996-2000) a Media II – Vývoj a distribúcia (1996-2000) ⁽¹⁰⁾ (KOM(94) 523 v konečnom znení) poukázal EHSV na potrebu „znížiť riziko plytvania zdrojmi“ a definovať vopred kritériá, ktoré „zabezpečia, že programy a ich financovanie budú v maximálnej možnej miere efektívne“, ako aj na potrebu lepšie definovať „kritériá a nástroje, ktoré môžu pomôcť presne identifikovať potenciálnych príjemcov a zabezpečiť maximálnu mieru transparentnosti“.

⁽⁵⁾ Rozhodnutie Rady 90/685/ES z 21.12.1990, Ú.v. ES L 380, 31.12.1990.

⁽⁶⁾ Rozhodnutie Rady 95/563/ES z 10.7.1995, Ú.v. ES L 321, 30.12.1995.

⁽⁷⁾ Rozhodnutie Rady 2000/821/ES, z 20.12.2000, Ú.v. ES L 13, 17.1.2001.

⁽⁸⁾ Rozhodnutie Rady 95/564/ES, z 22.12.1995, Ú.v. ES L 321, 30.12.1995.

⁽⁹⁾ Rozhodnutie Európskeho parlamentu a Rady 163/2001/ES z 19.1.2001, Ú.v. ES L 26, 27.1.2001.

⁽¹⁰⁾ Ú.v.ES C 256, 2.10.1995.

⁽¹¹⁾ Ú.v. ES C 168, 16.06.2000.

2.2.2 Vo svojom stanovisku k návrhom Media Vzdelávanie (2001-2005) a Media PLUS – Vývoj, distribúcia a propagácia (2001-2005) ⁽¹¹⁾ (KOM(1999/658 v konečnom znení) podporil výbor návrhy Komisie, zároveň však vyslovil poľutovanie nad skutočnosťou, že tieto návrhy nebrali „ohľad na skutočnosť, že dôležitosť európskeho audiovizuálneho priemyslu nevyplýva výlučne z jeho ekonomickej dimenzie, ale tiež z jeho úlohy ako nástroja propagácie našej kultúry a demokratických hodnôt“.

2.2.3 Výbor tiež zdôraznil potrebu „zhodnotiť situáciu v oblasti pracovných miest, ktoré by mohli byť vytvorené prostredníctvom [...] realizácie“ (navrhnutých opatrení) a odporučil, aby tieto opatrenia aktívne podporovali „výraznejšie zapojenie žien, [...] s cieľom zabezpečiť, aby zastúpenie žien [...] v tomto odvetví bolo výraznejšie“.

2.2.4 EHSV tiež konštatuje, že neexistujú stimuly pre „vstup na trh pre nezávislé [európske] podniky“, ani pre „prístup verejnosti k európskemu audiovizuálnemu dedičstvu“ pomocou digitalizácie. Výbor poukázal na to, že by bolo účelné iniciovať „pilotné projekty [...] v rámci e-Európy“, prejavil podporu propagácii titulovania a vyjadril poľutovanie vzhľadom na nízky objem pridelených zdrojov, opätovne navrhol vytvoriť Európsku agentúru pre informačnú spoločnosť, „ktorá by pomohla koordinovať rôzne iniciatívy v oblasti multimediálnej konvergenzie“. Výbor tiež privítal vytvorenie záručného fondu ako podporného prostriedku pre audiovizuálny sektor ⁽¹²⁾.

2.2.5 EHSV napokon vo svojom stanovisku k návrhom nariadenia a rozhodnutia rozšíriť programy Media Vzdelávanie a Media Plus do roku 2006 ⁽¹³⁾ (KOM(2003) 188 v konečnom znení) a KOM(2003) 191 v konečnom znení) kritizoval skutočnosť, že Komisia nebola schopná prezentovať svoje nové viacročné programy pre audiovizuálnu oblasť včas,

i) podčiarkol celkom zrejmu neadekvátnosť pridelených zdrojov vzhľadom na navrhnuté ciele, predovšetkým v súvislosti s rozšírením EÚ,

ii) odporučil, aby podpora poskytnutá v rámci programu bola intenzívnejšie zameraná na podporu MSP, predovšetkým na podporu mnohých mikropodnikov v tomto odvetví, vrátane mechanizmov súkromného financovania a financovania zo strany EIB, ako napr. schéma „Rast a audiovizuálny sektor: i2i audiovisual“,

iii) zdôraznil význam tzv. „Media Desks“ ako kontaktných miest na národnej úrovni, určených pre príjemcov zdrojov programu, a

iv) opätovne potvrdil viaceré strategické úvahy predložené vo svojom stanovisku z 27. apríla 2000.

⁽¹²⁾ Ú.v. ES C 204, 15.07.1996.

⁽¹³⁾ Ú. v. EÚ C10, 14.1.2004.

2.3 Pri vyhodnocovaní predloženého návrhu sa budú analyzovať aj vyššie uvedené poznámky a odporúčania, aby sa previerilo, do akej miery boli zohľadnené, resp. či sú naďalej platné.

3. Všeobecné poznámky

3.1 EHSV víta iniciatívu Komisie, ktorá vo veľkej miere obsahuje množstvo návrhov a odporúčaní EHSV uvedených v jeho predchádzajúcich stanoviskách.

3.2 Jedným z osobitných príkladov je skutočnosť, že nový program MEDIA bol vyvinutý, aby zjednodušil štruktúru intervencií Spoločenstva v audiovizuálnom sektore: vytvára sa jeden integrovaný program, ktorý sa bude vzťahovať na predvýrobnú a povýrobnú fázu (MEDIA 2007), pričom nahradí dva súčasné programy (Media Plus a Media Vzdelávanie).

3.3 Ďalším príkladom je, že nový program tiež zohľadňuje horizontálne priority, ktoré v minulosti zdôrazňoval EHSV, ako napr.:

- i) zohľadnenie kultúrnej hodnoty európskeho kinematografického a audiovizuálneho dedičstva v rámci navrhnutých opatrení,
- ii) posilnenie výrobných štruktúr MSP,
- iii) zníženie nevyváženosti medzi krajinami s vysokou výrobnou kapacitou a krajinami s nízkou výrobnou kapacitou alebo pomerne malou jazykovou oblasťou, a napokon
- iv) zohľadnenie vývoja na trhu vzhľadom na využívanie digitálnych technológií,
- v) podpora dabovania a titulkovania v distribúcii a šírení európskych audiovizuálnych diel.

3.4 EHSV berie s uspokojením na vedomie citlivý a premyslený postup pri koncipovaní programu, predovšetkým však spôsob, akým bola vypracovaná príloha týkajúca sa rozpočtu a finančných dopadov.

3.5 EHSV ďalej konštatuje, že Komisia nebola schopná – ako bolo pôvodne zamýšľané – poskytnúť v dôvodovej správe podrobnejší pohľad na úlohu, ktorú môže tento sektor zohrávať pri trvalo udržateľnom rozvoji európskeho audiovizuálneho a kinematografického sektoru ako dôležitý propagátor európskeho občianstva a kultúry. EHSV je presvedčený, že je rozhodujúce, aby vo všetkých audiovizuálnych médiách boli vždy chránené európske kultúrne hodnoty a aby v nich bola garantovaná diverzita a pluralizmus. Toto by malo tvoriť neoddeliteľnú súčasť všetkých iniciatív Komisie v rámci tohto programu.

3.5.1 EHSV by v tejto súvislosti rád upozornil Komisiu na potrebu posilniť opatrenia zamerané proti prílišnej koncentrácii v tomto sektore, ktorá by mohla ohroziť pluralitu a diverzitu a ktorá by mohla priniesť ešte väčšie nebezpečenstvo v oblasti zavádzania nových technológií, pretože by to mohlo mať negatívny dopad na výrobu a distribúciu. EHSV by chcel tiež zdôrazniť, že je potrebné zabezpečiť ochranu autorských práv a bojovať proti pirátstvu, zároveň je nutné skonsolidovať zdroje pre boj proti určitým praktikám obmedzujúcim hospodársku súťaž.

3.5.2 EHSV preto víta oznámenie Komisie o následných opatreniach, ktoré majú byť prijaté v súvislosti s týmto oznámením k určitým právnym aspektom vzťahujúcim sa na kinematografické a audiovizuálne diela⁽¹⁴⁾, a podporuje schválenie návrhu odporúčania, ktoré je obsahom oznámenia, Európskym parlamentom a Radou, ako bolo už uvedené v jeho predchádzajúcom stanovisku⁽¹⁵⁾.

3.6 EHSV zastáva názor, že pochopenie programu MEDIA 2007 by bolo uľahčené, keby v texte rozhodnutia boli definované aj podstatné koncepcie programu, predovšetkým ak sú pre program osobitne dôležité – ako napr. koncepcia nezávislého producenta. Výbor však zároveň uznáva, že takéto koncepcie sa objavujú aj v iných dokumentoch Komisie a že takéto definície sú zvyčajne vysvetlené v „pravidlách“ implementácie programu.

3.7 EHSV zistil určité rozdiely v rôznych jazykových verziách návrhu rozhodnutia Komisie, a preto dôrazne odporúča identifikovať tieto nezrovnalosti a odstrániť ich v definitívnych textoch.

3.8 EHSV poukazuje napokon na to, že je potrebné zohľadniť prípadné dopady vyplývajúce z jeho špecifických poznámok uvedených nižšie a odporúča v priebežnom vyhodnotení dôkladne posúdiť, či sú vyhradené zdroje dostatočné na dosiahnutie cieľov programu v plnom rozsahu, pričom momentálne nevidí dôvod komentovať rozsah zdrojov naplánovaných pre navrhnuté opatrenia a členenie týchto zdrojov na jednotlivé roky.

4. Špecifické poznámky

4.1 EHSV potvrdzuje niektoré zo strategických úvah predložených v jeho stanovisku z 24. septembra 2003⁽¹⁶⁾, pretože podľa jeho názoru návrh rozhodnutia, ktorý predložila Komisia, nezohľadnil v dostatočnom rozsahu niektoré aspekty týkajúce sa potreby nového programu, ktorý musí spĺňať nasledovné požiadavky:

— zabezpečenie komplementarity a zosúladenia s ostatnými opatreniami Spoločenstva s cieľom vytvoriť spoločnú stratégiu,

⁽¹⁴⁾ KOM(2004) 171 v konečnom znení, zo 16.3.2004, Ú.v. EÚ C 123, 30.4.2004.

⁽¹⁵⁾ Stanovisko EHSV Ú. v. EÚ C 74 z 23.3.2005. Spravodajca: pán Braghin.

⁽¹⁶⁾ Pozri odkaz v bode 2.2.5

- udelenie osobitnej priority technologickému rozvoju, inovácii a cezhraničnej výmene,
- iniciovanie rozhodujúcich impulzov pre vytvorenie systému poskytovania informácií a monitorovania nových potrieb a trendov na audiovizuálnom trhu,
- zlepšenie prístupu verejnosti k európskemu audiovizuálnemu dedičstvu prostredníctvom jeho digitalizácie a vytvorenia európskych sietí, predovšetkým pre vzdelávacie a školiace účely,
- zaručenie pravidelného a systematického vyhodnocovania implementácie programu za účelom optimálneho využitia poskytnutých finančných zdrojov a splnenia požiadaviek audiovizuálneho priemyslu,
- dôsledná podpora vývoja pilotných projektov zameraných na obsahové, a nie len na technologické aspekty,
- efektívna podpora európskych filmov na európskom a medzinárodnom trhu pomocou systematických informačných kampaní počas festivalov.

4.2 EHSV opakuje ešte raz odporúčanie uvedené v jeho stanovisku z 15. septembra 2004⁽¹⁷⁾, že je potrebné klásť väčší dôraz na školenie v oblasti nových technológií a nových požiadaviek týkajúcich sa zaznamenávania, katalogizovania, uchovávaní a reštaurovania filmových a televíznych diel, ako aj správy databáz a štandardizovaných metód pre uchovávanie tvorby vo vysokokvalitnom digitálnom formáte.

4.3 EHSV zastáva názor, že aj keď ciele programu obsahujú špecifické stimuly pre MSP, mali by byť tieto stimuly lepšie zohľadnené v pridelených zdrojoch, aby bola umožnená efektívnejšia a dôslednejšia podpora. Aj podpora zavádzania nových digitálnych technológií – v kinách a pri službách on-line – a pre nové iniciatívy v oblasti technologickej inovácie by si takisto vyžadovala pridelenie väčšieho objemu zdrojov.

4.4 Čo sa týka správy programu MEDIA 2007, EHSV konštatuje, že Komisia zriadila výkonnú agentúru pre riadenie opatrení Spoločenstva v oblastiach vzdelávania, audiovizuálna tvorba a kultúra⁽¹⁸⁾ pre obdobie od 1. januára 2005 do 31. decembra 2008. Súčasťou tohto je aj možnosť modifikovať alebo rozšíriť úlohy agentúry v rámci novej generácie programov, čo by sa teda týkalo aj riadenia programu MEDIA 2007.

⁽¹⁷⁾ Pozri odkaz v bode 3.5.2

⁽¹⁸⁾ Rozhodnutie Komisie zo 14. januára 2005 o zriadení Výkonnej agentúry pre vzdelávanie, audiovizuálnu tvorbu a kultúru pre riadenie opatrení Spoločenstva v oblastiach vzdelávania, audiovizuálnej tvorby a kultúry podľa nariadenia Rady (ES) č. 58/2003 Ú.v. EÚ L 24, 27.1.2005, s. 35 - 38.

4.4.1 Podľa bodu 7 dôvodovej správy bude Komisia „delegovať riadenie programu na výkonnú agentúru“, čo bolo potvrdené v bode 5.3 prílohy a bode 6.1.1 – Finančná intervencia – ktoré stanovujú pridelenie zdrojov tejto výkonnej agentúre. Vzhľadom na uvedené požaduje EHSV po preskúmaní cieľov a úloh tejto agentúry popísaných v článku 4 rozhodnutia uvedeného vyššie, aby Komisia podrobne a jednoznačnejšie deklarovala: i) aké špecifické kompetencie bude mať táto agentúra pri riadení programu MEDIA 2007 v súlade s ustanoveniami 4 ods. 2, 4 ods. 3 a 4 ods. 4, a ii) ako sa bude deliť o kompetencie s inými orgánmi Spoločenstva zodpovednými za implementáciu, poradenstvo a vyhodnotenie programu MEDIA 2007 alebo ako budú tieto kompetencie preberať.

4.4.2 Osobitne treba zohľadniť, že bude potrebné, aby táto výkonná agentúra mala k dispozícii ľudské zdroje špecializované v tejto špecifickej oblasti audiovizuálneho priemyslu. Rozhodnutie samotné sa o tomto vôbec nezmieňuje.

4.4.3 Pozornosť treba venovať aj zabezpečeniu, aby integrované riadenie programu bolo riadne zaistené zo strany agentúry, aby sa tým zabránilo konfliktom medzi kompetenciami – v súvislosti z ich väčším či menším rozsahom – medzi orgánmi podieľajúcimi sa na definovaní strategických cieľov programu a jeho riadenia.

4.4.4 Treba tiež vyjasniť, ktorý orgán, resp. ktoré orgány prevezmú kompetencie agentúry, ak by v priebehu programu prišlo k tomu, že ďalšia existencia agentúry nebude potvrdená, aby bolo zabezpečené hladké a efektívne pokračovanie programu bez prerušenia.

4.5 Pretože európsky audiovizuálny trh je roztrieštený a jeho kultúrna rôznorodosť sa odráža v rozdelení na (a) krajiny s nízkou kapacitou audiovizuálnej výroby alebo obmedzenou jazykovou alebo geografickou oblasťou, a (b) krajiny s vyššou výrobnou kapacitou⁽¹⁹⁾, zastáva EHSV ohľadom finančných ustanovení názor, že napriek obmedzeniam na základe zákona o hospodárskej súťaži by Komisia mohla zohľadniť pri definovaní hlavných smerníc programu skutočnú situáciu v niektorých členských štátoch a regiónoch, ktoré preukázateľne nerozvinuli svoj audiovizuálny priemysel v plnom rozsahu jeho potenciálu.

⁽¹⁹⁾ Ako bolo zdôraznené v správe Komisie o implementácii a predbežných výsledkoch programov Media Plus a Media Vzdelávanie (2001-2005), čo bolo podporené závermi hodnotiacej správy predloženej Európskej komisii po uplynutí polovice programu (Správa Komisie Rade, Európskemu parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Správa o implementácii a výsledkoch programov Media plus a Media Vzdelávanie (2001 – 2005) po uplynutí polovice programu a o výsledkoch prípravného opatrenia „Rast a audiovizuálna tvorba: i2i audiovisual“ KOM(2003) 725 v konečnom znení, z 24.11.2003: správa pod názvom „Mid-Term evaluation of the MEDIA Plus and MEDIA Training Programmes“, ktorú vypracovali spoločnosti APRIL/Media Consulting Group/SECOR. O pozitívnej diskriminácii, pozri bod 4 ods. 7 zhrnutia: „The European added value of MEDIA for countries with a low production capacity and a restricted linguistic area“ [Európska pridaná hodnota programu MEDIA pre krajiny s nízkou výrobnou kapacitou a obmedzeným jazykovým územím]).

4.6 Ohľadom opatrení oznámenia podporuje EHSV v plnej miere strategické rozhodnutie Komisie posilniť podstatné právomoci tzv. „Media – kontaktných miest“ a „Media – antén“, ako boli uvedené v bode 2.2 Media – kontaktné miesta a Media – antény kapitoly 2 v prílohe k tomuto rozhodnutiu. EHSV navrhuje ako výsledok, aby Komisia zosúladiła znenie článku 12 so širším rozsahom úloh uvedených v bode prílohy uvedenom vyššie⁽²⁰⁾ a aby poskytla primerané zdroje pre Media – kontaktné miesta, aby tieto mohli riadne plniť svoje úlohy.

4.7 Výbor okrem toho poukazuje na potrebu jednoznačnej formulácie v článku 13 ods. 2 návrhu, že je úlohou Komisie zabezpečiť súlad a komplementaritu medzi programom MEDIA 2007 a programami a opatreniami podniknutými

v audiovizuálnej oblasti ako súčasť spolupráce Spoločenstva s tretími krajinami a s príslušnými medzinárodnými organizáciami, ako to bolo uvedené v článku 9 ods. 2 rozhodnutia Rady z 20. decembra 2000 o programe Media plus⁽²¹⁾.

4.8 EHSV preto zastáva názor, že vzhľadom na plánované trvanie programu (7 rokov) a prirodzený vývoj trhov a technológií by bolo dobré zmeniť časový plán pre vyhodnotenie stanovený v článku 14 ods. 3 rozhodnutia a o.i. predložiť prvú predbežnú hodnotiacu správu o dosiahnutých výsledkoch a kvalitatívnych a kvantitatívnych aspektoch implementácie programu. To by znamenalo, že závery tohto vyhodnotenia by mohli byť prípadne využité ako východisko pre novú formuláciu operačných cieľov a opatrení, ktoré je potrebné vykonať.

V Bruseli 6. apríla 2005

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

⁽²⁰⁾ Výbor zastáva názor, že týmto pozmeňovacím návrhom by návrh rozhodnutia získal na transparentnosti a právnej jednoznačnosti.

⁽²¹⁾ Ú.v. ES L 13, 17.1. 2001, s. 34.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Sektor veľkých maloobchodných reťazcov – trendy a dopady na poľnohospodárov a spotrebiteľov

(2005/C 255/08)

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 1. júla 2004 podľa článku 29 ods. 2 svojho vnútorného poriadku rozhodol vypracovať stanovisko na tému *Sektor veľkých maloobchodných reťazcov – trendy a dopady na poľnohospodárov a spotrebiteľov*.

Odborná sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie, ktorá bola poverená prípravou prác výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 17. marca 2005. Spravodajcom bol **pán Allen**.

Na svojom 416. plenárnom zasadnutí konanom 6. a 7. apríla 2005 (schôdza zo 7. apríla 2005), prijal Európsky hospodársky a sociálny výbor nasledovné stanovisko počtom hlasov 115 proti 71, pričom 10 členov sa hlasovania zdržalo.

1. Úvod

1.1 Európski maloobchodníci v reakcii na sociálne a hospodárske zmeny za posledných 20 rokov, najmä na zmenené potreby spotrebiteľov, vytvorili systém distribútorov – maloobchodníkov, ktorí vlastnia sieť obchodov (Large Multiple Retailers – veľké siete/reťazce obchodov, ďalej len „LMR“). Základnou myšlienkou bolo vytvorenie pohodlnejšieho nakupovania pre spotrebiteľov tým, že sa umiestnil široký sortiment potravinových výrobkov a iného tovaru pod jednu strechu. V marketingovom ponímaní sa LMR snažia pritaľovať čoraz viac spotrebiteľov pomocou atraktívnej prezentácie tovaru za konkurenčné ceny. Maloobchod s potravinami zaznamenal výrazné zmeny už len svojou veľkosťou a dôležitosťou, a tieto vývoje mali najväčší dopad na spotrebiteľov. V Spojenom kráľovstve sa 80 % potravinových výrobkov nakupuje od LMR. Táto sieť patrí k najväčším v EÚ. Supermarkety a hypermarkety môžu ponúknuť spotrebiteľom až 20 000 skupín príbuzných výrobkov.

1.2 LMR priniesli počas svojej existencie nakupujúcim mnoho výhod z hľadiska širokého sortimentu výrobkov za konkurenčné ceny. Konkrétne zaistili LMR pre spotrebiteľov veľký sortiment a rozmanitosť potravinárskych výrobkov pod jednou strechou spojený s bezplatnými a postačujúcimi parkovacími zariadeniami. Idú v ústrety aj deťom a telesne postihnutým. Niektoré poskytujú bankové služby a občerstvenie, ako aj zariadenia na recyklovanie. Mnohé majú on-line nákupné zariadenia a poskytujú dodávkovú službu v okolí. Možnosť urobiť týždňový rodinný nákup na jednom mieste za konkurenčné ceny robí supermarkety atraktívnymi pre spotrebiteľov a vysvetľuje rast podielu veľkých sietí obchodov na celkovom trhu s potravinami.

1.3 Vo väčšine nových členských štátov majú LMR menší podiel na trhu než v EÚ 15, ale ich podiel na trhu sa rapídne zväčšuje.

- hypermarkety: veľké obchody s rozlohou do 10 000 m² predajnej plochy a predávajúce významné množstvá nepotravinových výrobkov, sú prevažne samoobslužného charakteru,
- supermarkety: samoobslužné obchody s potravinami s rozlohou do 3 500 m² predajnej plochy, pričom nepotravinové produkty tvoria menej ako 25 % sortimentu,
- diskonty: samoobslužné obchody so základnými potravinami, ktoré sa sústreďujú na obmedzený sortiment produktov s vysokým objemom obratu – hlavnou atrakciou sú nízke ceny. V tomto sektore badať značný rast.

1.4 Podiel veľkých obchodných reťazcov na trhu sa však značne líši od jedného členského štátu k druhému. V Maďarsku sa traja hlavní maloobchodníci podieľajú na 29 % trhu s potravinami. V Spojenom kráľovstve sa traja hlavní maloobchodníci podieľajú na 60 % trhu s potravinami, kým v Írsku traja hlavní maloobchodníci riadia až 66 % trhu s potravinami. Údaje pre podiel troch hlavných maloobchodníkov na trhu s potravinami v nasledovných členských štátoch sú tieto: Poľsko 14,2 %, Česká republika 25,4 %, Slovensko 42,6 %, Slovinsko 77,3 %. Tento trend možno pozorovať za posledných 10 rokov, maloobchodný trh s potravinami je ovládaný malým počtom obchodníkov vlastniacich siete obchodov. (Zdroj: GfK Consumer Scan/Household Panel).

2. Maloobchodné ceny potravín a vnútorný trh

2.1 Generálne riaditeľstvo pre vnútorný trh, s použitím údajov zozbieraných AC Nielsenom, vzalo košík so značkovými paneurópskymi⁽¹⁾ značkovými tovarmi, ktoré bolo možné dostať v krajinách EÚ 14 v období od septembra 2002 do októbra 2003 a porovnávalo ceny. Nasledujúci cenový index ukazuje, že ceny medzi 14 štátmi značne kolísali. Ak použijeme medián EÚ = 100, nasledovná tabuľka ukazuje najnižšie a najvyššie ceny v uvedených štátoch:

⁽¹⁾ Paneurópske značky sú definované ako značky, ktoré možno nájsť v štyroch z piatich veľkých krajín plus v piatich ďalších krajinách; bežné značky sú značky, ktoré tieto kritérium nespĺňajú. Tuto uvedená analýza sa vzťahuje iba na európske ceny bez DPH.

Výrobok	krajina	najnižšia cena	krajina	najvyššia cena
Kerrygold maslo	Írsko	90	Nemecko	150
Red Bull	Rakúsko	79	Fínsko	134
Fanta	Španielsko	70	Fínsko	148
Evian	Francúzsko	62	Fínsko	204
Twix	Belgicko	74	Dánsko	131
Haagen Dazs	Taliansko	60	Grécko	117
Nescafe instantná káva	Grécko	64	Rakúsko	137
Kukričné vločky Kelloggs	Spojené kráľovstvo	75	Francúzsko	144
Ryža Uncle Ben's	Fínsko	81	Spojené kráľovstvo	161
Barilla Dry Pasta (cestoviny)	Taliansko	55	Írsko	114

2.2 Paneurópske značky sú také značky, ktoré majú veľký stupeň uznania v EÚ.

Cenové rozdiely sú ešte väčšie pre bežné značky a výrobky s bielou etiketou. Tuto opäť neexistuje nijaký zrejmy vzorec pre rozdiely v cenách medzi členskými štátmi:

výrobok	Krajina	Najnižšia cena	Krajina	Najvyššia cena
Ryža	Portugalsko	45	Švédsko	182
Múka	Portugalsko	45	Švédsko	182
Mletá káva	Fínsko	71	Írsko	298
Instantná káva	Belgicko	40	Írsko	127
Polotučné mlieko s predĺženou trvanlivosťou	Nemecko	71	Fínsko	140
Sušené polievky	Španielsko	43	Belgicko	256
Mrazené ryby	Fínsko	65	Francúzsko	118
Zmrzlina	Fínsko	40	Spojené kráľovstvo	214
Perlivá minerálna voda	Taliansko	47	Fínsko	168
Detská výživa	Španielsko	66	Taliansko	173
Ananás v konzerve	Holandsko	53	Fínsko	181
Cukor	Portugalsko	93	Švédsko	286

2.3 Kým tieto cenové variácie u značkových a nezačkových výrobkov nám dávajú stručný pohľad na súčasnú situáciu, časté monitorovanie cien by tiež pomohlo stanoviť, či sa ceny týchto potravín v priebehu času približujú, ako by sa dalo očakávať od plne fungujúceho vnútorného trhu. GR pre vnútorný trh má taký názor, že na plne fungujúcom vnútornom trhu by cenové rozdiely nemali byť také veľké, ako bolo ukázané. V podobnom prieskume cien v USA boli zistené menšie rozdiely, než v EÚ 14.

2.4 Existuje množstvo dôvodov pre odchýlky v cenách – rozličné prevádzkové náklady, akými sú mzdové náklady, náklady na dopravu, náklady na hospodárenie s odpadom, veľkosť obchodu a objem obratu, miestne dane a úroveň cenovej konkurencie tak na strane kupujúceho ako aj predávajúceho. Dôležitú úlohu môžu zohrať aj rozličné preferencie a chute spotrebiteľov, ktoré veľkou mierou závisia od kultúrnych zvyklostí. Okrem toho musia byť zohľadnené aj pomery na miestnom trhu, ako napríklad hustota obyvateľstva, podnebie a stav zásobovacieho reťazca .

3. Cenová politika LMR

3.1 V priebehu posledných piatich rokov hlavní maloobchodníci s potravinami robili reklamu v zmysle „každý deň nízke ceny“ – „viac za vaše peniaze“ – „dobré potraviny stoja menej“ – „pomáhame vám minúť každý deň menej.“ Ustavične sa tvrdí, že LMR sú zástancom spotrebiteľov v tom, že tlačia dole neprímerane vysoké ceny. Je to zrejmé, pretože pre spotrebiteľov je cena dôležitým prvkom. Teoreticky by to mali byť pre spotrebiteľov dobré novinky, najmä z krátkodobého hľadiska, ale je potrebné vziať do úvahy aj dlhodobé hľadisko. Farmárom treba zaplatiť rozumné ceny kvôli zaručeniu stálych dodávok potravín dobrej kvality, ktoré budú vyrábať v dobrých ekologických podmienkach. Všetko toto započítané do spracovania a distribúcie musí dávať aj rozumný zisk.

3.2 Supermarket ASDA (ktorý vlastní US obor Wal-Mart) urobil v Spojenom kráľovstve zo zníženia cien filantropické poslanie tým, že vyhlásil „naším cieľom je urobiť tovary a služby dostupnejšími pre každého.“ Zdá sa, že nová filozofia sa rozširuje na potraviny len veľmi pomaly. V mnohých prípadoch by nás majitelia supermarketov vo svojich reklamách radi prinútili zmýšľať tak, že najdôležitejšou vecou pri potravinách je cena potravín. Percento príjmov domácností minuté na potraviny sa v Európe znižuje (viď Prílohu 1).

3.3 Majitelia supermarketov už tradične vykonali najagresívnejšie propagácie na základné potraviny, ktoré pôsobia ako „pôvodcovia premávky“, pretože ich treba kupovať často, pričom sa dvíhajú rozpätia u iných výrobkov, o ktorých spotrebiteľia veľa nevedia. V niektorých členských štátoch sa títo „pôvodcovia premávky“ často predávajú pod cenu. V niektorých členských štátoch, napr. v Belgicku, Francúzsku, Írsku, Taliansku, Luxembursku, Portugalsku, ako aj v Španielsku a Grécku je za istých okolností predaj potravín pod cenu zakázaný.

3.4 Predaj výrobkov pod cenu a agresívna cenová tvorba môžu v konečnom dôsledku viesť k antikonekurenčným praktikám.

4. Pracovná sila/zamestnanci supermarketov

4.1 Rastúci sektor LMR vytvoril v EÚ mnoho tisíc pracovných miest, mnohé z nich slabo platených (často na čiastočný úväzok). V nedávnej štúdii publikovanej na internetovej stránke Európskej nadácie pre zlepšenie životných a pracovných podmienok (Priemyselné vzťahy v maloobchodnom sektore, október 2004, porovnávacía štúdia) sa uvádza, že asi 60 % pracovníkov v maloobchode sú ženy a že v ňom pracuje aj vysoký podiel mladých a slabo kvalifikovaných pracovníkov. Plat je relatívne nízky a často sa vyskytuje práca na čiastočný úväzok a víkendová práca. Priemysel podstupuje veľké štruktúrne zmeny, s procesmi koncentrácie a diverzifikácie, a s tlakom na reštrukturalizáciu, dereguláciu a znižovanie zamestnanosti. Inou charakteristickou stránkou je obvyčajne veľký platový rozdiel medzi ženami a mužmi, čo je spôsobené vysokým

pomerom žien pracujúcich na čiastočný úväzok a ich koncentráciou v nízko platených zamestnaniach.

4.2 LMR zamestnávajú ľudí v širokom rozpätí zamestnaní, ale pokladníci a tí, ktorí ukladajú tovar na regály, reprezentujú spodnú časť škály a v závislosti od situácie so zamestnaniami v členskom štáte môžu byť cenové pomery na minimálnej výške, alebo iba trochu vyššie od nej.

4.3 Pružná pracovná doba môže byť prospešná pre študentov a pracujúcich na čiastočný úväzok, dočasných pracovníkov a tých, ktorí majú povinnosti v rodine alebo inom zamestnaní. Je veľmi dôležité, aby sa proti pracujúcim na čiastočný úväzok neuplatňovala nijaká diskriminácia.

4.4 Veľké európske siete obchodov sa musia rozvinúť v smere kvalitných služieb pre spotrebiteľov poskytovaných kompetentným personálom, ktorý pracuje v dobrých a bezpečných pracovných podmienkach. Ustavičná koncentrácia sektora LMR vedie k novým konkurenčným stratégiám (napr. cenovým vojnám), silnému tlaku na kontrolovanie nákladov vrátane mzdových nákladov, k deregulácii otváracích hodín, neskorším zatváracím hodinám a víkendovej práci.

4.5 Kým ceny potravín sa v dôsledku konkurenčnej tvorby cien, zvýšenej efektívnosti nakupovania, administratívne, postupom uskladňovania, marketingu a potravinám dobrej kvality znížili, predsa však zostáva realitou, že „lacné potraviny majú tendenciu znamenať lacnú pracovnú silu, a potrebujeme sa nad tým viac zamýšľať, keď podporujeme supermarkety, aby navzájom súperili v cenových vojnách“ Prof. Tim Long, Thames Valley University.

4.6 Okrem toho keď importujeme z krajín tretieho sveta, nemali by sme zanedbávať príslušné pracovné podmienky.

5. Koncentrácia LMR

5.1 Koncentrácia maloobchodu s potravinami sa v Európe prudko zvýšila. Za obdobie od roku 1993 do roku 2002 sa podiel na trhu vrcholných 5 maloobchodníkov s potravinami zvýšil v priemere o 21,7 %, pričom v EÚ15 dosiahol priemerne 69,2 %. V roku 2002 v Taliansku tvoril 37 %, v Grécku 52,7 % a vo Švédsku až 94,7 % (zdroj- Londýnska hospodárska správa z roku 2003 pre Ministerstvo životného prostredia Spojeného kráľovstva).

5.2 V niektorých členských štátoch sa zdali byť predajná aj kúpna stránka trhu koncentrované rovnako. V iných členských štátoch skupiny nákupcov reprezentujú (technicky) nezávislých maloobchodníkov (napr. dobrovoľné reťazce), preto na národnej úrovni je viac sústredená kúpna stránka trhu než predajná.

5.3 Hypermarkety sú expandujúce služby a produkujú rôzne tovary, kým diskonty sa budú naďalej rozširovať hlavne v potravinárskom sektore a kým sa budú sústreďovať na nízke ceny, možno dokážu ponúknuť niektoré vysoko kvalitné produkty za najnižšie možné ceny.

5.4 Nedávny trend v sektore ovocia a zeleniny mal ďaleko od marketingového prístupu ku komoditám. LMR chcú koncentrovať svoju nákupu u malého počtu veľmi preferovaných dodávateľov, ktorí im môžu byť partnermi na báze celého roka. Hospodársky a sociálny výbor v predošlom stanovisku^(?) uviedol: „Široký sortiment čerstvého ovocia a zeleniny je chápaný ako zvláštna výhoda hypermarketov. Na druhej strane týždenné trhy sú chválené pre lepšiu kvalitu, čerstvé potraviny, široký výber a ľudský kontakt.“

5.5 LMR podporili konsolidáciu v oblasti dodávateľov produktov a hlavne dodávateľov potravinárskych produktov. Jedna z oblastí, kde sa toto udialo, sú v tomto prípade dodávky chleba. Najmä v Írsku a Spojenom kráľovstve cenová konkurencia v predaji chleba vyústila do zatvorenia veľkého množstva pekárni a trh teraz ovláda niekoľko veľmi veľkých pekárni. Supermarketom to umožnilo poskytnúť spotrebiteľom lacný chlieb so zníženou nutričnou hodnotou. Možno dostať aj chlieb s väčšou nutričnou hodnotou, ale za vyššiu cenu.

5.6 Mnohé supermarkety zaviedli aj pekárne, ktoré sa nachádzajú priamo v obchode. V továrni sa pripravujú mrazené produkty z cesta, ktoré sú potom kupované a upečené v obchode.

6. Ceny u výrobcu a spotrebiteľské ceny

6.1 London Economics vo svojej správe z roku 2003 uviedol, že v roku 2001 zrejme žiaden členský štát nemal systematicky najvyššie rozloženie cien u výrobcu. Rozloženie cien v podstate spadá do rozsahu 1 – 5-násobku ceny u výrobcu. V prípade chleba, ktorého hlavnou prísadou je pšenica, rozloženie maloobchodných cien u výrobcu môže tvoriť až 30-násobok ceny výrobcu, čo odráža veľký podiel nepoľnohospodárskych nákladov pri výrobe chleba.

6.2 V roku 2001 rozloženie maloobchodných cien jahňaciny u výrobcu sa v UK a Írsku zvýšilo, a vo Francúzsku a Nemecku sa znížilo. V prípade ovocia a zeleniny rozloženie maloobchodných cien u výrobcu buď neukazuje žiaden významný trend, alebo iba malý pokles. Veľkoobchodné trhy s ovocím a zeleninou sú istý čas na poklese, kým okamžitý trh zostal dôležitý pre čerstvé výrobky, niekedy to vyústilo do veľkých fluktuácií cien spôsobených počasím a situáciou v zásobovaní. Odberatelia veľkých sietí obchodov sa presúvajú od malého počtu dodávateľov k sezónnym a ročným kontraktom, čím chcú priniesť na trh s čerstvými produktmi stabilitu a znížiť náklady. Toto bude stabilizovať rozloženie maloobchodných cien u výrobcu. Keď vypuknú cenové vojny, môže to znamenať, že primárni výrobcovia prijali nízke rozpätia a podliehajú zvýšeným nákladom.

6.3 Ak kúpna sila LMR povedie k zníženým cenám pre ich dodávateľov a ak tieto znížené ceny budú postúpené k spotrebiteľovi, potom percento rozpätia, ktoré pripadne farmárovi, sa nemusí nevyhnutne znížiť, ale skutočná cena u výrobcu bude nižšia a takto poľnohospodár môže mať nízky alebo žiaden zisk.

6.4 V prieskume, ktorý vykonal Národný zväz farmárov v Spojenom kráľovstve v roku 2002 nákupný košík s potravinami, ktorý obsahoval hovädzinu, vajcia, mlieko, chlieb, paradajky a jablká stál v supermarkete priemerne 55 EUR, poľnohospodár dostal asi 16 EUR, čo je menej ako 1/3 jeho maloobchodnej ceny. V prípade jednotlivých položiek farmári dostali 26 % konečnej maloobchodnej ceny za hovädzinu, 8 % v prípade chleba a 14 % v prípade slaniny.

6.5 Cenový index výrobcu v (reálnych termínoch) sa v EÚ15 za obdobie 1990-2002 pre všetky poľnohospodárske produkty znížil o 27 %. V nominálnych termínoch ceny u výrobcu zostali za to isté obdobie zjavne stabilné. Prudký rozdiel v trende cien u výrobcu a spotrebiteľských cien potravín vzbudil značnú pozornosť, ale nebol dosiahnutý nijaký všeobecný konsenzus pokiaľ ide o dôvody, ktoré sú základom odlišnosti cenových trendov. (Správa London Economics za rok 2003).

6.6 Steve Steckton a Erin White píšú v článku v časopise Wall Street Journal z 8. júna 2004 nasledovnú referenciu o predaji produktov poctivého obchodu (fair trade) v supermarketoch: „Sainsburys (britský supermarket) predal fair trade banány za viac ako štvornásobok ceny konvenčných banánov – a za viac ako 16-násobne väčšiu cenu, než akú dostávajú pestovatelia. Tesco nedávno ustálilo cenu za jednu libru (cca. pol kg) fair trade kávy na 3,46 dolárov, kým pestovateľ dostáva na svetovom trhu asi 44 centov.“ Emily Dardaine, manažérka predaja ovocia vo fair-trade etiketovacej organizácii v medzinárodnom meradle, alebo FLO, federácii fair-trade skupín so sídlom v Nemecku, hovorí: „Supermarkety využívajú značku pre väčší zisk, pretože vedia, že spotrebiteľia chcú zaplatiť viac, lebo ide o čestný obchod.“

7. Podmienky pre dodávateľov supermarketov

7.1 Rozdielny stupeň a charakter koncentrácie trhu v jednotlivých členských štátoch je činiteľ, ktorý sa musí vziať do úvahy pri skúmaní správania veľkých obchodných reťazcov voči dodávateľom. Ako už bolo vyššie spomenuté, keďže spotrebiteľia prikladajú veľkú dôležitosť cenám a dopyt spotrebiteľov ovplyvňuje aj ponuku, vzniká veľký tlak na reťazce, aby znižovali ceny. LMR vo svojom rozhodnutí zabezpečiť spotrebiteľovi nízke ceny vyvíjajú tlak na dodávateľov, aby znížili ceny. Toto platí pre sektor potravín a hlavne na trhoch, kde je veľmi vysoká koncentrácia. Ustavične používajú ako zbraň to, že vyškrtnú produkt zo zoznamu s úmyslom získať ešte lepšie podmienky od dodávateľa. Okrem toho mnohé z veľmi veľkých sietí obchodov často menia svojich odberateľov od jednej sekcie k druhej kvôli tomu, aby zabránili rozvoju osobných vzťahov medzi odberateľmi a dodávateľmi. Úlohou odberateľa je ustavične sa pokúšať dostať potraviny od dodávateľa čoraz lacnejšie a lacnejšie. Môžu vytvoriť alebo zrušiť podnik tým, že vyčiarknu produkty zo zoznamu a prejdu k inému podniku,

(?) Ú. v. ES C 95, 30.3.1998, s. 36.

najmä v tom prípade, ak dodávateľ vložil hlavné kapitálové investície pre dodanie určitej skupiny výrobkov u jedného LMR. Dodávateľia, najmä malí dodávateľia, často nemajú dostatok finančných zdrojov, aby vyhovelí požiadavkám LMR. Akú šancu na dosiahnutie rozumných cien má poľnohospodár na trhoch, na ktorých veľké obchodné siete disponujú takou kúpnu silou?

7.2 Okrem možnosti vypisovať diskonty na transakcie od dodávateľov sa môže sila odberateľa ukázať v zmluvných záväzkoch, ktoré môžu maloobchodníci uvaliť na dodávateľov, akými sú napríklad poplatky za zoznamy, poplatky za automaty, retroaktívne diskonty na už predaný tovar, neoprávnené vysoké príspevky na maloobchodné výdavky na reklamu a trvanie na exkluzívnej dodávke.

7.3 Dodávateľia potravín pre LMR sú často vystavovaní silnému finančnému tlaku kvôli dlhým omeškaniam pri prijímaní platieb – niekedy až 120 dní (v zriedkavých prípadoch aj 180 dní) po doručení potravinárskych výrobkov. Naproti tomu spotrebiteľ zaplatí za produkt hneď pri kúpe. Dlhé meškania platieb tvoria hlavný príspevok ziskov LMR, pretože dodávateľia im poskytujú bezúročné pôžičky.

7.4 LMR niekedy svojich dodávateľov nútia, aby dodávali po istú dobu potraviny pod cenu kvôli tomu, aby udržali svoj sortiment na regáloch supermarketov. To môže viesť k vážnym finančným stratám pre dodávateľov a farmárov.

7.4.1 Zavedenie on-line aukčného systému tiež posilnilo pozíciu LMR pri získavaní lacných výrobkov pre tovary vlastnej značky. Podľa tohto systému LMR hľadajú tendre na dodávky výrobkov (hlavne vlastných alebo so súkromnou etiketou) cez internet. Dodávateľia súperia navzájom, za účelom poskytnutia dodávok za najnižšiu cenu.

7.5 Čoraz častejšie sa u všetkých hlavných LMR objavujú vlastné značky. Tento trend je najzrejmější v Írsku a Británii, a rovnako aj na rozvíjajúcich sa trhoch. „Vysoký podiel rastu privátnych etikiet na rozvojových trhoch sa priamo vzťahuje na expanziu svetových maloobchodníkov za ich vlastné geografické hranice“ (Jane Perrin, AC Nielsen). Keďže sa zvýšila úroveň kvality niektorých vlastných značiek, maloobchodníci sú pri malých nákladoch na reklamu schopní zvýšiť hladiny ziskov.

7.6 Systém vlastných značiek znamená pre supermarket väčšiu silu v jeho vzťahoch s dodávateľmi.

7.7 V prostredí, kde sa dajú víťazné maloobchodné koncepty ľahko kopírovať, nadobudli stratégie vlastných značiek zvýšený význam ako pomôcka pre ich ľahšie odlíšenie od konkurencie.

7.8 Tento presun sily od dodávateľa na maloobchodníka prináša ďalšie výhody okrem vlastníctva priestoru na regáli a výhodám vlastnej značky. Maloobchodníci majú dnes s pomocou kartičky vernosti obchodu väčší prehľad o identite spotrebiteľa, o jeho profile a spôsobe, akým míňa peniaze, než dodávateľ. Tento prehľad sa ešte zväčšuje, pretože maloobchodník má prístup k spotrebiteľovi na týždennej báze.

7.9 Kým veľké obchodné siete presadzujú výrobky s vlastnou značkou, dopyt spotrebiteľa znamená, že veľmi známe značkové výrobky aj musia byť na regáloch. Majitelia veľkých sietí obchodov si však prajú znížiť počet svojich dodávateľov značkových výrobkov a zaviedli systém riadenia podľa kategórie. Riadenie podľa kategórie je prostriedok používaný veľkými obchodnými sieťami na zníženie počtu jednotlivých dodávateľov, od ktorých nakupujú a v dôsledku toho zníženia svojich nákladov a zlepšenia rozpätí. V každej kategórii skupín príbuzných výrobkov je zvolený sieťou obchodov jeden vedúci dodávateľ, ktorý získava a dodáva všetky skupiny príbuzných výrobkov požadovaných v tejto kategórii. Podnik s vedúcou značkou je obvyčajne zvolený pre dodávanie sortimentu iných podobných výrobkov, aby si udržal svoj súpis produktov. Napríklad podnik dodávajúci značkový syr čedar by mohol byť požadovaný, aby dodával aj iné druhy syrov, ktoré požaduje majiteľ siete obchodov, a ktoré by inak musel získavať od iných dodávateľov. Tento systém uprednostňuje najväčšie dodávateľské podniky, a tým obmedzuje možnosti vstupu na trh malým dodávateľom a miestnym dodávateľom. Rovnako aj môže znížiť výber pre spotrebiteľa.

7.10 Mnohé malé a stredné potravinárske podniky sú mimoriadne zraniteľné, najmä ak veľmi závisia od jednej z veľkých obchodných sietí. Obchodné siete môžu požadovať zníženie o 2 % ročne po tri nasledujúce roky. Ak sa im to nepodarí, znamená to, že podnik ide k inému dodávateľovi. Ak sa chce malý alebo stredný podnik v obchode udržať, musí znížiť náklady a rozpätia – čo znamená zníženie cien pre farmárov, menej zamestnancov a znížená kvalita výrobku pre spotrebiteľa.

8. Problémy spotrebiteľov

8.1 Spotrebiteľia budú i naďalej požadovať od supermarketov konkurenčné ceny, stále dodávku bezpečných potravín dobrej kvality, kvalitné služby a príjemné prostredie pri nakupovaní.

8.2 Spotrebiteľia by sa mali zapájať do dialógu s primárnymi výrobcami a dodávateľmi potravinových výrobkov kvôli získaniu vyváženého prehľadu postupov používaných na úrovni maloobchodu.

8.3 Spotrebiteľom by sa tiež malo včas oznámiť, keď dodávateľia financujú (dotujú) špeciálne diskonty alebo nízke cenové ponuky.

8.4 Spotrebiteľom je potrebné poskytnúť lepšie vzdelanie ohľadom všetkých aspektov trhu s potravinami a dlhodobých dôsledkov ich dopytu. Veľké množstvo z mestských veľkých obchodov, ktoré propagujú nízke ceny potravín, majú často malú cenu pre rodiny s nízkym príjmom, ktoré nie sú schopné sa do obchodu dopraviť a nakúpiť lacné potraviny.

8.5 Veľmi dôležité otázky pre spotrebiteľov sú obezita a trvalo udržateľná spotreba. Maloobchodníci musia k týmto otázkam zaujať stanovisko.

9. Problémy farmárov

9.1 Vďaka reforme CAP – Spoločnej poľnohospodárskej politiky (decoupling, t.j. oddelovanie platieb od produkcie) budú rozhodnutia farmárov o tom, čo majú vyrábať, ovplyvňované viac signálmi z maloobchodného sektora z hľadiska ceny a dopytu. Systém podpôr, ktorý bol súčasťou CAP, už nebude poskytovať rovnaké minimálne ceny pre farmárske produkty. To bude znamenať, že siete veľkých obchodov budú omnoho významnejší cenotvorcovia než predtým. Väčšia úroveň dovozu potravín do Spoločenstva bude mať tiež tendenciu tlačiť ceny výrobcov dole, keď budú svetové ceny nízke. Konečný výsledok bude pravdepodobne omnoho väčšia fluktuácia cien potravín v súlade s ponukou a dopytom.

9.2 Ak budú farmári i naďalej podrobovaní znižovaniu príjmov a zvyšovaniu nákladov, viac farmárov prestane so svojimi živnosťami. Taký vývoj by mohol viesť k zníženej produkcii potravín v Európe, čo by brzdilo rozvoj viacfunkčného poľnohospodárstva v EÚ. Marilo by to tiež cieľ zachovania a rozvoja existujúceho vidieka. Aby sa zabránilo takému nepriaznivému vývoju, musia aj farmári zmeniť prístup k metódam pestovania plodín a voľbe svojich produktov. Jednou z možností je hľadať nové „medzery“ na trhu a zamerať sa napr. na pestovanie kvalitnejších potravín alebo na úplne nové produkty, vydať sa na nové cesty predaja a vypracovať nové formy spolupráce (napr. nákupné družstvá, farmárske obchody v mestách), ponúkať dovolenkové pobyty na vidieku a farmárskych usadlostiach (agroturistika) atď. s cieľom posilniť svoju pozíciu.

9.3 Je ťažké urobiť na celom trhu EÚ porovnanie rozdielov medzi cenami u výrobcu a maloobchodnými cenami, pretože nie je možné zistiť náklady a rozpätia, ktoré pripadajú na spracovateľský sektor a na maloobchodný sektor. Je však jasné, že ak budú veľké obchodné siete pokračovať v predaji farmárskych produktov pod cenu cien, potom poľnohospodár ako posledná osoba v ohrození dostane menšiu cenu, pretože spracovateľ a supermarket budú i naďalej využívať rozpätie, aby sa udržali v obchode.

10. Iné problémy

Ceny sú v sektore maloobchodu s potravinami zaiste veľmi dôležité, ale je potrebné vziať do úvahy aj iné problémy:

- Veľkým obchodným sieťam sa dôveruje, že budú poskytovať bezpečné potraviny.
- Veľké obchodné siete sú v pravidelnom kontakte so spotrebiteľmi, keď títo chodia nakupovať každý týždeň.
- Kartičky za vernosť poskytujú podrobný profil nákupných zvykov spotrebiteľa, čím dávajú pre veľké obchodné siete

dôležitú databázu spotrebiteľov a hlavný zdroj pre trhovú spravodajskú službu.

- Zaisťujú potreby spotrebiteľov prostredníctvom prieskumu trhu.
- Ovplyvňujú správanie pri nakupovaní prostredníctvom propagačnej tvorby cien, diskontov, služieb zákazníkom, návrhu a projektu obchodov. V tomto kontexte majú veľké obchodné siete schopnosť ovplyvniť smerovanie komerčnej sféry.

11. Závery

11.1 Je potrebná väčšia informovanosť a transparentnosť o cenovej štruktúre a ziskových rozpätiach medzi maloobchodníkmi, dodávateľmi (spracovateľmi potravín) a primárnymi producentmi.

11.2 Členské štáty musia zaistiť, aby v regiónoch medzi členskými štátmi existovala adekvátne konkurencia a posilniť spoluprácu medzi malými poľnohospodárskymi výrobcami, spracovateľmi a maloobchodnými sieťami. Okrem toho musia členské štáty a inštitúcie EÚ zaistiť existenciu rôznych foriem obchodu a vyhnúť sa úplnej liberalizácii trhu, ktorá by viedla k ďalšej koncentrácii na trhu.

11.3 GR pre vnútorný trh musí sústavne skúmať a vyhodnocovať spotrebiteľské ceny v celej EÚ kvôli zaisteniu adekvátnej konkurencie v Spoločenstve.

11.4 Je potrebné prihliadať ešte na jednu oblasť zákona o konkurencii, na definíciu verejného záujmu. Nemalo by to byť obmedzené iba na ceny a trhové sily.

11.5 Kúpna sila veľkých sietí obchodov na trhu s potravinami musí byť aj naďalej otázkou záujmu pre kompetentné orgány.

11.6 Existuje možnosť, že v budúcnosti bude maloobchod s potravinami v rukách veľmi malého počtu aktérov, čo by mohlo viesť k menšiemu výberu pre spotrebiteľa a vyšším cenám. Komisia a vlády členských štátov si musia byť takej možnosti vedomí.

11.7 EÚ musí zabezpečiť, aby bola zachovaná výroba dostatočného množstva potravín na výživu svojich občanov. Nesmieme sa stať závislými od dodávateľov potravín mimo EÚ.

11.8 Je potrebný podrobný výskum a analýza cenovej transmisie a rozpätí používaných medzi výstupom z farmy a spotrebiteľom, ktorý kupuje potraviny od obchodníka vlastniaceho veľkú sieť obchodov.

Brusel 7. apríla 2005

Predsedička

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

Príloha

k stanovisku Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Nasledovné pozmeňovacie návrhy, ktoré dostali najmenej jednu štvrtinu odovzdaných hlasov, boli zamietnuté v priebehu diskusií na plenárnom zasadnutí:

Bod 3.1:

Pozmeniť nasledovne:

„V priebehu posledných piatich rokov hlavní maloobchodníci s potravinami robili reklamu v zmysle ‚každý deň nízke ceny‘ – ‚viac za vaše peniaze‘ – ‚dobré potraviny stoja menej‘ – ‚pomáhame vám minúť každý deň menej.‘ Ustavične sa tvrdí, že LMR sú zástancom spotrebiteľov v tom, že tlačia dole neprimerane vysoké ceny. Je to zrejme, pretože pre spotrebiteľov je cena dôležitým prvkom. Teoreticky by to mali byť pre spotrebiteľov dobré novinky, najmä z krátkodobého hľadiska, ale je potrebné vziať do úvahy aj dlhodobé hľadisko. Farmárom treba zaplatiť rozumné ceny kvôli zaručeniu stálych dodávok potravín dobrej kvality, ktoré budú vyrábať v dobrých ekologických podmienkach. Všetko toto započítané do spracovania a distribúcie musí dávať aj rozumný zisk.“

Zdôvodnenie:

V tomto všeobecnom tvrdení sa nehovorí o tom, čo to je „rozumná cena“. Text nedefinuje tento pojem, nevysvetľuje, aké sú zložky zisku v poľnohospodárstve, neskúma dopad, ktorý majú na príjem poľnohospodárov dotácie do pozemných kultúr, a nezdôvodňuje nutnosť zachovania poľnohospodárskych producentov, ktorí nie sú konkurencieschopní vo vzťahu ku iným poľnohospodárskym producentom (inými slovami, je treba zabezpečiť všetkým poľnohospodárom vysoké zisky na úkor spotrebiteľa?).

Výsledky hlasovania:

Za: 38

Proti: 75

Zdržali sa: 17

Bod 4.5

Vynechať

~~Kým ceny potravín sa v dôsledku konkurenčnej tvorby cien znížili, predsa len sa zvýšila efektívnosť nakupovania, administratíva, postupy uskladňovania, marketing a dobrá kvalita potravín. „Skutočnosť je taká, že lacné potraviny majú tendenciu znamenať lacnejšiu pracovnú silu — a na toto musíme o hodne viac myslieť, keď podporujeme supermarkety v ich vzájomnom súperení počas cenových vojen.“ Prof. Tim Long, Thames Valley University~~

Zdôvodnenie:

Čitateľovi nie je jasné, čo sa chce vyjadriť touto vetou. Znamená to, že nebudeme kupovať poľské jablká, pretože sú lacnejšie ako tie, ktoré boli dopestované v Lotyšsku alebo Fínsku?!

Výsledky hlasovania

Za: 56

Proti: 92

Zdržali sa: 12

Bod 4.6

vynechať

~~Okrem toho keď importujeme z krajín tretieho sveta, nemali by sme zanedbávať príslušné pracovné podmienky.~~

Zdôvodnenie:

Čitateľovi nie je jasné, čo sa chce vyjadriť touto vetou. Znamená to, že treba zohľadniť minimálnu mzdu stanovenú v krajinách tretieho sveta? Kto a akým spôsobom stanoví, či bol výrobok, nakúpený v istej krajine, vyrobený robotníkmi s „uspokojivou“ mzdou? Naozaj sa uvažuje o tom, že európski spotrebiteľia musia zaručiť náležité príjmy pracujúcim tretieho sveta?

Výsledky hlasovania:

Za: 49

Proti: 104

Zdržali sa: 7

Bod 7.1

vynechať poslednú vetu.

LMR vo svojom rozhodnutí zabezpečiť spotrebiteľovi nízke ceny vyvíjajú enormný tlak na dodávateľov, aby znížili ceny. Toto platí hlavne pre sektor potravín. Ustavične používajú ako zbraň to, že vyškrtnú produkt zo zoznamu s úmyslom získať ešte lepšie podmienky od dodávateľa. Okrem toho mnohé z veľmi veľkých sietí obchodov často menia svojich odberateľov od jednej sekcie k druhej kvôli tomu, aby zabránili rozvoju osobných vzťahov medzi odberateľmi a dodávateľmi. Úlohou odberateľa je ustavične sa pokúšať dostať potraviny od dodávateľa čoraz lacnejšie a lacnejšie. Môžu vytvoriť alebo zrušiť podnik tým, že vyčiarajú produkty zo zoznamu a prejdú k inému podniku, najmä v tom prípade, ak dodávateľ vložil hlavné kapitálové investície pre dodanie určitej skupiny výrobkov u jedného LMR. Dodávateľa, najmä malí dodávateľa, často nemajú dostatok finančných zdrojov, aby vyhověli požiadavkám LMR. Akú šancu na dosiahnutie rozumných cien má poľnohospodár, keď veľké obchodné siete disponujú takou obrovskou silou?

Zdôvodnenie:

Toto konštatovanie neupresňuje, čo je rozumná cena pre poľnohospodára, ani to, ako ju stanoviť. Dá sa rovnako žiadať od poľnohospodára, aby zabezpečil rozumné ceny pre spotrebiteľov. Poľnohospodárstvo v EÚ ťaží zo systému subvencií. Nie je možné navyše zaviesť pevné ceny (kto a ako ich stanoví?) pre predaj poľnohospodárskych výrobkov, pretože inak sa už nebude dať hovoriť o trhu s voľnou reguláciou.

Výsledky hlasovania:

Za: 42

Proti: 114

Zdržali sa: 7

Bod 8.2

pozmeniť nasledovne:

Spotrebiteľia by sa mali zapájať do dialógu s primárnymi výrobcami a dodávateľmi potravinových výrobkov kvôli získaniu vyváženého prehľadu postupov používaných na úrovni maloobchodu. Treba pomôcť spotrebiteľom získať vyrovnanjšiu predstavu o škále výrobkov ponúkaných poľnohospodárskymi výrobcami a získať objektívne informácie o rozdieloch v kvalite výrobkov.

Zdôvodnenie:

V súčasnosti sú možnosti spotrebiteľov získať informácie o rozdieloch v kvalite výrobkov obmedzené. Vo veľkom rozsahu ovplyvňuje výber spotrebiteľov reklama, limitujúc tak ich túžbu po nákupe iných kvalitných potravinárskych výrobkov ponúkaných predovšetkým malými a strednými výrobcami, ktorí neťažia z výhod rozsiahlej reklamy.

Výsledky hlasovania:

Za: 43

Proti: 112

Zdržali sa: 14

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o nástroji financovania pre životné prostredie (LIFE+)

KOM(2004) 621 v konečnom znení – 2004/0218 COD

(2005/C 255/09)

Dňa 16. novembra 2004 sa Rada uzniesla požiadať Európsky hospodársky a sociálny výbor v súlade s článkom 175 Zmluvy o ES o stanovisko k navrhovanému dokumentu.

Odborná sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie poverená prípravnými prácami prijala svoje stanovisko dňa 17. marca 2005. Spravodajcom bol pán RIBBE.

Výbor na svojom 416. plenárnom zasadnutí dňa 6.-7. apríla (schôdza zo dňa 7. apríla) schválil nasledovné stanovisko s počtom hlasov za: 128, proti: 1, zdržalo sa hlasovania: 2.

1. Úvodná poznámka

1.1 Vo finančných perspektívach EÚ na obdobie 2007 – 2013, ktoré sa momentálne pripravujú, sú naplánované zmeny aj v oblasti podpory environmentálnych projektov.

1.2 Najdôležitejším nástrojom financovania zo strany EÚ bol doteraz jednoznačne tzv. program LIFE, ktorý bol uvedený do praxe v máji 1992 na základe nariadenia (EHS) č. 1973/92 „Nástroj financovania pre životné prostredie (LIFE)“. Cieľom programu LIFE bolo a naďalej zostáva prispievať k uplatňovaniu a rozvoju environmentálnej politiky a environmentálneho práva Spoločenstva.

1.3 Program LIFE I bol realizovaný od r. 1992 do r. 1995 a disponoval rozpočtom 400 mil. € (100 mil. € na rok). Na základe úspechu bola nariadením (ES) č. 1404/96 naštartovaná 2. fáza (LIFE II), ktorá sa realizovala od r. 1996 do r. 1999 a ktorú bolo uvoľnených celkom 450 mil. € (112,5 mil. € na rok). Momentálne prebieha fáza LIFE III, ktorej obdobie bolo nariadením (ES) č. 1655/2000 stanovené na roky 2000 až 2004 (128 mil. € na rok) a ktorá bola nariadením (ES) č. 1682/2004 predĺžená do konca roku 2006.

1.4 Program LIFE pozostával doteraz z troch častí: LIFE-Životné prostredie, LIFE-Príroda a LIFE-Tretie krajiny. Podporované boli inovatívne investičné projekty ako aj rozvoj a realizácia environmentálnej politiky a environmentálneho práva EÚ. Časť LIFE-Príroda sa výraznou mierou spolupodielala na etablovaní siete NATURA 2000.

1.5 Z rozpočtovej kapitoly Komisie určenej pre oblasť životného prostredia (rozpočtová položka B 4-3, položka 07 od r. 2004) však boli v minulosti financované aj ďalšie programy vzťahujúce sa na životné prostredie, ako napr. program pre trvalo udržateľný rozvoj miest, program mimovládnych organizácií, Forest Focus, všeobecný nástroj na rozvoj a realizáciu politiky (s internou a externou dimenziou) a prenos rozpočtových prostriedkov na Európsku environmentálnu agentúru.

1.6 Zámerom navrhnutého nového nástroja financovania environmentálnych programov LIFE+ je vytvorenie úplne novej štruktúry doterajšej podpory. Na jednej strane je cieľom zjednotiť časti doterajších podporných programov z rozpočtovej kapitoly 07 (Forest Focus, podpora mimovládnych organizácií, URBAN, rozvoj nových iniciatív a politík, časti „Realizácie envi-

ronmentálnej politiky“, časti podprogramu LIFE-Životné prostredie a LIFE-Príroda), na druhej strane už nemajú byť podporované žiadne klasické, fyzicky hmatateľné environmentálne investičné projekty – pre tento účel má v budúcnosti slúžiť položka 1a v rámci podprogramu LIFE-Životné prostredie a položka 1b a časti položky 2 v prípade podprogramu LIFE-Príroda. Doterajšia podpora medzinárodných aktivít má byť v budúcnosti financovaná z položky 4, civilná ochrana z položiek 3 a 4 a životné prostredie morí z položky 3.

1.7 Program LIFE+ sa preto má koncentrovať na podporu opatrení prospešných pre environmentálnu politiku (s výlučne európskou dimenziou), ako napr. výmena osvedčených postupov, vybudovanie kapacít miestnych a regionálnych orgánov a podpora mimovládnych organizácií, ktoré pôsobia po celej Európe.

1.8 Pre investičné projekty teda Komisia plánuje využívať v budúcnosti predovšetkým nové položky 1a, 1b, 2 a 4. Komisia argumentuje, že bolo prijaté uznesenie integrovať ochranu životného prostredia do všetkých oblastí politiky a že následne v rámci presadzovania stratégie trvalej udržateľnosti a lisabonskej stratégie – ktorá má mať výrazné environmentálny akcent – je potrebné podporovať investičnú pomoc zameranú na ochranu životného prostredia z uvedených, finančne silných položiek.

1.9 Program LIFE + sa má v budúcnosti zameriavať na dve ťažiská, a to

a) **LIFE+: Realizácia a osvedčené postupy pri riadení**, s nasledovnými cieľmi:

- prínos k rozvoju inovatívnych stratégií a nástrojov a ich demonštrácia, vrátane podpory úspešných výskumných výsledkov,
- prínos ku konsolidácii vedomostnej základne pre rozvoj, vyhodnotenie, kontrolu a evaluáciu, vrátane dodatočnej evaluácie environmentálnej politiky a environmentálneho práva (napr. štúdie, modely, vývoj rôznych scenárov),
- podpora rozvoja a realizácia stratégií pre kontrolu a zhodnotenie stavu životného prostredia a v ňom pôsobiacich síl, negatívnych vplyvov a reakcií s dopadom na životné prostredie,

- uľahčenie realizácie environmentálnej politiky Spoločenstva s osobitným dôrazom na realizáciu na miestnej a regionálnej úrovni prostredníctvom – okrem iného – výstavby kapacít, výmeny osvedčených postupov, vytvárania sietí a rozvoja vzdelávacích modulov a/alebo programov,
- podpora dobrej riadiacej praxe, lepšie zapájanie zúčastnených subjektov, napr. mimovládnych organizácií, do konzultácií a realizácie.

a

b) LIFE+: Informácie a komunikácia, s nasledovnými cieľmi:

- rozširovanie informácií a senzibilizácia pre otázky životného prostredia,
- podpora sprievodných opatrení (publikácie, podujatia, kampane, konferencie, atď.).

1.10 Pre ťažisko „Realizácia a osvedčené riadiace postupy“ má byť použitých 75 – 80 % plánovaných prostriedkov, pre ťažisko „Informácie a komunikácia“ 20 – 25 % plánovaných prostriedkov.

2. Všeobecné poznámky

2.1 Doterajšie programy LIFE neboli financované v dostatočnej miere. Význam programu pre situáciu životného prostredia a rozvoj environmentálnej politiky treba vnímať v kontexte tohto pomerne skromného finančného rozpočtu – preto ho nemožno preceňovať, ale ani podceňovať. So sumou 150 mil. EUR ročne – teraz už pre všetkých 25 členských štátov (tzn. niečo vyše 71 mil. EUR v roku 2005 pre časti programu „Životné prostredie“ a „Príroda“, a zhruba 7,5 mil. EUR pre „LIFE-Tretie krajiny“) – bolo možné financovať aspoň niekoľko dôležitých európskych projektov, ktoré mali veľký význam pre ochranu životného prostredia a prírody v EÚ a ich vplyv v tejto oblasti bol pozitívny. Osobitne treba vyzdvihnúť zameranie programu LIFE-Príroda na vytvorenie siete „NATURA 2000“, ktorá by sa bez podpory zo strany programu LIFE ešte viac omeškala oproti plánu stanovenému v r. 1992. Preto je záujem, aby bola zachovaná možnosť čiastočného spolufinancovania fungovania siete NATURA 2000 taktiež v programe LIFE+. Ďalej je potrebné uviesť opatrenia za účelom rozvoja kapacít v oblasti ochrany životného prostredia i prírody.

2.2 Doterajšie programy LIFE možno jednoznačne označiť ako veľmi úspešné, riadiace nástroje politiky Komisie. Pozoruhodné úspechy boli dosiahnuté napriek skromnému finančnému rozpočtu najmä vďaka skutočnosti, že medzi členskými krajinami prišlo k určitej „súťaži“ o peniaze programu LIFE. Členské krajiny (presnejšie povedané: súkromní a verejní nositelia projektov v členských štátoch) museli navrhnuť a vyvinúť inovatívne projekty, ktoré by boli v súlade s cieľmi programu LIFE. Tieto projekty boli potom v rámci stanoveného výberového konania kriticky posúdené, ešte pred ich schválením alebo zamietnutím kvôli nedostatočnej kvalite, resp. nedostatočnému objemu rozpočtových prostriedkov. Tým bola zabezpečená – čo sa týka rozdelenia prostriedkov – európska transparentnosť.

2.3 Predloženým návrhom sa chce Komisia do značnej miery vzdialiť od tohto osvedčeného postupu. Už len malá časť plánovaných prostriedkov má byť rozdelená v priamej kompe-

tencii Komisie (predovšetkým v nasledovných oblastiach podpory: Les, URBAN, podpora mimovládnych organizácií). Predovšetkým v prípade tém, ktoré vyplývajú zo 6. programu environmentálnych akcií (klíma, biodiverzita, životné prostredie, zdravie a odpady) sa plánuje rozdelenie rozpočtových prostriedkov na členské štáty, ktoré budú potom niesť hlavnú zodpovednosť za výber a realizáciu programu LIFE+. Jasné kritéria pre rozdeľovanie prostriedkov na krajiny a rozdelenie na ťažiská programu však zatiaľ nie sú stanovené.

3. Osobitné poznámky

3.1 Návrh sa na prvý pohľad zdá byť v zásade logický a zmysluplný: integrácia environmentálnej politiky do všetkých ostatných oblastí politiky, napr. poskytnúť environmentálne investície aj vo všeobecných podporných položkách, v rozpočte pre výskum, resp. v položke „EÚ ako globálny partner“. EHSV víta tento postup, pretože len so skromným objemom prostriedkov programu LIFE by nebolo možné dosiahnuť pokrok pri ochrane životného prostredia v EÚ.

3.2 EHSV však v návrhu Komisie a takisto vo všeobecnosti v diskusii, ktorá sa v súčasnosti vedie o finančných perspektívach na obdobie rokov 2007 – 2013, v rámci ktorých treba vnímať tento návrh Komisie, vidí potenciálne veľmi veľké nebezpečenstvo pre budúci úspech programu LIFE.

3.2.1 Na jednej strane neexistuje žiadna „záruka“, že napr. opatrenia, ktoré boli doteraz financované napr. z podprogramu LIFE-Životné prostredie, nájdú aj skutočne financovanie len v položke 1a. O druhu a rozsahu podpory tam už rozhodujú iné miesta a motivácia, na základe ktorej sa rozhodnutia prijímajú, môže byť z politického hľadiska úplne iná. Je napr. známe, že určité vplyvné osobnosti a organizácie začínajú presadzovať tézu, že je opäť na čase postarať sa predovšetkým o hospodársky rast, a až potom sa možno opäť zaoberať vo väčšej miere ochranou životného prostredia. Toto pokračuje až do diskusií o lisabonskej stratégii, ktorá doteraz priniesla len veľmi skromné výsledky. Všetky doteraz vyslovené apely voči iným orgánom Komisie, aby sa ochrana životného prostredia zohľadňovala v dostatočnej miere, boli síce dobre mienené, ale doteraz priniesli len málo úspechu. Či teda vôbec ešte inovatívne, modelové environmentálne projekty budú zohľadňované – to už nie je v rozhodovacej kompetencii GR Životné prostredie, ktoré mohlo na základe svojej odbornej kompetencie a vlastnej rozpočtovej kapitoly vybrať modelové projekty v celoeurópskom kontexte.

3.2.2 To isté platí aj pre podprogram LIFE-Príroda, pričom EHSV samozrejme uznáva nevyhnutnosť, že veľká časť finančných prostriedkov, ktoré sú potrebné pre realizáciu všetkých podstatných smerníc EÚ týkajúcich sa ochrany prírody, musia prísť zo samotných členských štátov ako aj z iných finančných zdrojov EÚ, ako napr. z 2. piliera spoločnej poľnohospodárskej politiky a zo štrukturálnych fondov. EHSV však s veľkými obavami pozoruje, že už do návrhov nových štrukturálnych fondov neboli zahrnuté potrebné odkazy na možnosť podpory siete NATURA-2000. No určité akcie, ktoré boli v minulosti financované z podprogramu LIFE-Príroda, už nemajú byť financované, napr. opatrenia, ktoré realizujú „nepoľnohospodári“. Toto je pre EHSV neprijateľné.

3.2.3 Je pravdou, že v návrhu nariadenia o „rozvoji vidieka“ sa výslovne uvádza odkaz na sieť NATURA 2000. EHSV toto jednoznačne víta. V tomto prípade však existuje nebezpečenstvo, že v rámci diskusie o hornej hranici financovania vo výške 1,24 % sa rozhodne o úsporách práve v tomto nástroji politiky, ktorý je pre ochranu prírody tak mimoriadne dôležitý. Ak nebudú k dispozícii peniaze, tak potom nepomôžu ani tie najkrajšie politické odkazy (1).

3.2.4 Možno predvídať, že v prípade opatrení, ktoré budú v budúcnosti financované z prostriedkov rozvoja vidieka prostredníctvom členských štátov, pôjde predovšetkým o bežné výdavky (ako napr. kompenzačné opatrenia). EHSV považuje takéto platby za nevyhnutné pre rozvoj poľnohospodárstva všeobecne, pre príjmy poľnohospodárov, ale aj pre úspech siete NATURA 2000 (2). Podprogram LIFE-Príroda však okrem toho podporil ale aj vysoko inovatívne opatrenia v rámci politiky ochrany prírody a napr. v osobitných projektoch spojil poľnohospodárov a ochrancov životného prostredia. Teraz hrozí, že tieto prvky podprogramu LIFE-Príroda zaniknú.

3.2.5 Ďalšia problematická oblasť, ktorá môže byť spojená s presunutím tvorby projektov a rozhodovania o nich, spočíva v príslušnom záujme, resp. nezájme členského štátu o environmentálnu politiku. Môže byť napr. v záujme EÚ, že aby v členskom štáte X boli využité peniaze EÚ na určité projekty ochrany prírody (napr. NATURA 2000), pretože je tam potrebné napr. zachovať špecifické prírodné bohatstvo. Ale zároveň sa môže stať, že tento členský štát si stanoví celkom iné politické priority (možno i celkom iné priority v environmentálnej politike) a bude sa snažiť dosiahnuť, aby boli ťažiskovo a prioritne rozvíjané iné oblasti politiky alebo sa bude zaoberať v rámci ochrany životného prostredia radšej s otázkami ochrany klímy alebo likvidácie odpadov a bude sa snažiť získať na takéto ciele financie cez program LIFE+.

3.2.6 Existuje však aj nebezpečenstvo, že členské štáty budú v budúcnosti využívať prostriedky programu LIFE+, ktoré budú v ich rozhodovacej kompetencii a pod ich kontrolou, aby tak nahradili svoje vlastné výdavky v environmentálnej oblasti, ktoré dovtedy financovali sami. Vzhľadom na problémy štátnych rozpočtov mnohých členských štátov nemožno toto nebezpečenstvo považovať za zanedbateľné.

3.3 Práve v terajšej fáze EÚ, ktorá je z hľadiska environmentálnej politiky veľmi komplikovaná (realizované a plánované rozšírenie EÚ, problémy hospodárskej politiky a pri realizácii lisabonského procesu, definitívne etablovanie siete NATURA 2000), v ktorej ide na jednej strane o to, aby sa v praxi uplatnili všetky environmentálne štandardy – vrátane a predovšetkým v nových členských krajinách, a na strane druhej je nutné vykonať oddelenie hospodárskeho rastu od spotreby zdrojov a znečisťovania životného prostredia, musí Komisia mať

v rukách dostatok vlastných nástrojov financovania na tvorbu príslušných politík.

3.4 Plánovaným presunom na úroveň členských štátov však EÚ púšťa z rúk riadiaci nástroj, ktorý bol doteraz síce dosť skromný, no napriek tomu účinný. Politický nástroj sa tak degraduje na rozpočtovú položku, ktorú členské štáty môžu využívať. Výboru doteraz nie je celkom jasné, ako môže Komisia obhájiť európske záujmy, ktoré musia byť dané, aby z rozpočtu EÚ mohli tiecť peniaze. Inými slovami: je potrebné zabrániť strate európskej „pridanej hodnoty“ a inovatívneho charakteru, ktorý bol pri programe LIFE doteraz celkom zreteľný. Výboru nie je po preštudovaní hodnoteného dokumentu jasné, ako chce Komisia dosiahnuť tento cieľ. EHSV preto požaduje, aby inovatívne prvky podprogramov LIFE-Životné prostredie a LIFE-Príroda boli naďalej ponechané v podpornom fonde vedenom Komisiu samotnou a pripája sa tak k podobne znejúcej požiadavke, ktorú medzičasom predložili niektoré členské štáty v Rade.

3.5 Podpora sprostredkovania, realizácie a ďalšieho rozvoja európskej politiky životného prostredia a trvalo udržateľného rozvoja z prostriedkov programu LIFE+ – ako neoddeliteľná súčasť stratégie zameranej na rast, sociálne a ekologické aspekty v rámci celej EÚ – je mimoriadne dôležitá a EHSV ju víta. Sem patrí jednoznačne aj podpora environmentálnych mimovládnych organizácií, ktoré vytvorili svoje štruktúry v celej Európe, resp. – a tento bod by mal byť v dokumente Komisie sformulovaný jednoznačnejšie – ktoré sa venujú európskym témam. Podpora by sa mala podľa možnosti vždy vzťahovať na konkrétne projekty.

4. Zhrnutie

4.1 EHSV zásadne víta integráciu environmentálnej politiky do všetkých ostatných politických oblastí, pretože len so skromným objemom prostriedkov programu LIFE by nebolo možné dosiahnuť pokrok pri ochrane životného prostredia v EÚ.

4.2 EHSV však v návrhu Komisie a takisto vo všeobecnosti v diskusii, ktorá sa v súčasnosti vedie o finančných perspektívach na obdobie rokov 2007 – 2013, vidí potenciálne veľmi veľké nebezpečenstvo pre budúci úspech programu LIFE. Na jednej strane neexistuje žiadna „záruka“, že environmentálne projekty skutočne nájdu financovanie v ostatných kapitolách rozpočtu, na druhej strane však prenesením na úroveň členských štátov púšťa EÚ z rúk riadiaci nástroj, ktorý bol doteraz síce dosť skromný, no napriek tomu účinný. EHSV preto požaduje, aby inovatívne prvky podprogramov LIFE-Životné prostredie a LIFE-Príroda boli naďalej ponechané v podpornom fonde vedenom Komisiu samotnou.

Brusel 7. apríla 2005

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

(1) Pozri stanovisko EHSV k „Oznámeniu Komisie Rade a Európskemu parlamentu: Financovanie siete NATURA 2000“.

(2) Porovnej stanovisko EHSV k „Rozvoju vidieka – RV“.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Návrh nariadenia o zriadení Európskeho registra únikov a prenosov znečisťujúcich látok, ktorým sa menia a dopĺňajú smernice Rady 91/689/EHS a 96/61/ES

KOM(2004) 634 v konečnom znení – 2004/0231 (COD)

(2005/C 255/10)

Rada sa 4. februára rozhodla podľa článku 175 ods. 1 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva požiadať Európsky hospodársky a sociálny výbor o konzultáciu k navrhovanej téme.

Odborná sekcia pre poľnohospodárstvo, životné prostredie a rozvoj vidieka, ktorá bola poverená prípravou prác v tejto veci, prijala svoje stanovisko 17. marca 2005. Spravodajkyňa bola pani Sánchez Miguel.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 416. plenárnom zasadnutí 6. a 7. apríla 2005 (schôdza z 6. apríla) nasledujúce stanovisko 131 hlasmi za, žiaden hlas proti, pričom 11 sa hlasovania zdržali:

1. Úvod

1.1 Aarhuský dohovor⁽¹⁾, ktorý uznáva právo na prístup k informáciám, účasť verejnosti na rozhodovacom procese a prístup k justícii v oblasti životného prostredia, otvára novú etapu v EÚ, v ktorej sa vyvíja snaha vytvoriť nástroje poskytujúce občanom a zainteresovaným stranám v oblasti životného prostredia potrebné prostriedky na prístup k spoľahlivým informáciám, ktoré umožnia realizáciu preventívnych aktivít a hlavne prinesú pozitívne výsledky v oblasti znižovania znečistenia životného prostredia.

1.2 Z obsahu článkov 5 ods. 9 a 10 ods. 2 Aarhuského dohovoru sa odvíja možnosť vytvárať nástroje, ktoré umožnia zvýšiť povedomia a účasť občanov tým, že registre sú jedným z najvzácnejších prostriedkov, nakoľko obsahujú dôveryhodné údaje porovnateľné tak s tými, ktoré dodali podnikatelia ako s tými pochádzajúcimi od kompetentného správneho orgánu. Treba upozorniť na to, že v iných komunitárnych politikách používanie registrov údajov umožnilo poskytovať informácie a zlepšilo právnu bezpečnosť údajov, ktoré obsahujú.

1.3 Osobitne na tému únikov a prenosov znečisťujúcich látok, boli podpísané ďalšie medzinárodné nástroje, medzi ktorými treba vyzdvihnúť medzivládne fórum o chemickej bezpečnosti. Uvedené fórum sa konalo v Salvador de Bahía (2000) a pri tejto príležitosti boli stanovené prioritné aktivity, ktoré je potrebné zaviesť od roku 2000 ako prostriedok na dosiahnutie určených cieľov; štokholmský dohovor z roku 2001 o perzistentných organických látkach a preprave nebezpečných odpadov cez hranice štátov ako aj ich zneškodnenie;

⁽¹⁾ Aarhuský dohovor o prístupe k informáciám, účasti verejnosti v rozhodovacom procese a o práve na spravodlivosť v záležitostiach životného prostredia, podpísaný 25. júna 1998 väčšinou členských štátov EÚ ako aj návrhy smerníc, na ktoré sa vzťahujú stanoviská EHSV (Ú. v. EÚ C 117, 30.4.2004).

a práce OECD (2002) o analýze nákladov a výhod vyplývajúcich z registrov odpadov a prepravy znečisťujúcich látok.

1.4 Avšak najdôležitejším medzinárodným nástrojom v oblasti registrov únikov a prenosov znečisťujúcich látok je Kyjevský protokol EHK OSN z roku 2003⁽²⁾. Jeho hlavným cieľom je podporovať informácie v tejto oblasti prostredníctvom národných registrov, ktorí obsahujú údaje od zainteresovaných strán, a ktoré tiež napomáhajú predchádzať a znižovať znečistenie životného prostredia. Odporúča zároveň zavedenie takýchto registrov na medzinárodnej úrovni, aby sa zjednodušilo porovnanie dát na nadnárodnej úrovni.

1.5 Kyjevský protokol sa z tohto hľadiska dá považovať za model pre navrhované nariadenie o európskom RÚPZL, najmä pre obsah príloh, ktoré majú pomôcť zabezpečiť dosiahnutie stanoveného cieľa: zosúladiť údaje obsiahnuté v národných, európskych a medzinárodných registroch. Dvoma aspektmi sa však navrhované nariadenie od neho líši: prvý sa týka zoznamu prioritných látok v rámcovej smernici o vodnom hospodárstve (RSVH), kde boli pridané nové položky⁽³⁾, a druhý je odporúčanie presunúť termín vstupu do platnosti na rok 2007 aby tak oznamovanie podľa nového postupu súhlasilo s termínom konečnej správy EPER.

1.6 Okrem týchto medzinárodných dohovorov sú v súčasnosti v platnosti aj európske nariadenia, ktoré už obsahujú prvky Európskeho registra emisií znečisťujúcich látok (EPER)⁽⁴⁾ tak, ako to určuje článok 15 ods. 3 smernice 96/61/ES o integrovanej prevencii a kontrole znečistenia (IPKZ)⁽⁵⁾, ktorá vstúpila do platnosti 23. februára 2004. Prvé

⁽²⁾ Na piatej ministerskej konferencii „Životné prostredie pre Európu“ bol podpísaný protokol o registroch únikov a prenosov znečisťujúcich látok (RÚPZL) k dohovoru o prístupe k informáciám, účasti verejnosti v rozhodovacom procese a o práve na spravodlivosť v záležitostiach životného prostredia (Kyjev, 21. mája 2003).

⁽³⁾ Prílohy IX a X rámcovej smernice o vodnom hospodárstve (RSVH) (smernica 2000/60/ES) určujú zoznam prioritných látok, kým RÚPZL obsiahnutý v protokole EHK OSN obsahuje tri látky navyše a požaduje poskytovanie informácií o piatich ďalších látkach.

⁽⁴⁾ Rozhodnutie Komisie 2000/479/ES zo 17. júla 2000, Ú. v. ES L 192, 28.7.2000.

⁽⁵⁾ Pozri stanovisko EHSV (Ú. v. EÚ C 80, 30.3.2004).

správy o zbere údajov boli predložené členskými štátmi v roku 2001, zatiaľ čo správy z druhého referenčného roku, t.j. roku 2004, by mali byť predložené členskými štátmi pred júnom 2006. Predpokladá sa, že tretí rok bude 2007 a údaje budú zverejnené v 2008. Je potrebné zdôrazniť, že EPER, ktorého obsah bude rozšírený tak, aby zodpovedal požiadavkám Kyjevského protokolu, predstavuje dobrý základ pre budúci európsky RÚPZL.

2. Zhrnutie návrhu nariadenia

2.1 Cieľom nariadenia je vytvoriť register únikov a transferov znečisťujúcich látok Spoločenstva, ktorý by bol v súlade s Kyjevským protokolom. Na tento účel uvádza rozsiahly zoznam definícií, ktoré v niektorých prípadoch sa môžu odlišovať od smernice IPKZ a pokrýva tak znečisťujúce látky ako aktivity (subjekty), na ktoré sa nariadenie vzťahuje, a to ako vo verejnom, tak aj v súkromnom sektore, a zároveň rozdeľuje informácie, ktoré má RÚPZL obsahovať, do troch kategórií:

- Únik znečisťujúcich látok podľa článku 5 písm. a), z činností, ktoré sú uvedené v prílohe I.
- Prenos nebezpečného odpadu mimo lokality a odpadových vôd, na ktoré sa vzťahuje článok 5, odsek 1, písm. b) a c) z činností, ktoré sú uvedené v prílohe I.
- Únik znečisťujúcich látok z rozptýlených zdrojov.

2.2 Štruktúra európskeho RÚPZL (E-RÚPZL) (článok 4 ods. 1) sa zakladá na povinnom hlásení údajov zo strany podnikov, ktoré sú na základe oblasti svojich aktivít povinné monitorovať používané látky a odpady v súlade s platnými európskymi predpismi, uvedenými v prílohe I. Pokiaľ sú tieto látky merané, vypočítavané alebo odhadované na účel oznámenia, je potrebné uviesť spôsob analýzy alebo výpočtu spolu s referenčnou hodnotou stanovenou v prílohe II.

2.3 Nahlasovanie údajov bude vykonávané v členských štátoch a dáta budú predkladané Komisii elektronicky, pričom budú dodržané časové harmonogramy ustanovené v článku 7 (prvým nahlasovacím rokom bude rok 2007). Údaje budú nahlasované v dvoch položkách, pričom prvá sa bude týkať únikov do pôdy (článok 6) a druhá únikov z rozptýlených zdrojov (článok 8).

2.4 Potrebné pravidlá boli stanovené veľmi starostlivo, aby sa zabezpečilo, že obsah registra zodpovedá požiadavkám všetkých verejných informačných systémov vzhľadom na:

- kvalitu údajov, za ktorú je zodpovedný subjekt, ktorý ich poskytuje, a ktorú budú posudzovať kompetentné orgány

s ohľadom na ich aktuálnosť, a s ohľadom na ich úplnosť, spoľahlivosť, porovnateľnosť, celistvosť a prehľadnosť;

- jednoduchosť prístupu verejnosti k údajom obsiahnutým v registri, ktorú zaručí Komisia, pričom Európska agentúra pre životné prostredie poskytne pomoc v tejto oblasti;
- dôvernosť, ktorá sa má uplatňovať na údaje, ktoré firmy klasifikovali ako dôverné s využitím ustanovení článku 4 smernice 2003/4/ES na tento účel.

2.5 Ostatné pravidlá obsiahnuté v nariadení E-RÚPZL sa týkajú účasti verejnosti (článok 12) a práva na spravodlivosť (článok 13), ako ho uvádza Aarhuský dohovor a smernica 2003/4/ES. Komisia musí na tento účel prijať patričné ustanovenia a uverejňovať pravidelné správy poskytujúce informácie o výsledku účasti verejnosti (článok 12 ods. 2).

2.6 Členské štáty budú musieť poskytovať každé tri roky od vstupu nariadenia do platnosti dodatočné informácie (článok 16), ktoré sa budú týkať posúdenia uplatňovania nariadenia v krajine a poskytovania povinných údajov zo strany príslušných firiem. Okrem toho budú musieť prijať efektívne, proporčné a odstrašujúce sankcie, ktoré budú využívať v prípade nesplnenia požiadaviek (článok 20).

2.7 Komisii bude pomáhať výbor ustanovený rozhodnutím 1999/468/ES (článok 19).

3. Všeobecné poznámky

3.1 EHSV môže v podstate akceptovať cieľ európskeho registra únikov a prenosov znečisťujúcich látok, ktorý je v súlade s medzinárodnými dohovormi podpísanými Európskym spoločenstvom a teda nahrádza existujúci EPER, obzvlášť pokiaľ z RÚPZL nevyplývajú pre tých, ktorých sa táto zmena týka dodatočné záväzky v porovnaní s už platnými právnymi predpismi Spoločenstva. Harmonizácia zbierania údajov a nahlasovanie informácií zabezpečí kvalitu a porovnateľnosť týchto informácií, čím budú efektívnejšie a predovšetkým dostupnejšie.

3.2 Právny základ ustanovený Komisiou pre tento návrh je článok 174 ods. 1 a článok 300 Zmluvy o založení ES, ktorý oprávňuje Komisiu navrhovať pravidlá zosúladenia s medzinárodnými dohodami, ktoré ES podpíše s medzinárodnými inštitúciami. V tomto prípade je patričná dohoda zameraná nielen na ochranu životného prostredia proti znečisteniu, ale aj na prístup k informáciám, účasť verejnosti a právo na spravodlivosť.

3.2.1 Komisia preskúmala niekoľko rôznych možností uplatňovania protokolu EHK OSN. Ako prvú preskúmala možnosť reformy súčasného EPER bez toho, aby bolo potrebné nové nariadenie, ale vzhľadom na potrebu reformy smernice IPKZ vždy, keď sa zmení Kyjevský protokol, ktorý je základom pre tento návrh, považovala Komisia za vhodnejšie navrhnúť nový legislatívny nástroj, aby sa predišlo ďalším nejasnostiam týkajúcim sa právnych predpisov Spoločenstva u tých, ktorých by sa tieto neustále zmeny týkali. Z tohto dôvodu, a na základe článku 175 ods. 1 Zmluvy o založení ES bol predložený tento návrh nariadenia, ako právny nástroj, ktorý najlepšie vyhovuje požiadavkám pre harmonizované uplatňovanie medzinárodných dohovorov.

3.2.2 Výsledkom je, že všetky členské štáty budú uplatňovať Kyjevský protokol prostredníctvom právneho predpisu Spoločenstva, čo zároveň zaručí konzistentnosť protokolu s platnou legislatívou Spoločenstva v danej oblasti a okamžitú platnosť pre všetky členské štáty, takže nebude potrebné čakať, kým protokol neskôr ratifikujú všetky členské štáty, dodržiavajúc pritom spoločný postoj prijatý národnými zástupcami v dobe vyjednávania a podpisu protokolu.

3.3 Je však pritom potrebné mať na pamäti, že súčasná situácia v členských štátoch, vrátane tých, ktoré k Únii pristúpili nedávno, sa výrazne líši v otázke do akej miery jednotlivé štáty spĺňajú požiadavky EPER, pričom škála siaha od niektorých krajín, ako napr. Veľká Británia, ktoré majú širší register ku krajinám ako napr. Maďarsko, ktoré dobrovoľne požiadalo o účasť v EPER ešte pred svojím vstupom do EÚ. Rozdiely sú aj v plnení požiadaviek zo strany dotknutých firiem: kým veľké spoločnosti, priemyselné skupiny a subjekty, na ktoré sa vzťahuje smernica IPKZ, plnia požiadavky v celom rozsahu (a dokonca pripravujú ročné environmentálne správy), stredné a malé podniky, niektoré menšie subjekty, na ktoré sa nevzťahuje spomínaná smernica, a niektoré miestne orgány – v prípade, že prevádzkujú zariadenia na spracovávanie odpadových vôd – nemajú dostatočné prostriedky na zvládnutie všetkých administratívnych postupov, ktoré sú touto povinnosťou ukladané.

3.4 EHSV považuje tento prístup za správny, a to ako v oblasti prístupu k informáciám, tak i v oblasti účasti verejnosti. Návrh spĺňa aj ciele ustanovené v smernici 2003/4/EC. Výbor je navyše spokojný s navrhovanou povinnosťou informovať verejnosť o výsledku jej účasti, takže bude možné túto účasť aj hodnotiť. Je však potrebné poukázať na to, že v záujme poskytnutia prístupu k informáciám čo najväčšiemu počtu ľudí prostredníctvom internetu bude potrebné zvýšiť počet jazykov na vyhľadávanie tak, aby boli obsiahnuté všetky oficiálne jazyky Spoločenstva.

3.5 Veľmi dôležitou záležitosťou je aj hospodársky dopad, ktorý bol, ako sa zdá, Komisiou dôkladne vyhodnotený⁽⁶⁾. Záver je, že keďže členské štáty a príslušné strany, ktorých sa

to týka, boli povinné uplatňovať EPER a teda aj oznamovať požadované údaje, náklady na uplatňovanie tohto nariadenia by sa mali obmedziť len na nové prepojenie medzi členskými štátmi a Komisiou, potrebné na prenos zhromaždených údajov, pričom Komisia bude znášať väčšinu nákladov, obzvlášť na založenie a prevádzku internetovej stránky, takže každý členský štát zaplatí len malú čiastku. Napriek tomu je však dôležité poznamenať ohľadom subjektov, na ktorých sa nevzťahuje smernica IPKZ, že kontrola a oznamovanie údajov o ich únikoch a prenosoch predstavujú ďalšie náklady a administratívnu záťaž.

4. Špecifické poznámky

4.1 EHSV predpokladá, že dôsledkom nariadenia RÚPZL bude výrazné zlepšenie prístupu iniciovaného EPER hlavne preto, že zaručuje prístup k viac informáciám o únikoch do ovzdušia a vody zahrnutím únikov do pôdy a únikov z rozptýlených zdrojov a tiež preto, že prispôsobuje európske právne predpisy medzinárodným dohovorom so zvláštnym dôrazom na Aarhuský dohovor a ešte špecifickejšie na Kyjevský EHK OSN dohovor.

4.2 EHSV si však praje zdôrazniť, že súčasný EPER musí byť skonsolidovaný, aby bolo stranám, ktorých sa to týka čo najjednoduchšie umožnené plniť ohlasovaciu povinnosť tak, ako je ustanovená v novom predpise. Určený termín vstupu do platnosti RÚPZL (2007, hoci funkčný bude register až v roku 2009) umožní doplnenie a opravu súčasného registra a postupné zapracovanie nových hlásení ako aj nových subjektov povinných hlásenia podávať. Finalizácia obsahu EPER a jeho uverejnenie na internete pomôže znížiť náklady a predovšetkým zabráni zmätku, ktorý by mohol vzniknúť medzi súčasnými a novými informáciami.

4.3 Čo sa týka zaradenia viacerých nových znečisťujúcich látok, na ktoré sa má vzťahovať oznamovacia povinnosť (ďalších 36 z protokolu OSN EHK), je potrebné uviesť dve poznámky: a) mnohé z nich sú pesticídy, ktoré sa už dávno nepoužívajú a nepredávajú v EÚ a b) ohlasovacia povinnosť je viazaná na prahové hodnoty ustanovené v prílohe I pre aktivity a prílohe II pre znečisťujúce látky.

4.4 EHSV považuje za odporúčania hodné štandardizovať v najväčšom možnom rozsahu obsah správ, ktoré majú byť podávané dotknutými subjektami (príloha III) a zjednodušiť oznamovanie pre malé a stredné podniky a farmárov tak, aby im nebola pridávaná zbytočná byrokracia a náklady. Z uvedeného dôvodu a na zabezpečenie porovnateľnosti údajov obsiahnutých v registri by mala byť použitá najlepšia dostupná technika na zistenie ročných množstiev. Konzistentnosť medzi rôznymi národnými registrami a európskym registrom je ďalšou požiadavkou na zabezpečenie rovnakého štandardu a vzájomnej porovnateľnosti.

⁽⁶⁾ Pozri dokument: *Analýza nákladov a úžitku RÚPZL* vypracovaný oddelením pre ekonomickú analýzu v roku 2002. CEP/WG.5/AC.2/2002/4.

4.5 EHSV kladie obzvlášť dôraz na citlivú otázku dôveryhodnosti údajov, ktoré musia byť uvedené v hláseniach príslušných subjektov. Ako je uvedené v článku 11, členské štáty rozhodnú o udržaní údajov v tajnosti na základe žiadosti príslušného subjektu za predpokladu, že sú splnené predpoklady pre výnimku stanovené v článku 4 smernice 2003/4/ES. Hoci posledná veta uvádza, že je potrebné uviesť dôvod zamietnutia, odôvodnenie 14 navrhovaného nariadenia hovorí, že *prístup k informáciám poskytovaným z európskeho RÚPZL musí byť neobmedzený a výnimky z tohto pravidla by mali byť umožnené, len ak sú explicitne udelené na základe platných právnych predpisov Spoločenstva*. Rozdiely medzi týmito dvomi ustanoveniami je potrebné vyriešiť, pretože podľa ustanovení poslednej vety článku 11 musia subjekty, ktoré požadujú utajenie určitých informácií svoju žiadosť odôvodniť, inak by to mohlo viesť k nesprávnemu predpokladu, že tieto údaje nespádajú pod platnosť článku 4 smernice 2003/4/EC, pretože pokiaľ sú upravené ustanovením právneho predpisu, nie je potrebné uvádzať dôvod.

4.6 EHSV oceňuje vynaložené úsilie pri vypracovávaní návrhu nariadenia o E-RÚPZL ohľadom zaradenia v ňom použitých údajov do ich adekvátneho kontextu a taktiež úsilie postupného znižovania potenciálneho rizika chybných interpretácií týchto údajov. Každé nové úsilie vyvinuté v tomto smere bude vítané.

Brusel 6. apríla 2005

5. Záver

Záverom je možné povedať, že prehľadnosť v oznamovaní únikov a prenosov znečisťujúcich látok – podľa konfigurácie európskeho RÚPZL – vo forme navrhovanej týmto nariadením, príslušnými subjektami, t. j. podnikmi, farmármi a verejnými orgánmi, plní dvojaký účel:

- zverejniť, v rámci vnútorného trhu, environmentálne praktiky týchto subjektov a ich plnenie požiadaviek súčasných európskych právnych predpisov, takže konkurenti, spotrebitelia a občania môžu sami posúdiť tieto praktiky a podľa toho jednať;
- zvýšiť hodnotu konkurencieschopnosti európskych podnikov, bez ohľadu na oblasť aktivít, na európskom i medzinárodnom trhu za predpokladu, že údaje zostanú štandardizované a porovnateľné, ako je to uvedené v časti „Špecifické poznámky“. Sekcia je toho názoru, že prehľadnosť informácií, ktoré môže poskytnúť európsky RÚPZL pomôže posilniť spoločné pozície vedúce k dobrovoľným dohovorom v jednotlivých výrobných sektoroch, zjednoduší splnenie požiadaviek súčasných právnych predpisov a pomôže zlepšiť, prostredníctvom publicity poskytnutej registrom, informovanosť verejnosti, poznanie konkurenčných subjektov, zvýšenie vedomia sociálnej zodpovednosti podnikov (SZP) a zvýši dôveru medzi jednotlivými aktérmi občianskej spoločnosti.

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru k návrhu smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa smernica 95/2/ES o potravinárskych prísadách, iných než farby a sladidlá, a smernica 94/35/ES o sladidlách na potravinárske účely

KOM(2004) 650 v konečnom znení – 2004/0237 COD

(2005/C 255/11)

Dňa 16. novembra 2004 sa Rada rozhodla prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k navrhovanej téme.

Odborná sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie, ktorá bola zodpovedná za prípravu prác výboru v tejto veci, prijala svoje stanovisko 17. marca 2005. Spravodajkyňou bola pani Ann Davison.

Na svojom 416. plenárnom zasadnutí, ktoré sa konalo 6. a 7. apríla 2005 (schôdzi zo 6. apríla 2005), prijal Európsky hospodársky a sociálny výbor nasledujúce stanovisko počtom hlasov 136, proti boli 2 členovia a 7 členovia sa hlasovania zdržali:

1. Východisková situácia

1.1 Tento dokument je šiesty pozmeňovací návrh o potravinárskych prísadách, iných než farby a sladidlá za desať rokov, a tretí pre sladidlá.

1.2 Pozmeňovacie návrhy k smernici 95/2/ES, ktoré fungovali na princípe praktických zoznamov, sa týkajú prísad „iných než farby a sladidlá“. To znamená, že hlavná pozornosť sa sústreďuje hlavne na emulgátory, stabilizátory a konzervačné látky.

1.3 Pozmeňovacie návrhy majú za cieľ stiahnutie, zredukovanie, prehodnotenie, schválenie, rozšírenie, objasnenie a premenovanie určitých potravinárskych prísad v týchto relevantných kategóriách. Tieto zmeny berú do úvahy stanoviská Vedeckého výboru pre potraviny Úradu pre bezpečnosť európskych potravín k návrhom nových prísad a rozšíreniu použitia určitých existujúcich prísad. Pozmeňovacie návrhy zavedú aj harmonizované kontroly prísad, ktoré sú potrebné pre uskladňovanie a používanie chuťových látok. (V súčasnosti platia pre jednotlivé členské štáty odlišné zákony).

1.4 Nové ustanovenia zaistia, aby boli prísady povolené iba tam, kde bola vyhodnotená ich bezpečnosť, oprávnené ich technologické využitie a kde neboli identifikované žiadne obavy pri požívaní takých potravín.

2. Všeobecné pripomienky

2.1 Výbor navrhol zriadenie Európskeho úradu pre bezpečnosť potravín a je potešený z výslednej separácie hodnotenia rizík od riadenia rizík, rovnako aj z toho, že Európsky úrad pre bezpečnosť potravín (EFSA) zohľadňuje potrebu nových výrobkov. Výbor dúfa, že členské štáty používajú adekvátne zdroje na presadenie nového prístupu EFSA. EHSV víta túto aktualizáciu legislatívy a má určité konkrétne pripomienky.

3. Konkrétne pripomienky

Bolo by jasnejšie, keby Komisia vo svojich dokumentoch uviedla k vymenovaným prísadám e-číslo, tak ako sú uvedené na etikete produktu.

3.1 Zlúčeniny sodíka

Text uvádza niekoľko zlúčení sodíka. EHSV sa obáva, že spotrebitelia si z označenia na etikete výrobkov neuvedomia, že sú slané a toto môže prispieť k ich celkovej maximálnej navrhovanej hodnote priemerného denného príjmu (ADI) 6 g. Preto nemôžu cielavedome reagovať na radu, aby znížili príjem týchto látok.

3.2 Dusitany a dusičnany

Komisia si na radu EFSA praje čo možno najväčšmi znížiť povolené hladiny bez ohrozenia bezpečnosti potravín. Dusitany a dusičnany sú užitočné konzervačné látky, ale ich príliš vysoká spotreba znamená riziko. Komisia preto navrhuje stratégiu, ktorá stanoví ich maximálnu hladinu. EHSV by v záujme bezpečnosti spotrebiteľov rád videl čo najnižšiu možnú základnú hladinu, v prípade potreby s rozličnými hladinami pre rozličné výrobky.

3.3 Potraviny predĺženej dojčenskej výživy, potravinové doplnky a potraviny na špeciálne lekárske účely

EHSV podporuje návrh Komisie zladit' znenie návrhu tým, že nahradí výraz v celej legislatíve „potraviny predĺženej dojčenskej výživy“ výrazmi „spracované potraviny na báze obilnín a potraviny pre malé deti“ a objasní formuláciu potravinových dodatkov a potravín na špeciálne lekárske účely.

3.4 p – Hydroxybenzoany

3.4.1 Tieto látky mali byť podrobené revízii a EFSA určila úplnú skupinu týchto látok prijateľnú pre denné požitie v množstve 0-10 mg/kg váhy pre celkové množstvo esterov kyseliny metyl a etyl p-hydroxybenzoovej. Odporúča sa však vyňať súhlas pre propylparabén, ktorý mal účinky na pohlavné hormóny a reprodukčné orgány u mladých potkanov. Rovnako sa navrhuje vyňať používanie p-hydroxybenzoanov v tekutých diétnych potravinových doplnkoch.

3.4.2 Výbor chápe, že výpočet množstiev ADI (ADI = acceptable daily intake = najvyššie povolené množstvo látky za deň pri dlhodobom používaní v potravinách) zo strany EFSA umožňuje vhodný bezpečnostný limit pre deti a iné zraniteľné skupiny. Súhlasí s tým, že ak sa vyskytnú hoci aj veľmi malé pozorované nepriaznivé účinky, súhlas s týmito látkami by sa mal stiahnuť.

3.5 Želé látky v želé mištičkách

Vzhľadom na preukázané riziko zadusenía sa navrhuje stiahnuť z používania istý počet potravinárskych prísad na tvorbu želé. EHSV súhlasí so zákazom, ale poukazuje na to, že skôr tvar, forma a konzistencia takých sladkostí spôsobujú riziko, než samotné prísady. Preto je potrebný širší zákaz, aby sa celkove zabránilo tomu, aby prišli na trh. Keďže neexistuje ustanovenie v rámci všeobecného zákona o potravinách alebo v rámci smernice o všeobecnej bezpečnosti výrobkov pre zavedenie zákazu na samotný výrobok, mal by byť výrobok zakázaný kvôli prísadám, ktoré obsahuje. Výbor je toho názoru, že EÚ by mala mať možnosť tento nebezpečný potravinársky výrobok zakázať.

3.6 Erytritol

Je to sladidlo, ktoré sa prirodzene vyskytuje v niektorých druhoch ovocia, húb, fermentovaných potravinách a syre, ale ktoré je tiež užitočné na iné účely a navrhuje sa povoliť ho na rôzne použitia. EHSV súhlasí s týmto rozhodnutím, ale má námietky voči zneniu „zamaskovanie nežiaducich zlých chutí“, ktoré znie, akoby sa mohlo maskovať, že niektoré potraviny nie sú najčerstvejšie. EHSV poukazuje na výhody nového sladidla pre konkrétne skupiny častých užívateľov, akými sú napríklad diabetici. Nielenže zvyšuje voľbu výrobkov obsahujúcich umelé sladidlá, ale má aj menšie laxatívne účinky, ktoré v tomto prípade ani nemusia byť uvedené na etikete.

3.7 4 – hexylrezorcínol

3.7.1 Táto látka je navrhnutá ako alternatíva, a nie ako náhrada sulfidov, ktoré bránia hneďnutiu kôrovcov. Vedecký výbor pre potraviny nariadil, že látka je prípustná za predpokladu, že jej zvyškové množstvo v mäse kôrovcov nepresiahne 2 mg/kg.

3.7.2 EFSA má obavy o ľudí, ktorí konzumujú mimoriadne množstvá kôrovcov – napríklad o ľudí, ktorí žijú na pobreží. Výbor by mal zhodnotiť, či je pre spotrebiteľov bezpečnejší 4-hexylrezorcínol, sulfidy, alebo ich kombinácia.

3.8 Sójová hemicelulóza

Táto látka sa získava z vlákien tradičnej sóje a je schválená Vedeckým výborom pre potraviny. Všetky výrobky zo sóje, vrátane sójovej hemicelulózy, musia byť označené, pretože sú potenciálne alergény.

3.8.1 EHSV akceptuje túto zmenu ohľadom použitia sójovej hemicelulózy, pretože bola preukázaná potreba takeého obmedzeného použitia.

3.9 Etylcelulóza

Pripravuje sa z drevnej buničiny alebo bavlny a má široké použitie ako náplň vo farmaceutických tabletkách. EFSA si nemyslí, že sú potrebné nejaké ADI. EHSV súhlasí s návrhom na rozšírenie jej použitia rovnakým spôsobom ako pre iné celulózy.

3.10 Rozšírenie použitia už existujúcich schválených potravinárskych prísad

Komisia navrhuje rozšíriť použitie troch prísad, hydrouhličitanu sodného, sorbátov a benzoanov a oxidu kremičitého.

— Hydrouhličitan sodný

Prísada bola pôvodne definovaná ako pomôcka pre spracovanie, ktorá nespadá pod kompetenciu Spoločenstva. Teraz bola opätovne definovaná, ale jej použitie Komisia neschválila, pretože je už povolená v ekologických potravinách.

— Sorbáty a benzoany v kôrovcoch

Navrhne sa rozšíriť používanie vyššie uvedených látok na základe toho, že sa nepredpokladá, že by sa spotreba výrazne zvýšila. EHSV si myslí, že priemerný údaj pre spotrebu takých výrobkov môže ukrývať výrazné obmeny a pýta sa, či sú nároční spotrebiteľia dostatočne chránení. Výbor víta fakt, že Komisia zhromažďuje viac informácií o benzoanoch.

— Oxid kremičitý

Komisia musí objasniť svoj názor ohľadom toho, že by bolo lepšie zvýšiť dávky oxidu kremičitého namiesto vysokej spotreby organických farbív.

3.11 Načasovanie

Pozastavenie uvedenia na trh cukríkov v želé mištičkách by malo pretrvať dovtedy a pod tou podmienkou, kým sa neprijme nová legislatíva, ktorá bude mať rovnaký účinok.

Brusel 6. apríla 2005

Predsedníčka
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Úloha občianskej spoločnosti pri zamedzovaní práce načierno“

(2005/C 255/12)

Európsky hospodársky a sociálny výbor rozhodol 28. januára 2004 podľa článku 29 ods. 2 vnútorného poriadku vypracovať stanovisko k navrhovanej téme.

Odborná sekcia pre zamestnanosť, sociálne otázky, občianstvo poverená prípravou návrhu stanoviska prijala svoje stanovisko 15. marca 2005. Spravodajca bol **pán Hahr**.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 416. plenárnom zasadnutí 6. – 7. apríla 2005 (schôdza zo 7. apríla) 112 hlasmi za, 1 hlasom proti, pričom 2 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Zhrnutie uznesenia Rady

1.1 Rada (zamestnanosť, sociálna politiku, zdravotníctvo a ochrana spotrebiteľa) prijala 20. októbra 2003 uznesenie o neprihlásenej zárobkovej činnosti⁽¹⁾. Týmto rozhodnutím chce Rada získať členské štáty pre premyslenú stratégiu boja proti neprihlásenej práci v Unii. Stratégia je považovaná za pevnú súčasť európskej stratégie zamestnanosti. Usmernenie 9 usmernení politiky zamestnanosti 2003 sa zaoberá výhradne neprihlásenou zárobkovou činnosťou⁽²⁾.

1.2 Vo svojej výzve členským štátom Rada odporúča, aby sa toto rozhodnutie považovalo za referenčný rámec, v ktorom členské štáty môžu rozvíjať a realizovať opatrenia v kontexte európskej stratégie zamestnanosti pri zohľadnení národných priorit a daností. Rozhodnutie je založené prevažne na oznámení Komisie z roku 1998⁽³⁾ k tejto téme.

1.3 Členské štáty sú ďalej vyzvané, aby vo svojich budúcich akčných plánoch pri podávaní správ o najdôležitejších opatreniach, ktoré vykonali pri realizácii politiky zamestnanosti v zmysle špecifickej smernice politiky zamestnanosti pre neprihlásenú zárobkovú činnosť, prijali opatrenia uvedené v tomto rozhodnutí.

1.4 Je potrebné usilovať sa o spoluprácu, aby sa preskúmali spoločné znaky neprihlásenej zárobkovej činnosti v členských štátoch. Najlepší spôsob prístupu by bola spoločná koncepcia v rámci európskej stratégie zamestnanosti.

(1) Dokument Rady č. 13538/1/03.

(2) Rozhodnutie Rady z 22. júla 2003 o usmerneniach v oblasti opatrení politiky zamestnanosti, usmernenie 9: „Členské štáty by mali vypracovať a realizovať rozsiahle akcie a opatrenia na odstránenie nenahlásenej zárobkovej činnosti, ktoré zahŕňujú zjednodušenie podnikateľského prostredia, odstránenie prekážok a vytvorenie vhodnej stimulácie v systémoch daní a sociálnych služieb, budovanie kapacít trestného stíhania a uplatnenia sankcií. Mali by vyvinúť požadované úsilie na úrovni národnej a na úrovni EÚ, aby sa mohol podchytiť rozsah problému a pokrok dosiahnutý na národnej úrovni.“

(3) Oznámenie Komisie o nenahlásenej zárobkovej činnosti (KOM(1998) 219).

1.5 Vo veci preventívnych opatrení a sankcií Rada odporúča vývoj komplexného prístupu v súlade s európskou stratégiou zamestnanosti, založenou na preventívnych opatreniach a podporujúcou všetkých zamestnávateľov a zamestnancov, aby pracovali v rámci oficiálnej ekonomiky a riadneho, zákonného zamestnania. Tieto opatrenia by mali rešpektovať trvalú udržateľnosť verejných financií a systémy sociálnej ochrany a môžu zahŕňať:

- vytvorenie právneho a administratívneho prostredia, ktoré je priaznivé pre registráciu hospodárskej činnosti a zamestnania prostredníctvom zjednodušenia postupov a zredukovania nákladov a tlakov obmedzujúcich vytvorenie a vývoj podnikov, najmä nových a malých podnikov,
- posilnenie stimulov a odstránenie prekážok na prihlásenie práce tak na strane ponuky ako aj dopytu, pričom
- budú preverené daňové systémy a systémy sociálnych príspevkov a ich interakcia, a v prípade potreby budú tieto systémy reformované s cieľom znížiť vysoké efektívne daňové sadzby a príp. aj daňové zaťaženie i zaťaženie sociálnymi odvodmi v prípade pracovných miezd pracovníkov poberajúcich nízke mzdy,
- bude vytvorená vhodná politika zamestnanosti, ktorá príjmom sociálnej podpory ponúknu lepšie šance na integráciu do riadneho trhu práce,
- vylúčením nežiadúcich interakcií medzi daňovými systémami a systémami sociálnych odvodov sa zníži riziko nezamestnanosti a pascí chudoby.

1.6 Kontrola – v prípade potreby s aktívnou podporou sociálnych partnerov – realizácie zákonných ustanovení a sankcie, najmä proti organizátorom ilegálneho zamestnávania alebo osobám, ktoré z neho profitujú, musia byť posilnené. Treba posilniť sociálnu uvedomelosť pre negatívne dopady neprihlásenej zárobkovej činnosti na sociálne zabezpečenie a na solidaritu a spravodlivosť, aby sa účinnosť tohto súboru opatrení zvýšila. Treba zlepšiť stav vedomostí o negatívnych dôsledkoch práce načierno.

1.7 Aby sme získali presnejší obraz o negatívnych dôsledkoch práce načierno, je potrebné na úrovni jednotlivých štátov vykonať hodnotenie rozsahu tieňového hospodárstva a práce načierno. Toto sa môže uskutočniť na základe údajov, ku ktorým majú prístup inštitúcie sociálneho zabezpečenia, daňové úrady, ministerstvá alebo štatistické úrady jednotlivých štátov. Je tiež dôležité, že členské štáty aj pri rozvíjaní postupov pre evidenciu neprihlásenej zárobkovej činnosti na úrovni EÚ spolupôsobia s cieľom merať pokroky pri uskutočňovaní cieľa previesť neprihlásenú zárobkovú činnosť na riadne zamestnanie. Treba usilovať o spoluprácu medzi štatistickými úradmi jednotlivých štátov v oblasti metodiky a intenzifikácie výmeny vedomostí a skúseností v tejto oblasti.

1.8 Rada napokon žiada sociálnych partnerov na európskej úrovni, aby k problému neprihlásenej zárobkovej činnosti pristupovali dôsledne v kontexte ich spoločne stanovených viacročných pracovných programov a zaoberali sa naďalej neprihlásenou zárobkovou činnosťou na úrovni odvetví v kontexte príslušných výborov pre sociálny dialóg. Na národnej úrovni by mali sociálni partneri usilovať o to, aby podporovali nahlasovanie hospodárskej činnosti a zamestnanosti a znižovali rozsah neprihlásenej zárobkovej činnosti. Toto má byť dosiahnuté akciami zvyšujúcimi citlivosť a inými opatreniami (ako sú prípadne kolektívne vyjednávania v súlade s národnými tradíciami a zvyklosťami), takže okrem iného sa prispeje k zjednodušeniu obchodného prostredia pre malé a stredné podniky.

2. Úvod

2.1 Z práce načierno sa neodvádzajú dane a príspevky na sociálne poistenie určené v prospech celej spoločnosti. Príjmy nie sú vykazované v obchodných podkladoch, a preto nie sú zdanené. Daň z pridanej hodnoty rovnako nie je ani vykazovaná, ani uhradená. Práca sa vykoná „načierno“. Za prácu načierno sa neodvádzajú žiadne odvody zamestnávateľa. Ani zamestnanci neuvádzajú tieto príjmy na zdanenie, takže nehradia ani daň z príjmu.

2.2 Z toho vyplýva, že celej spoločnosti unikajú prostriedky, z ktorých sa okrem iného financujú systémy sociálneho zabezpečenia. Pritom ide každoročne o miliardové čiastky.

2.3 Úspešné, seriózne podniky sú kvôli týmto praktikám vyradované z hospodárskej súťaže alebo sa ich hospodárska situácia výrazne zhoršuje, zatiaľ čo „čierne ovce“ sa presadia na trhu alebo dokonca expandujú. Hrozí, že práca načierno spôsobí škody v oblasti výkonnosti hospodárstva. Nedochádza ani k rastu produktivity ako predpokladu ďalšej existencie sociálneho štátu.

2.4 Neprihlásená práca je celospoločenským problémom, ktorý sa vyskytuje na strane zamestnávateľov i na strane zamestnancov. Vo všeobecnosti možno identifikovať nasledovné tri skupiny:

2.5 Do prvej skupiny patria podniky, ktoré systematicky zneužívajú prácu na čierno – v mnohých prípadoch profitujú z práce na čierno popri ich nahlásenej činnosti. Takéto podniky často vyplácajú svojim zamestnancom nenahlásené mzdy „načierno“.

2.6 Druhú skupinu tvoria osoby, ktoré majú dve alebo viacero zamestnaní, z ktorých jedno nie je nahlásené. V tejto skupine sa nezriedka nachádzajú dobre kvalifikovaní zamestnanci, ktorí si vylepšujú príjem z riadne nahláseného zamestnania „peniazmi načierno“.

2.7 V tretej skupine sú zamestnanci bez riadneho oficiálneho zamestnania, ktorí sú z rôznych dôvodov nútení pracovať načierno, pretože riadny trh práce im neponúka žiadne zamestnanie. Táto skupina je obzvlášť exponovaná: Zamestnanci pracujú často v zlých podmienkach a za nízke mzdy. Zvyčajne sa tiež nachádzajú mimo systémov sociálneho zabezpečenia.

2.8 Popri týchto troch identifikovateľných skupinách sa nenahlásená práca vyskytuje aj v iných formách:

2.9 Poberanie rôznych dávok, napr. podpory v nezamestnanosti alebo nemocenských dávok a súčasné poberanie iných nenahlásených príjmov.

2.10 Vlastníci bytov, resp. domov poveria výkonom drobných opráv pracovníkov, ktoré nenahlásia príjmy obdržané za takúto prácu. To isté platí aj napr. v prípade sťahovania. Príčina tohto druhu čiernej práce sa často skrýva v tom, že príslušné podniky podobné objednávky nepovažujú za dostatočne lukratívne. Namiesto toho odkážu na pracovníkov, ktorí sú ochotní vykonať podobné práce načierno vo voľnom čase.

2.11 Situácia v nových členských štátoch EÚ je podobná, ako v EÚ15. Správa zverejnená v roku 2004 však obzvlášť upozornila na jeden fenomén: podniky nahlásia úradom len určitú časť mzdy. Zvyšok dostane zamestnanec načierno v obálke⁽⁴⁾.

2.12 Dôležité je konštatovanie, že vo všetkých uvedených prípadoch ide o nenahlásenú prácu, ktorá je v nemalej miere spojená z daňovými únikmi a únikmi odvodov v oblasti sociálneho zabezpečenia.

2.13 Toto nečestné konanie podkopáva spoločenskú morálku a zodpovednosť, ktorá tvorí základ spoločnosti vynakladajúcej významnú časť svojich prostriedkov na prerozdelenie a sociálnu výpomoc. Daňové úniky sú navyše zdrojom spoločenského napätia. Veľká časť obyvateľstva platí dane, zatiaľ čo niektorí si vyhradzujú právo svojvoľne stanovovať výšku svojich daní a odvodov.

⁽⁴⁾ „Undeclared work in an enlarged Union“ (Nenahlásená práca v rozšírenej Unii), Európska komisia, Generálne riaditeľstvo pre zamestnanosť a sociálne veci (2004). Správa bola zverejnená len v anglickej verzii (so zhrnutím vo francúzštine a nemčine) a nachádza sa na internete na stránke: http://europa.eu.int/comm/employment_social/employment_analysis/work/undecld_work_final_en.pdf.

2.14 Nenahlásená práca spôsobuje spoločnosti veľké škody, a to nielen vo finančnej oblasti: na všetkých úrovniach dochádza k strate dôvery. V širokých kruhoch je práca načierno akceptovaná a na jej obhajobu sa uvádzajú argumenty, že podpora v nezamestnanosti je príliš nízka, legálne služby v domácnosti sú príliš drahé atď.

2.15 Právny štát a systémy sociálneho zabezpečenia sú spochybnené, ak nemôže byť udržaný rešpekt pred právnymi i správnymi predpismi. Preto treba k týmto problémom pristupovať rozsiahlymi opatreniami vedúcimi k požadovanému výsledku. U sociálnych partnerov, politikov a v spoločnosti však narastá postupne pochopenie týkajúce sa negatívnych dôsledkov neprihlásenej práce a čoraz viac sa uznáva nutnosť zmeniť neprihlásenú zárobkovú činnosť na riadne zamestnanie.

3. Všeobecné poznámky

3.1 Výbor zaujal stanovisko 1999 konkrétne k tejto témy sa týkajúceho oznámeniu Komisie (°). Cieľom oznámenia Komisie bolo vyvolať v Európskej únii aj v jednotlivých členských štátoch rozsiahlu diskusiu. Po oznámení neskôr nasledovala štúdia zadaná na žiadosť Komisie (°).

3.2 Preto Výbor víta, že Rada by chcela uznesením riešiť otázku s predstihom.

3.3 Výbor ďalej konštatuje, že Komisia v roku 2003 vykonala široký prieskum neprihlásenej zárobkovej činnosti v rozšírenej EÚ. Výsledky tohto prieskumu zverejnené v máji 2004 (°) sú podľa názoru Výboru dôležitým prínosom k pochopeniu fenoménu práce načierno a možností jeho obmedzenia. Prieskum preto predstavuje dôležitý podklad pre rozhodovanie vlád a úradom členských štátov pri stanovení adekvátnych metód pre zamedzenie práce načierno.

3.4 Súčasť stratégie zamestnanosti

3.4.1 Boj proti neprihlásenej zárobkovej činnosti by podľa názoru Rady mal byť pevnou súčasťou európskej stratégie zamestnanosti, ktorej cieľom je vytvorenie väčšieho počtu a lepších pracovných miest. Aj Komisia už akceptovala tento prístup, ktorý bol potvrdený ministrami práce a sociálnych vecí Únie v júli 2003 na neformálnom zasadnutí vo Varese. Ministri pripomenuli, že zmena práce načierno na riadne zamestnanie bude prínosom k úplnej zamestnanosti, k zlepšeniu kvality a produktivity práce, k podpore sociálnej solidarity a sociálnej integrácie ako aj k odstráneniu prípadov chudoby a zabrání deformácii trhu.

3.4.2 Vo svojom stanovisku k oznámeniu Komisie (1998) doporučil výbor pristupovať k problému práce načierno

z perspektívy zamestnanosti. Výbor naďalej trvá na tomto názore.

3.4.3 Cieľ zmeniť nenahlásenú prácu na nahlásenú, resp. čiernu prácu na riadnu prácu v zmysle zákona si vyžaduje rozsiahly súbor opatrení.

3.4.4 Najprv je nutné vytvoriť rozdelenie umožňujúce rozlišovať medzi tými osobami, ktoré majú byť zamestnané na riadnom trhu práce a tými, ktoré zámerne nenahlasujú svoju činnosť.

3.4.5 Okrem toho je potrebné vyjasniť, ktoré činnosti neformálnej, čiernej ekonomiky možno previesť, resp. zmeniť na riadny „biely“ sektor.

3.4.6 Treba vychádzať z toho, že pre určité činnosti alebo služby vykonávané načierno neexistuje dopyt na „bielom“ trhu. Tejto situácii je podľa názoru výboru potrebné venovať osobitnú pozornosť, pretože aj takéto činnosti by sa možno pomocou podporných opatrení dali zaradiť do oficiálneho sektoru.

3.4.7 Predpokladom realizácie Lisabonskej stratégie je okrem iného skutočnosť, že sa v Únii etablujú a budú vyvíjať nové životaschopné a konkurencieschopné podniky, čím sa zabezpečí tvorba väčšieho počtu pracovných miest.

3.4.8 Cesta od podnikateľského zámeru k fungujúcemu a produktívnemu podniku s dlhodobou zamestnaným personálom je mimoriadne zdĺhavý a komplikovaný proces.

3.4.9 Je preto nevyhnutné vytvoriť prostredie podporujúce rast a rozvoj, ktoré poskytne novozaloženým podnikom potrebné predpoklady.

3.4.10 Zamestnanci musia mať možnosť vyžadovať, aby zamestnávateľ poznal a aplikoval platné ustanovenia v oblasti pracovného práva a v daňovej oblasti.

3.4.11 Obe požiadavky treba uviesť do rovnováhy. Inak vzniká veľké nebezpečenstvo, že mnohé podniky vôbec nebudú založené a mnohé dobré myšlienky sa nikdy nezrealizujú.

3.4.12 Vizionársky dojem, ktorý zanechali vyjadrenia ministrov práce a sociálnych vecí vo Varese v júli 2003, príliš jedno-
ducho vzbudzuje zdanie, že pri premene, resp. zaradení nenahlásenej práce do riadnych pracovných pomerov ide v podstate o problém výlučne z oblasti politiky zamestnanosti. Práca načierno, najmä ak je vykonávaná systematicky a v organizovanej forme, je však často doprevádzaná inými formami hospodárskej kriminality. Táto kriminalita si vyžaduje osobitné spoločenské úsilie a musí byť stíhaná.

(°) KOM(1998) 219 v konečnom znení, stanovisko EHSV, Ú. v. ES C 101, 12.4.1999, s. 30-37. Spravodajca: pán Giron.

(°) Regioplan Research Advice and Information (Mateman, Sander & Renooy, Piet): „Nenahlásená práca v Európe – Smerom k integrovanému prístupu k boju proti nenahlásenej práci“ (v angličtine so zhrnutím v nemčine a francúzštine). Amsterdam, 2001.

(°) „Nenahlásená práca v rozšírenej Únii“, Európska Komisia, Generálne riaditeľstvo pre zamestnanosť a sociálne záležitosti (2004). Správa je len v angličtine (so zhrnutím v nemčine a francúzštine) a je prístupná na internete na stránke: http://europa.eu.int/comm/employment_social/employment_analysis/work/undecld_work_final_en.pdf.

3.5 Definícia neprihlásenej práce

3.5.1 Pre rozlíšenie neprihlásenej práce od ostatných foriem hospodárskej kriminality používa Rada rovnakú definíciu ako Komisia vo svojom oznámení z roku 1998. Svojho času výbor považoval za reprezentatívnu nasledujúcu definíciu neprihlásenej práce: „akýkoľvek druh platených činností, ktoré vo svojej podstate nepredstavujú žiadne porušenie zákona, ale nie sú prihlásené štátnym úradom“, a to vzhľadom ku skutočnosti, že je potrebná definícia jednotná pre všetky členské štáty. Výbor sa naďalej pridržiava tohto hľadiska.

3.6 Ilegálna imigrácia a neprihlásená práca

3.6.1 Výbor sa už viackrát zaoberal fenoménom a príčinami ilegálnej imigrácie a pristúpil pritom aj ku vzťahom medzi ilegálnou imigráciou a prácou načierno. Pretože ilegálnym imigrantom nie je otvorený riadny trh práce, ani systémy sociálneho zabezpečenia, musia si svoju obživu zabezpečiť iným spôsobom: pritom sú odkázaní väčšinou na „čierny“ trh práce. Toto je charakteristické okrem iného pre širokú oblasť sektorov stavebného priemyslu, poľnohospodárstva a záhradníctva. V mnohých prípadoch takto môžu vzniknúť neprihlásené pracovné pomery, ktoré využívajú neseriózní zamestnávateľia.

3.6.2 Opatrenie členských štátov by preto malo spočívať v tom, že sa zamedzí ilegálna imigrácia v rámci spoločnej imigračnej politiky⁽⁸⁾. Toto treba uskutočniť uplatňovaním rôznych stratégií, ktoré sa môžu medzi jednotlivými členskými štátmi líšiť. Jedna zo stratégií spočíva samozrejme v zabezpečení, aby sa ilegálni imigranti vrátili do krajiny svojho pôvodu. Druhou stratégiou je podstatne sprísniť hraničné kontroly.

3.6.3 Človek, ktorý je ochotný zrieknuť sa svojej vlasti, aby si inakším spôsobom budoval novú existenciu, bude samozrejme hnaný silou, ktorú je veľmi ťažké zabrzdiť.

3.6.4 Musí sa vziať do úvahy, že existuje štvrtá kategória: osoby, ktorým boli ukradnuté príp. odobraté papiere s cieľom vynútiť si zaplatenie „dopravy“. Takto vzniknuté otroctvo umožňuje sieťam pašerákov prinútiť svoje obete k zaplateniu svojich „dlhov“. Týmto môžu byť postihnuté nielen súkromné osoby (ako zamestnanci v domácnostiach), ale aj osoby zamestnané na staveniskách (normálnych staveniskách alebo napr. lodeniach) alebo v poľnohospodárstve, v hoteloch a reštauráciách. Je znepokojujúce, že kriminalita sa môže pred našimi očami organizovať na rôznych úrovniach spoločnosti. Tejto skutočnosti si musíme byť vedomí a priznať si ju, aby sme mohli proti tomuto nešváru bojovať a ochrániť všetky obete tým, že im priznáme práva a zabezpečíme dodržiavanie týchto práv.

⁽⁸⁾ Pozri aj „Zelená kniha o koncepcii EÚ pri správe hospodárskej imigrácie“, KOM(2004) 811 v konečnom znení.

3.6.5 Z humanitárnych, právnych alebo praktických dôvodov často nie je možné vrátiť ilegálneho imigranta do jeho vlasti. V týchto prípadoch sa pravdaže potrebné pokúsiť sa rôznymi spôsobmi o jeho integráciu do spoločnosti.

3.6.6 V opačnom prípade existuje riziko, že sa vytvorí zásobník „čiernych pracovníkov“ – s negatívnymi dopadmi na riadny trh práce.

3.6.7 Hodnotenie prechodných opatrení pre „voľný pohyb pracovníkov“ alebo lepšie povedané chýbajúci voľný pohyb pracovníkov pre štátnych príslušníkov členských krajín, ktoré vstúpili do EÚ 1. mája 2004, musí zachytiť zbytočné ťažkosti, s ktorými museli zamestnávateľia a zamestnanci bojovať, pričom je potrebné vziať do úvahy meniace sa kvalifikácie, demografické a kultúrne zmeny a zmeny potreby mobility.

3.6.8 Dôležité doplnenie opatrení boja proti neprihlásenej práci uviedol výbor už vo svojom stanovisku z vlastnej iniciatívy k téme „Imigrácia, začlenenie a úloha organizovanej občianskej spoločnosti“: integrácia imigrantov rôznymi opatreniami. Na konci tohto procesu je začlenenie do občianskej spoločnosti prostredníctvom udelenia štátnej príslušnosti⁽⁹⁾.

3.6.9 Úrady sú povinné zrozumiteľne vysvetliť imigrantom ich práva a povinnosti a umožniť im prístup k riadnemu trhu práce a k vzdelávaniu a ďalšiemu vzdelávaniu. Systém zdravotnej starostlivosti a ostatné služby starostlivosti o existenciu musia byť sprístupnené pri rovnakých podmienkach ako domácejmu obyvateľstvu. V obytných štvrtiach treba zabrániť vytváraniu get.

3.7 Preventívne opatrenia

3.7.1 Rada vo svojom uznesení vyzýva členské štáty, aby vytvorili právne a administratívne prostredie, ktoré podporuje prihlásenie hospodárskej činnosti a zamestnanosti. Ide v podstate o to, aby práca načierno stratila svoju atraktivitu.

3.7.2 Výbor by chcel poukázať na niekoľko možných alternatív, ktoré by mohli, či už ako samostatné opatrenia alebo vo vzájomnej kombinácii, viesť k cieľu:

3.7.3 Pomocou porovnávajúcich štúdií by bolo potrebné zistiť, ktoré daňové základy majú osobitnú tendenciu k práci načierno a ktoré možné protiopatrenia sú k dispozícii.

3.7.4 Členské štáty potrebujú dobre fungujúci právny systém umožňujúci identifikáciu práce načierno, jej trestnoprávne stíhanie a potrestanie. To platí najmä v tých prípadoch, keď ide o systematickú prácu načierno, alebo ak sú zamestnanci vykořisťovaní.

⁽⁹⁾ Ú. v. ES C 125, 27.5.2002, s. 112 - 122, spravodajca: pán Pariza Castaños, pomocný spravodajca: pán Melícias.

3.7.5 Je potrebné podniknúť rozsiahle úsilie v oblasti osvetvy a pôsobenia na spoločenské vedomie s cieľom informovať o škodlivých účinkoch neprihlásenej zárobkovej činnosti pre spoločnosť ako aj pre jednotlivca.

3.8 Daňové aspekty

3.8.1 V prieskumoch o práci načierno sa vychádza z predpokladu, že práca načierno predstavuje problém kvôli daňovým výpadkom, ktoré zapríčiňuje.

3.8.2 Prieskumy o rozsahu práce načierno realizované vo viacerých krajinách však neposkytujú žiadne údaje o štatistickej súvislosti medzi rozsahom neprihlásenej zárobkovej činnosti a celkovou úrovňou daňového zaťaženia.

3.8.3 Súvislosť medzi neprihlásenou prácou a daňovým zaťažením je komplikovaná. Výbor zastáva názor, že v tomto kontexte nemožno hovoriť o jednoduchej súvislosti príčiny a dôsledku, t. j. že nízke dane automaticky povedú k menšej miere daňových podvodov. Aj v krajinách s nízkym daňovým zaťažením a nízkymi odvodmi do systémov sociálneho zabezpečenia sa pracuje načierno.

3.8.4 Výbor by privítal štúdiu, ktorá by osvetlila vzťah medzi daňami a odvodmi a výskytom práce načierno.

3.8.5 Skutočnosť, že neprihlásená práca sa často vykonáva vo veľmi malých podnikoch s obmedzenými riadiacimi kapacitami prináša otázku, či príčiny spočívajú v neznalosti platných predpisov, či sú predpisy príliš komplikované alebo či je neprihlásená práca prejavom zámernej snahy dosiahnuť výhody v hospodárskej súťaži.

3.8.6 Dnes sú v spoločnosti kladené vysoké nároky na spravodlivosť, čo sa odráža v detailných právnych úpravách. Príkladom sú daňové systémy. Vysoké nároky na spravodlivosť vedú k viazaniu značných zdrojov, v neposlednej rade v úradoch, ktoré musia kontrolovať dodržiavanie ustanovení.

3.8.7 Ak v nejakom odvetví, ktoré má sklon k práci načierno, nezanedbateľná časť živnostníkov a zamestnancov daňovo nevykazuje príjmy a mzdy, budú seriózní živnostníci vnímať daňový systém ako nespravodlivý. Niekedy sú dokonca nútení ukončiť vlastnú obchodnú činnosť na základe nekalej konkurencie.

3.8.8 Z tohto dôvodu by sa malo uvažovať o reforme vedúcej k jednoduchšiemu systému, ktorého uplatňovanie bude ľahšie pre jednotlivcov i pre úrady. Tým sa obmedzia možnosti manipulácie systému. Paralelne k tomu by sa uvoľnili na úradoch sily, ktoré sú potrebné na boj proti závažnej hospodárskej kriminalite.

3.9 Dozor a kontrola

3.9.1 Ústredným bodom rozhodnutia Rady pri zaradení neprihlásenej práce do riadnej hospodárskej činnosti je plánované posilnenie dozoru a postihovania sankciami. Výbor

zastáva v tejto súvislosti názor, že proti práci načierno je prirodzene možné bojovať aj účinným zvýšením úrovne regulácie a štátnej kontroly. Neprihlásenie zárobkovej činnosti nesmie byť vnímané ako tolerovateľný priestupok. Ako je stanovené v aktuálnych smerniciach v oblasti politiky zamestnanosti, je preto potrebné vybudovať zodpovedajúce kapacity trestného stíhania a prepojiť ich s účinnými sankciami, aby sa práca načierno nevyplatila. Opatrenia boja proti neprihlásenej práci musia spočívať vždy na dvoch pilieroch: sankcia a prevencia. Oba piliere sa nevyklučujú, ale musia sa dopĺňať. Táto dvojité strategია s kombináciou kontrolných opatrení a stimulov je aj cieľom rozhodnutia Rady a aktuálnych smerníc v oblasti zamestnanosti. Výbor podporuje tento postup.

3.9.2 Jednotliví podnikatelia často vnímajú predpisy a kontroly ako poručníctvo. Zlepšenie v ohľade morálky sa nedosiahne zvyšovaním počtu štátnych predpisov. Vo viacerých oblastiach sa dnes zahajujú vlastné iniciatívy a etické otázky nadobúdajú v rôznych organizáciách stále väčší význam. Takéto dobrovoľné opatrenia v rámci boja proti práci načierno treba privítať, no tieto opatrenia nemôžu nahradiť kontrolu zo strany príslušných orgánov.

3.10 Potreba informácií a vzdelania

3.10.1 Práca načierno znamená pre zárobkovo činnú osobu často neistý a krátkodobý pracovný pomer bez možnosti rozvoja. Podniky, ktoré operujú s neprihlásenou zárobkovou činnosťou, nesmú zo strachu pred odhalením ich daňového úniku vykazovať významnejší rast. Čierni pracovníci naproti tomu nemôžu rozvíjať svoju kariéru. Vývoj mzdy neodpovedá vývoju na riadnom pracovnom trhu a neplatí sa ani nemoenské poistenie, ani dôchodkové poistenie.

3.10.2 Kto vykonáva alebo organizuje neprihlásenú prácu, sleduje zväčša jediný cieľ: nechce platiť dane a sociálne odvody. Preto je potrebné v oveľa väčšej miere upozorniť na súvislosť medzi odvádzaním sociálnych odvodov a sociálnym zabezpečením v budúcnosti.

3.10.3 Výbor zastáva názor, že oba uvedené príklady demonštrujú, aké nevyhnutné je rozsiahle úsilie v oblasti osvetvy a informovanosti verejnosti. Treba poukázať na to, aké negatívne dôsledky prináša v krátkodobom i dlhodobom horizonte neprihlásená zárobková činnosť pre jednotlivca i pre spoločnosť.

3.10.4 Sociálni partneri, ale aj hospodárske zväzy môžu v tejto súvislosti hrať mimoriadne dôležitú úlohu. Mohli by prispieť k tomu, že ilegálnej práci sa odoberie živná pôda tým, že sociálni partneri budú dbať na korektné dodržiavanie kolektívnych zmlúv a že sa budú spolu s podnikovými záujmovými organizáciami postarať o to, aby žiadni zamestnanci neboli zamestnávaní načierno. Zväzy zamestnávateľov a hospodárske združenia by mali vyzvať svojich členov, aby dodržiavali kódexy správania, pričom nedostatočné dodržiavanie by malo za následok rôzne druhy sankcií.

3.10.5 Cena za čestnosť však nemôže byť príliš vysoká, pretože dôjde k nebezpečenstvu, že fenomén práce načierno sa bude presadzovať v čoraz väčšej miere. V určitých odvetviach ja práca načierno rozšírená viac ako v ostatných. Niektoré odvetvia sú preto považované za čierne ovce, pretože v nich je ľahšie odhaliť neprihlásenú prácu načierno ako v iných hospodárskych odvetviach.

3.10.6 V konečnom dôsledku sa musí vždy aj každý jednotlivec vyporiadať s otázkami morálky, etiky a práva.

4. Zhrnutie a závery

4.1 Na neprihlásenú prácu narážame vo všetkých oblastiach spoločnosti. Je však veľmi ťažké vyčíslit' celkový objem práce načierno – odhady viacerých štúdií sa pohybujú medzi 7 a 16 % HDP Európskej únie. Bojom proti neprihlásenej práci a jej príčinám by bolo možné získať veľmi veľa.

4.2 Na tomto mieste by chcel výbor poukázať na mnohé oblasti, ktoré musia byť dôkladne preskúmané, aby sa našli vhodné spôsoby pre úspešné obmedzenie problému:

- Je potrebné vytvoriť viac podnetov pre prihlásené pracovné vzťahy.
- Neprihlásená práca a nízke mzdy sú problematikou, ktorou sú postihnuté obzvlášť ženy. Preto je potrebné preskúmať podrobnejšie ich situáciu, aby bolo možné zaviesť ciele opatrenia.
- Ustanovenia pre podniky by sa mali zmeniť, aby sa odbúrala byrokracia, predovšetkým pri zakladaní nových podnikov. Aj majitelia novozaložených podnikov musia ovládať základné vedomosti v oblasti podnikovej ekono-

miky. Je dôležité, aby vedeli, aké právne požiadavky má spoločnosť na vedenie podniku, o. i. vzhľadom na pracovnoprávne ustanovenia platné pre zamestnancov a ustanovenia sociálneho zabezpečenia.

- Je potrebné iniciovať informačnú kampaň zameranú na výrobcov a spotrebiteľov, aby negatívne dopady neprihlásenej práce na štátne príjmy, systémy sociálneho zabezpečenia ako aj na solidaritu a spravodlivosť prenikli do všeobecného povedomia.
- Efektívna kontrola zo strany príslušných úradov sa musí okrem iného zlepšiť rozšírením kapacít trestnoprávneho stíhania a prostredníctvom národnej a medzinárodnej spolupráce príslušných úradov.
- Prácu načierno nemožno považovať za tolerovateľný priestupok. Je preto potrebné vypracovať účinné sankcie, aby sa nevyplatila predovšetkým práca načierno vykonávaná systematicky.
- Výbor upozorňuje na to, že niektoré tretie krajiny nedodržia všeobecne uznávané sociálne štandardy a odporúča podnikateľom z členských štátov Európskej únie, ktorí podnikajú v takýchto krajinách, aby to brali do úvahy.

4.3 Výbor by chcel na záver podčiarknuť, že prikladá maximálnu váhu čo najväčšiemu zníženiu vysokej nezamestnanosti v členských štátoch – táto je z veľkej časti zásobárňou, z ktorej prichádzajú „čierni“ pracovníci a ktorá „živí“ neprihlásenú prácu. Je preto veľmi dôležité, aby európska stratégia zamestnanosti bola aj v skutočnosti realizovaná pomocou národných akčných plánov. Dobré fungujúci trh práce s plnou zamestnanosťou a vysokokvalitnými pracovnými miestami je najlepšou ochranou proti ilegálnej práci a neprihlásenej práci.

V Bruseli 7. apríla 2005

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Návrh rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady o programe Spoločenstva pre zamestnanosť a sociálnu solidaritu – PROGRESS

KOM(2004) 488 v konečnom znení

(2005/C 255/13)

Rada sa 14. septembra 2004 rozhodla podľa článku 262 zmluvy o ES konzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom navrhovanú tému.

Odborná sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo poverená prípravnými prácami prijala svoje stanovisko dňa 15. marca 2005. Spravodajcom bol pán Greif.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 416. plenárnom zasadnutí dňa 6. a 7. apríla 2005 (schôdza zo dňa 6. apríla) 127 hlasmi za, 2 hlasmi proti, pričom 17 sa hlasovania zdržali, nasledovné stanovisko:

1. Súvislosti a hlavné zámery programu „PROGRESS“ Spoločenstva

1.1 V oznámení⁽¹⁾ k finančným perspektívam na roky 2007-2013 Komisia zdôrazňuje rozhodujúci význam sociálno-politickej agendy pre uskutočnenie Lisabonskej stratégie. V tejto súvislosti prijala Komisia v júli 2004 balíček návrhov, ktoré sa zameriavajú na zjednodušenie a racionalizáciu pri výdavkoch EÚ v oblasti zamestnanosti a sociálnych vecí, predovšetkým vzhľadom na ustanovenia o financovaní.

1.2 Navrhnutá racionalizácia má podľa Komisie zvýšiť účinok navonok, zlepšiť jasnosť a súlad nástrojov a tým priniesť výhody aj konečným užívateľom. Má sa tak stať predovšetkým prostredníctvom zjednodušenia nástrojov v právnej a správno-technickej oblasti a tiež sústredením rozpočtových štruktúr a zamedzením duplicity.

— Správa nového Európskeho sociálneho fondu (ESF) (2007-2013) má byť teda vďaka nižšej byrokratickej náročnosti, štrhlejším úpravám a výraznejšej decentralizácii jednoduchšia a fond má byť lepšie pripravený na prepojenie finančnej pomoci so stratégiami na podporu zamestnanosti a na upevnenie hospodárskej a sociálnej súdržnosti v rámci Európskej stratégie zamestnanosti (ESZ).⁽²⁾

— Okrem toho sa Komisia zavedením zlepšeného rozdelenia zdrojov snaží sústrediť existujúce programy na koherentné programy s harmonizovanými vykonávacími ustanoveniami. Toto sa má dosiahnuť napr. redukciami rozpočtových línií bezprostredne spravovaných Komisiou v oblasti zamestnanosti a sociálnych vecí z 28 na 2.

⁽¹⁾ Oznámenie Komisie Rade a Európskemu parlamentu „Budovanie našej spoločnej budúcnosti – Politická výzva a rozpočtové prostriedky rozšírenej Únie - 2007-2013“ (KOM(2004) 1001 v konečnom znení).

⁽²⁾ Pozri k tomu stanovisko EHSV k Európskemu sociálnemu fondu a programom, ktoré s ním súvisia (spravodajkyňa: pani ENGELER-KEFER) prijaté na plenárnom zasadnutí dňa 9. marca 2005

1.3 V prípade jedného z týchto nových nástrojov ide o program „PROGRESS“⁽³⁾ Spoločenstva navrhnutý v oznámení KOM(2004) 488 v konečnom znení, konkrétne „Program pre zamestnanosť a sociálnu solidaritu“, pomocou ktorého má byť sústredená finančná pomoc mnohých opatrení, ktoré sprevádzajú politiku zamestnanosti a sociálnu politiku Komisie. Z programu PROGRESS zostáva vyňaté financovanie tematických oblastí „Sociálny dialóg“ a „Volný pohyb pracovníkov“⁽⁴⁾ ako aj orgány Spoločenstva k pracovným podmienkam⁽⁵⁾ a Európsky inštitút pre rovnosť pohlaví⁽⁶⁾, ktorý má byť založený. V prípade programu PROGRESS teda ide o súhrn nasledovných špecifických akčných programov Spoločenstva: „Boj proti diskriminácii“, „Rovnoprávnosť žien a mužov“, „Spolupráca pri boji proti sociálnej exklúzii“ a „Stimuly pre zvýšenie zamestnanosti“ ako aj mnohé rozpočtové línie týkajúce sa pracovných podmienok.

1.4 V rámci programu naplánovaného na obdobie rokov 2007-2013 a vybaveného finančným objemom vo výške takmer 629 miliónov €, ktorý má dopĺňať opatrenia vykonávané v rámci ESF – majú byť v zásade podporené tri druhy opatrení – s rôznymi ťažiskami v rámci jednotlivých programových úsekov:

— analytické činnosti, ako napr. zhromažďovanie a rozširovanie údajov, štúdie, analýzy, odhady dôsledkov, vývoj štatistických metód a hodnotení, ktoré zlepšujú chápanie problematiky a efektívnu realizáciu v jednotlivých oblastiach podpory ako aj ich súvislosť s ostatnými oblasťami politiky a stratégií EÚ,

⁽³⁾ PROGRESS = Programme for Employment and Social Solidarity [Program pre zamestnanosť a sociálnu solidaritu].

⁽⁴⁾ Návrhy na finančnú podporu sociálneho dialógu, slobodného pohybu pracovníkov (predovšetkým siete EURES) a štúdie a odborné správy v sociálnej oblasti vo výške 480 mil. EUR budú predložené neskôr v osobitnom oznámení.

⁽⁵⁾ Európska nadácia pre zlepšenie pracovných podmienok (Dublin) a Európska agentúra pre zdravie a bezpečnosť na pracovisku (Bilbao).

⁽⁶⁾ Cieľom nového Európskeho inštitútu pre rovnosť pohlaví (European Gender Institute – EGI), ktorý má byť čoskoro založený, je poskytovať Únii a členským štátom porovnateľné informácie a údaje o otázkach rovnoprávnosti pohlaví a má tiež slúžiť ako katalyzátor vývoja, analýzy a distribúcie informácií. Príslušné oznámenie avizovala Komisia na začiatok roku 2005.

- aktivity vzájomného učenia, výmena informácií, senzibilizácia a identifikácia a rozširovanie osvedčených postupov a opatrenia v oblasti monitoringu a evaluácie, ako napr. posúdenie zo strany nezávislých odborníkov (tzv. peer review), ktorí pomôžu zaznamenať o.i. existujúcu situáciu v jednotlivých štátoch a tým aj zlepšené uplatňovanie právnych predpisov EÚ,
- podpora hlavných aktérov na podporu výmeny osvedčených postupov, rozširovania informácií, preventívnych a senzibilizujúcich opatrení a diskusií, napr. organizovaním pracovných skupín národných úradníkov, ďalším rozvojom práce v sieťach na úrovni EÚ alebo financovanie sietí odborníkov v jednotlivých akčných oblastiach.

1.5 Program má byť rozčlenený na päť častí:

- **Zamestnanosť:** Podpora Európskej stratégie zamestnanosti (ESZ), predovšetkým pri vyhodnocovaní a kontrole pravidiel pri zamestnávaní a odporúčaní, analýza interakcie medzi ESZ a ostatnými politickými oblasťami, senzibilizácia výziev regionálnych a miestnych aktérov oblasti zamestnanosti
- **Sociálna ochrana a sociálna integrácia:** Podpora metódy otvorenie koordinácie v tejto oblasti a prehĺbenie pochopenia všetkých aspektov chudoby a analýza súvislosti tohto cieľa s ostatnými oblasťami politiky
- **Pracovné podmienky:** Podpora aktivít na zlepšenie pracovného prostredia a pracovných podmienok, vrátane bezpečnosti a ochrany zdravia na pracovisku
- **Boj proti diskriminácii a rozmanitosť:** Podpora efektívnej realizácie a účinného uplatňovania zákazu diskriminácie článku 13 zmluvy o EÚ a zahrnutie zákazu diskriminácie do všetkých stratégií EÚ

- **Rovnoprávnosť pohlaví:** Účinná realizácia zásady rovnoprávnosti pohlaví a podpora tzv. *gender mainstreaming* do stratégií EÚ

1.6 Program je otvorený verejným a súkromným zariadeniam a aktérom. Zameriava sa najmä na členské štáty, miestne a regionálne orgány, verejné správy práce a národné štatistické úrady. Okrem toho sa môžu programu zúčastniť odborné organizácie, univerzity a výskumné inštitúty ako aj sociálni partneri a mimovládne organizácie zohľadnené v právnych predpisoch EÚ.

Financovanie EÚ sa uskutoční buď vo forme objednávky služieb po verejnej súťaži alebo ako príspevok (vo výške max. 80 %) k nákladom po výzve na predloženie návrhov projektov.

Program PROGRESS bude riadený len jedným programovým výborom, namiesto doterajších štyroch (podľa štyroch špecifických akčných programov).

1.7 Pre 7-ročné trvanie programu je naplánovaný finančný objem 628,8 mil. EUR. Pre jednotlivé časti programu sú naplánované nasledovné podiely celkových prostriedkov:

- zamestnanosť: 21 %
- sociálna ochrana a sociálna integrácia: 28 %
- pracovné podmienky: 8 % ⁽⁷⁾
- boj proti diskriminácii a rozmanitosť: 23 %
- rovnoprávne postavenie pohlaví: 8 % ⁽⁸⁾

Pre administratívne výdavky, predovšetkým pre programový výbor, ktorý riadi program PROGRESS, boli vyhradené 2 % celkového objemu prostriedkov ako horná hranica. 10 % celkového objemu prostriedkov (62,9 mil. EUR, t.j. zhruba 9,2 mil. EUR ročne) nie sú pridelené jednotlivým častiam, ale vzhľadom na vývoj vyskytujúci sa v budúcom priebehu budú vyhradené ako „pohyblivá zložka prostriedkov“, ktoré bude každoročne pridelať programový výbor v rámci pilierov programu.

Prehľad všeobecných cieľov programu PROGRESS

Zlepšenie poznatkov a pochopenia situácie členských štátov prostredníctvom analýzy, vyhodnotenia a kontroly opatrení	Podpora vývoja štatistických nástrojov, metód a indikátorov	Podpora a kontrola implementácie právnych predpisov a strategických cieľov EÚ v členských štátoch a vyhodnotenie ich dopadov	Podpora práce sietí a vzájomného učenia, identifikácia a rozširovanie osvedčených postupov na úrovni EÚ	Senzibilizácia záujmových skupín a verejnosti v rámci stratégií, na ktoré sa zameriava program PROGRESS	Zlepšenie schopnosti najdôležitejších sietí EÚ podporovať stratégie Spoločenstva
--	---	--	---	---	--

⁽⁷⁾ Okrem toho boli v oblasti pracovných podmienok pre obdobie 2007-2013 naplánované prostriedky vo výške 266,4 mil. EUR na financovanie Európskej nadácie na zlepšenie pracovných podmienok (Dublin) a Agentúry pre zdravie a bezpečnosť na pracovisku (Bilbao).

⁽⁸⁾ Okrem toho oznámila Komisia vo svojom zdôvodnení k predloženému návrhu programu PROGRESS v časti rovnoprávnosť pohlaví úmysel predložiť v blízkej budúcnosti návrh na zriadenie Európskeho inštitútu pre rovnoprávnosť pohlaví (European Gender Institute – EGI), pričom na tento projekt naplánovala rozpočet 52,7 mil. EUR na obdobie rokov 2007-2013. Zriadenie tohto inštitútu sa má vykonať s neutrálnym dopadom na rozpočet, keďže táto suma bola už odrátaná z predloženej dotácie programu PROGRESS.

2. Všeobecné a špecifické poznámky k predloženému návrhu

2.1 Ak sa má v EÚ skutočne dosiahnuť – ako bolo uvedené v Lisabonskej stratégii – nárast konkurencieschopnosti v hospodárstve založenom na vedomostiach spolu s trvalým hospodárskym rastom, ktorý bude mať pozitívny dopad na zamestnanosť, a ak to povedie k zlepšeniu kvality práce a posilneniu sociálnej súdržnosti, potom bude mať zabezpečenie zodpovedajúcich finančných prostriedkov a nástrojov vo všetkých politických oblastiach relevantných pre program PROGRESS rozhodujúci význam. V tomto zmysle EHSV výslovne víta predložený návrh Komisie k programu PROGRESS 2007-2013 a venuje tejto iniciatíve práve v súvislosti s aktuálnymi príspevkami k predbežnému vyhodnoteniu Lisabonskej stratégie veľkú pozornosť, pretože v tomto rámcovom programe pôjde – popri ESF – o jeden z centrálnych nástrojov na podporu sociálnopolitickej agendy 2006-2010, ktorá sa momentálne takisto nachádza v procese schvaľovania. Napriek tomuto všeobecnému pozitívnemu hodnoteniu programu PROGRESS by výbor chcel vyjadriť – okrem niektorých všeobecných poznámok k tomuto novému finančnému nástroju Spoločenstva – v niekoľkých konkrétnych bodoch aj určité výhrady k oznámeniu Komisie, ktoré si z jeho pohľadu vyžadujú ďalšie vyjasnenie a aj spresnenie predloženého dokumentu.

2.2 Všeobecné ciele programu

2.2.1 V súvislosti s Lisabonskou stratégiou považuje výbor za pozitívne, že návrh (bez ohľadu na aktuálne diskusie týkajúce sa vyvážení a tvorby finančnej perspektívy na obdobie rokov 2007 – 2013) veľmi zreteľne zdôrazňuje nevyhnutnosť pokračovania existujúcich finančných prostriedkov Spoločenstva v oblasti zamestnanosti a sociálnych vecí.

2.2.2 Lepšie sústredenie všetkých tých finančných nástrojov Spoločenstva v oblasti sociálnej politiky a politiky zamestnanosti, ktoré patria do priamej administratívnej pôsobnosti Komisie, do jedného rámcového programu možno bezpochyby považovať za zabezpečenie zodpovedajúcich finančných prostriedkov na posilnenie sociálnej dimenzie Lisabonskej stratégie a najmä aj ako príspevok ku koordinácii sociálnopolitickej oblasti v rámci sociálnopolitickej agendy.

2.2.3 EHSV súhlasí v podstate so všeobecnými cieľmi, ako sú uvedené v článku 2 návrhu. No bolo by dobré uviesť aj podporu medzinárodnej výmeny medzi relevantnými aktérmi s realizačnými kapacitami v sociálnopolitickej oblasti explicitne ako cieľ, keďže pre mnohých potenciálnych žiadateľov to je centrálny bod ich účasti na projektoch EÚ.

2.2.4 Pre EHSV nie je v tejto súvislosti celkom pochopiteľné, prečo sa v predloženom návrhu v článku 2 odsek 4 hovorí len o „podpore práce sietí na úrovni EÚ“. Zoznam všeobecných cieľov programu PROGRESS by mal byť podľa názoru výboru doplnený, aby sa zabezpečilo, že vzdelávanie, resp. učenie, ktoré má byť podporované programom PROGRESS nezostane

obmedzené len na aktérov na úrovni EÚ, alebo že zahrnie aj podporu medzinárodnej výmeny relevantných aktérov na bilaterálnej a multilaterálnej úrovni medzi jednotlivými členskými štátmi. EHSV okrem toho považuje za potrebné uviesť v článku 8 explicitne ako cieľ „lepšie znalosti o všetkých druhoch diskriminácie“.

2.3 Súlad a prepojenie s ostatnými oblasťami politiky

2.3.1 Nový program treba vnímať v súvislosti s procesom označovaným ako tzv. „streamlining“, ktorý Komisia sleduje od roku 2003 v oblasti hospodárskej a sociálnej politiky, a v jej rámci najmä v politike zamestnanosti. V tomto kontexte sa javí článok 15 predloženého návrhu rozhodnutia, v ktorom sú uvedené zodpovedajúce mechanizmy a aktivity Komisie a členských štátov na koordináciu aktivít programu PROGRESS s ostatnými stratégiami, nástrojmi a akciami Únie a Spoločenstva, ako nedostatočný, pretože sa tu uvádza len jeden úzky výsek politiky. Opatreniami v oblastiach výskum, súdnictvo, vnútro, kultúra, vzdelávanie a mládež sú síce uvedené dôležité politické oblasti, ktoré si bezpochyby vyžadujú zosúladenie so zamestnanosťou, vzdelávaním a ďalším vzdelávaním a sociálnou istotou, no iné oblasti ako napr. regionálna politika a politika súdržnosti, tu vôbec neboli zohľadnené.

2.3.2 Výbor zastáva naproti tomu názor, že program PROGRESS sa má prepojiť aj s ostatnými oblasťami politiky, ktoré ovplyvňujú situáciu v oblasti zamestnanosti a obraz sociálnej inklúzie, rovnosti šancí minimálne rovnakou mierou. V tejto súvislosti by popri prioritě vzdelávania, vrátane odborného vzdelávania a celoživotného vzdelávania, mala byť uvedená predovšetkým aj koordinácia so stratégiami a aktivitami v oblasti hospodárskej, finančnej politiky a politiky hospodárskej súťaže, aby sa zabezpečilo, že tieto politiky na európskej a národnej úrovni nie sú v rozpore s celkovými cieľmi programu. EHSV preto odporúča zodpovedajúco doplniť články 15.1 a 15.2 predloženého rozhodnutia.

2.4 Finančný rámec

2.4.1 Spolu s globálnym finančným rámcom vo výške 628,8 mil. EUR pre realizáciu opatrení Spoločenstva pre 7 rokov trvania programu stanovuje Komisia v článku 17 návrhu rozhodnutia aj minimálny podiel na celkovej výške prostriedkov platný pre jednotlivé časti programu. Podľa názoru EHSV však Komisia vo svojom oznámení neuviedla dostatočne jasne, v akom pomere sú plánované sumy rozpočtu celého programu k aktuálnej situácii podpory momentálne existujúcich akčných programov. Zaujímavé by boli v tejto súvislosti predovšetkým porovnávajúce údaje k prebiehajúcim akčným programom, najmä preto, aby bolo možné vykonať odhad, do akej miery je zohľadnený vývoj inflácie, a akým spôsobom a v akom rozsahu bolo zohľadnené uskutočnené a plánované rozšírenie EÚ (EÚ 25 plus Bulharsko, Rumunsko) pri rozpočtovaní. V tejto súvislosti poskytla Komisia doteraz len neformálne informácie.

2.4.2 V súvislosti s predbežným vyhodnotením Lisabonskej stratégie a vzhľadom na obsahovú šírku programu EHSV vážne spochybňuje zachovanie rozpočtového status quo v politických oblastiach programu PROGRESS, ktoré sa Komisia snaží dosiahnuť. V kapitole 2 odsek 3 zdôvodnenia programu PROGRESS zo strany Komisie sa hovorí o „obmedzených finančných prostriedkoch“, ktoré majú byť poskytnuté na podporu sociálnopolitickej agendy. Túto argumentáciu výbor nemôže prijať, pretože už niekoľkokrát upozornil na nevyhnutnosť rešpektovania tzv. „lisabonizácie rozpočtu EÚ“ v rámci finančných perspektív. Musí byť v každom prípade vyjasnené, aby bola zabezpečená zodpovedajúca finančná základňa pre dosiahnutie cieľov európskej stratégie zamestnanosti a sociálnopolitickej agendy.⁽⁹⁾ EHSV v tomto zmysle rozhodne apeluje, aby do finančného plánu programu PROGRESS boli zahrnuté dostatočné rozpočtové prostriedky.

2.4.3 Okrem toho stanovuje článok 17 2 % celkových prostriedkov programu PROGRESS ako hornú hranicu pre administratívne výdavky (12,6 mil. EUR) ako aj 10 % (62,9 mil. alebo zhruba 9,2 mil. EUR ročne) ako „pohyblivú zložku prostriedkov“, ktoré môže prideliť každoročne programový výbor. Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru je v tejto súvislosti jasné, že 7-ročné projektové plánovanie si vzhľadom na budúci vývoj vyžaduje určitú flexibilitu, no zdá sa mu zároveň dôležité upozorniť, že pri takomto plánovanom, do značnej miery „autonómnom“ pridelovaní variabilných finančných prostriedkov zo strany Komisie a členských štátov musí byť v každom prípade v plnej miere zachovaná transparentnosť a spolupráca Európskeho parlamentu.

2.4.4 Výbor ďalej zastáva názor, že rozčlenenie finančných prostriedkov na jednotlivé časti programu PROGRESS, ako bolo uvedené v návrhu rozhodnutia, si vyžaduje ďalšie upresnenie. Napr. v článku 8 sa uvádza „rovnoprávne postavenie pohlaví“ ako jeden z obsahových pilierov programu PROGRESS. Táto časť programu je však vo finančnom rámci (článok 17) dotovaná zreteľne nižším objemom financií ako iné ciele. Ako je to zdôvodnené? – Vysvetlenie, na základe ktorého bol rozpočet programu PROGRESS krátený o sumu vyhradenú na zriadenie inštitútu zaoberajúceho sa rovnakým postavením pohlaví (52,7 mil. EUR), sa nezdá byť presvedčivé, o.i. z toho dôvodu, že mandát, štruktúra a spôsob fungovania tohto inštitútu ešte nie sú známe. Takto naplánované zníženie prostriedkov v oblasti politiky rovnosti postavenia a poskytnutia rovnakých šancí sa výboru nezdá byť v žiadnom prípade vecne odôvodnené, okrem iného ani vzhľadom na stanovený lisabonský cieľ definujúci podiel zamestnanosti žien, a ďalej vzhľadom na znevýhodnenie žien na trhu práce a diskrimináciu v oblasti príjmov a o procese tzv. *gender mainstreaming*. EHSV v tejto súvislosti navrhuje, aby prostriedky naplánované pre spomínaný inštitút neboli „odrátané“ pri vypracovaní globálneho finančného rámca programu PROGRESS, ale aby bolo pre tento inštitút naplánované samostatné plánovanie.

⁽⁹⁾ Pozri aj o.i. stanovisko EHSV zo dňa 9.2.2005 „Politika zamestnanosti: Úloha EHSV po rozšírení a v perspektíve lisabonského procesu“ (spravodajca: pán GREIF), bod 6.8.

2.5 Racionalizácia na úrovni Komisie

2.5.1 Čo sa týka naplánovaných cieľov zjednodušenia a racionalizácie, treba konštatovať, že Komisia tým sleduje prístup zameraný od r. 2003 na tzv. *streamlining* v oblasti sociálnej ochrany a zamestnanosti aj v oblasti politiky podpory. Výbor považuje toto zjednodušenie a racionalizáciu v zásade za pozitívne, ak skutočne povedie k úspore nákladov, zamedzeniu duplicity a k väčšej administratívnej jasnosti a transparentnosti.

2.5.2 Výbor by v tejto súvislosti chcel upozorniť na niekoľko problémov, ktoré vyplývajú z premeny jasne definovaných špecifických programov na jeden, oveľa väčší program, ktorého riadenie bude zrejme náročnejšie. Je vzhľadom na taký široký obsahový záber, ktorý tento program zahŕňa, vôbec možné a zmysluplné stanoviť v každej časti programu ciele operacionalizované rovnakým spôsobom? Budú na to vôbec postačovať naplánované prostriedky? V každom prípade je potrebné prijať opatrenia, aby spolu s obsahovou šírkou, zjednodušením administratívy neprišlo aj k strate potrebnej „zameranosti“ v rôznych oblastiach programu. Treba zabezpečiť, aby proklamované administratívne zjednodušenie neprineslo len lepšie technické riadenie programu, ale aj adekvátne štruktúrovanie obsahov vzhľadom na cieľovú skupinu.

2.6 Programový výbor a úloha členských štátov

2.6.1 Článok 13 návrhu Komisie stanovuje, že Komisia pri realizácii programu má byť podporovaná len jedným programovým výborom, namiesto doterajších štyroch výborov (jeden výbor za každý akčný program). Tento výbor má byť zložený variabilne a má sa zísť v takom zložení národných zástupcov, aby to zodpovedalo charakteru diskutovanej problematiky.

2.6.2 Vzniká otázka, ako má takýto výbor fungovať a ako má byť zložený, aby bolo zaručené, že všeobecné a špecifické ciele každej z piatich oblastí programu boli zohľadnené adekvátnym spôsobom a v zodpovedajúcej lehote. Nebude to mať za následok enormnú dodatočnú administratívnu náročnosť a predovšetkým potrebu náročnej koordinácie medzi ministerstvami na úrovni členských štátov? Čo to znamená najmä pre malé – a v tomto kontexte predovšetkým – nové členské štáty? Vo všeobecnosti treba dbať na to, aby racionalizácia na úrovni Komisie neprinesla nárast administratívnych problémov na strane členských štátov a aby boli pri riadení programu primerane zohľadnení sociálni partneri a ostatné organizácie občianskej spoločnosti.

2.6.3 EHSV okrem toho konštatuje, že racionalizácia nesmie viesť k obmedzeniam pri implementácii programu, najmä čo sa týka transparentnosti práce výboru súvisiacej s programom ako aj vplyvu členských štátov na postup rozhodovania a výber projektov. Riadenie, splnenie cieľov, participácia a aj adekvátne monitorovanie a tzv. *follow-up* (sledovanie priebehu procesu) zo strany Komisie musia byť zaručené v zodpovedajúcej kvalite a v každom prípade v existujúcom rozsahu.

2.7 Zjednodušenie pre konečných užívateľov a prístup k programu

2.7.1 Navrhnutá racionalizácia má podľa Komisie zvýšiť pôsobenie navonok, zlepšiť jasnosť a súlad nástrojov, a tým má priniesť výhody predovšetkým pre konečných užívateľov. Prostredníctvom štandardizovaných postupov a harmonizovaných realizačných ustanovení má byť pre potenciálnych príjemcov finančnej podpory jednoduchšie požiadať o prostriedky z rôznych častí nového programu. Koneční užívatelia tak majú mať prístup k tzv. „one stop shop“, čo je o.i. podstatné vtedy, ak je určitý projekt zameraný na ciele viacerých častí programu.

2.7.2 V prípade mnohých uvedených myšlienok zameraných na racionalizáciu a lepšie rozdelenie zdrojov je však ťažké odhadnúť bez znalosti konkrétnych realizačných ustanovení, do akej miery sú v súlade rôzne druhy stanovených cieľov: (a) väčšia, centralizovaná štruktúra programu, (b) štíhle, efektívne riadenie na všetkých úrovniach (Komisia, členské štáty, nositelia projektov), (c) požiadavky predkladania správ a finančno-technickej istoty, (d) podľa možnosti priamočiar a otvorený prístup k programu pre všetky cieľové skupiny. Tu je potrebná aktívna stratégia prostredníctvom realizačných opatrení, aby bolo možné vyriešiť predvídateľné konflikty medzi jednotlivými cieľmi. Úspech nového programu bude podľa názoru výboru závisieť v neposlednom rade od toho, či užívateľ bude jasne vnímať proklamované zjednodušenie. Podľa názoru výboru preto bude závisieť vo veľmi výraznej miere od realizačných ustanovení, ktoré treba prijať (predovšetkým od tzv. „one stop shop“), či bude možné skutočne dosiahnuť naplánované ciele zjednodušenia a racionalizácie ako „pridanú hodnotu pre užívateľov“.

2.7.3 „Blízkosť občanovi“ týkajúca sa použitia prostriedkov Spoločenstva tým bude merateľná predovšetkým tak, že sa prejaví, do akej miery sa uľahčí avizovaným žiadateľom prístup k programu a projektom, resp. do akej miery možno prijať protiopatrenia v prípade zúženia prístupu k projektom. Vzhľadom na novú kvantitatívnu dimenziu programu, skúsenosti s inými akčnými programami a iniciatívami Spoločenstva a aktuálne skúsenosti s novými finančnými predpismi Komisie sa ukazuje, že sú potrebné zodpovedajúce opatrenia, aby realizačné ustanovenia neeliminovali takzvaných „malých žiadateľov“. Vzniká preto otázka: Aké „kompenzačné“ opatrenia možno v tejto súvislosti prijať, aby program PROGRESS bol nielen užitočný, ale aj atraktívny a zodpovedajúco prístupný aj pre organizácie občianskej spoločnosti bez špecialistov na projekty a bez veľkej (účtovníckej) infraštruktúry napriek zvýšením administratívnym požiadavkám (napr. predloženie bankových záruk, preverenie bonity, audítorské potvrdenia)?

2.8 Spolupráca organizácii občianskej spoločnosti

2.8.1 V článku 9.2 – Popis opatrení na dosiahnutie cieľov – sú v prípade reťazca akcií „vzájomné učenie, senzibilizácia a rozširovanie“ stanovené nasledovné ciele: „jednoznačná európska dimenzia“, „primeraná veľkosť“, „skutočná pridaná

hodnota na úrovni EÚ“, ako aj obmedzené nositeľstvo: „orgány na národnej a nižšej úrovni a i.“ Uvedené kritéria sú vágne a vytvárajú veľký priestor pre rôzne interpretácie. Výbor preto odporúča zabezpečiť, aby pri prísnom uplatňovaní týchto kritérií pri vypísaní programu/predkladaní žiadostí neprišlo k zúženiu pozornosti a zameraniu sa napr. na veľkoprojecky a tým aj na určité cieľové skupiny a určitých aktérov.

2.8.2 V článku 2.5 návrhu rozhodnutia sa uvádza „senzibilizácia aktérov a verejnosti pre stratégie EÚ“ ako všeobecný cieľ programu PROGRESS. Toto sa môže podariť len vtedy, ak celá šírka aktérov relevantných v sociálno-politických oblastiach programu na európskej, národnej a miestnej úrovni bude môcť aj naďalej rozvíjať svoju činnosť. Zjednodušenie a racionalizácia sú v tejto súvislosti vítane predovšetkým vtedy, ak to uľahčí prístup všetkých zainteresovaných strán, predovšetkým však sociálnych partnerov a iných organizácií občianskej spoločnosti a ak nepríde k zúženiu prístupu k prostriedkom Spoločenstva.

2.8.3 EHSV v tejto súvislosti vyjadruje svoje obavy, že v zozname zdôraznených aktérov s prístupom k programu PROGRESS (článok 10 „Prístup k programu“) nie sú uvedené mimovládne organizácie na národnej úrovni. Výbor je presvedčený, že aktéri na úrovni EÚ zohrávajú síce dôležitú úlohu, ale skutočná výmena, tvorba sietí, identifikácia a rozširovanie osvedčených postupov ako aj vzájomné nadobúdanie skúseností sa uskutočňuje predovšetkým medzi aktérmi, ktorí majú zodpovedajúce skúsenosti v určitej oblasti a ktorí pôsobia na národnej, regionálnej alebo miestnej úrovni. Výbor zastáva názor, že cezhraničné akcie a zabezpečenie výmeny skúseností v rámci Európskej únie sú v tejto súvislosti rovnako dôležité ako formálne prepojenie týchto aktérov na európskej úrovni. Výbor preto navrhuje, aby bolo znenie navrhnuté Komisiou preformulované a aby aktéri s prístupom k programu boli definovaní jednoducho ako „mimovládne organizácie“, ktorých činnosť prebieha v európskom kontexte.

2.8.4 Výbor preto navrhuje, aby prišlo k vyjasneniu a zosúladeniu v článkoch 2, 9 a 10 návrhu rozhodnutia, aby bol zabezpečený jeden z nadradených cieľov uvedených Komisiou, a to spolupráca s organizáciami občianskej spoločnosti.

3. Zhrnutie

3.1. EHSV celkovo víta predložený návrh Komisie k programu PROGRESS 2007-2013 a venuje tejto iniciatíve najmä v súvislosti s aktuálnymi príspevkami k predbežnému vyhodnoteniu Lisabonskej stratégie veľkú pozornosť. Pri tomto rámcovom programe ide o jeden z centrálnych nástrojov podpory v sociálnej oblasti a oblasti zamestnanosti, ktorý časovo prekračuje Sociálno-politickú agendu 2006-2010, ktorá bola prednedávnom schválená. Už na základe tohto dlhodobého zamerania vyjadruje výbor v niektorých konkrétnych bodoch k oznámeniu Komisie určité pochybnosti, ktoré si vyžadujú vyjasnenie a aj spresnenie návrhu rozhodnutia.

3.2. Ide pritom predovšetkým o nasledovné body: a) súlad s ostatnými oblasťami politiky Spoločenstva, b) vyhradenie finančných prostriedkov a ich rozdelenie, c) široký prístup a využiteľnosť pre konečných užívateľov napriek racionalizácii na úrovni Komisie, d) transparentnosť a účasť vo výbore programu, e) zapojenie občianskej spoločnosti.

3.3. EHSV dúfa, že úvahy predložené k týmto bodom budú zohľadnené v ďalšej verzii návrhu rozhodnutia vzhľadom na realizáciu lisabonských cieľov, najmä čo sa týka finančného rámca.

Brusel 6. apríla 2005

Predsedníčka
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh odporúčania Rady a Európskeho parlamentu o ďalšej európskej spolupráci v oblasti zabezpečovania kvality vyššieho vzdelávania“

KOM(2004) 642 v konečnom znení – 2004/0239 (COD)

(2005/C 255/14)

Rada Európskej únie sa 20. januára 2005 rozhodla podľa článku 262 Zmluvy zakladajúcej Európske spoločenstvo konzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k navrhovanej téme.

Odborná sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo, ktorá bola poverená prípravou prác výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 15. marca 2005. Spravodajcom bol **pán Soares**.

Na svojom 416. plenárnom zasadnutí 6.-7. apríla 2005 (schôdzi z 6. apríla), prijal Európsky hospodársky a sociálny výbor nasledovné stanovisko: 144 hlasov za, 2 proti a 6 členovia sa zdržali hlasovania.

1. Úvod

1.1 Článok 149 ods. 1 Zmluvy zakladajúcej Európske spoločenstvo uvádza, že „Spoločenstvo prispeje k rozvoju kvalitného vzdelávania podporením spolupráce medzi členskými štátmi a v prípade potreby podporou a nahradením ich aktivít, pričom plne rešpektuje zodpovednosť členských štátov za obsah vyučovania a organizáciu vzdelávacích systémov a ich kultúrnu a jazykovú rôznorodosť.“

1.2 24. septembra 1998 Rada ministrov schválila Odporúčanie o európskej spolupráci v oblasti zabezpečovania kvality vyššieho vzdelávania, ktoré „vyzvalo členské štáty, aby podporili alebo zriadili systémy zabezpečovania kvality a stimulovali inštitúcie vyššieho vzdelávania a kompetentné orgány, aby spolupracovali a vymieňali si skúsenosti.“ Bolo by na Komisii, „aby podporila takú spoluprácu a aby podávala správy o implementácii cieľov odporúčania na európskej úrovni a úrovni členských štátov.“

1.3 Správa predložená Komisiou⁽¹⁾ demonštruje, že bol dosiahnutý veľký pokrok „v zriaďovaní systémov zabezpečovania kvality a podpory spolupráce“; ale zdôrazňuje aj to, že to ešte nestačí, pretože poukazuje na to, že „sú potrebné viaceré ďalekosiahle opatrenia na to, aby európske vyššie školstvo fungovalo lepšie a stalo sa transparentnejším a dôveryhodnejším odvetvím pre ľudí Európy a pre študentov a učencov z iných kontinentov.“

1.4 V septembri 2003 sa stretli v Berlíne európski ministri školstva v rámci bolonského procesu, a snažili sa vypracovať Európsky priestor vyššieho vzdelávania a vyvodili záver, že systémy zaručovania kvality, založené na rade základných črt – akými sú zhodnotenie programov alebo inštitúcií prostredníctvom interného vyhodnotenia a externej revízie, participácie študentov, publikácie výsledkov a medzinárodnej participácie – boli všeobecne povedané, zavedené vo všetkých členských štátoch.

⁽¹⁾ Správa Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov (KOM) 620 v konečnom znení z 30.9.2004.

1.5 V tom čase sa ministri rozhodli požiadať Európsku sieť pre zabezpečovanie kvality vyššieho vzdelávania (ENQA) ⁽²⁾, aby vypracovala „odsúhlasený rad štandardov, postupov a hlavných smerov pre zabezpečenie kvality za účelom preskúmania spôsobov, akými možno zaistiť adekvátnu rovnocennú revíziu pre agentúry alebo orgány na zabezpečovanie kvality a akreditáciu, a aby sa to oznámilo prostredníctvom stanovenej skupiny ministrom roku 2005.“

1.6 Ministri školstva sa rovnako zaviazali, že podpora rozvoj zabezpečovania kvality na inštitucionálnej, národnej a európskej úrovni, a zdôraznili, že existuje potreba vypracovať spoločne zdieľané kritériá a metodiky pre zabezpečovanie kvality. Podobne zdôraznili aj to, že pri dodržiavaní princípu inštitucionálnej autonómie zodpovednosť za zabezpečovanie kvality vo vyššom vzdelávaní spočíva predovšetkým a hlavne na každej inštitúcii, pretože poskytuje základ pravej zodpovednosti akademického systému v rámci národnej kvality.

1.7 Napokon sa rozhodli, že do roku 2005 by do systémov zabezpečovania kvality malo spadať nasledovné:

- definícia zodpovedností príslušných orgánov a inštitúcií,
- hodnotenie programov alebo inštitúcií, vrátane vnútorného vyhodnocovania, vonkajšej revízie, účasti študentov a publikácie výsledkov,
- systém akreditácie, certifikácie alebo porovnateľných postupov a
- medzinárodná účasť, spolupráca a vytváranie sietí.

1.8 V súlade s článkom 149(4) zmluvy Komisia prezentovala tento návrh odporúčania ⁽³⁾ Rade a Parlamentu, ktorý je tu podaný Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru na vyjadrenie stanoviska.

1.9 EHSV chápe dôvody prednesené Komisiou a súhlasí s princípmi, stanovenými pre zriadenie a posilnenie kvality vyššieho vzdelávania tým, že kladie osvedčenú prax na inštitucionálny základ a rozvíja riadenie kvality na európskej úrovni. Systematické uplatňovanie metódik zabezpečovania kvality ako nástroja pre ustavičné zlepšovanie skutočnej kvality je najlepším spôsobom na zabezpečenie naozaj vysokej kvality vyššieho vzdelávania vo vzdelávacích zariadeniach EÚ, podpory univerzitného vzdelávania v rôznych členských štátoch a uľahčenia rovnosti medzi rôznymi štátnymi vzdelávacími systémami.

1.10 EHSV opätovne potvrdzuje svoj názor, že je mimoriadne dôležité riešiť túto otázku z perspektívy Spoločenstva a schvaľuje prístup prijatý Komisiou na dosiahnutie cieľov uvedených v lisabonskej stratégii a konkrétnejšie v záveroch barcelonskej schôdze Európskej rady z marca 2002, ktorá uviedla, že európske vzdelávacie a školské systémy by sa mali stať „do roku 2010 značkou svetovej kvality“.

⁽²⁾ Táto sieť bola založená v roku 2000 a zahŕňa 50 agentúr zabezpečujúcich kvalitu a akreditáciu z 30 Európskych krajín.

⁽³⁾ V nadväznosti na hodnotenie v odporúčaní 98/561/ES z 24. septembra 1998 o európskej spolupráci pri zabezpečovaní kvality vyššieho vzdelávania.

2. Navrhnuté odporúčanie

Návrh podaný Komisiou, založený na odporúčaní z roku 1998, je zostavený s úmyslom priniesť konkrétny vklad pre cieľ vzájomného uznávania systémov a hodnotení na zabezpečovania kvality v Európe.

2.1 Odporúčanie obsahuje päť krokov na dosiahnutie vzájomného uznania:

2.1.1 „Požadovať od všetkých vzdelávacích inštitúcií aktívnych na svojom území, aby zaviedli alebo rozvinuli prísne mechanizmy vyhodnocovania vnútornej kvality.

2.1.2 Požadovať od všetkých agentúr na zabezpečovanie kvality alebo akreditácie aktívnych na svojom území, aby boli vo svojich hodnoteniach nezávislé, aby uplatňovali čtyri zabezpečovania kvality stanovené v odporúčaní Rady zo septembra 1998 a aby uplatňovali za účelom vyhodnocovania spoločný rad štandardov, postupov a usmernení.

2.1.3 Podporiť agentúry na zabezpečenie kvality a akreditáciu spolu s organizáciami, ktoré zastupujú vyššie vzdelávanie, aby zriadili ‚Európsky register agentúr na zabezpečovanie kvality a akreditácie‘ a aby definovali podmienky pre registráciu.

2.1.4 Umožniť inštitúciám vyššieho vzdelávania, aktívnym na svojom území, aby si vybrali spomedzi agentúr zabezpečujúcich kvalitu a akreditáciu takú agentúru, ktorá vyhovuje ich potrebám a profilu.

2.1.5 Prijíť hodnotenia, vykonané všetkými agentúrami na zabezpečenie kvality a akreditáciu uvedenými v Európskom registri (zozname) ako základ pre rozhodnutia o udeľovaní licencií alebo financií pre inštitúcie vyššieho vzdelávania, vrátane čo sa týka takých záležitostí, ako je oprávnenosť na študentské granty a pôžičky.“

2.2 V návrhu je Komisia vyzvaná, aby:

— „pokračovala, v tesnej spolupráci s členskými štátmi, vo svojej podpore spolupráce medzi inštitúciami vyššieho vzdelávania, agentúrami na zabezpečovanie kvality a akreditácie, kompetentnými úradmi a inými orgánmi fungujúcimi v tejto oblasti a

— predkladala každý tretí rok správu Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov o postupe rozvoja systémov na zabezpečovanie kvality v rôznych členských štátoch a o aktivitách spolupráce na európskej úrovni, vrátane pokroku dosiahnutého vzhľadom na tieto ciele.“

3. Pripomienky EHSV

3.1 Všeobecné pripomienky

3.1.1 Požiadavka na vysoko kvalitné vzdelávanie a odbornú prípravu je životne dôležitá pre dosiahnutie cieľov lisabonskej stratégie. V tejto súvislosti EHSV znovu opakuje, aká dôležitá je pre rozvoj spoločnosti založenej na poznatkoch väčšia mobilita študentov a pracujúcich. Taká mobilita sa môže stať hlavným faktorom pri vytváraní celoeurópskeho trhu práce a pri budovaní konkurencieschopnejšej spoločnosti založenej na poznatkoch.

3.1.2 Toto je tiež zmysel navrhovaného odporúčania, pretože kvôli dosiahnutiu takej mobility je potrebné vzájomné uznávanie kvalifikácií a diplomov a toto si zase na druhej strane vyžaduje efektívne koherentné mechanizmy po celej Európe, ktoré zapoja všetky zainteresované strany. Obzvlášť dôležité je to, aby sa vytvorili vhodné pracovné metódy pre zhodnocovanie kvality vyššieho vzdelávania a pre jeho akreditáciu v Európe.

3.1.3 No jednako je EHSV toho názoru, že tieto mechanizmy vyhodnocovania, ktoré sú samozrejme dôležité pre zlepšenie kvality vyššieho vzdelávania a pre udelenie dôveryhodnosti, nesmú príliš závisieť od bezprostredných požiadaviek trhu, pretože sa musia brať do úvahy dlhodobé ciele a vyhliadky vzdelávania, počnúc od základného výskumu.

3.1.4 Okrem toho EHSV zdôrazňuje, že financovanie vyššieho vzdelávania je stále kľúčovým faktorom pri dosahovaní vytýčených základných cieľov. Nebolo by správne, keby zariadenia vyššieho vzdelávania nemohli získať prístup k lepším agentúram na zabezpečovanie kvality a akreditácie kvôli finančným obmedzeniam.

3.1.5 Súčasná iniciatíva Komisie stanovená v návrhu odporúčania Rady ide proti postojú výboru, ktorý prijal v 1997⁽⁴⁾, najmä v tom bode, kde sa hovorí, že:

- bolo by potrebné „posunúť sa rázne k prijatiu systémov zabezpečovania kvality, ku ktorým patria aj štandardné metódy vyhodnocovania, ktoré môžu používať všetci tí, ktorí dobrovoľne prijímajú vyhodnocovanie ako systém na pomoc pri zavádzaní zlepšení a nepovažujú ho za zneužívanie“;
- „princíp autonómie univerzít je (...) [nie] práve diskutovaný (...). Pre občanov Európy je však dôležité, aby si boli vedomí toho, ktoré vzdelávacie zariadenia v Európe zaviedli vyhodnocovanie ako metódu systematického zabezpečovania kvality vo svojich organizáciách (...) [a] ktoré inštitúcie používajú ustálené metódy vyhodnocovania kvality“;
- „Komisia by mala okrem toho, že povolí každému členskému štátu a vzdelávaciemu zariadeniu použiť vlastné kritériá, podporovať zároveň aj implementáciu spoločných kritérií, ktoré ukazujú úroveň kvality vzdelávania z perspektívy Spoločenstva.“

(⁴) Stanovisko EHSV k návrhu odporúčania Rady o európskej spolupráci v zabezpečovaní kvality vyššieho vzdelávania (KOM(97) 159 v konečnom znení - 97/0121 (SYN) – Ú. v. C 19, 20.1.1998.

3.1.6 EHSV si je vedomý potreby mladých Európanov a verejnosti všeobecne byť informovanými o kvalite rozličných zariadení vyššieho vzdelávania.

Normy a kritériá používané na vyhodnocovanie alebo akreditáciu európskych zariadení musia súžiť ako referenčné body na posilnenie transparentnosti a uľahčenie vytvárania porovnaní v celej Európe a zároveň na podporu diverzity medzi inštitúciami a pomáhať zaisťovať, aby boli zamerané skôr na potreby súčasnej spoločnosti, než na prispievanie k harmonizácii nariadení a zákonov členských štátov, výslovne vynechaných zo Zmluvy o Únii.

3.1.7 V spoločnosti založenej na vedomostiach, ktorá má poskytnúť základ pre budovanie najvyššieho hospodárskeho, sociálneho, technologického a kultúrneho priestoru na svete, sú systémy na zabezpečovanie kvality a procesy celkovej kvality nevyhnutné pre pokrok a pre zlepšovanie služieb poskytovaných zákazníkom a užívateľom.

Z toho dôvodu by mali členské štáty zabezpečovať vzdelávacie zariadenia s adekvátnymi zdrojmi na rozvoj postupov vyhodnocovania kvality kvôli zlepšeniu vzdelávania ako produktu. Okrem toho by mali byť zosilnené spojenia medzi univerzitami a spoločnosťou vo všeobecnosti, čím by sa umožnilo mladým ľuďom s vyšším vzdelaním ľahšie vstúpiť na trh práce. Toto znamená väčšie zapojenie sociálnych partnerov a poskytnutie väčšej podpory pre systémy zabezpečovania kvality vyššieho vzdelávania a lepšie spoznanie budúcich potrieb trhu práce.

3.1.8 EHSV by rád opätovne zdôraznil dva hlavné princípy pre dosiahnutie cieľov vzťahujúcich sa na vzájomné uznávanie, ktoré by mali byť výslovne spomenuté v texte odporúčania pre členské štáty:

- Systémy na zabezpečovanie kvality nemožno nanútiť, ale musia byť prijaté zainteresovanými subjektami, najmä vysokoškolskými učiteľmi a akademickými orgánmi, a musia v konečnom dôsledku smerovať k zlepšovaniu vyššieho vzdelávania zabezpečovaného v členských štátoch.
- Zariadenia vyššieho vzdelávania musia mať prístup k zdrojom nevyhnutným na financovanie štruktúr pre propagáciu, podporu a zavádzanie metód a techník kvality, najmä pre zavedenie tých strán skutočne poskytujúcich vzdelanie, ktoré sú nevyhnutné.

3.2 Konkrétne pripomienky

3.2.1 EHSV zdieľa názor, že kritériá a štandardy uplatňované v každej inštitúcii pre rozvoj metód

vyhodnocovania internej kvality musia byť zakorenené v takom rámci, v ktorom inštitúcia

samotná funguje. Hlavné prvky na vykonávanie systematických zlepšení sa musia zakladať na týchto mechanizmoch zabezpečovania internej kvality, spolu s použitím výsledkov učenia a kompetencií. Také zlepšenia musia predovšetkým držať krok s meniacimi sa potrebami spoločnosti, ako to identifikujú panely zainteresovaných strán, ku ktorým patria univerzitní pedagógovia, odborníci, absolventi, experti v danej oblasti, študenti a sociálni partneri.

3.2.2

EHSV víta návrh na zostavenie príručky ENQA postupov zabezpečovania kvality, ktorá obsahuje niekoľko bežne akceptovaných modelov a protokolov, založených na osvedčenej praxi v členských štátoch. Príručka by však mala byť podľa možnosti čo najviac zameraná na podporovanie zabezpečovania kvality vo vzdelávacích zariadeniach, ktoré ešte túto prax neuplatňujú a podporovať väčšie používanie v tých inštitúciách, ktoré ju už uplatňujú. Výbor súhlasí s Komisiou aj v otázke potreby definovania princípov na zabezpečovanie kvality v Európe a ich začlenená do príručky ENQA, najmä pokiaľ ide o autonómiu univerzít, verejnú spoľahlivosť a nezávislosť externých hodnotiacich a akreditačných agentúr, proporcionálnosť a čestnosť; toto sú princípy, ktorých by sa mali pridržať všetky strany.

3.2.3

EHSV je toho názoru, že je nevyhnutné zabezpečiť, aby agentúry vykonávajúce externé ohodnotenia zariadení vyššieho vzdelávania spĺňali vysoké štandardy nezávislosti a profesionality. No napriek tomu je dôležité objasniť, čo sa tu chápe pod nezávislosťou, a či by mali byť tieto agentúry ziskové alebo nie. Je nevyhnutné zabezpečiť, aby tieto agentúry boli skutočne nezávislé vo vzťahu k organizáciám, ktoré sú hodnotené, čo vedie k druhej otázke a tou je, či by mali byť ziskové, alebo nie. Je jasné, že tieto agentúry musia mať dostatočné prostriedky na vykonávanie svojej práce (ku ktorým patrí, že budú zaplatené za prácu, ktorú robia), avšak keby mali pracovať viac v súlade s podnikaním, s aktivitami jasne vedúcimi k zisku, mohlo by to ohroziť ich nezávislosť.

3.2.4 Vytvorenie Európskeho registra agentúr na zabezpečovanie kvality a akreditácie je zaujímavá myšlienka založená na konsenze, ale odporúčanie nie je jasné v otázke administratívnych mechanizmov pre tento Register. Tieto mechanizmy vopred predpokladajú, že kvalita agentúr, ktoré v skutočnosti vykonávajú vyhodnocovanie kvality zariadení vyššieho vzdelávania, bude tiež hodnotená a zabezpečovaná, a napokon bude umožňovať, aby boli kvalifikácie prijímané a uznávané v celej Európe aj mimo nej.

3.2.4.1 EHSV odporúča, aby Komisia zvažila možnosť zahrnutia do Registra takých rubriek, ktoré umožnia rozlišovať na jednej strane akreditácie, ktoré ustanovujú základné kategórie v hlavných profesijných oblastiach, na druhej strane

kritériá kvality alebo akreditácií, ktoré sa týkajú špecializovaných alebo zvláštnych oblastí.

3.2.5

EHSV víta myšlienku urobiť zariadenia vyššieho vzdelávania zodpovednými tým, že im povolí, aby si vybrali agentúru, ktorá zaručuje kvalitu a akreditáciu, za predpokladu, že táto agentúra figuruje v registri a je uznávaná príslušnou krajinou ako nezávislá a spoľahlivá.

Možnosť, aby si univerzity samé vyvinuli stratégiu akreditácií, ktorá je najvhodnejšia pre ich špecifické poslanie a ciele, by však nemala viesť k situácii, kde sú všetky inštitúcie klasifikované v závislosti od kvality zvolenej agentúry. EHSV by chcel vystríhať zainteresovaných, že ak budú samotné agentúry na zabezpečovanie kvality na rozličnej úrovni čo do kvality, potom existuje vážne riziko, že by to mohlo ovplyvniť kvalitu a akreditáciu samotného hodnotenia, čo by viedlo k odlišným klasifikáciám inštitúcií vyššieho vzdelávania.

3.2.6 EHSV považuje za dôležité, aby súčasné národné systémy na zabezpečovanie kvality boli v súlade s európskymi akreditačnými dohodami.

Členské štáty sú naozaj zodpovedné za organizovanie toho, aby národné systémy zabezpečovania kvality a akreditáciu, ktoré potrebujú robiť rozhodnutia o tom, či udeliť licencie alebo nie, alebo poskytnúť univerzitám financie. Ale tieto by mali byť zladené s európskymi akreditačnými dohodami, aby sa uľahčilo vzájomné uznávanie kvalifikácií a diplomov. Akreditačné kritériá a certifikácia zo strany nečlenských štátov by mali tvoriť nástroj na podporu imidžu týchto inštitúcií a nemali by byť financované štátom.

Hoci tieto alternatívy nie sú rovnaké, pokiaľ ide o to, čo znamenajú pre urobenie členských štátov zodpovednými za poskytovanie kvalitného vzdelávania, EHSV považuje za pozitívny fakt, že Komisia „podporuje zakladaciu a testovaciu fázu transnárodného hodnotenia a akreditácie jednotlivých a spoločných programov a štúdií“ spolu so zriadením európskej akreditácie v takých oblastiach, akými je medicína a strojárstvo, „ktoré by mohli znamenať dôležitý krok k tomu, aby sa hodne pertraktované ‚vzájomné uznávanie‘ stalo skutočnosťou.“

3.2.7 Jeden z princípov, na ktorom odporúčanie zakladá systémy zabezpečovania kvality, je zapojenie všetkých zainteresovaných strán.

EHSV verí, že tu musia významne prispieť sociálno-ekonomickí operátori s ich konkrétnymi skúsenosťami, ktoré by mohli byť neoceniteľné z hľadiska používaných metód. Organizácie zamestnávateľov a pracovníkov ako fóra pre vyslovenie záujmov trhu práce, spolu s inými priamo dotknutými stranami, musia byť schopné zohrať podstatnú úlohu v celom tomto procese vytvárania systematických zlepšení kvality vyššieho vzdelávania v Európe.

Brusel 6. apríla 2005

Predsedička

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o vytvorení európskeho zoskupenia pre cezhraničnú spoluprácu (EZCS)“*KOM(2004) 496 v konečnom znení – 2004/0168 (COD)*

(2005/C 255/15)

Rada Európskej únie sa 8. novembra 2004 podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva rozhodla konzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k navrhovanej téme.

Odborná sekcia pre hospodársku a menovú úniu, hospodársku a sociálnu súdržnosť, ktorá bola poverená prípravou prác výboru, prijala svoje stanovisko 18. marca. (Spravodajca pán NOLLET).

Na svojom 416. plenárnom zasadnutí 6. a 7. apríla 2005 (schôdza 6. apríla 2005) prijal Európsky hospodársky a sociálny výbor nasledovné stanovisko 118 hlasmi za, 2 hlasmi proti, pričom 6 hlasujúcich sa zdržalo.

1. Úvod

1.1 Dňa 1. mája 2004 sa otvorila nová stránka v knihe dejín Európy.

1.2 Po dlhom období príprav sa desať nových krajín pripojilo ku pätnástim členom Európskej únie. Táto skutočnosť dáva nové možnosti a perspektívy rozvoja. Pre zvýšenie účinnosti európskych inštitúcií je potrebné, aby boli bližšie ku občanom a životu na miestnej, regionálnej a komunitárnej úrovni. Toto predpokladá venovať zvýšenú pozornosť kvalite legislatívy Spoločenstva.

1.3 Zavedenie nového právneho nástroja cezhraničnej spolupráce teda dostáva prioritu v rámci prehlbovania tohoto dialógu a predstavuje novú výzvu, ktorú by bolo potrebné prijať.

1.4 Komisia schválila 14. júla 2004 návrh 5 nových nariadení pre aktualizáciu štrukturálnych fondov a nástrojov na obdobie 2007 – 2013, medzi ktorými je návrh nového nariadenia, ktorým sa zakladá zoskupenie pre cezhraničnú spoluprácu nazvané EZCS.

1.5 Pre Komisiu je EZCS pragmatickou odpoveďou na žiadosť zo strany členských štátov. Navrhuje fakultatívny nástroj na vytvorenie štruktúry cezhraničného riadenia.

1.6 Komisia nespochybňuje kompetencie prislúchajúce členským štátom. Tieto štáty sú zodpovedné za využívanie štrukturálnych fondov.

1.7 Vzhľadom na situáciu sa Komisia rozhodla jednotlivé ustanovenia dohody neurčovať. Právo vytvoriť si svoje vlastné stanovy prenecháva aktérom.

1.8 Podľa Komisie môžu členské štáty robiť ďalekosiahlejšie opatrenia. EZCS je fakultatívnou voľbou.

1.9 Komisia (v čase zostavovania tohto stanoviska) ešte musí EHSV doručiť doplňujúcu správu o právnych aspektoch.

1.10 Komisia sa týmto novým nástrojom (EZCS) vedome nesnažila o úpravu žiadnych ďalších daňových aspektov. EZCS sa rozhodne pre daňový režim jedného členského štátu podľa vlastnej voľby.

1.11 Komisia sa neusiluje o harmonizáciu a potvrdzuje, že si neželá vypracovať podrobnejšie nariadenie. Nakoľko problém daňovej harmonizácie nebol predložený do diskusie v pracovnej skupine EHSV, v tomto postoji Komisie nie je zohľadnený záujem o zjednodušenie v oblasti riadenia.

1.12 Komisia nechce riešiť úlohy členských štátov a preto zdôrazňuje, že EZCS je a zostane nástrojom subsidiarity.

1.13 Komisia je na základe svojej skúsenosti toho názoru, že nie je možné zostaviť podrobný model.

1.14 Podľa Komisie mimovládne organizácie nevykonávajú kompetencie verejného orgánu.

1.15 Komisia preto predpokladá určitý minimálny rámec. Beneficientmi môžu byť napríklad univerzity.

1.16 Komisia potvrdzuje, že čerpať štrukturálne fondy je možné aj bez toho, aby sa záujemca musel obrátiť na EZCS.

1.17 Komisia sa domnieva, že veľká výhoda jej návrhu nariadenia o vytvorení európskeho zoskupenia pre cezhraničnú spoluprácu (EZCS) spočíva v tom, že jeho zrealizovanie je možné od roku 2007 bez toho, aby bolo potrebné čakať na prípadnú revíziu legislatívy v členských štátoch.

1.18 Výbor regiónov dňa 18. novembra 2004 podal celkovo priaznivé stanovisko a predložil niekoľko pozmeňovacích návrhov. V jednom z nich výbor navrhuje zmeniť názov nového právneho nástroja tak, že názov európske zoskupenie pre cezhraničnú spoluprácu (EZCS) by sa nahradil názvom európske združenie pre transeurópsku spoluprácu (EZTS). Podľa Výboru regiónov by bolo výhodou tohto nového názvu to, že by umožňoval použitie tohto právneho nástroja pre transnárodnú, medziregionálnu spoluprácu v zmysle článku navrhovaného nariadenia.

2. Všeobecné pripomienky

2.1 EHSV vzal na vedomie návrh nariadenia o zriadení európskeho zoskupenia pre cezhraničnú spoluprácu (alebo európskeho združenia pre transeurópsku spoluprácu (EZTS), ako to navrhuje Výbor regiónov).

2.2 EHSV sa vo všeobecnosti pripája ku návrhu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady na zriadení európskeho združenia pre cezhraničnú spoluprácu (EZCS) a jej cieľom.

2.3 EHSV berie na vedomie odôvodnenie Komisie najmä ohľadom nepovinného aspektu vytvárania (EZCS).

2.3.1 EZCS je zameraná na uľahčenie cezhraničnej spolupráce napríklad v oblasti finančných tokov.

2.3.2 EZCS sa môže týkať rôznych partnerov v niekoľkých krajinách. Berúc do úvahy najmä zvýšenie počtu hraníc EÚ na súši a na mori po rozšírení, je potrebné uľahčiť posilnenie medziregionálnej spolupráce spoločenstva.

2.3.3 EZCS nepôsobí obmedzujúco a nepredstavuje prekážku ďalekosiahlejším kooperačným dohodám. EZCS nenahrádza euroregión.

2.4 EHSV podporuje iniciatívu Komisie ohľadom nového právneho nástroja na uľahčenie spolupráce. Tieto doplnujúce predpisy sú zamerané na uľahčenie efektívnej spolupráce, chýbav nich však explicitnejšie ustanovenie týkajúce sa účasti sociálnych partnerov ako aj inýchzainteresovaných organizácií občianskej spoločnosti na dohodách.

2.5 Nejasným však zostáva právny základ tohto ustanovenia. Bolo by vhodné objasniť vzťah medzi FEDER (čl. 18) a ESCS, najmä ak členské štáty prenášajú zodpovednosť riadiacich orgánov na EZCS.

2.6 EHSV by chcel tiež zvážiť, či požiadavky plánovania riadenia kontroly a realizácie umožnia členským štátom účinne spolupracovať a či sa môžu poučiť zo skúseností programov Interreg. Vypracované plánovacie a dokumentačné postupy (so začiatkom 2007-2013) by sa mali použiť na posilnenie účasti občanov a sociálnych partnerov ako aj iných zainteresovaných organizácií občianskej spoločnosti. Preto musí byť vykonávací predpis ku zverejneniu operačných programov (čl. 12/6) vypracovaný včas.

2.7 Podľa názoru EHSV môže byť EZCS zaujímavým nástrojom cezhraničnej spolupráce a riešením mnohých problémov jednotlivých štátov.

2.8 EHSV však vyjadruje určité pochybnosti o uznaní EZCS pokiaľ ide o finančné postupy a správne orgány jednotlivých štátov.

2.9 Štrukturálne fondy sa považujú za hybnú silu v službách realizačnej stratégie, ktorú uplatňujú aktéri rozvoja pri čo najširšej účasti občanov. Ekonomickí a sociálni aktéri na komunálnej a regionálnej úrovni sú považovaní za aktérov rozvoja. Boli by zaujímavé, keby mohli byť zapojení priamo do vytvárania EZCS.

2.10 EHSV považuje cezhraničnú spoluprácu za podstatnú. Komisia by mala (aj keď EZCS je len fakultatívna) aktérom navrhnúť nejaký model. Tento model by nemal predstavovať ďalšiu záťaž pre budúce EZCS ale naopak mal by byť praktickým modelom nápomocným pri zriaďovaní EZCS.

2.11 EHSV zdôrazňuje, že podstatný bod návrhu nariadenia zostal bez povšimnutia. Ide o správu finančných prostriedkov. Nariadenie o EZCS by malo objasniť aspekty správy európskych fondov.

2.12 Toto objasnenie však nemá spochybniť už stanovené pravidlá v oblasti finančnej zodpovednosti členských štátov. Ak sa však EZCS prikláňa ku zjednodušeniu, potom by bolo potrebné navrhnúť flexibilnejšie postupy pre odôvodnenie správy finančných účtov.

3. Osobitné pripomienky

3.1 EHSV má snahu o objasnenie a preto navrhuje Komisii nasledovné zmeny:

3.1.1 Článok prvý, bod 3:

Cieľom ESCS je uľahčiť a podporiť cezhraničnú spoluprácu medzi členskými štátmi a miestnymi a regionálnymi celkami DOPLNIŤ a hospodárskymi a sociálnymi aktérmi ako aj iných zainteresovaných organizácií občianskej spoločnosti za účelom posilnenia hospodárskej, sociálnej a územnej kohézie.

3.1.2 Článok druhý:

ESCS môže pozostávať z členských štátov a regionálnych a miestnych celkov alebo iných verejných a miestnych organizácií DOPLNIŤ a hospodárskych a sociálnych aktérov ako iných zainteresovaných organizácií občianskej spoločnosti ďalej nazývaných „členovia“.

3.1.3 Článok štvrtý, bod 5:

Zmluva stanoví použiteľné právo pre jej výklad a aplikáciu DOPLNIŤ pri dodržaní európskych nariadení a dodržaní bilaterálnych fiškálnych dohôd členských štátov v očakávaní fiškálnej

európskej harmonizácie. Komisia by mala tieto aspekty upresniť.

3.1.4 Článok piaty:

DOPLNIŤ Riadenie ľudských zdrojov by mala s maximálnou dôslednosťou brať ohľad na miesto (alebo miesta) činnosti a na európske nariadenia a na aplikovateľnú sociálnu a fiškálnu legislatívu.

4. Závery

4.1 Podľa názoru EHSV je EZCS potrebným nástrojom, a pre dobrú komunikáciu a porozumenie by bolo vhodné, aby Komisia navrhla referenčný technický a právny rámec. Potrebné je rozlišovať medzi dvoma základnými pojmami: na jednej strane sú aspekty právne a na druhej strane aspekty strategické.

4.2 EHSV chce prispieť ku skutočnej súdržnosti za účelom prekonania veľkých ťažkostí, ktorým musia čeliť členské štáty ako aj miestne a regionálne orgány pri vypracovávaní a uplatňovaní opatrení cezhraničnej, transnacionálnej a interregionálnej spolupráce v rámci rôznych právnych systémov a postupov jednotlivých krajín.

V Bruseli 6. apríla 2005

Predsedníčka
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Rady o všeobecných ustanoveniach pre Európsky fond regionálneho rozvoja, Európsky sociálny fond a Kohézny fond“

KOM(2004) 492 v konečnom znení – 2004/0163 (AVC)

(2005/C 255/16)

Rada Európskej únie sa 21. decembra 2004 na základe ustanovení článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva rozhodla konzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k navrhovanej téme.

Odborná sekcia pre hospodársku a menovú úniu, hospodársku a sociálnu súdržnosť, ktorá bola poverená prípravou prác výboru v tejto veci, schválila svoje stanovisko 18. marca 2005. Spravodajca bol pán MALOŠSE.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 416. plenárnom zasadnutí 6. – 7. apríla 2005 (schôdza zo 6. apríla) 126 hlasmi za, 3 hlasmi proti, pričom 7 sa zdržalo hlasovania, nasledujúce stanovisko:

1. Predslov

1.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor sa už viackrát a veľmi dôrazne vyslovil za európsku politiku „hospodárskej, sociálnej a územnej kohézie“ podľa znenia formuly Zmluvy o Ústave. Vo svojom stanovisku o finančných výhladoch na obdobie 2007 – 2013⁽¹⁾, EHSV opakovane potvrdzuje túto podporu a hlavne žiada, aby sa vyčlenilo viac rozpočtových prostriedkov na štrukturálnu politiku a Kohézny fond, hlavne s ohľadom na dopad na nové a budúce členské štáty a bez toho, aby boli postihnuté najmenej rozvinuté krajiny a regióny EÚ-15.

1.2 Návrh na preskúmanie definuje zmysel a rozsah plánovania, ktorý by sa mohol zaviesť na obdobie 2007 – 2013. Je predložený v polovici obdobia súčasného obdobia plánovania štrukturálnych fondov, ktorých vyhodnotenia nie sú ešte plne známe a analyzované, hlavne v oblasti zavádzania štrukturálnych činností v nových členských štátoch.

1.2.1 V týchto podmienkach predstavuje návrh technický a všeobecný finančný rámec, kde sú stanovené hlavné princípy. O spôsobe ich konkrétneho uplatňovania ako i rozpočtových objemoch sa budú musieť však viesť vážne diskusie hlavne medzi členskými štátmi. Treba tiež zdôrazniť, že v období 2007 – 2013 sa Únia ešte rozšíri, najmä v roku 2007 o dve krajiny, Bulharsko a Rumunsko a tieto by mali plne využiť kohéznu politiku z dôvodu ich hospodárskej a sociálnej situácie.

1.3 Komisia má v úmysle zachovať v jej návrhu kľúčové princípy kohéznej politiky a to plánovanie, partnerstvo, spolufinancovanie a vyhodnocovanie, ale oznamuje, že chce zaviesť omnoho širšie presunutie zodpovednosti na členské štáty a miestne úrady, zjednodušiť procedúry a zaviesť „jasné a prísnejšie“ mechanizmy kontroly.

1.4 Najmä pokiaľ ide o budúcnosť kohéznej politiky, EHSV vypracoval počas štyroch rokov viac ako 70 návrhov, obsahnutých aspoň v 12 stanoviskách⁽²⁾. Komisia žiadala znalecký posudok o zavádzaní partnerstva⁽³⁾ a predsedníctvo Rady si tiež vyžiadalo stanovisko EHSV⁽⁴⁾ v roku 2003, keď sa pripravovala informačná schôdza Rady ministrov poverených kohéznu politikou, ktorá sa konala v Ríme 20. októbra 2003. V rámci jeho početných stanovísk vypracoval EHSV často veľmi novátorské návrhy na zlepšenie realizácie kohéznej politiky.

1.5 Celková bilancia účinnosti návrhov EHSV, ktorú urobila Komisia, je skôr pozitívna okrem rozhodujúcej otázky partnerstva. Komisia zohľadnila väčšinu návrhov EHSV (39 z celkových

⁽²⁾ „Politika Spoločenstva v oblasti cezhraničnej spolupráce a skúsenosti z iniciatívou Spoločenstva INTERREG“, Ú. v. ES C 155, 29.5.2001; „11. správa o súdržnosti“, Ú. v. ES C 193, 7.8.2001, s. 70; „Budúcnosť kohéznej politiky s ohľadom na rozšírenie EÚ a prechod k spoločnosti založenej na vedomostiach“, Ú. v. ES C 241, 7.10.2002, s. 66; „Stratégie pre budúcnosť regiónov na okraji Európskej únie“, Ú. v. ES C 221, 17.9.2001, s. 37; „Budúcnosť horských regiónov EÚ“, Ú. v. EÚ C 61, 14.3.2003, s. 113; „Hospodárska a sociálna súdržnosť: Konkurencieschopnosť regiónov, riadenie a spolupráca“, Ú. v. EÚ C 10, 14.1.2004, s. 92; „Programové plánovanie štrukturálnych fondov na obdobie rokov 2000 – 2006: prvé hodnotenie iniciatívy Spoločenstva URBAN“, Ú. v. EÚ C 133, 6.6.2003, s. 53; „Druhá priebežná správa o hospodárskej a sociálnej súdržnosti“, Ú. v. EÚ C 234, 30.9.2003, s. 45; „Partnerstvo pri uplatňovaní štrukturálnych fondov“, Ú. v. EÚ C 10, 14.1.2004, s. 21; „Hospodárska a sociálna súdržnosť: Konkurencieschopnosť regiónov, riadenie a spolupráca“, Ú. v. EÚ C 10, 14.1.2004, s. 88; „Velkomestské spádové oblasti: socio-ekonomické dopady na budúcnosť“, Ú. v. EÚ C 302, 7.12.2004, s. 101; „Tretia správa o hospodárskej a sociálnej súdržnosti – Nové partnerstvo pre súdržnosť: Konvergencia, konkurencieschopnosť a spolupráca“, Ú. v. EÚ C 302, 7.12.2004, s. 60.

⁽³⁾ Stanovisko EHSV o „Partnerstve na zavádzanie štrukturálnych fondov“, Ú. v. EÚ C 10, 14.1.2004, s. 21.

⁽⁴⁾ Znalecký posudok EHSV na tému „Ekonomická a sociálna kohézia: hospodárska súťaž regiónov, riadenie a kooperácia“, Ú. v. ES C 10, 14.1.2004, s. 88.

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ C 74, 23.3.2005, s. 32.

70 konkrétnych návrhov) a upravila pravidlá kohéznej politiky v zmysle návrhov EHSV (8 prípadov). To znamená, že Komisia vo veľkej väčšine pokračovala v návrhoch EHSV (47 prípadov z celkových 72).

2. Kohézna politika zoči-voči problémom vyplývajúcim z rozšírenia

2.1 Vytvorenie silného Spoločenstva

2.1.1 Únia, rozšírená o 10 nových vstupujúcich krajín, predstavuje tretí najľudnatejší celok sveta so 455 miliónmi obyvateľov, ďaleko od Číny a Indie ale pred Spojenými štátmi a ich 300 miliónmi obyvateľov alebo Ruskom s jeho 140 miliónmi obyvateľov. EÚ s HDP v hodnote 10 biliónov EUR disponuje tretinou bohatstva a pätinou svetového obchodu. Má teda štatút potenciálnej veľmoci v celkovom súčasnom kontexte.

2.1.2 Aj keď sú nové členské štáty menej rozvinuté ako súčasné členské štáty, prinášajú do Spoločenstva novú hospodársku dynamiku (3,6 % priemernej miery rastu v 10 nových krajinách proti 0,4 % v roku 2003 v Európe pätnástky) čo môže iba hlboko a priaznivo ovplyvniť konjunktúru a celkovú dynamiku EÚ.

2.2 Nové výzvy

2.2.1 Nový rozmer Európy si zjavne vyžiada inštitucionálne, politické a rozpočtové modifikácie tak ako napokon každá zmena alebo významné zlúčenie. Aj štyri predchádzajúce rozšírenia EÚ –1973 (Spojené kráľovstvo, Írsko, Dánsko), 1981/1986 (Grécko, Španielsko, Portugalsko), 1989 (nemecké zjednotenie), 1995 (Švédsko, Fínsko, Rakúsko) už viedli k rozsiahlym zmenám.

2.2.2 Súčasnú rozšírenie, výnimočné počtom vstupujúcich krajín a ich slabou ekonomikou, stavia EÚ pred celý súbor špecifických problémov.

2.3 Dynamické hranice

Nastolenie otázky o orientáciách EÚ v geografickom, kultúrnom, náboženskom, historickom pláne už neumožňuje pevne stanoviť Európe nevyhnutné a nedotknuteľné hranice. Nové pristúpenia sú už naplánované (Rumunsko, Bulharsko) alebo sa o nich rokuje (Turecko, Chorvátsko.) a takisto sa môžu očakávať nové žiadosti o pristúpenie. Tieto dynamiky posilňujú požiadavku na väčšiu koherenciu pri rešpektovaní identít.

2.4 Rozdiely hospodárskej úrovne

2.4.1 Desať krajín, ktoré pristúpili v roku 2004 má priemerný príjem na obyvateľa nižší ako 76 % súčasného priemeru Spoločenstva pätnástky, vyjadrený v kúpnej sile. Aktuálne zaostávanie krajín, ktorých pristúpenie sa plánuje na rok 2007 (Bulharsko a Rumunsko) je ešte väčšie, dve krajiny sa nachádzajú na úrovni sotva 30 % priemeru Spoločenstva. Je teda potrebné, aby Európska únia tento stav zohľadnila v rozpočte, hlavne v diskusii o prijatí finančných výhľadov na roky 2007 – 2013.

2.4.2 Nové formulovanie fondov musí zahrnúť tieto požiadavky a poskytnúť Komisii prostriedky trvalej finančnej politiky EÚ a členských štátov. Strop 4 % HDP, ktorým je ohraničený prístup k fondom Spoločenstva sa z tohto hľadiska javí tak podmienkou ekonomickej prosperity ako i prirodzenou spravodlivosťou. Začlenenie nových členských štátov však nezakrýva rozdiely v rozvoji, ktoré pretrvávajú v Európe s 15 členskými štátmi. V tomto zmysle musí politika ekonomickej, sociálnej a územnej kohézie pokryť celú Úniu a mať k tomu potrebné prostriedky.

2.5 Rozporuplná bilancia

2.5.1 Európske financie zohrali zjavne svoju úlohu pri znižovaní týchto rozdielov medzi štátmi. Nesmieme však dopustiť, aby tento celkovo pozitívny dopad zakrýval mnohé rezervy a v rámci podmienok zavádzania aktívnej kohéznej politiky potrebu hlbokých reforiem:

— cieľom 1 sa podarilo v širokej miere zmierniť rozdiely medzi členskými štátmi a regiónmi, aj keď chýbajú presvedčivé výsledky o znížení rozdielov vo vnútri niektorých veľkých krajín Únie, čo poukazuje na problém dosiahnuť celkový úspech politiky územnej kohézie. Rozdiely medzi krajinami sa dosiahli tak pôsobením účinkov politík makroekonomiky ako i štrukturálnymi zásahmi. V oblasti rozdielov medzi regiónmi, kde je dopad štrukturálnych aktivít obmedzený, sa konštatuje, že intervencie Európy nie sú vždy zamerané na kľúčové aktivity, ktoré by mali skutočný účinok hybnej sily. Chýbajúca prax konzultácie a efektívneho zainteresovania aktérov občianskej spoločnosti sa často uvádza ako hlavná príčina tohto relatívneho neúspechu. Táto otázka je o to naliehavejšia, že uvedené nedostatky stále viac vidieť v nových členských štátoch,

— prostredníctvom cieľa 2 sa uskutočnili intervencie v mnohých európskych regiónoch a zabezpečilo sa správne zviditeľnenie Únie ako i širokého partnerstva s hospodárskymi a sociálnymi silami, aj keď sa toto partnerstvo menilo podľa členských štátov. Cieľ 2 bol však podrobený kritike najmä kvôli skromnosti finančných obnosov, ktoré boli k dispozícii,

- cieľ 3 sa často využíval na spolufinancovanie národných opatrení bez pridanej hodnoty a bez zviditeľnenia európskych hodnôt,
- programy iniciatív Spoločenstva a novátorské aktivity poskytli vďaka ich zavádzaniu a technickej asistencii dôkaz o skutočnej pridanej hodnote napriek neprimeraným byrokratickým postupom,
- Kohézny fond zohral s nástrojmi cieľa 1 rozhodujúcu úlohu pri financovaní významných investícií.

2.6 Bilancia v prospech ambiciózne reformy kohéznej politiky

2.6.1 Z celkovej skutočnosti vyplýva, že ekonomický dopad štrukturálnych fondov zdôrazňuje variabilitu opatrení, ale že v žiadnom prípade nepredstavujú zázračný recept na hospodársky rozvoj regiónov. Štrukturálne fondy nie sú „pasom“ na nástup k rozmachu ani pre štáty, ani pre vybrané regióny. Sú doprovdným prvkom pre činiteľov v regiónoch a krajinách, ktoré sú najmenej rozvinuté. Zostáva tu však riziko, že ak nie je ich vhodnosť správne stanovená s kolektívom miestnych činiteľov, prinášajú iba čiastočné riešenia pre regióny s prírodnými alebo štrukturálnymi znevýhodneniami. Ich použitie treba teda vidieť ako hybnú silu v službe stratégii, ktorú činitelia zavádzajú pre rozvoj a zapájajú pritom čo možno najviac občanov, ktorých sa týka. Preto by mala byť veľká časť európskych fondov venovaná na novátorské aktivity, ktoré podporujú rozvoj miestnych kapacít, aby sa posilnila príťažlivosť a hospodárska súťaž zaostalých regiónov. EÚ zohráva základnú úlohu pri šírení výmen správnych praktík medzi aktérmi v tejto oblasti.

2.6.2 Reforma kohéznej politiky by mala smerovať k lepšej rovnováhe medzi investíciami na nevyhnutné infraštruktúry a investíciami do ľudských zdrojov, ktoré sú v súčasnosti nedostatočne podporované a ktoré majú základnú úlohu pri posilňovaní potenciálu regiónov, zaostávajúcich v rozvoji.

2.6.3 Je teda nevyhnutné hľadať vyššiu účinnosť a kvalitu, aby európski občania akceptovali a podporovali ambicióznejšiu kohéznu politiku, ktorá bude bližšie k ich územia.

2.7 Profil novej kohéznej politiky

2.7.1 V tejto súvislosti by mal návrh Komisie o kohéznej politike čiastočne zodpovedať potrebám územnej kohézie v Únii, rozšírenej na 25 členských štátov a na druhej strane by mal prispieť k dosiahnutiu významných cieľov Únie ako sú hospodárska súťaž v ekonomike, založenej na vedomostiach, riešenie plnej zamestnanosti a trvalo udržateľný rozvoj.

3. Vypracovať návrh nariadenia, ktorý bude viac nadväzovať na ciele ambiciózne reformy

3.1 Nové ciele návrhu nariadenia

3.1.1 **Nový cieľ 1 Konvergenencie, ktorý zahŕňa terajší cieľ 1 štrukturálnych fondov a Kohézneho fondu.** Úvery na postupné štatistické vyradovanie by boli tiež zaradené do tohto cieľa.

3.1.1.1 Územia, ktorých sa to týka: regióny s HDP/na obyvateľa < 75 % priemer Spoločenstva, štáty takpovediac „kohézne“, to znamená tie, ktoré majú hrubý národný dôchodok < 90 % ako priemer Spoločenstva, územia vybrané do terajšieho cieľa 1, ale aj tie, ktoré z toho vyplývajú na základe štatistického účinku z rozšírenia, uznané za verejne prospešné z titulu dodatočného príspevku.

3.1.1.2 Finančné aspekty: celkový finančný objem: 78 % rozpočtu pridelenému na kohéznu politiku (tak ako bol plánovaný vo Finančných výhladoch na obdobie 2007 – 2013); pomoc pre Programy nového cieľa 1 v ERDF, ESF a Kohéznom fonde.

3.1.1.3 Hlavné financované tematiky:

- v rámci ERDF: „R&TD“, inovácia a podnikateľská aktivita, informačná spoločnosť: rozvoj na miestnej úrovni, rozvoj obsahov, služieb a aplikácií, životné prostredie, turistika, energia, priama pomoc investíciám MSP, ktorá prispeje k vytvoreniu a zachovaniu zamestnania,
- v rámci ESF: zvýšiť adaptabilitu podnikov a zamestnancov, zvýšiť investície do ľudského kapitálu,
- v rámci Kohézneho fondu: transeurópske dopravné siete, ochrana životného prostredia, oblasti, ktoré uprednostňujú trvalo udržateľný rozvoj a zahrňujú rozmer životného prostredia.

3.1.2 **Nový cieľ 2, venovaný regionálnej hospodárskej súťaži a zamestnanosti,** ktorý kumuluje súčasné ciele 2, regióny so štrukturálnymi problémami a 3, zamestnanie – vzdelenie.

3.1.2.1 Dve prevzaté línie intervencie:

- **regionálna konkurencieschopnosť** prostredníctvom regionálnych programov, financovaných výhradne z ERDF. Ide tu o to, popasovať sa s problémami v mestských a vidieckych zónach v oblasti hospodárskej reštrukturalizácie a v regiónoch, ktoré sú v štruktúrach a prírodných podmienkach znevýhodnené, hlavne na ostrovoch a v málo zaľudnených oblastiach,

— **zamestnanie** cez národné programy, financované výhradne z ESF: ide tu o podporu politík, zameraných na plnú zamestnanosť, kvalitu a produktivitu ako i sociálne zariadenie.

Táto úloha zodpovedá stratégii vyhlásenej na Lisabonskej Európskej rade: posilniť zamestnanosť, ekonomickú reformu a sociálnu kohéziu v rámci ekonomiky, založenej na vedomostiach a zohľadnení trvalo udržateľného rozvoja.

3.1.2.2 Územia, ktorých sa to týka: vo všeobecnosti všetky regióny okrem tých, ktoré sú zaradené do nového cieľa 1.

3.1.2.3 Finančné aspekty: celkový finančný objem: 18 % rozpočtu, určeného na kohéznú politiku (tak ako bol plánovaný vo Finančných výhladoch na obdobie 2007 – 2013). Rozdelenie tohto objemu na polovicu pre každú z dvoch línií intervencie.

3.1.2.4 Hlavné financované tematiky:

— v rámci ERDF: na jednej strane inovácia a hospodárstvo založené na vedomostiach, prístup k dopravným a telekomunikačným službám všeobecného ekonomického záujmu, podpora prístupu MSP k TIC, na druhej strane životné prostredie a prevencia pred rizikami,

— v rámci ESF: zvýšiť prispôsobivosť podnikov a zamestnancov.

3.1.3 **Nový cieľ 3 – Európska územná spolupráca**, zameraný na kooperáciu medzi regiónmi a Európou, ktorý by nahradil súčasnú iniciatívu PIC Interreg.

3.1.3.1 Územia, ktorých sa to týka: Členské štáty a regióny navrhnu oblasti nadnárodnej kooperácie na základe súčasných 13 oblastí kooperácie INTERREG III B; Komisia následne rozhodne o oblastiach kooperácie v partnerstve s členskými štátmi a regiónmi. Aktivity: toho istého typu ako tie, ktoré sú v INTERREG III B, pri ktorých sa zdôraznia priority z Lisabonu a Göteborgu. Pomoc kooperatívnej siete medzi regiónmi. Týka sa to celého územia EÚ.

3.1.3.2 Finančné aspekty: celkový finančný objem, zhodnotený na 4 % rozpočtu na kohéznú politiku (tak ako je naplánované vo Finančných výhladoch na obdobie 2007 – 2013). Fond: ERDF.

3.1.3.3 Hlavné financované tematiky. Tento cieľ sa vracia k trom typom územnej spolupráce:

— **cezhraničná spolupráca**: rozvoj podnikateľských aktivít ducha a MSP ako i rozvoj turistiky, zníženie izolácie vďaka lepšiemu prístupu k službám a dopravným sieťam, informáciám a komunikácii.

— **nadnárodná spolupráca**: zvýšenie prístupnosti, technologický rozvoj a rozvoj „R&TD“,

— **podpora kooperatívnym sieťam medzi regiónmi**: inovácia a hospodárstvo založené na vedomostiach, životné prostredie a prevencia pred rizikami, mestský rozmer.

3.2 Celkové priblíženie kohéznej politiky

3.2.1 Kohézna politika prezentuje vo svojej strategickej zložke pomoc na podporu „celkového harmonického rozvoja celého Spoločenstva“ a hlavne „pri hľadaní ako znížiť rozdiel v úrovni rozvoja rôznych regiónov“ tie špecifiká, ktoré z týchto tém robia hlavný predmet rokovaní hlavne v rámci nových rokovaní o rozpočte.

3.2.2 V tejto súvislosti bude úloha kohéznej politiky základnou úlohou pre nové a budúce členské štáty. Ich hospodárske zaostávanie a chatrné infraštruktúry sú dnes dobre známe skutočnosti, ktoré plne odôvodňujú uplatňovanie kohéznej politiky od ich vstupu do Únie.

3.2.3 Naopak, pre súčasné členské štáty má kohézna politika stále veľký význam, ktorý je potrebné brať do úvahy. V prvom rade je pripojenie regiónov cieľa 1 ku kohéznym politikám významným politickým činom. Ale niektoré regióny, ktoré dnes využívajú kohéznú politiku riskujú, že budú z nej zajtra vylúčené aj keď majú ešte stále veľké vnútorné problémy v oblasti územnej kohézie.

3.2.3.1 Tretia správa o kohézii oprávnené vychádza zo skutočnosti, že ak sa mohli rozdiely medzi štátmi čiastočne odstrániť, rozdiely medzi regiónmi v rámci jednej krajiny pretrvávali a v niektorých krajinách sa aj prehĺbili, čo zdôrazňuje štrukturálne a prírodné znevýhodnenia. Tieto rozdiely by boli ešte väčšie, ak by neexistovali zásahy štrukturálnych a kohéznych politík z dôvodu širokej tendencie k polarizácii hospodárskeho rozvoja v najbohatších oblastiach.

3.2.4 Nakoniec sa ukazuje že je vhodné, aby sa obsiahli regióny všetkých členských štátov so zreteľom na úlohu, aby sa občania viac zúčastňovali na procese európskej integrácie. Zdá sa, že treba trvať na význame politiky týchto úverov, ktoré predstavujú pre EÚ štafetu v komunikácii. Mnohí pozorovatelia vnímajú EÚ často ako vzdialenú skutočnosť a zdroj príkazov, ale európske financovania naopak vytvárajú podmienky pre aproximačnú politiku.

3.2.5 Navyše podľa Zmluvy, zakladajúcej Ústavu pre EÚ je územná celistvosť základným akčným princípom Únie. Preto majú štrukturálne nástroje v službe tejto politiky poslanie zasahovať v mene Únie a teda musia jedným alebo druhým spôsobom mobilizovať zdroje všetkých krajín Únie, tak z hľadiska finančných zdrojov, v mene solidarity Spoločenstva ako i z titulu nápadov, know-how a návrhov. Teda skutočnosť,

že je vidieť aktivity štrukturálnych fondov, ktoré Únia prijme, je rovnako dôležitá ako i schopnosť zabezpečiť pre každý projekt európsku pridanú hodnotu nie iba financiami, ale aj spoločnými stratégiami, výmenami, kooperáciami a prenosom know-how.

3.3 Posilnenie účasti hospodárskych a sociálnych činiteľov

3.3.1 Komisia neprevzala doporučenia, ktoré jej EHSV navrhol v jeho znaleckom posudku⁽⁷⁾ na posilnenie úlohy hospodárskych a sociálnych partnerov: právo na hlasovanie v prípravných a kontrolných orgánoch, technická podpora, prísny výber partnerov, upresnenie úlohy kontrolných výborov. EHSV je prekvapený nedostatkami návrhu Európskej komisie, ktorý nie je na výške politických záväzkov v prospech posilnenia partnerstva. EHSV ľutuje, že Európskej komisii v tejto oblasti chýbala politická odvaha, pretože účinnosť kohéznej politiky v širokej miere závisí od správneho nasadenia hospodárskych a sociálnych činiteľov, ako aj ostatných organizácií občianskej spoločnosti. Táto medzera sa objavila podľa EHSV v rozpore s princípmi demokracie účasti, ktorú stanovuje Ústavné zmluva. Zoči voči otázke priepasti, ktorá existuje medzi inštitúciami a občanmi sa tam naskytuje konkrétna príležitosť lepšie zodpovedať očakávaniam občianskej spoločnosti. Skúsenosť zo skutočnej konzultácie s hospodárskymi a sociálnymi silami (ako v Severnom Írsku) sa ukázala ako veľmi výhodná v rámci kvality a účinnosti a Komisia by mala teda aktívnejším spôsobom podporovať efektívnu prax partnerstva.

3.3.1.1 V súčasnosti prichádza stále viac sťažností na nedostatočnú účasť v štrukturálnych politikách, čo negatívne vplýva na zviditeľnenie, priehľadnosť a účinnosť kohéznej politiky. EHSV sa zaoberal stúpajúcim množstvom sťažností na chýbajúce partnerstvo, ktoré prišli hlavne od organizácií občianskych spoločností nových členských štátov. V tejto oblasti EHSV doporučuje zaviesť Národné ekonomické a sociálne rady alebo podobné inštitúcie, ktoré by mohli autonómnym spôsobom zabezpečiť transparentný a otvorený postup konzultácie a kontroly.

3.3.1.2 Treba si všimnúť, že chýba hodnotenie a zmienka Európskej komisie o základnom princípe – zapojiť hospodárskych a sociálnych partnerov, ako aj ostatné organizácie občianskej spoločnosti. Na základe nedostatočných definícií pravidiel a noriem tak na úrovni Spoločenstva ako i na národnej úrovni, nie je zabezpečená prítomnosť sociálnych partnerov vo všetkých etapách zavádzania štrukturálnych fondov.

3.3.1.3 Európska komisia by mala trvať na posilnení kapacít miestnych a regionálnych činiteľov, územných správnych

celkov a občianskej spoločnosti. Je prekvapujúce, že v právnych úpravách programov ERDF a EAGGF je zmienka iba o posilnení administratívnych síl kvôli správne mu riadeniu napriek tomu, že Komisia vo svojej *Bielej knihe o riadení*⁽⁸⁾ zdôraznila, že občianska spoločnosť nesie v tejto sfére podstatnú zodpovednosť. EHSV výslovne žiada, aby sa počítalo s aktivitami na posilnenie kapacít miestnych a regionálnych hospodárskych a sociálnych činiteľov v rámci každého programu tak ako je to v prípade nariadenia ESF do výšky 2 %, s dôslednejšími finančnými obnosmi, minimálne 5 % z každého programu a aby sa menovite volili hospodárske a sociálne organizácie na technickú pomoc (článok 43).

3.3.1.4 Pre EHSV je pri hodnotení a zavádzaní kohéznej politiky rovnako dôležitá aj kvalita partnerstva. Preto EHSV žiada Komisiu, aby pripravila správu o zavádzaní partnerstva a ponúka svoju pomoc pri získavaní názorov od organizácií občianskej spoločnosti. EHSV žiada Európsky parlament, aby posúdil návrhy právnej úpravy podľa ustanovení o partnerstve. Ak chýba partnerstvo, svedčí to o tom, že orgány Spoločenstva nie sú zainteresované.

3.4 Hlavné úlohy na opätovné určenie európskeho plánu

3.4.1 EHSV súhlasí s návrhom Komisie zaviesť kohéznú politiku primeranú významným strategickým cieľom Európskej únie, hlavne takzvaným procesom z Cardiffu, Luxemburgu, Lisabonu a Göteborgu. Záväzky Európskej charty malých podnikov ako i úvahy o kvalite verejných služieb, ktoré sa opäť potvrdili v Barcelone, musia byť tiež zaradené do diskusie o prioritách. EHSV je súhlasí s naliehavými smermi, ktoré zahŕňajú politické priority a ktoré sú vypracované v partnerstve s členskými štátmi, Výborom regiónov a Európskym hospodárskym a sociálnym výborom.

3.4.2 EHSV by si želal, aby významné orientácie našli odteraz svoje konkrétne uplatnenie v návrhu nariadenia. Nakoniec premyslený výber v prospech výchovy, vzdelávania, nástrojov spoločnosti, založenej na vedomostiach a trvalo udržateľného rozvoja si znovu nachádza konkrétnejšie postavenie v základných hlavných úlohách.

3.4.3 Základné infraštruktúry sú nevyhnutné pre najmenej rozvinuté regióny, aby nahradili ich deficit. Ide tak o dopravu ako i vzdelávacie zariadenia a výskumné ústavy, infraštruktúry na zlepšenie životného prostredia.

3.4.4 Pokiaľ ide o regióny s prírodným znevýhodnením, bolo by vhodné zaviesť trvalú pomoc na zabezpečenie rovnosti šancí a kontinuity európskeho územia.

(7) Stanovisko EHSV na tému „Partnerstvo na zavádzanie štrukturálnych fondov“, Ú. v. EÚ C 10, 14.1.2004, s. 21.

(8) Biela kniha o riadení Európy, KOM(2001) 428 konečné znenie.

3.4.5 V oblasti pomoci podnikom sa EHSV domnieva, že sa treba vyhnúť porušeniu rovnováhy v konkurencii a konštatuje, že táto pomoc je zriedkavo veľmi účinná z dôvodu veľmi dlhého obdobia udeľovania. Úsilie by sa podľa EHSV malo odteraz zamerať na prostredie, ktoré bude vhodné na vytváranie a rozvoj podnikov (vzdelávanie, infraštruktúry, kolektívne aktivity). Pokiaľ ide o pomoc, EHSV súhlasí, okrem horeuvedených výnimiek, s uprednostňovaním rozvoja malých a stredných podnikov ako i s obdobím 7 rokov, počas ktorých sa podnik, ktorý získal finančnú pomoc musí zaviazat', že zachová miesto svojej investície.

3.4.6 EHSV zdôrazňuje, že je dôležité, aby sa posilnili kapacity vo výskume a obnove, lebo sú hybnou silou miestneho rozvoja a nadväzujú na Lisabonské ciele ako je výchova a vzdelávanie. Závery Európskej vrcholnej schôdzky v Lisabone počítajú nakoniec s posilnením kapacít tak v základnej výchove ako i v celoživotnom profesionálnom vzdelávaní.

3.4.7 Kohézna politika by mala podporovať aj posilnenie infraštruktúr v zdravotníctve v najzaostalejších regiónoch a tiež participovať na boji proti prípadom vylúčenia. V tomto zmysle by mohlo šírenie úspešných skúseností v Únii priniesť reálnu pridanú hodnotu Spoločenstvu. V rámci toho by sa mala venovať zvláštna pozornosť osudu skupín na okraji spoločnosti ako sú prisťahovalci alebo etnické skupiny bez zamestnania a bez prístupu k výchove. Viac ako podpory, ktoré sú málokedy účinné by bolo treba rozvíjať prenášanie skúseností počnúc metodami, ktoré sa už osvedčili a podporovať šírenie úspešných skúseností.

3.4.8 Pokiaľ ide špeciálne o problematiku sociálneho zaradenia, EHSV je toho názoru, že je dôležité, aby v aktivitách financovaných prostredníctvom štrukturálnych fondov neexistovala diskriminácia horizontálneho spôsobu a aby štrukturálne fondy nevedli k vytváraniu dodatočných bariér na prístup pre postihnuté osoby. Nakoľko sú štrukturálne fondy základným nástrojom na zníženie a zmiernenie sociálneho vylúčenia a na odstránenie diskriminácie voči postihnutým osobám, členské štáty a Komisia musia z nich urobiť spôsob ktorým by štrukturálne fondy boli využívané ako ekonomický nástroj. Aby sa:

- zlepšil prístup k zamestnaniu pre žiadateľov o zamestnanie a zvýšila sa účasť na trhu práce,
- posilnilo sociálne zaradenie a odstránila diskriminácia,
- zaviedli reformy do oblastí zamestnania, hlavne v prospech postihnutých osôb.

3.4.8.1 V súčasných návrhoch Komisie sa nedostatočne zohľadňuje sociálna zložka. Štrukturálne fondy, hlavne Európsky sociálny fond, musia byť nástrojom pre zamestnanie, ale aj pre európsku stratégiu sociálneho zaradenia pri uprednostňovaní rozvoja pracovných trhov, ktoré sú špecificky orientované na tento účel.

3.4.9 Medzi hlavné úlohy by bolo treba tiež zaradiť koncept vnútorného rozvoja, ktorý musí prejsť čo možno najlepším poznaním území, kde musí byť predpoklad, že budú existovať nástroje na sledovanie, ktoré spájajú všetkých aktérov v rámci miestneho partnerstva. Obzvlášť veľkú pozornosť si zasluhuje situácia vo veľkých metropolách v zmysle návrhu iniciatívy, ktorú nedávno EHSV prijal (?).

3.4.10 Je dôležité, aby nariadenie počítalo s procedúrami na podporu inovácií v aktivitách tak na úrovni metód, ako i na úrovni typov plánovaných operácií. EÚ musí z tohto hľadiska zohrať podstatnú úlohu v podpore a šírení novátorských aktivít v ekonomickej, sociálnej a územnej kohéznej politike a priniesť skutočnú európsku pridanú hodnotu pre pripravené aktivity, zavádzané na miestnej, regionálnej, národnej a medzinárodnej úrovni.

3.5 Do európskej dynamiky zaradiť metódy

3.5.1 Európske procedúry v priebehu rokov uprednostňovali neprirodzený stav, ktorý viedol k veľmi širokej komplexnosti postupov na úkor priehľadnosti a prístupnosti. Už v zavádzaní predprístupovej pomoci sa konštatujú tie isté nedostatky v kandidátskych krajinách. Pri prezentácii, zavádzaní a v cieľoch riadenia štrukturálnych fondov sú podstatné jednoduchosť, hľadanie najkratšej cesty a termínov v nadväznosti na požiadavky na projekty.

3.5.2 Nevyhnutné sú teda radikálne zmeny na zjednodušenie postupov. Nie je ojedinelé, že národné pravidlá sú nadradené nad požiadavky právnych úprav Spoločenstva a vytvárajú problémy, ktoré sa niekedy ťažko prekonávajú v rámci cezhraničných a nadnárodných aktivít. V tejto súvislosti je EHSV znepokojený návrhom Komisie – vynímajúc cieľ 3 a s výhradou, že si ho členský štát žiada – ktorý je zameraný na to, aby sa výber kritérií voliteľnosti vrátil na národnú úroveň a pýta sa na jej dôvod. EHSV na ochranu koherencie tejto politiky žiada, aby sa stanovil spoločný prah kritérií pre voľbu.

3.5.3 **Výber regiónov, ktorých sa to týka:** EHSV vyjadruje zásadný nesúhlas so skutočnosťou, že Komisia vracia výber regiónov, ktoré majú čerpať zo štrukturálnych fondov na členské štáty. Podľa EHSV má tento výber urobiť Komisia spoločne s členským štátom. V rámci toho by sa mala venovať zvláštna pozornosť regiónom so štrukturálnymi a prírodnými nevýhodami, kde by bolo treba, aby sa Európska komisia v širokom rozsahu podieľala na výbere týchto regiónov, aby sa zabezpečil rovnaký prístup na európskej úrovni. Nebolo by napríklad

(?) Ohlásenie iniciatívy EHSV na tému „Metropolity : socio-ekonomické začlenenie pre budúcnosť Európy“, Ú. v. EÚ C 302, 7.12.2004, s. 101.

prirodzené, aby jeden ostrov bol vyhlásený v jednej krajine za voliteľný a jeho sused s tými istými vlastnosťami by nebol voliteľný v inom členskom štáte. Občania by sa teda mohli oprávnené pýtať kde sa pri týchto výberoch nachádza európsky rozmer a európska koherencia.

3.5.4 Definícia hlavných úloh: V tejto oblasti by bolo tiež vhodné, aby bola úloha Európskej únie posilnená takým spôsobom, že sa fondy mohli využívať ako hybná sila na urýchlenie aktivít, ktoré sú zaradené medzi hlavné úlohy EÚ, Lisabonskej stratégie a hlavne medzi významné európske siete.

3.5.4.1 Vo všetkých prípadoch pôjde o to, aby sa zvýšila bdelosť a zabránilo sa vždy prítomnému riziku renacionalizácie politiky štrukturálnych fondov. Metódy zavádzania sa v žiadnom prípade nesmú oslabiť ale naopak musia posilniť európsky rozmer.

3.5.4.2 Vo všeobecnosti sa dokument Komisie o všeobecných ustanoveniach pre tri fondy javí ako veľmi ambiciózný. Ak sa zoberie do úvahy súbor aspektov výskum, obnova, investície do výchovy, informačná spoločnosť, investície do dopravy, životného prostredia bez toho aby sa odporúčali hlavné úlohy, existuje riziko, že sa program nebude môcť realizovať kvôli prostriedkom, ktoré by sa vzhľadom na požiadavky mohli ukázať ako nedostatočné.

3.5.4.3 Podľa EHSV je potrebné, aby sa v texte posilnili odkazy na hlavné úlohy, ktoré treba stanoviť v oblasti argumentov a rozsahu. Toto doporučené bude prevzaté a rozvinuté v zvláštnych stanoviskách, ktoré sa vypracujú v rámci každého fondu.

3.5.5 Kooperácia medzi členskými štátmi, regiónmi a činiteľmi občianskej spoločnosti: EHSV ľutuje, že zavádzaný cieľ koncentruje stratégie a akčné prostriedky na členské štáty. Nie sú dostatočne zdôraznené možnosti zaviesť kooperácie, ktoré by mohli združiť viacero členských štátov, zložka, ktorá by predstavovala základný vklad v rámci Lisabonskej stratégie (Obnova, výchova, veľké siete, šírenie vedomostí). V omnoho širšej miere by bolo teda treba stimulovať podmienky na to, aby bol pružnejší prístup k prostriedkom, ktoré sú potrebné pre rozvoj cezhraničných kooperácií a kooperácií medzi štátmi v omnoho širšej miere.

3.5.5.1 Ak sa zoberie do úvahy naliehavosť a potreba vytvoriť jednotný európsky cieľ zameraný na kooperáciu medzi regiónmi a členskými štátmi, EHSV sa veľmi pozitívne stavia k inštitúcii Európskeho združenia pre cezhraničnú spoluprácu.

3.5.5.2 Je však možné položiť si otázku, či by v praxi nemal byť tento nástroj, prijatý výhradne pre cezhraničnú spoluprácu, presnejšie opísaný hlavne v nadväznosti na požiadavky riadenia projektov, ktoré zasahujú do každého typu kooperácie. Táto obava je prevzatá a rozvinutá v zvláštnom stanovisku o GECT.

3.5.6 Partnerstvo verejný/súkromný sektor: Výbor doporučuje vo svojom znaleckom posudku o partnerstve pri zavádzaní štrukturálnych fondov, aby sa upevnilo partnerstvo verejný/súkromný sektor ako faktor úspechu projektov a ako súbor prínosu legitimity, koordinácie, účinnosti a priehľadnosti. V tejto súvislosti si Výbor kladie otázku o účinkoch zmeny, ktorú vykonala Komisia v oblasti miery spolufinancovania, ktorú by mohli podporiť iba verejné výdavky. Zachovanie tejto požiadavky by spôsobilo iba zníženie, ba čo viac zrušenie súkromnej zložky partnerstiev, čo nezodpovedá záujmu podporovať prínos súkromného sektoru. **EHSV žiada, aby Európska komisia previedla predbežnú analýzu dopadu tohto nového opatrenia. EHSV tiež žiada, aby sa toto pravidlo v žiadnom prípade neuplatňovalo pri aktivitách technickej asistencie v prospech hospodárskych a sociálnych činiteľov takým spôsobom, že pomoc EÚ nebude nadväzovať na pomoc národných úradov. Vlastné fondy organizácií by mali slúžiť ako základ pre intervencie z Európskych štrukturálnych fondov.**

3.5.7 Jednotný fond: V odôvodnení 35 upresňuje návrh nariadenia, že je potrebné zjednodušiť plánovanie a riadenie štrukturálnych fondov a počítať s financovaním operačných programov buď cez ERDF alebo ESF. Táto novinka musí priniesť dôkazy o zlepšení koordinácie a čitateľnosti fondov v regióne, pretože zjednodušuje chod programov. EHSV by bol uprednostnil Jednotný fond pre každú kohéznú politiku, ale to nie je cesta, ktorú uprednostnila Komisia.

3.5.8 Národný strategický rámec: Komisia navrhuje, aby Rada potom ako získa stanovisko Parlamentu prijala celkový strategický dokument pre kohéznú politiku skôr ako začne nové obdobie plánovania. Teda každý členský štát bude musieť pripraviť politický dokument o stratégii rozvoja, ktorý sa prerokuje s Komisiou. EHSV by si prial, aby Európska komisia zabezpečila koordináciu, aby sa členské štáty medzi sebou sústredili na ciele týchto strategických dokumentov a aby ustrážili nadväznosť na tieto spoločné problematiky. V skutočnosti by sa malo zaradiť úvah a stratégií európskeho rozmeru, najmä tých, ktoré prekračujú hranice, podporovať v rámci národných stratégií.

3.5.9 Kontrolný výbor: EHSV v tomto zmysle nesúhlasí s myšlienkou navrhnuť, aby účasť Komisie na schôdzach kontrolných výboroch bola fakultatívna. Naopak si myslí, že občania musia viac vidieť činnosť EÚ a že sa musí posilniť úloha kontrolných výborov namiesto toho, aby sa oslabil tým, že sa vytvorí dodatočná procedúra. Neprítomnosť Komisie ponechá hospodárskych a sociálnych partnerov ako aj ostatné organizácie občianskej spoločnosti osamotených zoči voči administratívam, zatiaľ čo oni dúfajú, že Komisia bude strážiť princíp partnerstva.

3.5.10 Komplementárnosť: EHSV súhlasí s princípom komplementárnosti: za podmienky, že sa bude pružne uplatňovať, to znamená v rámci cieľov a programov a nie od projektu k projektu.

3.5.11 Modulácia sadzieb: EHSV podporuje návrhy zamerané na moduláciu miery účasti na základe geografických nevýhod regiónov, ktorých sa to týka. Navrhuje, aby sa vytvorila možnosť pripočítať zvýšenie nákladov, ktoré sú spojené s kumuláciou nevýhod (napríklad nízka zaľudnenosť vidieckych alebo horských oblastí). Výbor zdôrazňuje, že tieto regióny, poznačené nízkou hustotou obyvateľstva sa stále potýkajú s trvalými nevýhodami prírodného okolia, stále spadajú do hlavných cieľov štrukturálnej politiky. „Regionálna politika ako politika vidieckeho rozvoja musia zohľadňovať tento aspekt v spôsoboch ich zavádzania, hlavne tak, že budú navrhovať mieru spolufinancovania, ktorá zohľadní tieto tlaky“⁽⁸⁾.

**3.5.12 Decentralizované riadenie kvôli väčšej operatív-
nosti:** EHSV si myslí, že stále prenášanie aktivít na členské štáty a miestne úrady je veľmi riskantné na jednej strane a na druhej strane sa stráca čitateľnosť aktivity EÚ. Navrhuje teda, aby sa zaviedli výkonné agentúry s dočasným poslaním, s ktorými by sa malo počítať predovšetkým pre kandidátske krajiny. Jednou z ich úloh by mohlo byť, aby favorizovali testovanie najlepších výkonov a najlepších výsledkov a aby podporili ich šírenie. V každom prípade by občan mal viac vidieť a rozpoznať činnosť EÚ. Prítomnosť predstaviteľov EÚ a miestnych úradov, ktoré konajú v ich mene by bola najkonkrétnejším prejavom tejto viditeľnosti. Mala by väčší význam ako vystavenie panelov so symbolmi alebo málo zrozumiteľnými akronymami európskych nástrojov.

3.5.13 Metóda globálnych subvencií na podporu: EHSV sa teší, že návrh nariadenia potvrdzuje procedúru globálnych subvencií pre inštitúcie v teréne. Táto metóda je veľmi vhodná najmä pre aktivity v prospech mikropodnikov. Je veľmi rád, že Komisia zohľadnila jeho požiadavku zameranú na zmiernenie pravidiel o udelení týchto globálnych subvencií. Lutuje však, že jeho návrh na minimálny strop 15 % na intervencie tohto typu nebol prevzatý aj keď sa dokázala jeho účinnosť. Preto znova opakuje svoju požiadavku.

3.5.14 EÚ musí všade, kde je to možné posilniť svoju viditeľnosť, aby jej intervencie mali európsky rozmer. Ide o to, aby sa za pomoci európskych partnerstiev rozvíjali priority a metódy, ktorými sa musí dosiahnuť väčšia účinnosť. Úspech kohéznej politiky spočíva tak v transferoch obnosu z fondov ako i v definovaní hlavných úloh a kvality pracovných metód. Solidarita nemá význam pokiaľ nie je doprevádzaná spoluprácou.

3.5.15 Hodnotenie: V oblasti vyhodnocovania programov trvá EHSV na tom, aby išlo predovšetkým o vyhodnotenie kvality dopadu programov viac ako o vyhodnotenie účtovníctva a administratívy, tak ako sa to vo väčšine prípadov dnes robí. Na tomto vyhodnocovaní sa musia podieľať predovšetkým činitelia občianskej spoločnosti.

3.5.16 V návrhu nariadenia sú členské štáty zodpovedné za to, aby si „zaobstarali ľudské a finančné zdroje, potrebné na vykonanie hodnotení“, ale okrem toho musia vypracovať „v rámci konvergencie plán hodnotenia, zameraný na zlepšenie riadenia operačných programov a ich kapacity v oblasti hodnotenia“ (článok 46 ods. 1). Komisia poveruje členské štáty, aby zabezpečili výkonnú kontrolu programov je jedna vec. Komisia by zároveň mala využiť svoje pevné postavenie na právo stále kontrolovať využívanie štrukturálnych a kohéznych fondov v členských štátoch. Ak sa zohľadnia časté problémy v priebehu procesu, ktoré sa zistili, tak je EHSV toho názoru, že ak Komisia nebude zapojená do vyhodnocovania, môže to viesť iba k takým situáciám, ktoré poškodia záujem všetkých.

3.5.17 Zrušenie neinvestovaných úverov: EHSV má pochybnosti o užitočnosti pravidla „N + 2“, ktoré spočíva v tom, že sa zrušia neinvestované úvery dva roky po plánovanom období. Skúsenosť ukazuje, že národné úrady, aby sa tomu vyhli, sa pokúšajú urýchlene rozhodnúť o pochybných projektoch niekedy za tichej účasti Európskej komisie. EHSV sa domnieva, že pre EÚ musí byť prísne hodnotenie projektov v rámci stanovených cieľov pravidlom a jediným permanentným pravidlom. EHSV potvrdzuje, že je nevyhnutné viac dbať na to, aby sa nevyčerpané obnosy opäť dostali v požadovaných termínoch do obehu ako aby sa náhlivo využívali a nadmieru iniciovali pod hrozbou úradného uvoľnenia.

3.5.18 Okrem toho viacero správ Dvora účtovníkov potvrdzuje, že členské štáty nie sú schopné využiť získané fondy. V budúcnosti sa bude treba sústrediť na nové členské štáty. Je nutné zohľadniť tieto údaje a podporovať zodpovedajúce opravné aktivity.

3.5.19 Nové audítorské úrady: Zdá sa, že tím, že sa vytvoril audítorský úrad, posilnili sa aj kontrolné štruktúry. Okrem už existujúcich úradov sa posilnili správne orgány (článok 59) a úrady, ktoré vydávajú certifikáty (článok 60). Návrh nariadenia počíta s tým, že bude treba vytvoriť stratégiu auditu (článok 61 ods. 1 písm. c)): „audítorský úrad predloží Komisii do šiestich mesiacov, nasledujúcich po schválení operačného programu, stratégiu auditu, ktorá bude zahŕňať inštitúcie, ktoré pristúpia k auditom (...), pracovnú metodológiu, metódu porovnávania so vzorkou (...)“. Navyše bude treba vypracovať každý rok a pre každý operačný program stanovisko, ktorého obsah bude mať blízko k vyhláseniu

⁽⁸⁾ Stanovisko EHSV na tému „II. pilier PAC: výhľady na prispôbenie politiky rozvoja vidieckych území (závery konferencie v Salzburgu“, Ú. v. EÚ C 302, 7.12.2004, s. 53.

o konečnej platnosti. Nakoniec podľa článku 61 ods. 1, „audítorský úrad dodá po ukončení operačného programu vyhlásenie, ktoré potvrdzuje platnosť žiadosti o vyplatenie zostatku (...) spolu so správou o konečnej kontrole“. EHSV znovu predkladá svoje doporučenia, aby sa ciele auditu pri plnení programov opäť sústredili na aspekty kvality a nie iba kvantitu. Okrem toho EHSV opäť lútuje, že sa návrh obracia na úrady národného auditu, čo opäť raz znamená nezainteresovanosť Únie vo vzťahu k jej kompetenciám. EHSV očakáva stanovisko Dvora európskych účtovníkov k tomuto návrhu a želá si v každom prípade, aby nadväzovalo na každý cieľ zavádzaného auditu.

4. Rezerva v kvalite/výkone a rezerva pre prípad neočakávanej udalosti

4.1 EHSV podporuje tieto návrhy, ktoré sa nachádzali v jeho znaleckom posudku o „Ekonomickej a sociálnej kohézii: hospo-

dárska súťaž regiónov, správa a kooperácia“⁽⁹⁾. EHSV je však toho názoru, že tieto ustanovenia by mali byť lepšie začlenené a definované podľa návrhov, ktoré už vydal, a to:

- pokiaľ ide o rezervu v kvalite a výkone: rozšíriť kritéria právomocí v prospech analýzy ekonomického a sociálneho dopadu dosiahnutých výsledkov a nie v prospech kvantity a administratívy. Z tohto hľadiska by bolo dôležité zobrať do úvahy ako kritérium aj zavádzanie *Lisabonskej stratégie* v zmysle doporučení Wima KOKA,
- pokiaľ ide o rezervu v prípade nepredvídanej okolnosti, EHSV podporuje návrh Komisie za podmienky, že nariadenie bude výslovne počítať so zapojením hospodárskych a sociálnych činiteľov. EHSV trvá na tom, aby sa spracovanie hospodárskych a sociálnych dopadov veľkých zlúčení (rozšírenie, globalizácia, zavedenie nových technológií) v štrukturálnych fondoch prednostne zohľadňovalo.

V Bruseli 6. apríla 2005

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

⁽⁹⁾ Ú. v. EÚ C 10, 14.1.2004, s. 88, bod 3.8.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Rady, ktorým sa zriaďuje Kohézny fond“

KOM (2004) 494 v konečnom znení – 2004/0166 (AVC)

(2005/C 255/17)

Rada sa 1. decembra 2004 rozhodla prekonzultovať podľa článku 262 zmluvy o založení Európskeho spoločenstva s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k navrhovanej téme.

Odborná sekcia pre hospodársku a menovú úniu a hospodársku a sociálnu súdržnosť, ktorá bola poverená prípravou návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 18. marca 2005. Spravodajca bol Francisco João Silva.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 416. plenárnom zasadnutí 6. – 7. apríla 2005 (schôdza zo 6. apríla) 120 hlasmi za, 0 hlasmi proti, pričom 10 sa hlasovania zdržalo, nasledujúce stanovisko:

1. Úvod – pôvod a hlavné ciele Kohézneho fondu

1.1 Podľa ustanovení Maastrichtskej zmluvy bol Kohézny fond založený v roku 1993 ako „finančný nástroj súdržnosti“ a formálne mu bol pridelený štatút „fondu“ Spoločenstva nariadením č. 1164/94 zo 16. mája 1994⁽¹⁾, zmeneným a doplneným nariadeniami č. 1264/99 a 1265/99, obe z 21. júna 1999⁽²⁾.

1.2 Kohézny fond bol založený aby pomohol členským štátom, ktorých hrubý národný produkt bol pod úrovňou 90 % priemeru Spoločenstva, pričom toto percento bolo stanovené podľa trojročného základu od doplnenia v roku 1999, čo spôsobilo, že len štyri členské štáty si mohli nárokovať pomoc z Kohézneho fondu: tri krajiny z druhej vlny rozšírenia EÚ, t. j. Španielsko, Grécko a Portugalsko, a Írsko.

1.3 Nariadenie č. 1164/94 stanovovalo, že Kohézny fond pomáha konsolidovať ekonomickú a sociálnu súdržnosť v rámci Spoločenstva, pričom poskytuje podporu pre projekty v nasledujúcich oblastiach:

- životné prostredie,
- transeurópske siete a dopravná infraštruktúra a
- prípravné štúdie a technická podpora opatrení vzťahujúcich sa na projekty, ktoré sú oprávnené žiadať podporu.

2. Vplyv Kohézneho fondu od počiatkov až do súčasnosti

2.1 Príspevok štrukturálnych fondov, a konkrétne Kohézneho fondu, je viditeľný i merateľný v oblasti dosahovania cieľa „konvergenzie“ v štyroch spomínaných štátoch, ktoré tento fond do dnešného dňa využívali.

2.2 Napríklad „hustota diaľničných sietí v týchto štyroch krajinách sa zvýšila z 20 % pod priemerom Spoločenstva v roku 1991 na 10 % nad priemerom v roku 2001“⁽³⁾.

⁽¹⁾ Ú. v. ES L 130, 25.5.1994, s. 1.

⁽²⁾ Ú. v. ES L 161, 26.6.1999, s. 57.

⁽³⁾ Oznámenie Komisie „Tretia správa o hospodárskej a sociálnej kohézii“ KOM(2004) 107.

2.3 Pokiaľ sa ale naďalej zaoberáme systémom dopravnej infraštruktúry, podobné zlepšenie nenastalo v oblasti modernizácie železničnej dopravy a hustoty pokrytia železničnou sieťou v štyroch kohéznych krajinách, ktoré naďalej predstavuje len 55 % priemeru EÚ.

2.4 Taktiež bolo poznamenané, že investície do dopravnej infraštruktúry podporované Kohéznym fondom sú kľúčovým faktorom na zatriktívnenie regiónov, ktoré profitujú z podpory z Kohézneho fondu, čo sa prejavuje prudkým rozmachom hospodárskej aktivity so všetkým prínosom, ktorý takýto rozmach so sebou prináša, ako napríklad prírastok produktivity a zvyšovanie reálnych miezd miestneho obyvateľstva.

2.5 Súčasná štúdie zároveň poukazujú na skutočnosť, že príspevky štrukturálnych fondov všeobecne, a konkrétnejšie Kohézneho fondu, môžu mať pozitívny vplyv na prítiahnutie podnikov, prinášajúc tak podstatnú zložku výskum a vývoj (R & D) do týchto regiónov, čo sa nemôže neprejavovať ako stimul pre trvalo udržateľný rast v celej Európe.

2.6 Nárast HDP na obyvateľa v týchto štyroch členských štátoch v období rokov 1994 – 2001 (reálne v priemere 3 %) bol o viac než jedno percento vyšší než priemerný ročný rast v ostatných krajinách EÚ⁽⁴⁾.

3. Nový návrh nariadenia Rady, týkajúci sa Kohézneho fondu, predložený Komisiou v roku 2004 – Všeobecné poznámky

3.1 Rozšírenie Európskej únie z doterajších 15 na 25 štátov 1. mája 2005 (celkový počet štátov by mal stúpnuť na 27 v blízkej budúcnosti, spolu s Bulharskom a Rumunskom, ktoré tiež budú dostávať podporu z Kohézneho fondu) si vyžaduje vážnu diskusiu, a to ako v kvalitatívnej (prioritný výber), tak i v kvantitatívnej otázke (peniaze vyčlenené na fondy Spoločenstva), o dôležitosti metód využívaných na dosiahnutie troch kľúčových cieľov štrukturálnych fondov: „konvergenzie“, „regionálnej konkurencieschopnosti a zamestnanosti“ a „Európskej teritoriálnej spolupráce“.

⁽⁴⁾ Pozri poznámku pod čiarou 3.

3.2 Takáto debata je o to súrnejšia, že súčasné pristúpenie 10 nových členských štátov, s nižším HDP ako v EÚ 15, nás postavilo pred ešte väčšie výzvy pri našich snahách o dosiahnutie cieľa „konvergencie“, na dosiahnutie ktorého Kohézny fond spolu s ERDF a ESF vyvinutý.

3.3 Preto Komisia sústreďuje približne 264 miliárd EUR (78 % celkového rozpočtu pre európske rozvojové programy) na cieľ „konvergencie“. Z toho na Kohézny fond pripadá zhruba 63 miliárd EUR, čo predstavuje oproti rozpočtu fondu na roky 2000 – 2006 podstatný nárast približne 18 miliárd EUR.

3.4 Pri zohľadnení týchto faktov hodnotí EHSV iniciatívu Komisie pripraviť nové pravidlá a nariadenia pre Kohézny fond na roky 2007 – 2013, čím vytvorí nový právny rámec pre európsku kohéznu politiku, ako pozitívnu.

3.5 V časovom rámci, pre ktorý je súčasná revízia pravidiel pre štrukturálne fondy plánovaná, by podľa najnovších štatistík mali profitovať z podpory z Kohézneho fondu Portugalsko, Grécko, 10 nových členských štátov posledného rozšírenia a, od okamžiku, kedy pristúpia k EÚ, aj Bulharsko a Rumunsko.

3.6 Čo sa týka návrhu nariadenia o Kohéznom fonde, ktoré má nahradiť nariadenie Rady (ES) č. 1194/94, EHSV podporuje základný princíp tohto návrhu zameraný iba na uvedenie hlavných cieľov a hlavných usmernení pre využívanie a prístup ku Kohéznejmu fondu, pričom všetky ostatné aspekty potrebné na to, aby bol fond funkčný, ako napríklad základné princípy, definície úloh a ich rozdelenie medzi členské štáty a Komisiu, pravidlá finančného manažmentu, audit a pravidlá kontroly, toto všetko by malo byť zahrnuté vo všeobecnom nariadení, ktoré sa bude uplatňovať na všetky štrukturálne fondy.

3.7 V tomto ohľade označuje Kohézny fond **novú koncentráciu kohéznej politiky Spoločenstva na malý počet vybraných priorit odvodených zo záväzkov a stratégie ustanovenej v Lisabone** v roku 2000 (prístup založený viac na konkurencieschopnejšej ekonomike založenej na prístupe zakladajúcom si na vedomostiach a sociálnej súdržnosti) **a priorit vytýčených v Göteborgu** v roku 2001 (zdôraznenie potreby ochrany životného prostredia a vytvorenia modelu trvalo udržateľného rozvoja).

4. Nový návrh nariadenia Rady, týkajúci sa Kohézneho fondu, predložený Komisiou v roku 2004 – Konkrétne poznámky

4.1 Napriek tomu, že výbor akceptuje, že zjednotenie pravidiel a postupov v štrukturálnych fondoch je vhodným opatrením na riadenie fondov, pričom jedným z pozitívnych bodov je napríklad pravidlo umožňujúce využívanie prostriedkov Kohézneho fondu spolu s prostriedkami ERDF, čo predstavuje výnimku z pravidla, že každý program môže byť financovaný len z jedného fondu, EHSV pociťuje potrebu poukázať na skutočnosť, že toto zjednotenie by mohlo mať za následok, že by sa na Kohézny fond vzťahovali určité pravidlá, ktoré vyvolávajú zjavný nesúhlas.

4.2 EHSV má preto značné výhrady k prínosu prvotného uplatňovania pravidla „n+2“ na Kohézny fond. Tieto obavy sú všeobecne uvedené v stanovisku EHSV k návrhu nariadenia Rady, ktorým sa ustanovujú všeobecné ustanovenia platné pre štrukturálne fondy (°).

4.3 Pozitívnym signálom je, ako je uvedené v článku 1 ods. 1, že Kohézny fond je teraz zameraný na posilnenie **územnej súdržnosti**, rovnako ako hospodárskej a sociálnej súdržnosti, pričom pokrýva regióny s HDP na obyvateľa nižším ako 75 % priemeru Spoločenstva (EÚ 25).

4.4 Dôležitosť tohto nového aspektu je ľahko viditeľná, keďže rozšírenie Európskej únie z 15 na 25 štátov nevedlo len k približne 12,5 percentnému poklesu priemerného príjmu na obyvateľa, ale zároveň stúplo percento obyvateľstva žijúceho v menej rozvinutých oblastiach z 20 % na 25 %.

4.5 V desiatich členských štátoch, ktoré pristúpili k EÚ v roku 2004 žije približne 92 % obyvateľstva v regiónoch kde HDP na obyvateľa predstavuje menej než 75 % priemeru Spoločenstva (EÚ 25) (°).

4.6 V návrhu nariadenia sú opatrenia na posilnenie súdržnosti Spoločenstva súčasťou rozsiahlych krokov na **podporu trvalo udržateľného rozvoja**.

4.6.1 Toto dokazuje aj článok 2 ods. 3, ktorý uvádza nasledujúce oblasti rozvoja:

- efektívne využívanie energie a obnoviteľných zdrojov energie, ako súčasť environmentálnych opatrení,
- železničná, riečna a námorná doprava, systémy intermodálnej dopravy a čistejšej mestskej dopravy, ako súčasť dopravných opatrení.

4.7 Hoci tento aspekt nie je uvedený explicitne, výbor sa domnieva, že efektívne rozdeľovanie prostriedkov Kohézneho fondu na investície v oblasti zlepšovania využívania tradičných zdrojov energie a zvyšovania podielu obnoviteľných zdrojov energie pomôže znížiť energetickú závislosť kohéznych krajín. Tieto krajiny v súčasnosti importujú okolo 80 % energie, ktorú spotrebujú, hoci 10 nových krajín je menej závislých na zásobovaní energiou zvonku.

4.8 Tieto príklady by však nemali spôsobiť, že spustíme zo zreteľa skutočnosť, že si podpora trvalo udržateľného rozvoja v Európe vyžaduje urgentné uplatňovanie kohéznej politiky aj vo vidieckych oblastiach. Preto by tento sektor nemal byť vynechaný z poľa pôsobnosti Kohézneho fondu. Toto by malo ďalekosiahle a zničujúce následky v oblastiach pomoci poskytovanej inými fondmi na dosiahnutie cieľov SPP.

(°) CESE 389/2005.

(°) Oznámenie Komisie „Tretia správa o hospodárskej a sociálnej kohézii“ KOM(2004) 107.

4.9 S ohľadom na skutočnosť, že konsolidácia rozpočtu je jedným z kľúčových prvkov konvergencie a konsolidovaného rastu európskej ekonomiky však EHSV má určité výhrady týkajúce sa možnej neflexibility v uplatňovaní podmienených ustanovení o „rozsiahlom vládnom deficite“ na hlavné ciele Kohézneho fondu, tak, ako je to uvedené v článku 4 predloženého návrhu.

4.10 Takáto neflexibilita môže mať skutočne ničivý vplyv v otázke efektívneho rozdeľovania zdrojov Kohézneho fondu: pridelovanie týchto zdrojov je podmienené odstránením rozsiahleho deficitu, jednou z možných príčin takéhoto deficitu však môže byť i snaha národnej vlády odstrániť hospodárske, sociálne a územné rozdiely.

4.11 Preto je potrebné mať na pamäti, že udržiavanie verejného deficitu v rozumných medziach neznamená, že príslušným členským štátom sa podarilo odstrániť rozdiely na hospodárskej, sociálnej a teritoriálnej úrovni.

5. Závbery a odporúčania

5.1 EHSV vo všeobecnosti víta návrh nariadenia Rady o Kohéznom fonde, spolu s prispôbením postupov, ktoré budú aplikované na Kohézny fond všeobecným pravidlám vytvoreným pre ostatné štrukturálne fondy.

5.2 Rozhodnutie zväčšiť rozsah Kohézneho fondu tak, aby zahŕňal aj rozvoj infraštruktúrnej politiky, ktorá reaguje na hlavné environmentálne problémy, ako napríklad podpora projektov „čistej“ mestskej dopravy, je tiež hodnotené pozitívne.

5.3 S ohľadom na rýchlejšie a efektívnejšie dosiahnutie cieľa „konvergencie“ EHSV odporúča, aby Komisia spolupracovala s členskými štátmi v snahe uistiť sa, že ich operačné programy zabezpečujú výkonné, zosúladené pridelovanie zdrojov z ERDF a Kohézneho fondu tak, aby v príslušnom členskom štáte, ktorý túto podporu poberá, bola národná konvergencia sprevádzaná aj regionálnou konvergenciou.

5.4 Ako súčasť analýzy výhod a možných nevýhod paktu stability a konvergencie žiada EHSV Komisiu, aby dôkladne prehodnotila podmieňovacie ustanovenie o „rozsiahlom vládnom deficite“ vo vzťahu k cieľom členských štátov poberajúcich pomoc z Kohézneho fondu. Je potrebné mať na pamäti, že toto ustanovenie sa nesmie uplatňovať tak, aby hatilo rozdeľovanie zdrojov Kohézneho fondu určených na dosiahnutie cieľa „konvergencie“.

5.5 Nakoniec, ako je uvedené v stanovisku k návrhu nariadenia Rady, ktorým sa ustanovujú všeobecné ustanovenia platné pre štrukturálne fondy (^(?)), EHSV zastáva názor, že Kohéznemu fondu by malo byť pridelených viac zdrojov, najmä keď vezmeme do úvahy, že efekt nárastu zdrojov fondu zanikne v náraste počtu členských štátov, ktoré budú po poslednej vlne rozšírenia môcť profitovať z tohto fondu.

V Bruseli 6. apríla 2005

Predsedníčka
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Anne-Marie SIGMUND

(?) CESE 389/2005.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o Európskom fonde regionálneho rozvoja

KOM(2004) 495 v konečnom znení – 2004/0167 (COD)

(2005/C 255/18)

Rada Európskej únie sa 21. decembra 2004 podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva rozhodla konzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k navrhovanej téme.

Odborná sekcia pre hospodársku a menovú úniu, hospodársku a sociálnu súdržnosť, ktorá bola poverená prípravou prác výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko dňa 18. marca 2005. Spravodajcom bol pán Matoušek.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 416. plenárnom zasadnutí konanom v dňoch 6. a 7. apríla 2005 (na schôdzi zo 6. apríla) nasledujúce stanovisko 123 hlasmi za, 1 hlasom proti a 4 sa zdržali hlasovania:

1. Predslov

1.1 Toto stanovisko bolo vypracované v celkovom kontexte diskusie k stanovisku EHSV k nariadeniu o všeobecných ustanoveniach⁽¹⁾ a súvisí aj s ďalšími stanoviskami výboru k nariadeniam o Kohéznom fonde⁽²⁾, o Európskom zoskupení cezhraničnej spolupráce (EGCC), o Európskom sociálnom fonde⁽³⁾ a o Európskom poľnohospodárskom fonde pre rozvoj vidieka (EAFRD)⁽⁴⁾.

1.2 Toto stanovisko reflektuje dopad zmien vo svetovej ekonomike, dramaticky sa zvyšujúcej konkurencie na svetových trhoch a výziev, pred ktorými stojí Európska únia. Vychádza z naliehavej potreby využiť všetky možné prostriedky na dosiahnutie takého postavenia EÚ vo svete, ktoré by zodpovedalo európskemu potenciálu. Uvedomuje si potrebu zmobilizovať všetky významné zdroje v krátkom alebo stredne dlhom období, aby sa zvýšila kapacita nových členských štátov ako integrálnej súčasti európskej ekonomiky a spoločnosti vrátane skrytej sily regionálnych štruktúr. Znamená to zvýšenie tempa pokroku smerom k dosiahnutiu vyššieho stupňa skutočnej konvergenencie ekonomík v súčinnosti s celkovou ekonomikou Únie. Politika súdržnosti a jej nástroje aktívne rešpektujúce hlavné ciele rozvoja EÚ, založené na trvalo udržateľnom rozvoji a kvalitnom európskom sociálnom modeli by mali preto nadobúdať čoraz väčší význam.

2. Zhrnutie

2.1 Tento dokument obsahuje najprv stručný opis výziev, ktorým čelí európska kohézna a štrukturálna politika, potom uvádza niekoľko všeobecných poznámok a poskytuje súhrn navrhovaného nariadenia.

2.2 V záverečnej časti sa výbor detailnejšie vyjadruje k jednotlivým článkom návrhu nariadenia. Výbor vo všeobecnosti víta široko poňatý prístup Komisie k navrhovaným opatreniam a vyvodzuje najmä tieto závery:

2.2.1 Výbor víta fakt, že aktivity, ktoré bude fond podporovať, sa sústreďujú na priority Európskej únie, ktoré boli definované na summitoch v Lisabone a v Göteborgu.

2.2.2 Výdavky na výstavbu a renováciu bytov, ktoré sa viažu na obnovu a rozvoj, by mali byť povolené.

2.2.3 Výskum a technologický vývoj, inovácie a podnikateľský duch by mali dostať vysokú prioritu, predovšetkým na podporu rozvoja malých a stredne veľkých podnikov (MSP).

2.2.4 Udržateľný cestovný ruch, verejná doprava a obnoviteľná energia, to sú tiež veľmi dôležité oblasti.

2.2.5 Inovácie by sa mali chápať zo širšieho hľadiska tak, že treba podporovať rozvoj a používanie informačnej a komunikačnej technológie.

2.2.6 Návrhy na podporu európskej územnej spolupráce sú vítané a mali by sa ďalej rozpracovať.

2.2.7 Opatrenia, ktoré sa týkajú mestských oblastí a súmestí, by mali vyslovene uľahčovať užšiu spoluprácu medzi mestami Spoločenstva.

2.2.8 Mali by sa podporovať vidiecke oblasti v tom, aby sa dosiahla väčšia diverzifikácia.

2.2.9 Nariadenia by mali výslovne umožňovať, aby sa v oblastiach s prírodnými znevýhodneniami, v najodľahlejších regiónoch, ako aj na ostrovoch (vrátane malých ostrovných štátov), ktoré majú svoje špecifické problémy, mohli aplikovať plnohodnotné konvergenčné programy.

⁽¹⁾ KOM(2004) 492 v konečnom znení – 2004/0163 (AVC), CESE 389/2005

⁽²⁾ KOM(2004) 494 v konečnom znení – 2004/0166 (AVC), CESE 390/2005

⁽³⁾ KOM(2004) 493 v konečnom znení – 2004/0165 COD, CESE 250/2005

⁽⁴⁾ KOM(2004) 490 v konečnom znení – 2004/0161 (CNS), CESE 251/2005

3. Všeobecné poznámky

3.1 Vo svojej Tretej správe o hospodárskej a sociálnej súdržnosti⁽⁵⁾ sa Komisia zmieňovala o výzvach, ktorým čelí Únia pri zmiernovaní rozdielov a v súvislosti s rozširovaním. Obzvlášť si všímala nasledujúce body:

- nízku účasť na ďalšom vzdelávaní v menej rozvinutých regiónoch s výrazne nižším podielom v nových členských krajinách,
- veľké rozdiely vo výdavkoch na výskum a vývoj (V&V),
- pretrvávajúce rozdiely medzi regiónmi, čo sa týka prístupu k informačným a komunikačným technológiám (IKT),
- potreba naďalej udržať vysokú rýchlosť rastu, predovšetkým v nových členských štátoch,
- neúmerne vysoký podiel priamych zahraničných investícií, ktoré idú do hospodársky silnejších regiónov,
- oveľa nižšia zamestnanosť než stanovujú ciele Lisabonskej stratégie.

3.2 EHSV síce privítal správu aj pozitívny prínos štrukturálnych fondov, ale uvedomuje si, že „aj naďalej pretrvávajú veľmi veľké rozdiely čo sa týka prosperity a ekonomickej výkonnosti“. Výbor súčasne upozorňuje, že „podstatné zväčšenie vnútorného trhu v dôsledku rozšírenia prináša nové možnosti“, ale zároveň vedie k väčším rozdielom⁽⁶⁾.

3.3 Je preto potrebná reforma, ktorá by sa zamerala na vyššie popísané rozdiely, ktorá by čelila špecifickým problémom súvisiacim s rozšírením, a ktorá by zrýchlila plnenie cieľov Lisabonského programu, a síce dosiahnuť lepšiu konkurencieschopnosť, viac a lepších pracovných miest, sociálne začlenenie sa a zachovanie životného prostredia. Výbor zdôrazňuje, že nariadenie by malo zreteľne objasňovať sústredenie sa na tieto ciele, a že rozsah činností popísaných pod hlavičkou rôznych priorít by sa mal chápať ako zoznam alebo súhrn nástrojov, ktorý budú regióny a členské štáty používať na tvorbu programov, ktoré zvýšia dlhodobý rast a posilnia konkurencieschopnosť

3.4 Ako už bolo povedané v predslove, toto stanovisko sa vypracováva v kontexte so stanoviskom EHSV k nariadeniu o všeobecných ustanoveniach⁽⁷⁾. To detailne komentovalo súvislosti a potrebu posilniť zainteresovanosť sociálnych a ekonomických partnerov⁽⁸⁾. Sociálni partneri ako aj ďalšie organizácie občianskej spoločnosti by sa mali zúčastňovať všetkých stupňov prípravy a uskutočňovania programu a mali by mať plné právo na monitorovacie výbory. Spomenuté stanovisko tiež tvrdí, že Komisia by mala podporovať efektívne partnerstvá. Výbor je presvedčený, že ak majú byť tieto partnerstvá čo najefektívnejšie, potom by sa ich rozhodnutia mali aj rešpektovať. V spomenutom stanovisku predložil výbor aj svoj názor týkajúci sa „nových priorít“⁽⁹⁾, ktoré musia reagovať na problémy nastolené rozšírením. Toto stanovisko zohľadňuje spomenuté priority, nakoľko sa vzťahujú k jednotlivým nariade-

niam o Európskom fonde regionálneho rozvoja. Výbor už vyslovil svoj celkový názor, že kohézna politika by mala disponovať dostatočnými prostriedkami, aby mohla plniť svoje ciele. Existujú navyše styčné body, ktoré sa týkajú ako „starých“, tak aj „nových“ členských štátov.

3.4.1 V prvom rade je to problém obmedzených zdrojov a ich optimálneho umiestnenia vzhľadom na absorpčnú kapacitu nových členov (vzhľadom na ich schopnosť podieľať sa na spolufinancovaní) a regiónov a oblastí s veľkými extrémami a chudobou.

3.4.2 Ďalej je to problém „štatistického efektu“ a „fázovo posunutého“ postupného vyradovania, ktorý sa stáva výzvou pre „staré“ členské štáty, ale implicitne aj pre terajšie nové členské štáty po ďalšom rozšírení EÚ v roku 2007, keďže sa musia prispôbiť tomu, že niektoré ich regióny môžu stratiť oprávnenosť na pridelenie prostriedkov.

3.4.3 S tým sa spájajú aj otázky, aké metódy sa majú použiť na výpočet ukazovateľov výkonnosti (hrubý domáci produkt – HDP), podľa ktorých by aj novým členským štátom mohlo hroziť, že stratia oprávnenie získavať príspevky, obzvlášť z Európskeho fondu regionálneho rozvoja (European Regional Development Fund – ERDF). Eurostat má k dispozícii len úplné regionálne údaje za uvedené tri roky 2000–2002, čo by mohlo spôsobiť ťažkosti tým regiónom, ktorých podiel na hrubom národnom dôchodku EÚ (HND) klesá.

3.5 Mnohé ďalšie stanoviská EHSV, ktoré sú už k dispozícii alebo sa práve pripravujú, či už k politickým a hospodárskym stratégiám EÚ, k priemyselným a štrukturálnym zmenám, k výskumu a vývoju (V&V) a k inováciám, alebo k rozvoju cestovného ruchu, k problémom mestských aglomerácií, k infraštruktúre, k znevýhodneným a najodľahlejším regiónom atď. majú regionálny aspekt a aspekt súdržnosti. Niektoré z nich by sa v dôsledku rozšírenia mali prehodnotiť. Rozšírenie smerom na východ prináša so sebou príležitosti a výzvy celkom iného druhu v porovnaní s predchádzajúcimi rozšíreniami.

4. Súhrn návrhu nariadenia

4.1 Navrhované nariadenie stanovuje „úlohy Európskeho fondu regionálneho rozvoja“ (ERDF).

4.2 Definovaným cieľom fondu je prispievať k financovaniu aktivít na odbúranie regionálnych rozdielov, a tým napomáhať plniť ciele Spoločenstva, ktorými sú posilňovanie konkurencieschopnosti, vznik nových pracovných miest a trvalo udržateľný rast. Pôsobnosť fondu zahŕňa výnosné investície, infraštruktúru, ďalšie rozvojové iniciatívy a technickú pomoc. Fond sa pri svojej podpore sústreďuje na tematické priority „konvergencia“, „regionálna konkurencieschopnosť a zamestnanosť“ a „európska územná spolupráca“.

⁽⁵⁾ Tretia správa o hospodárskej a sociálnej súdržnosti – Nové partnerstvo pre súdržnosť, KOM(2004) 107 v konečnom znení.

⁽⁶⁾ Stanovisko EHSV k Tretej správe o hospodárskej a sociálnej súdržnosti, Ú. v. C 302, 7.12.2004, str. 60

⁽⁷⁾ CESE 389/2005.

⁽⁸⁾ CESE 389/2005, bod 3.3.

⁽⁹⁾ CESE 389/2005, bod 3.4.

4.2.1 V rámci cieľa „konvergencia“ sa podľa navrhovaného nariadenia ERDF sústreďí na podporu udržateľného rozvoja tým, že zmobilizuje a posilní vnútorný potenciál. Ďalej sa v navrhovanom nariadení uvádza rozsah aktivít, ktoré sa majú podporovať. Zahŕňajú výskum a vývoj technológií, rozvoj informačnej spoločnosti, udržateľnú výrobu a životné prostredie, podporu turizmu, investície do dopravy, zlepšenie bezpečnosti a efektívnosti dodávky energie, investície do vzdelania, vďaka ktorým sa regióny stávajú atraktívnejšími, zlepšenie zdravotníctva, čím sa prispieva k ekonomickému rozvoju a pomoc malým a stredne veľkým podnikom (MSP), aby sa vytvorili nové pracovné miesta.

4.2.2 V rámci cieľa „regionálna konkurencieschopnosť a zamestnanosť“ navrhované nariadenie usmerňuje pomoc predovšetkým na inovácie a do ekonomiky založenej na vedomostiach. Menovite zvyšovaním regionálnych kapacít pre výskum a technologický rozvoj (V&TR) a pre inovácie, ktoré priamo súvisia s cieľmi regionálneho hospodárskeho rozvoja, posilňovaním inovácií v MSP, podporou ekonomického využívania nových myšlienok a vytváraním nových finančných nástrojov a podporných centier („liahní“) pre začínajúce firmy, ktoré intenzívne uplatňujú najnovšie poznatky. Ďalej sa venuje pozornosť environmentálnym rizikám a ich prevencii vrátane podnecovania investícií do regenerácie kontaminovaných území, energetickej účinnosti, čistej verejnej doprave a prevencii rizika. Podľa tretej časti v rámci tohto cieľa bude fond podporovať investície na zlepšenie prístupu k dopravným sieťam a k využívaniu IKT mimo veľkých mestských centier.

4.2.3 Podpora v rámci tematickej priority „Európska územná spolupráca“ sa najprv zameriava na rozvoj cezhraničných stratégií pre udržateľný územný rozvoj. Obzvlášť sa má podporovať podnikateľský duch a rozvoj MSP, rozvoj cestovného ruchu, kultúry a cezhraničný obchod. Popritom sa navrhujú opatrenia, ktoré umožňujú zlepšenie prístupu k dopravným informačným a komunikačným sieťam, cezhraničné vodné a energetické systémy, spoluprácu v zdravotníctve a vo vzdelávaní. Fond ERDF môže podporovať aj cezhraničné iniciatívy týkajúce sa pracovného trhu. Ako druhý bod sa v rámci tohto cieľa podporuje nadnárodná spolupráca vrátane dvojstrannej spolupráce medzi prímorskými regiónmi na podporu odpadového a vodného hospodárstva, prístupu k celoeurópskym dopravným sieťam a moderným systémom IKT, na podporu prevencie voči environmentálnym rizikám a na podporu vedeckých a technologických sietí. Tretia časť sa týka posilnenia účinnosti regionálnej politiky podporou nadväzovania kontaktov a výmeny skúseností najmä v oblasti inovácií, životného prostredia, prevencie rizika a obnovy miest.

4.3 Návrh nariadenia definuje oprávnené výdavky a špecificky určuje ich pridelovanie, týkajúce sa nasledujúcich bodov:

4.3.1 Mestské oblasti: fond ERDF bude podporovať rozvoj integrovaných stratégií založených na partnerstve, na riešenie

vysokie koncentrácie nahromadených ekonomických, environmentálnych a sociálnych problémov ovplyvňujúcich mestské aglomerácie. Tento článok dovoľuje aj použitie obmedzenej sumy z ERDF na podporu aktivít, ktoré spadajú do pôsobnosti Európskeho sociálneho fondu.

4.3.2 Vidiecke oblasti: Navrhuje sa, aby sa intervencia fondu ERDF v týchto oblastiach sústredila na diverzifikáciu hospodárstva, pričom by sa zabezpečila komplementarita s opatreniami, ktoré spolufinancuje Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka (European Agricultural Fund for Rural Development – EAFRD) a Európsky fond pre rybolov (European Fund for Fisheries – EFF).

4.3.3 Oblasti s ťažkými prírodnými podmienkami: Pri regionálnych programoch zahŕňajúcich oblasti, ktoré čelia prírodným znevýhodneniam má fond ERDF investovať najmä do zlepšenia prístupnosti, do propagácie kultúrneho dedičstva, do udržateľného využívania prírodných zdrojov a do cestovného ruchu.

4.3.4 Najodľahlejšie regióny: ERDF má podporovať služby súvisiace s dopravou tovaru a podieľať sa na dodatočných nákladoch na skladovanie a údržbu a na nákladoch, ktoré súvisia s presunom pracovných síl.

4.3.5 Ďalej obsahuje návrh nariadenia špecifické ustanovenia týkajúce sa cieľa „Európska územná spolupráca“. Tie stanovujú požadovaný obsah operačných programov; zahŕňajú analýzu situácie a odôvodnenie zvolených priorít, finančné tabuľky a popis implementácie. Určujú tiež možné spôsoby riadenia programu, vrátane právnych nástrojov na založenie zvláštného riadiaceho orgánu na koordináciu cezhraničnej spolupráce.

4.3.6 Záverečné ustanovenia: Tie potvrdzujú prechodné ustanovenia v rámci existujúcich nariadení (ES) č. 1783/99 a formálne stanovujú dátum predpokladaného nadobudnutia účinnosti a revízie nariadenia na 1. januára 2007 a „do 31. decembra 2013“.

5. Stanovisko výboru

5.1 Úvod, rozsah pôsobnosti nariadení a oprávnenosť výdavky (Články 1, 2, 3, 7 a 13)

5.1.1 Výbor víta jednoznačnú väzbu, ktorou sa v článku 2 prepája účel fondu s cieľmi Spoločenstva, obzvlášť Lisabonského programu. Podobne výbor schvaľuje sústredenie pomoci na jasné tematické priority. Obnovené Lisabonské ciele týkajúce sa zvýšenia rýchlosti dlhodobého rastu v najslabších regiónoch a posilnenia konkurencieschopnosti na území celej Európskej Únie musia byť cieľom nových programov. Nariadenie preto musí stanoviť zoznam činností, ktoré budú môcť byť spoločne zapojené do špecifických programov, a ktoré tak budú zodpovedať špecifickým podmienkam v každom regióne a pritom prispievať k celkovým cieľom: k zvyšovaniu rastu a posilňovaniu

konkurencieschopnosti. Proces vypracovávania široko koncipovaných usmernení EÚ a národných stratégií sa musí sústrediť na predloženie obnoveného Lisabonského programu. Do vypracovávania týchto dokumentov sa musia úzko zapojiť aj sociálni partneri. Vo svojom stanovisku⁽¹⁰⁾ výbor argumentoval, že obnova bytov a domov a zabezpečenie vhodného bývania pre kľúčových pracovníkov je integrálnou súčasťou regenerácie a mala by mať podstatnú úlohu v mestskej politike a obzvlášť v politike vidieka. Výbor je preto sklamaný, že výdavky na ubytovanie sú explicitne vylúčené článkom 7. Výbor je presvedčený, že výdavky na bývanie, ktoré sa vzťahujú na obnovu a rozvoj by mali byť oprávnené a aj výdavky na bývanie, ktoré je súčasťou programov na renováciu starších mestských a priemyslových štvrtí by mali tiež byť oprávnené.

5.2 Opatrenia na podporu konvergenencie (článok 4)

5.2.1 Výbor zdôrazňuje význam V&TR, inovácií a podnikateľského ducha. Analýza tretej správy o súdržnosti poukázala na význačné rozdiely v investíciách do V&TR a uviedla, že novátorstvo a podnikateľský duch sú rozhodujúce pre udržanie vysokej úrovne ekonomického rastu v menej prosperujúcich regiónoch Spoločenstva. Výbor znova opakuje svoj názor na dôležitosť týchto aktivít. Taktiež poznamenáva, že pre niektoré nové členské štáty toto spolufinancovanie z ERDF bude obzvlášť významné pre budovanie potrebnej siete centier V&TR, ktorá bude spájať navzájom regionálne univerzity a podniky (zvláštny dôraz sa kladie na podporu MSP), aby sa situácia v regiónoch v tomto smere priblížila stavu v rozvinutej Európe.

5.2.2 Výbor ďalej tvrdí, že pre zaostávajúce regióny je veľmi dôležité aj zabezpečenie prístupu k širokopásmovým komunikačným sieťam a podnecovanie MSP, aby využívali IKT.

5.2.3 Predpisy na tému životné prostredie obsahujú celú paletu opatrení; bolo by užitočné, keby sa v tomto článku objasnilo, že najdôležitejšie hľadisko je, ako prispievajú tieto investície k udržateľnému rozvoju životného prostredia a k podpore obnoviteľnej energie.

5.2.4 Je potrebné privítať podporu udržateľného cestovného ruchu a jeho veľkého prínosu, nakoľko je významným príspevkom k rozvoju regionálnej ekonomiky a má význam ako v mestských, tak aj vo vidieckych oblastiach. Cestovný ruch má v rámci transeurópskej dopravy nedocenenú úlohu v tom, aký pozitívny efekt má na európske povedomie občanov. Investície do príslušnej infraštruktúry, služieb a dobrého životného prostredia môžu navyše zvýšiť atraktivnosť regiónov, ktoré sa zatiaľ nepovažujú za turistické ciele.

⁽¹⁰⁾ Programovanie štrukturálnych fondov 2000-2006: počiatočné zhodnotenie iniciatívy URBAN, Ú. v. EÚ C 133, 6.06.2003, s. 53, body 3..3 a 4.7.1.

5.2.5 Hustota a rozvinutosť dopravnej infraštruktúry je jedným z kľúčových faktorov umožňujúcich rast. Je potrebné vítať investície, ktoré pripájajú regióny k hlavným európskym sieťam a trhom. Dobrý, čistý a integrovaný systém verejnej dopravy je dôležitý pre mestá a veľkomestá, lebo znižuje dopravné zápchy, ale okrem toho v mestských ako aj vo vidieckych oblastiach pomáha zmiernovať sociálne vylúčenie.

5.2.6 Rozvoj transeurópskych energetických sietí prispeje k bezpečnosti zásobovania a k užšej previazanosti členských štátov. Energetická efektívnosť a obnoviteľná energia poskytujú príležitosti aj pre nové podnikanie, ktoré môže tiež prispieť k rastu a konkurencieschopnosti v zaostávajúcich regiónoch.

5.2.7 Investície do vzdelania majú priamy kladný účinok v prospech novátorstva a konkurencieschopnosti pre rozvoj ľudského kapitálu. Ako už bolo vyššie uvedené v zaostávajúcich regiónoch je pravdepodobne menej možností na ďalšie a na celoživotné vzdelávanie. Návrh nariadenia v súčasnom stave hovorí len o „zvýšení atraktívnosti a kvality života v regiónoch“. Výbor uznáva potrebu koncentrácie a uznáva aj úlohu Európskeho sociálneho fondu, ale vzhľadom na význam vzdelania si želá rozšírenie poľa pôsobnosti pre tento článok a pre čo najužšiu koordináciu medzi ERDF a ESF⁽¹¹⁾. Výbor si tiež všimá dôležitosť presadzovania nových riešení problémov komunikácie v mnohojazyčnej únii. Napriek formálnej komerčnej ponuke jazykových kurzov je situácia, napriek niektorým zlepšeniam, stále neuspokojujúca.

5.2.8 Tento článok zabezpečuje investície do zdravotníctva, ktoré prispievajú k regionálnemu rozvoju a ku kvalite života, čo výbor víta.

5.2.9 Podpora MSP je dôležitá a dobrá regionálna podnikateľská politika môže pritiahnúť investície do štrukturálne nevyvinutých alebo ekonomicky slabých regiónov. Malo by byť možné použiť ekonomické stimuly a iné význačné systémové opatrenia na prilákanie zahraničného kapitálu do chudobných regiónov, na podporu sektorov, ktoré majú strategický význam pre EÚ a na podporu inováčných zoskupení podnikov a organizácií.

5.3 Opatrenia na podporu regionálnej konkurencieschopnosti (článok 5)

5.3.1 Na tému inovácii by chcel výbor navrhnuť širší pohľad na inováčný proces, keďže nové metódy práce a inovácie v manažmente a v medziludských vzťahoch môžu často prispieť k úspechu a konkurencieschopnosti podniku práve tak, ako úplne nové technológie, výrobky alebo postupy. Okrem

⁽¹¹⁾ Výbor dôrazne argumentoval, aby sa uprednostnil jednotný fond pre celú politiku súdržnosti, čím by sa bolo predišlo týmto opatreniam (KOM (2004) 492 v konečnom znení – 2004/0163 (AVC), CESE 389/2005.

toho, modernizácia pracovných vzťahov sa môže stať predpokladom úspešného uvedenia nových technológií, a preto je rozhodujúcou na dosiahnutie Lisabonských cieľov. Nariadenie by malo tieto faktory zobrať do úvahy a popri uznaní primárnej úlohy ESF v tomto smere podporiť spoluprácu a výmenu tých najlepších skúseností v čo najširšom zmysle.

5.3.2 Výbor víta angažovanosť za udržateľný rozvoj, energetickú efektívnosť a podporu obnoviteľných zdrojov energie ako cieľ chvályhodný už sám osebe. Sú tu však aj ďalšie špecifické podnikateľské príležitosti pre inžinierov-dizajnérov a výrobcov environmentálnej technológie, ktoré tiež môžu prispieť k regionálnemu ekonomickému rozvoju. Výbor tiež víta zmienku o čistej verejnej doprave a poznamenáva, že dostatočne podporovaná a integrovaná verejná doprava je kľúčovým ekonomickým príspevkom k prevencii dopravných zápch v mestských oblastiach a k zmierneniu sociálneho vylúčenia tak v mestských ako aj vidieckych oblastiach.

5.3.3 Posilňovanie kľúčových dopravných a iných väzieb sa považuje za dôležitú zložku rozvoja. Vidiecke oblasti môžu byť v nevýhode, keďže tu nie je dostatočný trh, aby im v žiadanom rozsahu poskytoval potrebnú infraštruktúru. Tu je namieste spolupráca s ďalšími nástrojmi Spoločenstva a výbor by sa chcel uistiť, že opatrenia, ktoré sa budú podporovať na základe tohto bodu, sa nebudú zbytočne obmedzovať. Prístup k IKT mimo veľkých mestských centier je tiež veľmi potrebný, ale nielen samotný fyzický prístup a pripojenie je dôležité, ale podstatné je aj poradenstvo, podnikateľská podpora a rozvíjanie zručností, aby MSP mohli mať prospech z IKT. Výbor je okrem toho presvedčený, že sa musí zaistiť, aby IKT boli prístupné pre všetkých občanov, aby sa tak vyhlo vytvoreniu digitálnej priepasti, ktorá by len umocňovala sociálnu vylúčenosť. Posledne vymenované body sú veľmi dôležité aj pre veľké mestské centrá.

5.4 Opatrenia na podporu európskej územnej spolupráce (Článok 6)

5.4.1 Výbor uvítal návrhy Komisie na podporu cezhraničnej, nadnárodnej a medziregionálnej spolupráce vychádzajúce zo skúseností Interreg⁽¹³⁾. Návrhy Komisie však ponúkajú rozdielne súbory opatrení pre cezhraničné a nadnárodné projekty a zdá sa, že v súčasnosti platné nariadenie vylučuje množstvo významných oblastí aktivít podporovaných programom z pôsobnosti medziregionálnych sietí, napríklad opatrenia na propagáciu zblížovania, špecifické aktivity vo vidieckych oblastiach, v oblastiach s prírodnými znevýhodneniami a v najvzdialenejších regiónoch.

5.4.2 Výbor osobitne podporuje opatrenia na zlepšenie cezhraničnej spolupráce medzi EÚ-15 a novými členskými štátmi na vnútorných hraniciach týchto krajín. Cieľom by mala byť vytvorenie nových, dynamických a pulzujúcich regiónov so spoločnou alebo spoločne využívanou infraštruktúrou (vrátane zdravotníckej starostlivosti a vzdelávania), vzťahmi medzi ľuďmi, snahami o prekonanie jazykových problémov a čo najlepším kultúrnym prostredím. Štrukturálne programy pomôžu pri vysporadúvaní sa s problematikou nerovnosti príjmov a cenových úrovní a pri podpore hospodárskeho

(13) Ú. v. EÚ C 302, 7.12.2004, str. 60, Stanovisko k Tretej správe o hospodárskej a sociálnej súdržnosti

rozvoja. Výbor víta novú „európsku susedskú politiku“⁽¹³⁾, jej nové nástroje a tiež možné väzby s tretími krajinami a uvítal by jej realizáciu v novom plánovacom období, ako aj to, aby tieto aktivity mohli byť podporované aj prostredníctvom ERDF.

5.4.3 Výbor poukazuje na ustanovenia týkajúce sa cezhraničných iniciatív v oblasti trhu práce a navrhuje, aby bola v nariadeniach explicitne uvedená podpora záväzkom obsiahnutým v prístupových zmluvách v oblasti noriem trhu práce a Lisabonských cieľov. Výbor rovnako uviedol⁽¹⁴⁾, že tieto programy by mali zohľadniť aj potrebu boja proti rôznym formám sociálnej diskriminácie. Výbor by bol rád, keby sa táto problematika objasnila, a naliehavo žiada, aby všetky opatrenia podporované prostredníctvom ERDF prichádzali do úvahy ako oprávnené aktivity v rámci medziregionálnych sietí. Výbor zvlášť požadoval špecifický program pre regióny, ktoré majú spoločné hranice s novými členskými štátmi. Táto požiadavka nebola zahrnutá do návrhu nariadenia. Výbor by uvítal podporu takýchto opatrení prostredníctvom nariadenia a pokladá za užitočné zahrnúť doň špecifický odkaz v tomto zmysle.

5.4.4 Návrh nariadenia ustanovuje zriadenie Európskeho zoskupenia pre cezhraničnú spoluprácu. Výbor vypracoval osobitné stanovisko na túto tému⁽¹⁵⁾ a jeho závery by tiež mali byť zahrnuté do nariadení.

5.4.5 Oprávnenosť výdavkov má byť stanovená na vnútroštátnej úrovni, s určitými výnimkami, pre ktoré je nutné ustanoviť osobitné ustanovenia. Táto významná podmienka by sa mala objasniť. V prípade dane z pridanej hodnoty (DPH), nerefundovateľná DPH by sa mala považovať za oprávnenú, keďže predstavuje pre projekty skutočný náklad.

5.5 Špecifické ustanovenia v prípade určitých územných charakteristík

5.5.1 Mestské prostredie (Článok 8)

5.5.1.1 EHSV navrhoval osobitný program pre mestské prostredie. Opatrenia stanovené v článku 8.1 by mali obsahovať všetky znaky iniciatívy Spoločenstva URBAN a Výbor by uvítal explicitné nariadenia, ktoré by umožnili vzájomnú spoluprácu miest Spoločenstva.

(13) KOM(2004) 628 v konečnom znení - 2004/0219 (COD)

(14) Ú. v. EÚ C 302, 7.12.2004, str. 60, bod 7.8, Stanovisko k Tretej správe o hospodárskej a sociálnej súdržnosti

(15) CESE 388/2005.

5.5.1.2 Tento článok obsahuje aj osobitné ustanovenie, ktoré povoľuje finančnú podporu aktivít, ktoré spadajú do pôsobnosti Nariadenia ES 1784/1999 o Európskom sociálnom fonde⁽¹⁶⁾. Toto nariadenie obmedzuje túto výnimku na opatrenia v rámci cieľa „regionálna konkurencieschopnosť a zamestnanosť“ ako aj na 10 % „príslušnej priority“⁽¹⁷⁾. Výbor zastáva názor, že vzhľadom na zámer vytvoriť osobitný fond pre každý program, mal by sa v týchto programoch dať väčší priestor financovaniu opatrení v oblasti trhu práce a ľudského kapitálu. Táto výnimka by možno mala platiť pre všetky programy podporované prostredníctvom ERDF, nielen pre mestské prostredie, a mala by byť aplikovateľná vo všetkých troch tematických prioritách. Desiatpercentná úroveň by sa preto mala uplatniť na program ako celok, aby sa umožnila dostatočná flexibilita.

5.6 Vidiecke oblasti a oblasti, ktoré závisia od rybolovu (článok 9)

5.6.1 Výbor menovite vyslovil potrebu zaistiť, aby tieto opatrenia neboli obmedzené na poľnohospodárske projekty a víta zameranie na infraštruktúru, telekomunikácie, nové ekonomické aktivity, väzby medzi mestskými a vidieckymi oblasťami a podporu cestovného ruchu. Tento zoznam by však mal obsahovať aj prístup k službám vo všeobecnom záujme, inovácie a väzby na vysokoškolské inštitúcie, lebo všetky tieto body sú podstatné pre diverzifikáciu vidieka. Výbor tiež uvítal pôvodnú záruku Komisie, že nové nástroje budú „začlenené do spoločnej poľnohospodárskej politiky“⁽¹⁸⁾. Tento návrh nariadenia žiada členské štáty, aby preukázali „jasné demarkačné kritéria“ medzi opatreniami financovanými z fondov ERDF a EAFRD a EFF a tiež, aby dokazovali komplementaritu a súdržnosť opatrení, ktoré sa financujú z týchto fondov. Výbor to víta a odvoláva sa na podrobnejšie spracovanie tejto témy vo svojom stanovisku k fondu EAFRD.

5.7 Oblasti s prírodnými znevýhodneniami a najodľahlejšie oblasti (články 10 a 11)

5.7.1 Výbor argumentuje v prospech pokračovania solidarity s týmito oblasťami, ktoré majú zvláštne ťažkosti, a široko víta

tieto návrhy. Vo svojom samostatnom stanovisku⁽¹⁹⁾ výbor vymenoval potreby regiónov s trvalými prírodnými a štrukturálnymi znevýhodneniami a jednotlivo komentoval široko poňaté návrhy Komisie, ktoré boli predložené v Tretej správe o súdržnosti. Nariadenie obsahuje mnohé body z tohto stanoviska a výbor víta územný rozmer v kritériách pre udelenie pomoci z ERDF. Článok 10 obsahuje frázu „bez toho, aby boli dotknuté články 3 a 4“, z čoho vyplýva, že tieto regióny sú tiež oprávnené na podporu podľa týchto priorit. Bolo by však užitočné, keby bolo v nariadení výslovne uvedené, že je to naozaj tak. Podobne určuje článok 11, že toto opatrenie dovoľuje spolufinancovanie dodatočných nákladov pre aktivity stanovené v článku 4, čo výbor víta. Znova by však bolo užitočné objasniť, že tieto regióny sú oprávnené získavať podporu aj podľa ostatných opatrení pod hlavičkou iných cieľov.

5.8 Osobitné ustanovenia týkajúce sa cieľa „územná spolupráca“ (článok 12 a články 14 – 22)

5.8.1 Výbor uvítal návrh na nové právne nástroje, ktoré by uľahčovali spoluprácu. Tieto dodatočné nariadenia sa snažia pomôcť uľahčiť efektívnu spoluprácu, ale v jednom ohľade sú predsa len nepostačujúce, a síce v tom, že neexistuje výslovne opatrenie, ktoré by umožnilo sociálnym partnerom ako aj ďalším organizáciám občianskej spoločnosti účasť na monitorovaní. Je potrebné objasniť vzťah medzi fondom ERDF (článok 18) a novým Európskym zoskupením cezhraničnej spolupráce (EGCC), zvlášť pri prenose zodpovednosti správnych orgánov členskými štátmi na Európske zoskupenie.

5.8.2 Týmito otázkami sa výbor podrobnejšie zaoberal v stanovisku k Európskemu zoskupeniu cezhraničnej spolupráce⁽²⁰⁾, v ktorom vyvodil aj konkrétne závery.

5.9 Záverečné ustanovenia (články 22 – 26)

5.9.1 Záverečné ustanovenia potvrdzujú prechodné ustanovenia v rámci súčasných nariadení (ES) č. 1783/99 a formálne zaznamenávajú dátum nadobudnutia účinnosti a revízie tohto nariadenia.

V Bruseli 6.apríla 2005.

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

⁽¹⁶⁾ KOM(2004) 493 v konečnom znení - 2004/0165 COD.

⁽¹⁷⁾ Článok 8.2

⁽¹⁸⁾ Ú. v. EÚ C 302, 7.12.2004, s. 60, bod 7.10, Stanovisko k Tretej správe o hospodárskej a sociálnej súdržnosti.

⁽¹⁹⁾ Stanovisko EHSV na tému „Ako dosiahnuť lepšiu integráciu regiónov postihnutých trvalými prírodnými a štrukturálnymi znevýhodneniami“, CESE 140/2005.

⁽²⁰⁾ CESE 388/2005.